הצופה

ב"ה, יום שישי, כ"ג שבט תשל"ד (15.2.1974)
שנה ל"ז — גליון 11630 — המחיר 120 אגורה

עתון התנועה העולמית של המזרחי והפהמ"ז
מייסד ועורך ראשון: הרב מאיר בר־אילן ז"ל

...ום ועידת אלג'יר:

...ורי החוץ של מצרים וסעודיה ...צאו לפאריס ולוואשינגטון

...דווחו לממשלות על המאמצים להביא להפרדת הכוחות עם סוריה

...ג'יר, 14 (ע"ר ע"צ ...) — ארבעה מנהיגי ... ערב, שקיימו כאן ועי... פיסגא הזאת, החליטו ל... שני שרי החוץ לפאריס ו... ...נגטון, כדי לדווח לממשל... הצרפתית והאמריקנית ... תוצאות הועידה, שפירסמה ... יהיה היום.

ראשי מצרים, ערב הסעודית, סוריה ואלג'יריה דנו כאן בהתקדמות שהו־שגה במאמצים להביא להסדר הסכ־סוך המזרח־תיכוני. עם תום ועידתם הם לא הודיעו מתי ובאיזו דרך יוסר האמברגו על אספקת נפט ערבי ל־ארצות הברית ולמדינות מערביות אחרות.

מיד לאחר תום הדיונים יצאו איס־מעיל פהמי, שר החוץ המצרי ועו־מר סאקאף שר החוץ הסעודי לפא־ריס. משם הם יטוסו לוושינגטון, כדי להפגש עם הנרי קיסינג'ר.

נראה כי בועידת הפיסגה המקיפה אלג'יריה להתנגד להסרה מידית של חרם הנפט או להקלה ההרם. משקי־פים דיפלומטיים מציינים עם זאת כי יש לראות בהחלטה לשגר את הנ־ציגים לצרפת ולארה"ב צעד שנועד להמשיך בדו־שיח בין הערבים לבין המערבי — הן בקשר עם בעיית הנפט והן בקשר עם המאמצים להשי־ג שלום במזרח התיכון.

משקיפים מציינים כי ועידת אל־ג'יר נועדה לאפשר למנהיגי העולם הערבי לערוך סיכום של הפעולות שנינקטו בזמן האחרון.

מיד לאחר שתמו הדיונים הבריאו באלג'יר המלך פייסל, שליט ערב ה־סעודית, הנשיא אנואר סאדאת וה־נשיא חאפז אסאד. הם לא מסרו כל הצהרות על תוכן הדיונים, שהתנהלו בדלתיים סגורות.

ארבעה ראשי המדינות התכנסו, ללא עוזרים ב„ארמון העם". עם זאת נודע כי מדי פעם נתבקשו שרי ה־נפט של ערב הסעודית ואלג'יריה ל־השתתף בדיונים כיועצים.

במאמץ להפרדת הכוחות

מסעם של שני שרי החוץ לוואש־ינגטון נועד גם לקבלת הבהרות נוספות בענין הפרדת כוחות בגבול הישראלי־סורי ובקשר עם התפתחו־יות לאחר מכן.

ביקורים כי הנשיא אנואר סאדאת הפעיל בועידה־זו לחץ בלתי־פוסק לריכוך חרם הנפט, כדי לסייע לד"ר קיסינג'ר להביא להפרדת הכו־חות בחזית הסורית, בדומה להסדר שהושג בחזית סואץ.

בירות, 14 (יופ"י) — יתכן כי הסיכויים להמשך הדיונים בועידת השלום המזרח־תיכונית בג'נבה תלו־יים בתוצאה של ועידת הפיסגה הערבית המצומצמת שנתעלה היום באלג'יר — אמרו היום פרשנים של העתונות הערבית בלבנון.

קיסינג'ר:

ארה"ב מקיימת מגעים עם סוריה וישראל להפרדת כוחות

ואשינגטון, 14 (ע"ר) — ארה"ב מקיימת מגע עם ישרא־אל ועם סוריה במאמץ להביא למו"מ על הפרדה בין כוחות תיהן — אמר היום שר החוץ האמריקאי קיסינג'ר.

קיסינג'ר אמר כי ארה"ב מקווה להניע את שני הצדדים לפתוח ב־מו"מ, אך הוא לא הצביע על לוח זמנים לגבי התחלת השיחות.

הוא סירב להשיב על שאלה בדבר אפשרות של הסרת אמברגו הנפט הערבי נגד ארה"ב, אך אמר: „בנו־תני כי ארצות ערב דנות בבעיה זו".

קיסינג'ר אמר את דבריו לכתבים לאחר שהודרך ציר קונגרס ריפובליקאים על ועידת הנפט הבינלאומית שנעלה כאן אתמול. ספרנו המדיני בירושלים מוסיף: וושינגטון ניסתה לאחרונה ל„בשש את הדופק". מה תהיה עמדת ישרא־אל, אם תשובת סוריה תהיה שלילית והיא לא תסכים להציג למסור את רשימת השבויים בד בבד עם תחילתו של מו"מ ונאמר לה כי התנאי של מסירת רשימת השבויים לפני מו"מ, לא תשתנה. מה עוד שאין ישראל מאמינה שסוריה מוכנה להתקדם לקר־את שלום, שכן השלב של הפרדת כוחות קודם לשיחות ג'נבה, ואילו סוריה אינה מוכנה להשתתף בשיחות ג'נבה.

עם זאת מהנים להחלטות שנת־קבלו בועידת אלג'יר־זוסא, שבה נתגלו חילוקי־דעות בין סוריה הל־ג'יר מצד אחד לבין מצרים וסעודיה מצד שני.

במצב שנוצר נתונה ההכרעה בידי המלך פייסל הסעודי שבידו נשק הנפט.

בטקס „בר־אילן" שאל — דיין כשיב באסיפה שקויימה אתמול באוניברסיטה. (ראה הידיעה בעמוד 2)

ידידיו של הסופר המגורש:

שלטונות בריה"מ איימו על סולז'ניצין במשפט בגידה

בעוד שבמערב מתפרסמים מכתבי עידוד לבעל־פרס־נובל הגולה מגייסת בריה"מ „דעת קהל" להצדיק את צעדה ● „י. פי.": גירוש סולז'ניצין — נצחונו של ברז'נייב

מוסקבה 14 (יופ"י, ע"ר ועי"צ) — השלטונות הסובייטיים איימו על סולז'ניצין, כי יעמידו אותו למשפט על בגידה — זאת אמ־רו היום ידידיו של הסופר.

איום זה הושמע בעקבות מעצרו, לפני שסולז'ניצין הוגלה מבריה"מ ונשללה אזרחותו הסובייטית.

לפי חוקי בריה"מ צפוי אדם שנמ־צא אשם בבגידה להוצאה להורג. העונש המינימאלי הוא 10 שנים ב־בית הסוהר והחרמת כל הרכוש.

רוצה להשתקע בנורווגיה

חתן פרס נובל לספרות רוצה להש־תקע בנורווגיה בהקדם האפשרי — זאת אמר סולז'ניצין לידידים גרמניים.

לדברי כתב של סוכנויות הידיעות הסקנדינביות כבר יצא סולז'ניצין לנורווגיה בהקדם האפשרי.

הגם ביידקראן צורך חוץ של סוכ־נות הידיעות השוודית, מי שתרגם את יצירותיו של סולז'ניצין, אמר, כי קיבל מידע זה מידידים של היינריך בל, מארחו של הסופר הסובייטי ב־גרמניה המערבית.

נמסר, כי סולז'ניצין מצפה שאשתו ושלושת בניו יצטרפו אליו בשבוע הבא.

ראש ממשלת נורווגיה טריגווה בראטלי הצהיר היום כי ממשלתו תקדם בברכה את סולז'ניצין ואת בני משפחתו, אם הם רוצים להשתקע בנורווגיה.

מר בראטלי הוסיף, כי עד כה לא קיבלו השלטונות הנורווגים בקשה רשמית מסולז'ניצין.

„דעת הקהל" בבריה"מ מוכנת ידיה על הגירוש

בעוד שבבירות המערב נתפרסמו דברי עידוד לסופר הגולה גייסה בריה"מ את כלי התקשורת שלה ל־הצדיק את גירושו של סולז'ניצין.

עתוני הערב וסוכנות הידיעות ה־רשמית „טאס" פירסמו מכתבים ש־ (סוף בעמוד 2)

הדלקת הנר

	ער"ש	מוצ"ש
ירושלים	4.48	6.02
תל־אביב	5.06	6.04
חיפה	4.57	6.02
באר־שבע	5.05	6.04
אילת	5.08	6.06

הדלקת נרות ערב שבת
ירושלים 4.48
תל־אביב 5.06
חיפה 4.57

קידוש להבדלה

הבדלה מוצ"ש
ירושלים 6.02
תל־אביב 6.04
חיפה 6.02

כל חג וכל שמחה
כרמל מזרחי
תמיד על שולחנך

כרמל מזרחי
היקבי ראשון לציון וזכרון יעקב

קמחי: הדלפה ב„פנטגון" סיפקה לסובייטים מידע על כוננות צה"ל לפני המלחמה

ניו־יורק, 14 (עתב"א) — העתונאי היהודי־בריטי ג'ון קמחי טוען, כי יתכן שהדלפה ב„פנטגון" שהיא שסיפקה לסובייטים מידע מבצעי על מצב הכוננות הצבאית של ישראל, מידע אשר הסובייטים ניצלו אותו בספקם נשק למצ־רים ולסוריה לקראת מלחמת יום הכיפורים.

במאמר שפירסם בגליון החדש של רבעון של הירחון „כומנטרים", כתב קמחי, כי מלהבת אוקטובר „לא הפיגה את מסורה הגדולה", מבחי־נה הסובייטים, שביקשו „להבטיח לבריה"מ ולעוזריה דברה עבדות של כות בבאון הכוחות בכוה"מ".

המאמץ הסובייטי לא היכהר בהצלחה

קמחי הצהיר, כי המימדים של המאמץ הסובייטי הענקי, עדיין לא הוכרו בכלואם בתודעת הציבור ה־עולמי. לא רק בכוננים של חימוש והמדים, אלא גם במובנים של חלקי חילוף, פגזים, תותחים ואספ־קה לוגיסטית.

להבחשת דבריו, מספר קמחי כי כאשר תקפו הגרמנים את בריה"מ בחודש יוני 1941, היה בכערך של־הם 3,200 טנקים, בעוד שבהערכות המבצרית הסורית בבלהטת יום הכי־פורים — כולל היחידות העירקיות והירדניות — היו 5,300 טנקים. ד עוצמת האש שעבדה לרשות צבאות מצרים וסוריה ב־6 לאוקטובר היתה גדולה פי 10 מזו שעמדה לרשות הגרמנים לקראת הפלישה לבריה"מ.

„מעצבת על" הפעלת באמצעות שליח

קמחי טוען, כי לגבי הסובייטים, היתה הכטרה הראשונית והאמיתית של מלחמת אוקטובר לכונן את ה־עיקרון של „מעצבת־על" הפועלת באמצעות שליח, כשבריה"מ חול־שת „באמצעות שליחי על כל הא־ (סוף בעמוד 2)

מגעים למצוא נוסחה כדי לחדש המו"מ עם המפד"ל

מאת סופרנו לענייני מפלגות

אתמול התקיימו מספר רב של מגעים בלתי רשמיים בין ראשי „המערך" לבין שרי המפד"ל הח"כ ד"ר יצחק רפאל. בכל המגעים בצ־שו מאמצים למצוא נוסחה לסוגיה הסבוכה של „מיהו יהודי" שתתקבל על דעת כל הצדדים.

נודע, כי טרם נמצא פתרון הענין לעמדתה של המפד"ל בעניין זה. אתמול אחה"צ אמורים היו שרי „המערך" להיפגש עם ראש הממ־שלה הגב' ג. מאיר, כדי להיוועץ איזה מהלך לנקוט בעקבות המשבר בשיחות הקו"ם.

להיום זומנו נציגי ל"ע לפגישה עם נציגי המערך. נראה, כי האח־רונים מבקשים לסדל את ל"ע לאמץ נוסחה בעניין „ביהו־יהודי" העשו־יה להתקבל על דעתה של המפד"ל.

„חוגי הצעירים תומכים"

מרכז חוגי הצעירים של המפד"ל שהתכנס אתמול בת"א החליט כי (סוף בעמוד 2)

דיין נפגש עם מוטי אשכנזי

מאת סופר „הצופה"

שר־הבטחון משה דיין נפגש את־מול עם מוטי אשכנזי.

כידוע, שובת מוטי אשכנזי מול משרד ראש הממשלה במטרה לה־ביא לפיטוריו של שר הבטחון, בו הוא רואה את האחראי העיקרי ל־מחדלי „מלחמת יום הכיפורים".

הפגישה התקיימה בבית פרטי בירושלים.

הסורים ירו לעבר תל שאמס

מאת סופרנו הצבאי

כמטר יריות מנשק קל נורו את־מול בשעה 2 אחה"צ ע"י הסורים לעבר כוחותינו בתל־שאמס.

הושבה אש ולא היו נפגעים.

התייעצות סיעת המזרחי והפוהמ"ז בוועד הפועל הציוני

המרכז העולמי של המזרחי הפועל המזרחי, מכנס התייעצות מיוחדת של סיעת המזרחי והפועל המזרחי בועד הפועל הציוני, בהשתתפות נציגי ה־תנועה בממשלה ובהנהלה הציונית ו־חברי המרכז העולמי של המזרחי ו־הפועל המזרחי.

ההתייעצות תתקיים ביום שני, כ"ו בשבט (18.2) בשעה 10.00 לפנה"צ ב„בית מאיר", ירושלים.

בסדר היום: (א) דו"ח על המצב ומתן לקראת הרכבת הממשלה, (ב) לקראת מושב הועד הפועל הציוני.

תחזית מזג האוויר

בהיר עם עליה קלה בטמפרטורות. תשקיף לשבת: בהיר עד מעונן חל־קית ויבש עם עליה נוספת במידות החום. הטמפרטורות — ירושלים — 15, תל אביב — 20, חיפה — 19, שומרון — 14, רמת הגולן — 10, גה־ריה — 21, לוד — 21, צפת — 11, ירדן — 22, עזה — 30 טבריה — 19, באר שבע — 19, נצרת — 17, אילת — 23, עפולה — 19, מפרץ שלמה — 23.

...ר־הביטחון בשיחה עם ועדת העורכים ב־9.10.73:

...ין לנו עכשיו כוח לזרוק ...ת המצרים מעבר לתעלה

...לנו שתי חזיתות עכשיו, מצ־רים וסוריה. אנחנו רוצים מאוד ... את החזית השקט, החזית ...ת, מפני שהיא בתוך הארץ". ...ר שר־הבטחון מ. דיין, בשי־... עם ועדת העורכים, ביום ...9, „אך לא רק אנו צומדים ...צרים, וקודם כל עלי לומר ... הברור ביותר, שאין לנו ... כוח לזרוק את מצרים מעבר ...ה. שני הדברים האלה אין ...בולים לעשות בלי להתיש את ...ינו כמעט לחלוטין". ...יזה הותרה לפרסום אחר ש־...מנה על־ידי העתונאי אריק ...ב„לה מונד", שבאילו שר־...ון הגיע באותה שיחה „לידי ההמוטטות".

באותה שיחה אמר, ש„נצטרך להעזיך בקווים חדשים, יותר קרוב או יותר רחוק מן התעלה. ייתכן שנצטרך למצוא לנו קווים יותר נוחים, עם מכשולים טופוגראפיים שנוכל לעמוד בהם יותר טוב, אי־שם בשטחים בין מיצרי מיתלה לבין תעלת סואץ".

הוא סיכם: „ביקשתי את הפגי־שה כדי שאנחנו לא נחייה בעולמות שונים. אני רוצה לבוא הנה ולומר את האינפורמציה המדוייקת והמוח־לטת, היום בטלוויזיה לומר לצי־בור זאת. לא לומר כל מה שאמרתי כאן, אבל לא להשאיר פנה של סיום האי־אמת".

ישיבת בני עקיבא „בית יהודה" כפר מימון

„הצבי ישראל על במותיך חלל איך נפלו גבורים"

ביום חמישי כ"ט שבט תשל"ד (21.2.74)
בשעה 5.00 אחה"צ תתקיים אי"ה בישיבתנו

אזכרה
לתלמידי הישיבה שנפלו במלחמת יום הכפורים

בוגרי תלמידי ואוהדי הישיבה מתבקשים לבוא
הנהלת הישיבה

למשק רמת מגשימים
למשפחת בן דוד
אנו עמכם באסונכם
משק מחולה

למשפחת בן דוד
ולמשק רמת מגשימים
משתתפים בצערכם העמוק
בנפול חברהכם
אסתר הי"ד
חברי בני דרום

השתתפותינו באבלה הכבד של
משפחת רוקח
על פטירת האם
טובה איזנטור ז"ל
מחבריכם
מתפללי בית הכנסת לצעירים
בבית בלומה — פתח תקוה

במלאות שלושים לפטירת יקירתנו
האהובה והבלתי נשכחת
ליאורה לויט ז"ל
נתייחד עם זכרה, ונקיים טכס גילוי המצבה על קברה
בבית העלמין בנחלת יצחק, ביום שני כ"ו שבט תשל"ד
(18.2.74) בשעה 3.— אחה"צ.
קרובים, ידידים ומכרים נפגשים בשער הישן בבית העלמין בנחלת יצחק
אראלה ויצחק לויט וב"ב
וכל בית לויט

ב"ה
בלב מלא תודה לד'
הננו שמחים לבשר כי בננו הבכור
אברהם מרדכי נ"י
מגיע למצוות
בחמישי בשבת, כ"ט בשבט התשל"ד
ובו ביום יעלה לתורה ברצות ד' בבית מרן תגרצ"י הכהן קוק שליט"א בירושלים עזה"ק ברח' עזבורה 30. התחלת התפילה בשעה 7.00 בבוקר.
בשבת קודש פרשת תרומה יקרא בתורה ובנביא אי"ה בבית הכנסת שבמרכז שפירא. התחלת התפילה בשעה 8.00 בבוקר.
נקבל בשמחה פני חברים וידידים ביום שלישי ד' באדר, מן השעה תשע להשע בערב בישיבת בני עקיבא „אור־עציון" שבמרכז שפירא.
חברים וידידים! נא לראות בהודעה זו הזמנה אישית
חיים ושרה דרוקמן

ברכות מאליפות מקרב לב
למכובדנו היקר
החבר ישראל נבון נ"י
לרגל הבחרו מחדש לכהונת מ"מ ראש העיר
ולמר ע. לרדו
לרגל היבחרו לראש העיר
עלו והצליחו — כה לחי!
הרב א. אלמליח
רב העיר ויו"ר הסניף המזרחי
דימונה

חדרי שינה
ארונות קיר
ריהוט כפרי
תפצי חן ומתנות
ריהוט סלוני חדיש
רהיטי אלון
רח' שינקין 24
תל־אביב
טל. 285620

אם תתונה מכובדת
אז אך ורק עם
התזמורת המפוארת
המזרחית־המוסקית
בהנהלת ברוך שורץ
תל־אביב, שינקין 33
טלפון 284381
— מחירים נוחים —

המפלגה הדתית לאומית — המזרחי הפועהמ"ז
סניף תל אביב — אחד העם 108
מסיבה חגיגית לכבוד הנבחרים
ח"כ פ. שיינמן סגן יו"ר הכנסת
עו"ד ת. מ. בסוק סגן ראש העיר ת"א
ד"ר דוד רוזן צבי חבר מועצת עירית ת"א
תתקיים אי"ה במוצש"ק פרשה משפטים תשל"ד 16.2.74
בשעה 7.30, באולמי „גיל", רחוב גורדון 34, תל־אביב.
בהשתתפות הרבנים הראשיים לתל־אביב—יפו:
מרן הרה"ג י. י. פרנקל שליט"א
מרן הרה"ג ח. ד. הלוי שליט"א
ד"ר יצחק רפאל — ח"כ
מר צבי ברנשטין מזכ"ל המפד"ל
המנחה: עו"ד משה אורנשטין חבר הנהלת המפד"ל

אגודת חסידי רדזין בארץ ישראל
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א מרדזין
בזה הננו מודיעים לכל אנ"ש ואוהדי חסידי רדזין כי ביום א' פרשת תרומה אור ליום כ"ו בשבט תשל"ד (17.2.74) ביומא דהילולא של כב' מרן בעל ה„תפארת יוסף" זצ"ל מרדזין, תתקיימנה
סעודות הילולא בבתי החסידים דרדזין
כדלקמן:
בבית המדרש המרכזי דחסידי רדזין
בני־ברק, רח' אהרונסון 8, בשעה 7.30
בהשתתפות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א מרדזין
בבית החסידים דרדזין בירושלים
בבנין ישיבת חיי עולם בשעה 7.30
בבית החסידים דרדזין בחיפה
רח' גאולה 22, בשעה 7.30
בבית החסידים דרדזין בפתח־תקוה
רח' מונטיפיורי ע"י יבניבה לזמזה בשעה 7.30
בבית החסידים דרדזין בנתניה
רח' וייצמן 25 בשעה 7.30
חסידי ואוהדי חסידי רדזין ביתר בתי החסידים בתל־אביב והסביבה מתשתתפים בסעודה בבית המדרש המרכזי של חסידי רדזין בבני־ברק. מפאת קושי בתחבורה נא לדייק בזמן.
הועד המרכזי של חסידי רדזין

עיריית ירושלים
המחלקה לתרבות
האגף לתרבות תורנית
הופיעו
א. דינים ומנהגים של:
1) פורים דמוקפים שחל בשבת
2) ערב פסח שחל בשבת
ב. פרקים במחשבת ישראל
מאת הרב חיים מצגר
מחיר כל חוברת 3 ל"י להשיג במשרד האגף לתרבות תורנית רח' חיי אדם 2 (מול ההסתדרות).

לידידנו
ר' בצלאל בזק וביתו
בהכנס בנם—נכדם למצוות
ברכה נאמנה
„הצופה"

למכובדנו
ר' בצלאל בזק הי"ו
סגן יו"ר המרכז העולמי של המזרחי והפועל המזרחי
ולרעיתו
ברכת מזל טוב לבבית
לרגל תגיעת הבר מצוה של
נכדם צבי פסח נ"י
בן העו"ד משה בזק ורעיתו
המרכז העולמי של המזרחי והפועל המזרחי
קרן ארץ ישראל של המזרחי ההנהלה הראשית

ב"ה
לכבוד מכובדנו הדגול והנערץ
חבר הנהלת ונבוררות מפעלנו
ורב הפעלים למען חזוקו ובצורו
בצלאל בזק ורעיתו
בהגיע נכדם היקר צבי פסח למצוות
בנו של ידידנו מר משה בזק
תזכו לרוות ממנו הרבה נחת ויעלה וישגה בתורה ויראת שמים כשאיפתכם הנעלה.
נשיאות והנהלת
„מפעל התורה" למען הישיבות בא"י
הלשכה הראשית — ירושלים

לידידנו
ר' שמואל י. צביאלי־ביבה ומשפ'
ברכת מזל טוב לבבית
להולדת הנכד
תזכו ביחד עם ההורים להכניסו בבריתו של אאע"ה ולגדלו ולהכנו לתורה לחופה ולמעשים טובים.
„הצופה" — מח' המודעות

לרב יוחנן פריד היקר
רב בית הכנסת
מזל טוב לבבי
להולדת הבן
יגדלהו ה' דרכו — וישמחו בו אביו ואמו
מתפללי ביהכנ"ס „תקותנו"
ומשפחותיהם
רוממה — ירושלים

תנועת בני תורה
ת. ד. 5227 טל. 236994
ירושלים
* * *

● ועידה ארצית ●
הכנס והעצרת השנתיים כלל־ארציים של תנועת „בני תורה"

יערכו ברצות ה' יתברך
ביום רביעי
כ"ח שבט תשל"ד (20.2.74)
בהיכל מדרשיית נועם,
פרדס חנה.
●
פרטים בתוכניות הנשלחות לחברי התנועה ולראשי המוסדות.

מכתמן הלאחל

هكذا من الاصل

של המצפה

הכרעה של אחריות

הקמת ממשלה בעלת בסיס רחב היא מרח-המציאות, ללא השהיות נוספות, שתתייצב בפני אתגריה המדיניים, הבטחוניים והמשקיים של המדינה.

אילו המערך נענה להקמת ממשלת-חירום לאומית היינו שותפים לאקט של אחריות היסטורית. זה המוצא וזו הברירה. התנגדותו של המערך לכך העלתה הצעה של הרכבת קואליציה במתכונת הקודמת.

המפלגה הדתית-לאומית, שמוסיפה לעמוד על דעתה להקמת ממשלה מקיר אל קיר, הודיעה למערך, שכנציגות היהדות הדתית תובעת לקיים את הבטחתו, שהשתתפות שלה בקואליציה הבאה מותנית בתיקון חוק השבות בעניין גיור-כהלכה. זו שעת-הכושר לבצע את דרישתם של כל החרדים לייחוד היהודי בענייני גיור. המפד"ל גם בצעתה נוספת מיוחד לקווי-היסוד בעניין יהודה ושומרון.

מאחר שהמערך לא גילה נכונות להיענות להצעותיה של המפד"ל, ולא עוד אלא העלתה תחליפים שאין בהם פתרון כלשהו לבעיות, הודיעה משלחת הכשא-ומתן מצידה שאין מקום להמשך של דיון-סרק. היא פרשה מן השיחות.

לפי הידיעות, מפ"ם והליברלים העצמאיים מציעים הקמת ממשלה העומדת על תהו של קול אחד, בהשארת הדלת פתוחה להצטרפותה של המפד"ל. הקמת ממשלת-נפל בימים שבהם דרושה ממשלה של אחדות כלל-ישראל, פשוטה כמשמעה, אין מעשה נלעג ופזיז יותר מכגו נוכח המאבקים הגורליים לעצם קיומנו. רק גישה כיתתית של ארגונים חילוניים קיצוניים יכולה לצדד בהצעה זו.

המערך ברובו, ככל שיראה את המצב במלוא היקפו, ספק אם מנסה פתרונות קלילים כהצעתם של גורמים אלה, בזמן שיש צוו-חיים להקים ממשלה המייצג את רוב העם.

הנציגות של המפד"ל קבעה את עמדתה. אין מקום לניסוחים מפותלים שאינם מתקרבים אל העיקר. בשיחה עם סיעה שבלעדיה אי-אפשר להרכיב ממשלה בת-קיימא יש להציע הצעות רציניות הראויות לשיקול-הדעת.

המפלגה הדתית-לאומית אינה חוששת להשאר באופוזיציה והיא בטוחה במעמדה העולה כאשר לא תהיה ברירה אלא עריכת בחירות חדשות. יהיה תמוה ביותר אם המערך יוסיף בעיקשותו לדחות את הצעותיה.

המדינה זקוקה לממשלת-חירום. לפחות לממשלה בעלת רוב ניכר, שבה הנציגות הדתית מקנה לה אופק כלל-יהודי נרחב. אין להטריד את אוכלוסי המדינה בבחירות חדשות. מידת האחריות מחייבת הכרעה בימים הקרובים ביותר.

בדרכי נועם

בעקבות הצעה לסדר היום בכנסת בעניין מניעת חילול שבת בנמל אשדוד, שהציע נציג סיעת החזית התורתית, התלקחו חילופי-דברים קשים בין ח"כ דתי מן המערך, שהוא רב ההסתדרות, לבין חברי סיעה זו. חרפות וגידופים אישיים בשפע רב, לצהלת חברי-כנסת מהסיעות החילוניות, התעופפו בחלל האולם. בכנסת נשמעו לא פעם אחת דברי-פולמוס בין סיעת ה„אגודה" לבין המפד"ל, שעל אף החריפות לפעמים לא חרגו מגופי נושאים, בעוד הפעם הזאת גלשו להשמצות אישיות.

חבר סיעת המערך, המייצג בה עניינים דתיים, סבור שיש לו עמדה מנוגדת לזו של הציבור הדתי המאורגן. זו זכותו. אחד מן המערך אמר, ש„במפלגת-העבודה יותר חברים דתיים מכל הסיעות הדתיות". אמירה מופרזת. אך אין ספק, ששומרי-מסורת במספר לא-מועט מצביעים למפלגה זו, שנציגיה חילוניים, להוציא נציג זה המשתייך לחטיבת „העובד הדתי".

אולם גם כשקיימים הבדלי-דעות בינו לבין הסיעות הדתיות, בדין שהוויכוח יהיה בדרכי נועם ולא בתוקפנות; שיהיה יחס-כבוד לחכמי התורה, גם כשאינם מזדהים עם עמדתם בשאלות ציבוריות מסויימות, ולא להכניסם בהדגשה במרכאות כפולות, ושיכוון את בקורתו ותביעותיו מפעם לפעם גם כלפי מפלגתו, שכמדומה כמפלגת-השלטון אחראית לחילולי-שבת, לקיפוחים בחינוך הדתי ולפגיעות אחרות בעניינים דתיים.

חברי-כנסת שומרי-מצוות הם במיעוט, גם כשיצטרפו אל חברי הסיעות הדתיות חברי סיעות אחרות. אף-על-פי שישנם הבדלי-גישה ביניהם בעניינים דתיים, הרי הימנעות מהשמצה הדדית בדין שתחייב את כולם, שאין כמותה מפוגגת תדמיתם של הנציגים הדתיים.

יש שטח נרחב לפולמוס עינייני בשאלות שעל הפרק, כל אחד לפי דעתו. ורצוי ביותר להתרחק מדברי עלבון וקטטה בכנסת, שרסיסיהם פוגעים בציבור הדתי כולו.

אמצעים מסוכנים

אלמונים הציתו שלושה מיבנים של כיתות נוצריות בירושלים. יש מקום להשערות שונות מי ומי המציתים. המשטרה עצרה חשודים, שלפי הידיעות, יחידים או קבוצה רואים בכך אמצעי להלחם במיסיון.

אם קיים בסיס להחשדה זו הרי יש הכרח לשלול באופן מוחלט אמצעי-אלימות הפסולים כשלעצמם בכל מקום, הפסדם ודאי ובמיקרה זה עלולים לגרור תגובות קשות ומזיקות.

המערכה נגד המיסיון יש לנהל ביעילות הדרושה, באמצעים ציבוריים נאותים, ולתבוע חוק האוסר שימוש בדברי פיתוי להמרת דת. אך לא בהצתות וכיוצא בהן, שהאויב משתמש בתקריות אלה להסתה ביהודים ובמדינת-ישראל.

היחס של השלטון למרכזי הדת של המיעוטים הוא יחס של כבוד, כפי שצריך להיות, והוא גם גורם רב במישור המדיני. ההצתות מעוותות את המציאות לרעתנו.

לא באש זרה, אש הצתה מרחיקים מיסיון. זו דרך פסולה ותוצאותיה עלולות להיות קשות.

בימי משבר ומבוכה מגיחים מפינותיהם בודדים, או צוותות הקובעים על דעת עצמם מעשים חמורים, שמגוללים אשמתם על הציבור, בעוד גינויים כללי להוציא את המעשים הרזגלים באמצעים אלה.

יש לחזור ולגנות בכל התוקף אלימות לכל גילוייה, שבמקרה ההצתות עלולה לגרור תגובות שפגיעתן רעה בכלל ישראל.

דיין: אני מוכן לכהן בממשלת ליכוד

אך עניין הרכב הממשלה שייך לגב' מאיר ● ביטול מינויו של שרון עקב עסקנותו הפוליטית ● המילואים יהיו מגוייסים כל עוד שאין הסדר ● חל שינוי בהשקפת המצרים בעוד שהסורים עומדים בקשיחותם ● הבעייה העיקרית של המדינה, עליה רבתי

מאת י. גוריקה, סופרנו ברמת-גן

„לי אין כל קושי לכהן בממשלת ליכוד. ודעותי אינן כל כך רחוקות משל בגין" — אמר שר-הביטחון משה דיין בהופעתו בפני הסטודנטים באוניברסיטה „בר-אילן" בהשיבו לשאלת אחד הסטודנטים, למה לא ינצל את השפעתו להקמת ממשלת ליכוד בגלל הזמנת השעה.

מר דיין המשיך: אינני עוסק בעניין הקמת הקואליציה. ראשי הממשלה מקובלת עלי, אין אני יכול להכביד עליה בזה.

בתשובה לשאלה אחרת הביע שר הבטחון את הערכתו לנוער הדתי שהוא יותר מגובן בגלל הערכים שקיבל. בביחוד אני מחשיב את הבחורים בישיבות-ההסדר הכהווים קבוצה דתית מיוחדה. אך עם כל ההערכה שלי להלק הדתי לא יכולים כל בית ישראל להיות דתיים.

בעניין הי"ב האלוף (מיל.) שרון אמר מר דיין: אריק שרון הוא מהמפקדים הטובים בצה"ל וחלק השוב לו בצליחת התעלה. אך הוא נכנס לחיים פוליטיים אינטנסיביים והוא לא יכול להמשיך בצה"ל. אין אף חבר-כנסת אחד שיהיה לו תפקיד בצה"ל לכן בוטל גם מינויו של אריק שרון.

בקשר לנטל שמוטל על חלק מהמגוייסים לצה"ל אמר, אין ספק שישנן חיילים שבצה"ל הנטל גדול יותר, בביחוד על החיילים המקצועיים. אם תהיה הפרדת כוחות עם סוריה נוכל לשחרר יותר מילואים. במצב הנוכחי מצפה לנו שנה שהמילואים יצטרכו לשרת תקופה ארוכה יותר.

אשר לדרישה להתפטרותו מהממשלה אמר שר הביטחון, אין היום ממשלה מבחינה פורמאלית לכן אינני יכול להתפטר מהממשלה. אם ירכיבו ממשלה — אני לא אדחק להכנס בה. יש הרוצים שאגיד שאינני רוצה להיות בממשלה מפני שאני לא בסדר, אני לא חושב כך. יושבת ועדת אגרנט והיא תגיד מה שלא היה בסדר במלחמה.

בהתחלת דבריו עמד שר הבטחון מר דיין על ארבע נקודות והם:

■ מצרים וסוריה יצאו למלחמה, מצרים כדי להצית את התעלה ולהגיע עד המיצרים; סוריה רצתה לכבוש את רמת-הגולן. שתיהן לא השיגו את מטרותיהן גם מבחינה צבאית וגם מבחינה לאומית. לנו היו קצת כשלונות בתחילת המלחמה: הופתענו, ולא היו לנו די-כוחות להדוף את כוחותיהם. התוצאה היתה, הם רצו לזרוק אותנו מהשטחים ומצאו עצמם בשטחים שכבשו.

■ הפרדת-הכוחות בינינו ובין מצרים. לפי דעת השר דיין, יש להאדאת אינטרס לשלום או הסדר. הוא רוצה לבנות ולפתוח את ארצו. אם אומנם יעשה זאת ויעסוק בבנייה ופיתוח עלינו להמשיך במו"מ לשלום. אך אם נראה שלא כך הדבר ובמקום לשקם התעלה יקימו גשרים עליה; במקום לשקם ערי התעלה יכניסו טנקים, ייווצר מצב אחר ואז נצטרך לעסוק במלחמה, כי מצבנו הוא, כי אנו נמצאים גם אחרי הפרדת הכוחות 30 ק"מ מהתעלה ו-30 ק"מ מהעיר סואץ.

■ ביחס לסוריה — ברור כי אנו לא נוותר על רמת-הגולן ואסור לנו לוותר, כשהיא המגן על גבולות הצפון. הסורים לא ישלימו עם כך ולזה אנחנו צריכים להיות מוכנים. רמת-הגולן-ניקים חייבים יודעים על כך ומסכימים לשבת שם, בתנאי מלחמה.

■ בעיית ירדן מקשישה יותר את עמדתה.

בסוף דבריו אמר השר, שהמטרה שלנו צריכה להיות לשכנע את היהודים בתפוצות ולעלות לישראל ועלינו לדאוג לתנאים שהם ירצו להיות כאן — יותר מאשר בדרום אמריקה ואפילו מאשר בצפון אמריקה.

הבעייה הגדולה של המדינה היא עלייה רבתי — הדגיש.

היישובים שנפגעו בהפגזה הסורית מתקנים נזקיהם

מאת סופר „הצופה" בגליל

ברמת הגולן הוחל אתמול בתיקון הנזקים שנגרמו למושב רמת-מגשימים ולקיבוץ עין-זיוון, בהפגזה הסורית הכבדה השבוע.

כמו-כן הורו שלטונות צה"ל במרחב לחקלאי ישובי רמת-הגולן לצאת לעבודה החקלאית בשדות. עם זאת טעונה עדיין העבודה בשדות תיאום עם צה"ל.

מאז יום ג' השבוע — יום בו הובאה למנוחות חברת רמת מגשימים, אסתר בן-דוד ה"יד, שנהרגה בהפגזה הסורית, פקדו את המושב נציגי מוסדות שונים, שהביעו תנחומיהם באזני חברי המושב ובפני אישה של המנוחה היושב „שבעה" בביתו שבמושב.

בין השאר ביקרו במקום והביעו תנחומים נציגי תנועת המושבים של הפוהכ"י, מנהל מחלקת ההתיישבות בסוכנות היהודית יחיאל אדמוני, מנהל חבל הגליל במחלקת ההתיישבות אהרון נהכני, משלחות מיישובי רמת-הגולן והגליל ועזה. מבקרי תנחומים נתקבלו במושב ע"י יו"ר הנהלת המחלקה להתיישבות רענן וייץ, ראש אג"ם במטכ"ל ואלוף הפיקוד לשעבר, אלוף יצחק חופי, ומשלחות שונות.

שקט מתוח

אתמול שרר שקט מתוח ברמת-הגולן. בעמדות הקדמיות של צה"ל עדיין קיים מצב כוננות מחשש להתנכלות סורית מחודשת. גם מעברו הסורי של קו הגבול ניכרה פעילות דלילה של החיילים הסורים, דבר המעיד על השקטת מצידם ומתח.

אתמול נמסר, כי גם לאורך גבול הלבנון הוגברו אמצעי הבטיחות נוכח חידוש פעילות המחבלים בגיזרה. בין האמצעים שננקטו — סגירת כביש הצפון לתנועה אזרחית בשעות הלילה והפניית התנועה לתושבים שלאורך הגבול דרך כבישים עורפיים.

מת סגן שר-הבריאות עבד אל עזיז זועבי

סגן שר הבריאות, מר עבד אלעזיז זועבי, מת אתמול בגיל 48, לאחר שלקה בהתקף לב.

הוא חש ברע בהיותו במשרדו שבנצרת ונלקח לבית-החולים בעפולה שם נקבע מותו.

הארון יצא היום בשעה 10.30 מביתו שליד המעיין ל„מסגד השלום" בנצרת, שם יוצב באולם והקהל יוכל לעבור על פניו עד שעה 12.00. בשעה 12.30 יערך טקס דתי ואחריו יובא הארון לבית הקברות בנצרת.

עבד אלעזיז זועבי נולד בשנת 1926 בנצרת ולמד בקולג' הערבי בירושלים. בעבר היה אחד מעורכי „אל מרסאד" וחבר מערכת „ניו אוטלוק".

היה מזכיר מפ"ם בנצרת וכיהן שתי קדנציות בתפקיד סגן-ראש עיריית נצרת. בשנת 1965 כיהן תקופה קצרה בתפקיד ראש עירית נצרת. היה חבר מזכירות מפ"ם, חבר הוועדה המדינית של מפ"ם, וחבר המרכז והמחלקה הערבית של המפלגה. כמו-כן מילא שליחויות בחו"ל מטעם המפלגה.

היה חבר בכנסת מהכנסת השמינית עד היום. בתקופה זאת היה חבר בוועדות כנסת שונות (פנים, הכלכלה העבודה). בשנת 1971 כיהן כסגן שר הבריאות.

הניח אשה, בן ובת ו[illegible] ואחיות.

יצא השגריר תקוע

שגריר ישראל באו"ם, מר יוסף תקוע, שב אתמול לזירה, במרכז האו"ם בניו-יורק, שם [illegible] את המערכה למען ישראל כדי [illegible] הסדר במזה"ת ולגייס את דעת הקהל העולמית לעניין השבויים הישראלים בסוריה.

מר י. תקוע יצא את הארץ חופשה ממושכת למדי. הוא [illegible] את חופשתו בהתייעצויות עם [ראש] הממשלה, גב' גולדה מאיר, [שר] החוץ מר אבא אבן, שרים [illegible] וצמרת משרד החוץ.

הוא גם סייר בחזיתות ושוחח [עם] חיילים ומפקדים רבים, וכן [עם] אורחים מכל שכבות העם.

שגריר ישראל בלונדון אצל באלניל

לונדון, 14 (עטס"א) — [שגריר] ישראל, מר גדעון רפאל, קיים פגישה עם הלורד באלניל, [ש]ר המדינה במיניסטריון החוץ הבריטי.

נמסר כי השנים דנו, בין [השאר, ב]יחסים בין ישראל לבין השוק הכלכלי האירופי.

עניין חלוקת התקציבים בין המשרדים — יוכרע בממשלה

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

הממשלה עומדת להכריע בישיבתה ביום ראשון בחילוקי דעות בין שר האוצר לבין כמה שרים על תקציבי משרדיהם.

שר האוצר פ. ספיר השלים את הדיונים עם השרים ותקציבי משרדיהם, שעם מרביתם הגיע לידי הסכמה. חלק מהם לא הגיע לידי סיכום ונותרו חילוקי דעות שיובאו להכרעת הממשלה.

בהצעת התקציב המקורית שהוגשה לממשלה בסך של שלושים ושמונה מיליארד ל"י, שפרטיה המלאים פורסמו בעתוננו יוחלו שינויים כסדרימים בעקבות הדיונים עם השרים.

נגיד בנק ישראל יגיש דו"ח אמצעי התשלום

בראשית השבוע הבא יגיש נגיד בנק ישראל מ. זנבר לממשלה ולועדת הכספים של הכנסת דו"ח מיוחד על עליית אמצעי התשלום במשק. דו"ח זה יש להגיש מאחר שבאז עלו אמצעי התשלום ביותר מ-15 אחוזים. בין השאר יציע הנגיד בדו"ח להעלות את שיעורי הריבית על הלוואות במסגרת אשראי מכוון. לדעתו אין הצדקה לתת הלוואות בריבית של 6—9 אחוזים בזמן שהממשלה מקבלת הלוואות צמודות שעולות לה יותר מ-30 אחוז. נראה שהנגיד מצדד בהנהגת גמישות בשיעורי הריבית השונים במשק לפי ההתפתחויות שחלות במשק.

אוטובוס „אגד" עבר את הקווים בתעלה

מאת סופרנו הצבאי

אוטובוס „אגד" ובו שני אזרחים עבר אתמול את הקווים בטעות ונכנס לשטח שבידי המצרים ממערב לתעלה.

האוטובוס נסע אתמול בבוקר בכביש איסמעיליה-קאהיר והנהג והאזרח שהיה אתו והמשיכו בדרכם עד שמצאו עצמם בשטח מצרים. החיילים המצרים עצרו את האוטובוס ולקחו את הנוסעים בו לחקירה. ננקטו צעדים כדי להביא לשחרורם. שלשום שיחררה, כזכור, ישראל קבוצת חיילים מצריים, וביניהם גנראל ובריגדיר משרות בהיהוזהר, שנכנסו בטעות לשטח ישראל.

בשעות הערב נודע, כי שני האזרחים על רכבם הוחזרו על ידי המצרים והם נסעו לדרכם.

ההחזרה בוצעה במסגרת ההסכם להחזרת חיילים ואזרחים תועים הכלול בהסכם על הפרדת הכוחות.

השאה לא ישתתף בפיסגה המוסלמית

טהראן, 14 (ע"צ). — השאה הפרסי לא ישתתף בועידת הפיסגה של המדינות המוסלמיות, העומדת להערך בלאהור, — על כך מסר מיניסטריון החוץ הפרסי.

שר החוץ, עבאס עלי חאלאתבארי, יעמוד בראש המשלחת הפרסית בועדה זו.

המועצה הכלכלית המייעצת קוראת להגביר פריון עבודה

המועצה הכלכלית המייעצת לשעת חירום החליטה אמש בישיבתה בתל-אביב לפנות בקריאה דרמטית לעובדים, למעסיקים הפרטיים והציבוריים ולממשלה להגביר את פריון העבודה והייעול, לנוכח תקופת החירום במשק.

כמו-כן החליט להקים ועדות לביצוע המלצות שהוגשו ע"י ועדת-משנה לפריון וייעול.

ההצעה ביחס לקריאה לציבור הועלתה על ידי שר המסחר והתעשיה ח. בר-לב, ונתמכה על ידי שר האוצר פ. ספיר, המכהן כיו"ר המועצה.

מר בר-לב הדגיש, כי יש להחדיר לתודעת הציבור, שהשנה תהיה שנת חירום מבחינה משקית, גם אם לא תהיה מלחמה. לדעתו, חיוני וגם אפשרי להגיע למצב, שהסכמי העבודה יימשכו לאורך השנה כולה. „אם תחדור תודעת החירום, אפשר לקוות שבמישור יחסי העבודה תהיה השנה פחות סוערת מאשר שנה רגילה", אמר.

כמו-כן עמד על ההכרח לפתוח חנויות בשעות הערב, כדי שתהיה אפשרות לנשים עובדות, להשתלב במעגל העבודה.

שר האוצר פ. ספיר, שהשיב לביקורת של נציגי המשק הפרטי, אמר כי אין להאשים את הממשלה בכך, שאווירת מצב החירום לא חדרה למפעלים.

השר הדגיש, כי הוא מתנגד לביטול ההנחות במס הכנסה שמקבלים עובדים על פריון עבודה ובצרה. אין הוא מוכן לקבל את המלצות „ועדת אשר". גם אם יש „גודמות פיקטיביות". „הרי בסופו דבר אפשר יהיה לעודד את ה[illegible] רק אם העובד יקבל תמורה [על] המאמץ הנוסף. בכך אפשר גם [למנו]ע הבעיות מוגזמות לשכר. אפשר להגיע למהפכה בפריון אחת, אך אפשר להגיע להשגי[ם ב]דרך חינוכית וארגונית", אמר.

מנהל המכון לפריון העבודה צור י. בידין, שמסר דו"ח של [ועדת ה]משנה של המועצה על בעיות ה[פריון] והייעול, מסר כי בענפים רבים [ב]תעשייה, שהביקוש בהם אינו [illegible] חלה בחודש ינואר ירידה של [illegible] ל-70—60 אחוז מרמת התפוקה [לפני] המלחמה. זאת, למרות שמספר [ה]מועסקים בהם היתה כ-80—75 [אחוז] מאשר לפני המלחמה.

בדיון עמד נציג ההסתדרות [illegible] ושהציגה על בעיית המיסוי, [illegible] את הגברת הפריון. כן ציין, ש[illegible] עלים שונים יש קשיים להנהיג [שיטה] של פרמיות.

י. פרוכן קרא לממשלה ליזו[ם illegible] נגד שביתות ולהפעיל את משר[די ה]ממשלה גם בשעות אחה"צ.

י. זוזי'אנ, אמר כי קשה [ליצור] אווירה נאותה לפריון וייעול, „הממשלה עושה הסדרים מעל [ראש]ם של המעסיקים ומעמידה [אותם] בפני עובדות קיימות".

ח"כ הלל זיידל אמר, כי יש [לשלב] פנסיונרים במעגל העבודה, מב[לי ל]בטל את תשלומי הבטוח הלאו[מי ל]הם.

ד. בולקובסקי הדגיש את [illegible] הדוגמא לייעול חייבת לבוא מ[צד] הממשלה.

מ. זנבר, נגיד בנק ישראל, [ה]לשים דגש גם על שיפור טיב [ה]צרת, ביקורת איכות ושיפור [illegible].

דמשק: נאלצנו להגיב על „פרובוקציות" ישראליות

מרכז האו"ם, 14 (עיצ) — באגרת שנשלחה ב-13 לפברואר למזכיר האו"ם, בכריז נציגה הקבוע של סוריה בארגון הבינלאומי, חיים סאם כלאני, כי סוריה נאלצה להגיב על „פרובוקציות ומעשי תוקפנות ישראלים ולהכשיל פעולות צבאיות, שנועדו לביצור וחיזוק עמדות כוחות הכיבוש הישראלים תוך הפרה החלטה 338 של מועצת הבטחון".

באיגרת הסורית נאמר, כי מאז הסכימה ישראל להחלטות מועצת הבטחון בעניין הפסקת אש ב-23 באוקטובר 1973, לא עבר יום מבלי שהפרה החלטות אלה.

בהקשר זה סרטטה האגרת הסורית, כי בימים 25 ו-26 לאוקטובר נחתו כמה מסוקים ישראליים בהר חרמון, כדי לתפוס עמדות קיימות או להקים עמדות חדשות.

סוריה מתבססת על משקיפי האו"ם, אשר „אישרו כי ישראל הפרה לפחות כ-800 פעם את הפסקת האש שהוכרזה על ידי מועצת הבטחון וזאת מבלי להזכיר את מאות הפגזים, שבהם נורתה אש ארטילריה לסירוגין".

סוריה דוחה באגרתה את האשמה היה של ישראל ובכריזה כי פעולות אלה הועלו כדי להסוות את ההפרות הגסות של החלטות מועצת הביטחון בעניין הפסקת האש.

מדיניות ההתפשטות של ישראל תביא ללא ספק לעימות צבאי במימדים נרחבים מסיימת האגרת הסורית.

מזכיר התנועה הריפורמית:

מרבית הרבנים הריפורמיים מוותרים על מילה וטבילה בגיור

מאת כתב „הצופה" בירושלים

„מרבית הרבנים הריפורמיים אינם דורשים ברית מילה וטבילה מן המתגיירים" — גילה אמש מזכיר האיגוד העולמי של התנועה הריפורמית הרב ריצ'ארד הירש.

הרב הירש השוהה בירושלים אמר כי רוב הרבנים דורשים אומנם מן המתגייר, כי ילמד את יסודות היהדות אך מוותרים על תהליכי המילה והטבילה. הוא ציין כי למעשה אין מדיניות גיור אחידה של הרבנים הריפורמים ובנושא הגיור לכל רב יש חופש פעולה כאשר אופן הגיור יחסי ומשתנה בין הרבנים. הרב הירש אמר כי הוא אישית מתנגד לשיטה זו של גיור ללא מילה ומנסה ללחום בה. שותפת לדעתו גם קבוצת רבנים ריפורמיים מסוררים נסו המנסה להפעיל „ריפורמה אורתודוכסית" בגיור.

גם הרב טוביה פרידמן נשיא כנסת הרבנים הקונסרבטיביים בעולם אמר כי הוא אינו מקבל ואינו מכיר בגיורים רפורמיים כאשר הם אינם כוללים ברית מילה וטבילה. הרב פרידמן אמר כי לדעתו הרבנים הקונסרבטיביים מגיירים על פי ההלכה, אך בצורה שונה משיטת הגיור של הרבנים האורתודוכסיים. הרבנים מן התנועה הריפורמית והקונסרבטיבית רואיינו אמש ע"י כתב „ידיעות ישראל".

לאחר ועידת האנרגיה בוואשינגטון:

ארה"ב אינה מצפה לביטול מיידי של חרם הנפט הערבי

ז'ובר: מדינות שוק לא פעלו בהתאם לגישה שעליה הוחלט ● לורד קארינגטון: עמדת צרפת — עצובה מאוד

וואשינגטון 14 (יתפ"ע) — שר-החוץ האמריקאי הנרי קיסינג'ר דיווח היום לצירי קונגרס רפובליקאים על ההישגים שהושגו בוועידת האנרגיה, אך הזהיר אותם מפני הציפייה לביטול מיידי של חרם הנפט הערבי.

„לא אוכל לומר דבר על נושא זה, לפי שעה", אמר קיסינג'ר לכתבים לאחר שנפגש לישיבה סגורה עם כשליש מבין הצירים הרפובליקאים בבית הנבחרים. הוא הוסיף „אני בטוח שהערבים בוחנים את הבעייה".

ציר הקונגרס ג'ון אנדרסון אמר כי קיסינג'ר תיאר את הוועידה, שסיימה את דיוניה ביום ד', כ„התחלה המעוררת תקוות". עוד אמר שר החוץ כי הוא סבור שהצרפתים ישתפו פעולה.

ז'ובר מאוכזב

שר החוץ הצרפתי מישל ז'ובר הביע את אכזבתו מהחלטות ועידת האנרגיה שנערכה בוואשינגטון בהשתתפות נציגי 13 מדינות, באמרו כי מדינות השוק האירופי המשותף לא פעלו בהתאם לגישה שעליה הסכימו לפני שנפתחה הועידה של צרכני הנפט.

בראיון ששודר ברדיו פריס עם שובו מוואשינגטון אמר ז'ובר: „הסכמנו על הדברים. אך לא כך בדיוק התנהלו הענינים". הוא האשים שתי משלחות ב„הר של זכרון". ז'ובר לא פירט.

בלונדון אמר לורד קארינגטון, השר הבריטי לענייני אנרגיה, כי העמדה שנקטה בשלה צרפת בועידת האנרגיה „עצובה ביותר".

מזכיר האו"ם קורט ולדהיים אמר היום בקובלנקה כי ועידת האנרגיה היא „צעד לקראת פתרון הבעיה".

כתב סוכנות הידיעות הצרפתית בוואשינגטון מציין, כי שר החוץ האמריקאי זכה בהצלחה מרשימה מאחר שעלה בידו לבודד את צרפת מקשתה המדינות האחרות של הכ"ניות השובה, הנוגעת לשיתוף קהיליה האירופית בקשר עם בעיה הפעולה בין אירופה וארצות הברית.

פאריס 14 (ע"צ) — ראש ממשלת לוב, עבדול סאלם גאלוד, הציע היום בשיחתו עם נשיא צרפת ג'ורג' פומפידו, ששתי המדינות יחתמו על חוזה, שיערוב לאספקה סדירה של מוצרי נפט — על כך מוסרים מקורות צרפתיים מוסמכים.

בפאריס מציינים, כי בפגישה דנו שני הצדדים בעיקר על סיכויי קירוב שיתוף הפעולה הכלכלי בין שתי המדינות. לא נערך דיון על בעיות מדיניות.

פומפידו: מאשים את ארה"ב

פאריס, 14 (צ"ר) — הנשיא פומפידו האשים את נשיא ארצות הברית ריצ'ארד ניכסון כי החליט לזמן את ועידת האנרגיה בוואשינגטון, כדי לחזק את „אירופה המונהגת על ידי ארצות הברית" ולאו דווקא לשם דיון בבעיות אנרגיה.

מקורות יודעי דבר ציינו כי בישיבת הקבינט הצרפתי שנערכה אתמול תקף פומפידו בחריפות את ארצות הברית ואמר כי תוצאות הועידה הם תבוסה של שותפיה של צרפת באירופה אך לא של אירופה עצמה.

אופ"ק מביע חששות

וינה, 15 (צ"ר). — ארגון המדינות המייצאות נפט „אופ"ק" רמז היום שהוא מתייחס בחשדנות רבה להכנה מרבית בדבר עריכת ועידה בהשתתפות צרכני נפט ויצרניו.

התגובות הראשונות שנתקבלו מהמטה הראשי של „אופ"ק" בווינה מעידות על יחס עוין לתוכנית ש[illegible].

עם זאת נזהרים נציגי ארגון יצרני הנפט ולא מצהירים על דחיה מוחלטת של התכנית.

מגעים עם המפד"ל

(סוף מעמוד ראשון)

הוא בהריבב מאחורי החלטת ועדת המרכז של המפד"ל להפסיק את המגעים עם „המערך", משום שלא נענו תביעותיה העקרוניות ולא נוצר כל בסיס להצטרפותה לממשלה. המרכז גאה על עמידת עקביה זו של המפד"ל על עקרונותיה התחייבויותיה בשאלת „מיהו יהודי" ויהודה ושומרון. בהמשך החלטותיו חזר המרכז והביע את דעתו החד-משמעית שיש לעבוד בכל תוקף על הקמתה של ממשלת חרום לאומית, באשר היא מהווה צו השעה וצורך חיוני לעם ישראל ולמדינת ישראל. המרכז הביע מורת-רוח מעמדת המערך אשר מצד אחד מעדיף שיקולי סילמון על הצורך החיוני של התלכדות האחדות האמה ומצד שני דורש מהמפד"ל לחזור על עקרונותיה בסכנה של עת חרום.

בראשית הישיבה דיווח הח"כ ז. הבר על הבירורים הקואליציוניים ותביעות המפד"ל. אריה בריק, יו"ר המרכז העלה את זכרה של אסתר ברדוד ז"ל חברת המשמרת הצעירה מארה"ב שנפלה ברמת-מגשימים. הוא קידם בברכה את החברים שנבחרו ברשויות המקומיות. השתתפו בדיון אורי פאלה, נסים ארזי, אברהם הופמן, הרב ש. פירון, הרב ד. שילה, הרב ש. אמיתי, נ. קידר, מ. אישון, י. סליטר, ד. ברגמן, הרב פ. לחינגר, פ. פרבר, מ. פודה, ס. ציפורי, א. מלכיאל, א. שפס. סיכם את הדיון הי"ר ד"ר יהודה בן-מאיר.

איימו על סולז'ניצין במשפט בגידה

(סוף מעמוד ראשון)

נתקבלו מרוסים, ההולכים בצעד שנקס הקרמלין.

סוכנות הידיעות הסובייטית ציטטה גם את המטרופוליט סראפין מיקרוטיצקי וקלומנה, האיש התופס את המקום הרביעי בהיארכיה של הכנסיה האורתודוכסית בבריה"מ, שהצהיר כי גירושו של סולז'ניצין היה „הצעד הנכון היחידי" שבו חייבים היו לנקוט השלטונות הסובייטיים.

גם במאי הסרטים יורי אוזרוב והאקדמאי ניקולאי בלוכין, מי שהעמד בראש המכון לחקר הסרטן במוסקווה, הביעו תמיכה בצעד שנינקט על ידי נשיאות הסוביט העליון.

השחקן הידוע גריגורי אלכסנדרוב הצהיר מעל גלי רדיו מוסקבה כי סולז'ניצין השמיץ את מדיניות השלום של בריה המועצות והצדיק את מעשי האכזריות של הכובשים הפאשיסטים במלחמת העולם השניה".

„בוגד מעין זה אין לו מקום בארצנו" הצהיר אלכסנדרוב.

ואלרי בונדרנקו, בעל תואר גיבור ברית-המועצות, מאשים ב„איזבסטיה" את סולז'ניצין ב„ספלות דבגידה".

גם תומכיו של סולז'ניצין השמיעו את דעתם. איגור שאפרביץ, פרופסור למתמטיקה, חבר מלא מקום של האקדמיה למדעים גינה את הצעד והאקדמאי אנדריי סחרוב דרש שהשלטונות ירשו לסולז'ניצין לחזור למולדתו ולהוציא לאור את ספריו באין מפריע.

במוסקווה מוסרים הכתבים המערביים כי רבים מבין אזרחי בריה"מ אינם רואים שום עמק של טרגדיה בגורלו של סולז'ניצין, שנגלה על ידי שלטונות בריה המועצות למערב. רבים אומרים, כי סולז'ניצין לא יסבול מחרפת רעב במערב, מאחר שלרשותו עומדים השבונות בבנקים כל שופעים בכסף.

גירוש סולז'ניצין — נצחון לברז'נייב

גירושו של אלכסנדר סולז'ניצין מבריה"מ מהווה „נצחון" למדיניות הדו-קיום עם המערב של מזכיר המפלגה ליאוניד ברז'נייב, על פני מצדדי הקו הנוקשה בקרמלין, והסברה החושאית הסובייטית — כותב ק. תאלר — פרשן „יונייטד פרס".

אולם למעשה יתברר, כי צעד זה מהווה „פשרה-של-נחיות", אשר יאפשר למשטר הסובייטי להציג פנים חייכניות כלפי העולם החיצון, בעוד שבחזית הפנים יגביר את דיכויים של מתנגדי המשטר.

אלה היו המסקנות שהסיקה קבוצה של מומחים לענייני בריה"מ, בהסתמך על ידיעות דיפלומטיות לרוב שהגיעו לאחרונה מבריה"מ.

יצא היום לציריך

לאנגנברייך, ירבניה המערבית 14 (יופ"ע וע"צ) — אלכסנדר סולז'ניצין הודיע היום באמצעות פרקליטו כי הוא יוצא היום לציריך שבשוויץ.

בינתיים קיבל הסופר הסובייטי הזמנה לבקר בלבנון בהתיכת מוהסין סלים נשיא „הועד הלבנוני לשמירת החוקה והחירויות".

סולז'ניצין הודיע כי הוא עומד לשוחח פעם שניה עם אשתו, אשר אמרה במוסקווה כי לא קיבלה שום הודעה מהשלטונות בקשר עם האפשרות שתצטרף אל בעלה.

מבון נמסר כי הידיעה על בואו של סולז'ניצין באה לממשלה המערב גרמנית בהפתעה מוחלטת.

ועדת נובל תמסור לסולז'ניצין את המדליה והתעודה

סטוקהולם, 14 (יופ"ע) — סטיג ראמל, מנהל קרן נובל, אמר כי ארגונו מקווה למסור „בהקדם האפשרי, לאלכסנדר סולז'ניצין את המדליה והדיפלומה של פרס נובל לספרות, אם ברצונו לקבלן. במקרה זה ייערך הטכס בשטוקהולם.

סולז'ניצין, שזכה בפרס נובל לספרות ב-1970, קיבל את 400 אלף הכתרים (350.000 ל"י) של הפרס בחשבון בנק בשוויץ, אחרי טקס הענקת הפרס שבו לא השתתף אישית. סולז'ניצין השיב אז כי לא יורשה עוד לשוב לבריה"מ, אם יסע לשטוקהולם כדי לקבל את הפרס.

האפיפיור משיב לפניית הגר"ש גורן בעניין השבויים

בעקבות בקשת הרב הראשי לישראל שלמה גורן מהאפיפיור להשתדל למען השבויים הישראלים בסוריה, נתקבל אתמול בלשכת הרב הראשי מכתב מנציג האפיפיור, מר פיו לאגי.

במכתב נאמר בין היתר: „העברתי לאפיפיור את הבעיה שהעלית בפני בעת פגישתנו בלשכתך. האפיפיור ביקש לכסור, כי נושא השבויים הישראלים בסוריה נגע מאד ללבו והוא ערך פניות לכל הנציגויות ודרך כל הנציגויות האפשריים העומדים לרשותנו, כדי להשפיע לטובה בנושא זה והוא מקווה לתוצאות טובות".

מר לאגי נפגש לאחרונה עם הרב גורן ובפגישה זו העלה הרב הראשי בהרחבה רבה את נושא השבויים בסוריה.

ג'ון קמחי

(סוף מעמוד ראשון)

זור המשותף בין הצילום לבין המפרץ הפרסי, וכשמעמדה של ארה"ב מצטמצם לתפקיד של מעצמה המגינה על „מדינת ישראל מחוללת".

קמחי כותב כי „כשלון האיסטרטגיה הסובייטית יהיה חריף עוד יותר, משום שהנסיבות שבהן נערכה ההתקפה הערבית על ישראל נתנו בידי מצרים, סוריה והסובייטים יתרונות מיוחדים במינם. יתרונות אלה היו: גורם ההפתעה, עיתוי ההתקפה ליום הכיפורים, עצם מימדיה של ההתקפה, הנשק החדיש שהופעל ע"י התוקפים ורמת האיכות המשופרת של הצבאות הערביים. יתרה מזאת — כותב קמחי — הסובייטים היו סבורים כי בידם יתרון נוסף „אשר היתה לו משמעות מכרעת ואשר היה בו כדי להבטיח למצרים ולסוריה נצחון צבאי בלתי מעורער".

הפיקוד הישראלי כפר באפשרות של התקפה

יתרון זה — כותב קמחי — היה נעוץ בעובדה ש„לרשות הרוסים עמדה תמונה מושלמת של הלך המחשבות של הפיקוד העליון הישראלי ושל התכנון הצבאי הישראלי ביחס למלחמה אפשרית". הרוסים ידעו כי הפיקוד העליון הישראלי כפר באפשרות של התקפה מצד מצרים וסוריה".

עוד כותב קמחי כי יש עדות לכך, שהרוסים הזרימו לישראל מידע שהיה מיועד „לחזק את אמונתם כי הערבים אינם מסוגלים לפתוח בהתקפה רצינית נגד חיל האויר הישראלי והשריון הישראלי".

העיתונאי הבריטי כותב, כי לא ידוע כיצד הגיעו הרוסים ל„תמונה מדוייקת של הלך המחשבות הצבאי של ישראל ומצב הכוננות שלה".

מקורות האינפורמציה של הרוסים

קרוב לודאי כי לרשות הרוסים עמדו כמה מקורות אינפורמציה בקשר לענינים רגישים אלה. אולם כל הסימנים מעידים על הדליפה שהיתה איי"שם בפנטגון, שם היתה מצויה אינפורמציה מפורטת על הלך המחשבות של הפיקוד הישראלי, על כל היבטיו — כותב קמחי.

„מבחינות רבות, הרי זה הפרק האפל ביותר, בנסיבות אשר הוליכו למצב אי הכוננות של ישראל ב-6 לאוקטובר, אולם זהו הפרק אשר גם האמריקאי גם הישראלי חייבים להבהירו".

שמועות על חידוש היחסים בין בריטניה ועירק

לונדון, 14 (צ"ר). — פקידים בריטיים אמרו היום, כי רשמו לפניהם ידיעות שהופיעו בעתונות, לפיהן יתכן שממשלת עיראק מעוניינת בחידוש היחסים הדיפלומטיים עם בריטניה.

דובר משרד החוץ הבריטי שנשאל אם בריטניה תקדם בברכה יוזמה כזו השיב „לא אוכל להגיב כל עוד לא התנהל מו"מ בעניין זה".

ירדן ערכה ניסויי ירי של טיל נ. ט.

רבת-עמון, 14 (ע"ר וע"צ) — חוסיין מלך ירדן השתתף היום בניסויי הירי של טילי הנ.ט. מתוצרת ארצות הברית מדגם „טאו", שסופקו לאחרונה לצבא ירדן.

ההודעה על התמרונים היא אישור ראשון מרבת-עמון שאכן קיבלה ירדן טילים אלה. הטילים מסוגלים להשמיד טנקים ונגמ"שים במרחק של כמה מילין.

ארצות הברית סיפקה לישראל טילים אלה במלחמת יום-הכיפורים. הם דומים לטילים הסובייטים שהופעלו ביעילות על-ידי חיל הרגלים המצרי והסורי נגד השריון הישראלי באותה מלחמה.

ב"ה כ"ג בשבט התשל"ד

אגרת אל חבר המפד"ל

שלום רב!

גוש אמונים — למען ארץ ישראל — הוקם בכנס של מתנחלים, אנשי תורה חינוך ומדע מכל חוגי התנועה, שנערך בז' בשבט התשל"ד בכפר עציון.

מטרות הגוש — מאבק פעיל בתנועה וגם מחוצה לה, למען שמירת רבונותינו על ארץ ישראל נחלת אבותינו, ולמען הגברת ההתנחלות בה.

שתי משימות אלה הן, לדעתנו, המשימות המרכזיות של התנועה הדתית-לאומית בתקופת גאולה זו, ורק הגשמתן תמלא בתוכן גם את שאר ההישגים והמטרות של התנועה בכל תחומי היהדות. החבר מן השורה, והנוער בפרט, מצפה להעמדת ארץ ישראל במרכז פעולתנו ובראש מערכת החינוך הדתי.

על כן צריכה התנועה להאבק על שלמות הארץ ועל ההתנחלות בה, בתקיפות לא פחותה מזו שהיא מגלה בענין מיהו יהודי. לא הודעה על פעולות המפד"ל אם תחליט הממשלה על חלוקת הארץ, דרושה לנו, כי אם עמידה איתנה, למניעת הסכנה מראש.

יש לחתור בכל הדרכים להקמת ממשלת אחדות לאומית אשר חיונית בשעה זו גם למען שלמות הארץ, גם למען עמידה איתנה, בטחונית ומדינית, כלכלית וחברתית.

הגוש מתכונן למאבק ממושך על עתידה של ארץ ישראל ועל הרחבת ההתנחלות בה. בשורותינו פועלים חברים מכל הסיעות בתנועה, אשר העניין הגדול של ארץ ישראל מלכד אותם למאבק זה. אנו קוראים לסיעות השונות להתמוך במאבקנו.

תפלתנו, כי על רקע המבוכה וגילויי המרד בכל התנועות, יתגלה מאבקנו כ„מרד הקדוש" בשעתו.

כחבר התנועה הדתית לאומית אנו קוראים גם לך לתת יד לפעולות אלה, ולהביא על ידי כך למפנה גדול בדרך להגשמת רעיון התנועה.

„ארץ ישראל לעם ישראל על פי תורת ישראל".

בברכת חברים

גוש אמונים
בכפר עציון

אל גוש אמונים כפר עציון
אני מזדהה עם מאבקכם

☐ אני מוכן להתגייס לפעולה מעשית
☐ אני מעוניין להצטרף לשורות המתנחלים

שם ______ משפחה ______ כתובת ______

במה ליהדות ורוח

רח' ברנדייס 58, תל-אביב ✱ טל. 44 25 60
בשיתוף פעולה עם עירית ת"א-יפו, אגף להרבצה, לנוער ולספורט

הציבור מוזמן בזה
להרצאה החודשית של הבמה ליהדות ורוח
שתיערך ביום חמישי, כ"ט בשבט תשל"ד (21.2.1974)
בשעה 8.00 בערב, באולם „בית סוקולוב" רח' קפלן 4 תל-אביב.

הנושא:

היחסים הרוחניים בין מדינת ישראל ובין התפוצות

המרצה:

הרב פרופ' אלכסנדר שפרן

הרב הראשי של ג'נבה (מקודם רומניה)

המנחה:
מר יצחק ארצי מ"מ ראש עירית ת"א-יפו

היום

יום ששי, כ"ג שבט תשל"ד 15.2.74

פר' משפטים

הפרק: ירמיה כ"ה־כ"ו; המשנה: מנחות יא, א־ב; הדף: מנחות יט;

שבת — הפרק: ירמיה כ"ט־ל; המשנה: מנחות יא, ג־ד; הדף: מנחות כ; ההלכה: אורח חיים שי"ג־שי"ד, ס־א.

שידורי ישראל

חדשות בעברית — בגלים א, ב, צ — כל שעה.

09.55 (א) חדשות באנגלית
10.55 (א) חדשות בצרפתית
5.55 (א) חדשות באנגלית
6.50 (א) חדשות בצרפתית

שידורי תכניות לעולים (ב) עברית — 19.00; יידיש — 19.30; לאדינו — 20.00; מוגרבית — 20.15; רומנית — 20.30; רוסית — 20.45.

רשת א'

08.05 „קולגיום מוסיקום" 09.05 [illegible] 11.00 [illegible] 11.15 [illegible] 11.50 [illegible] 12.05 [illegible] 13.00 [illegible] 14.10 [illegible] 15.05 קבלת שבת [illegible] 16.06 [illegible] 16.30 [illegible]

רשת ב'

05.55 [illegible] 06.15 [illegible] 07.00 [illegible] 07.25 [illegible] 07.55 [illegible] 08.10 [illegible] 09.55 [illegible] 10.05 [illegible] 11.45 [illegible] 12.05 [illegible] 13.00 [illegible] 13.25 [illegible] 14.10 [illegible] 16.06 [illegible] 16.30 [illegible]

גלי צה"ל

06.05 [illegible] 06.55 [illegible] 07.55 [illegible] 08.05 [illegible] 08.20 [illegible] 10.55 [illegible] 11.05 [illegible] 11.55 [illegible] 12.05 [illegible] 13.30 [illegible] 13.55 [illegible] 14.05 [illegible] 14.30 [illegible] 14.55 [illegible] 15.05 [illegible] 15.55 [illegible] 16.05 [illegible]

טלוויזיה כללית

15.00 [illegible] 15.25 לקראת שבת.

במוצ"ש

רשת א'

18.05 [illegible] 18.40 [illegible] 19.05 [illegible] 19.50 [illegible] 20.05 [illegible] 21.05 [illegible] 23.25 [illegible]

רשת ב'

18.05 [illegible] 18.30 [illegible] 21.05 [illegible] 21.45 [illegible] 22.05 [illegible] 22.52 [illegible] 23.00 [illegible] 23.25 [illegible]

גלי צה"ל

19.05 [illegible] 20.05 [illegible] 21.05 [illegible] 21.35 [illegible] 22.05 [illegible] 23.55 [illegible] 00.05 [illegible] 00.30 [illegible]

טלוויזיה כללית

18.32 [illegible] 18.45 [illegible] 19.30 [illegible] 20.00 [illegible] 20.30 [illegible] 21.00 [illegible] 22.00 [illegible] 22.50 [illegible] 23.40 [illegible]

● כתב אישום נגד אחזי יד־אלי, בעל חנות מכולת במרכז ירו־שלים, הוגש בבית משפט השלום בירושלים. החנווני הואשם באגירת 3500 ק"ג סוכר אותם הסתיר במחסן שמחוץ לחנותו בתקופה שלפני קי־צוץ הסובסידיה למצרכי יסוד.

תיאטרוני ישראל

16.2.74 במוצ"ש

הבימה:
כך אוהבים האחרים: תל־אביב, האולם הגדול ב־8.30
תה, תן, יהלה: תל־אביב האולם הקטן ב־8.00

הקאמרי:
מלון פלזה: תל־אביב
כטוב בעיניכם: חיפה
יעקבי ולידנטל: צוותא ב־7.30—9.45

התיאטרון העירוני חיפה
כטוב בעיניכם: חיפה ב־10.30 לפנה"צ
היום
כתר מוצ"ש 8.30 חיפה

הצפה

עתון יומי
HATZOFE DAILY

המו"ל: הציוד בע"מ. עורך ש. דון־יחיא. מערכת והנהלה: תל־אביב, רח' המסגר 66. טל. 35421, ת"ד 2045. חשבון בנק הדואר 41144 * סניף ירושלים רח' בן יהודה 2, ת"ד 1148, טל. 234916, בערב טל. 528344 * סניף חיפה רח' ארלוזורוב 3 טל. 663628. ושום השער בע"מ, רח' המסגר 66, טל. 30554

לוח „הצופה"

● פירוק הקונה רהיטים, אנטיקות, פרידז'ים, ריהוט משרדי וכל חפצי בית אחרים. טלפון 864938, 874245, בערב 876852.

● דרושה אשה או בחורה בטפלת לילדים עם לינה בחדר נפרד. תנאים מצוינים, 237321.

● לדתיים מעל גיל 40 ומצבים אישיים מיוחדים היכרויות לנישואין ללא כל תשלום. לפנות: ארגון „אמית" ת. ד. 3324.

● לצעירים דתיים היכרויות לני־שואין ללא כל תשלום. לפנות: ארגון „אמית" ת. ד. 3324.

● מחפש לבתי מורה דתית פליזה, שדוך עם מסודר, ת. ד. 5307 חיפה.

לוח „הצופה" ירושלים

● בירושלים להכשיר בדמ"פ די־רת 2 חדרים בתל ארזה, ישא ברכה 9, טלפון 284964.

● בשכ"ה 3 חדרים, בידי, ברח' עזרת תורה, בתנאים נוחים, טל. 02—231544 בערב.

● למכירה בירושלים 3 חדרים כפולאים, לאחר שיפוץ כללי, ארו־נות קיר, וארונות פורמיקה, הסקה מרכזית, רחוב שטראוס פינה לשטרייה, ק. ג'. טלפון — 02־526043.

● בירושלים בבית וגן, בדמ"פ דירת 2 חדרים, ברחוב הרב פרנק 40, טלפון 272750.

● בירושלים דרוש זוג כבוגד מסורתי לטיפול באדם קשיש, בגורים במקום ותנאים טובים. לטלפן בערב — 02־232567.

● להשכרה חדית 24/168, אוזי־מאית, מסודרת, דירה ואכצעים, ב־משפחה חשובה, כעוניינים במתאים סורידות מובטחת. ת"ד 946 ב"ב.

● דרוש/ה פקיד/ה כללי/ת ידיעה טובה בחשבון, לעבודה של 8 שעות ביום, לפנות טל. 522301 או ת. ד. 3531 ירושלים.

● בהזדמנות למכירה דירה 3½ חדרים, בירושלים, בניה חדשה — ל־שומר מסורה. מחיר — 165.000 ל"י. לפנות: בעבודה: 02־535307, בבית: 02־64975.

דרושה פקידה כללית

ליום מפוצל

לסוכנות לבטוח

עדיפות לדוברת אידיש.

●

לפנות
טלפון 611548, 625225
(יהודה)

האופרה הישראלית

רחוב אלנבי 1, תל אביב
טל. 57227/8

נסיכת הקרקס תל־אביב 16.2 בשעה 8.30
נסיכת הקרקס תל־אביב 19.2 בשעה 6
נסיכת הקרקס חיפה 21.2 בשעה 7
נסיכת הקרקס תל־אביב 23.2 בשעה 8.30
נסיכת הקרקס תל־אביב 26.2 בשעה 6
לה בוהם מאת פוצ'יני, תל־אביב 27.2 בשעה 6
נסיכת הקרקס תל־אביב 28.2 בשעה 6
מדם בטרפליי אופרה מאת פוצ'יני בהשתתפות כוכבת המטרופוליטן ג'והיה דה־פול — תל־אביב 2.3 בשעה 8.30
נסיכת הקרקס אופרטה מאת קלמן תל־אביב 5.3 בשעה 6
מדם בטרפליי תל־אביב 7.3 בשעה 6
נסיכת הקרקס תל־אביב 7.3 בשעה 6
נסיכת הקרקס תל־אביב 9.3 בשעה 8.30
מדם בטרפליי תל־אביב 11.3 בשעה 6
נסיכת הקרקס תל־אביב 12.3 בשעה 6
מדם בטרפליי חיפה/ארמון 14.3 בשעה 7
נסיכת הקרקס תל־אביב 16.3 בשעה 8.30
מדם בטרפליי ירושלים בנייני האומה 18.3 בשעה 6
נסיכת הקרקס תל־אביב 19.3 בשעה 6
ריגולטו אופרה מאת ורדי תל־אביב 20.3 בשעה 6
מדם בטרפליי תל־אביב 23.3 בשעה 8.30
נסיכת הקרקס תל־אביב 24.3 בשעה 6
נסיכת הקרקס תל־אביב 26.3 בשעה 6
נישואי פיגארו אופרה מאת מוצרט הצגת בכורה תל־אביב 30.3 בשעה 8.30
מדם בטרפליי תל־אביב 31.3 בשעה 6

במפלגה ובתנועה

המפד"ל — הפועל המזרחי מסיבות ליל שבת

מועדון שילה: על הנושא „המשטר הסובייטי והבעיה היהודית" ירצה, הסופר משה ספרא. המנחה: י. זיו.

מועדון „אהבת חסד": „אם כסף תלווה" ירצה הרב שמעון פרנקל. הפותח והמנחה: הרב משה ברנש־טיין. פרקי חזנות ושירה ע"י החזן י. סולניק.

מועדון בילו: על „בחזי ישראל — האנוסים בתקופתנו", ירצה הרב אב־רהם זונשיין. המנחה החזן י. ספי־רא.

מועדון רמת אביב: „על הפרד ההס־טורי של ההלכה" ירצה, הרב ד"ר מ. שפרן. המנחה מר י. הולר.

תנועת האשה הדתית לאומית ירושלים

עונג שבת במכון הרי פישל. פר־שת השבוע הרבנית מלכה דרגן. ב־בית הכרם בפנסיון מרגוע. פרשת השבוע הרב דוד ספירא.

תנועת האשה הדתית לאומית שבת:

קרית מוצקין: בבית הכנסת לנער ב־11 לפנה"צ ירצה הרב דמותא ה־גר"ם פוגלמן „נעשה ונשמע".

רעננה: בסניף הפועל המזרחי ב־4.30 אחה"צ פרשת השבוע. הרצה: שושנה וסרשטיין.

בני ברק: במועדון החברה רח' דניאל 3, בשעה 3.45 חוג הקטיקים. פרשת השבוע: אברהם ויצמן.

יום שלישי:

בני ברק: בסניף הפוהמ"ז רח' רבי טרפון ב־8 בערב חוג לתנ"ך. המר־צה: המורה לאה אלכסנדרוב.

יום רביעי:

בני ברק: במועדון החברה ר. דניאל 3 חוג לתנ"ך בשעה 8 בערב. המרצה: צביה רוזנצוייג.

שוקים

בני ברק: בסניף הפועל המזרחי רח' רבי טרפון 1 בימים: שני־שלי־שי־ורביעי כ"ו—כ"ז—כ"ח שבט תשל"ד (18.19.20—2.74) משעה 9 בבוקר עד 6 בערב.

נתניה: באולמי „נתניה" רח' שמו־אל הנציב 5 בימים: ראשון — שני — שלישי — ורביעי כ"ה — כ"ו — כ"ז — כ"ח שבט תשל"ד (17.18.19 — 20—2.74) משעה 9 בבוקר עד 7 בערב.

קרית שמואל: בבית התרבות בימים ראשון — שני שלישי משעה 9 בבו־קר עד 5.

בשווקים קיים מבחר עשיר של בג־דים מכל הסוגים. ההכנסות קודש למוסדות ילדים.

תנועת האשה הדתית לאומית סניף תל אביב

פרשת השבוע:

מהמשך שינקין: בבית הח' אלברם רח' הפלמ"ח 7. המרצה: מר ליכט.

קרית שלום: בבית משפחת בך הראש רח' כוכבי־יצחק 5. המרצה: מר פרבר.

חוגים:

חוג נוי: יתכנס ביום ראשון ב־4.30 אחה"צ בבית הח' רבינוביץ, רח' כר־מיה 8. המרצה: פרופסור רבינוביץ.

ירושלים

הרב שמואל שפרבר, מחר ב„ארגון עולי ארצות המערב"

מחר, מוצ"ש ב־7.30, תתקיים ב־היכל שלמה, בירושלים, האספה ה־כללית של „ארגון עולי ארצות ה־מערב", הכורכת בתוכו את חברי ה־מזרחי — הפועל המזרחי שעלו מ־ארה"ב, קנדה וארצות אירופה ה־מערבית. האספה תדון בהגברת ב־מפד"ל, פעולות בין עולים חדשים ועידוד החינוך הדתי־לאומי במדי־נה. אורח הכבוד של האספה יהיה הרב שמואל שפרבר, סופר והוגה־דעות נודע, שירצה על הנושא: „בעי־ות השעה לאור הנצח".

הרב חיים פינקלשטיין ידרוש מחר בהיכל שלמה

השיעור ב„פרשת השבוע לאור זמננו", מטעם ארגון וותיקי התנו־עה, יתקיים מחר, ב־3.30 אחה"צ, בהיכל שלמה. את השיעור ילמד הרב חיים פינקלשטיין.

שר הפנים ד"ר יוסף בורג בעתון העתונאים בירושלים

שר הפנים ד"ר יוסף בורג, יתארח בעתון העתונאים שיתקיים בליל שבת, בשעה 8, בבית העם בירוש־לים. נושא הרצאתו של השר הוא „המצב המדיני". העתונאי יצחק שומ־רון, שהיה שליח הסוכנות היהודית בשוודיה, ידבר על „יהדות שוודיה במבחן הזדהות עם ישראל".

תל־אביב

בבית הכנסת הגדול ברח' אלנבי 110

השבת, יעבור לפני התיבה החזן מר יהושע דלין בלוויית מקהלה. ער־בית — 5; שחרית — 8.

בית צ'פליק

מסיבת מלווה מלכה תתקיים בבית צ'פליק, רח' סוטין 12, במוצש"ק ב־7.30 בהשתתפות הרב ד"ר כהנא, ומפקח לשכת שער ציון בני ברית מר י. הדרי. הנושא: מלחמת יום כיפורים. בן ישהפי הרב צוקר, מרצים וחזנים. מנחה: י. אפשטיין.

„אהל שם"

השבת ב־20 י. סברסקי — תנ"ך. ב־11 הרב פרידלנדר: תלמוד. ב־4 מסיבת „עונג שבת" מוקדשת לזכרו של א. ליפשיץ, במלאות שנה לפטי־רתו. ירצה: ח"כ לובה אליאב על הנושא: „המאבק למען יהודי ברית המועצות". יו"ר „אהל שם" משה גולדשטיין הרב י. פרידלנדר: דב־רים לזכרו של א. ליפשיץ. דברי אגדה — ד"ר ש. ז. כהנא.

באגודת „אהבת חסד"

השיעורים מתקיימים בשעה 8 ב־ערב, בבית „אהבת חסד", רח' נחמני 10, כדלקמן: בליל שבת: מסיבת „עונג־שבת" ליד שולחנות ערוכים בהשתתפות רבנים, חזנים ואורחים. ביום ראשון: גמרא — עו"ד ר' משה בידרמן. ביום שני: „עין יע־קב" — הרב ר' משה ברנשטיין. ביום שלישי: תנ"ך, לחוג נשים — הרב ר' שמעון פרנקל. ביום רביעי: שיעור ברמב"ם — ד"ר ר' יהודה מוריאל.

שביתת מחאה במפעל בקרית שמונה

כל 80 עובדי „מפעלי הנדסה רמים־גיבנר" בקרית שמונה, קיימו אתמול שביתת מחאה בת שעתיים, בטענה שההנהלה מינתה אדם מבחוץ לתפ־קיד סגן המנהל במפעל. השביתה אושרה ע"י מועצת קרית שמונה.

חברי הוועד והפועלים טוענים כי יש בין העובדים מועמד מתאים לתפ־קיד זה ובהתוקף הסכם העבודה הקו־לקטיבי, חייבת ההנהלה לדאוג לקי־דום מקצועי של עובדי המפעל.

נעצרו 3 נהגי מיכליות סולר נוספים בירושלים

מאת כתב „הצופה" בירושלים

משטרת ירושלים עצרה אתמול שלושה נהגי מיכליות סו־לר נוספים לאחר מעצר חמי־שה אחרים בראשית השבוע על רקע הפקעת המחירים ופיתוח שיטה לזיוף המדה.

יתר נהגי המכליות שהודיעו של־שום על השבתת האספקה מאחר והציבור מתייחס אליהם כאל עברי־נים על לא עוול בכפם שוחררו ברגע האחרון ע"י מפקד משטרת ירושלים סגן ניצב דיינץ ברייטנ־פלד שאמר כי יש להבחין בין הנה־גים הוותיקים ונקיי הכפיים העוס־קים במקצוע שנים ממושכות לבין ממלאי המקום שהגיעו לאחר מל־חמת יום הכיפורים על רקע גיוס המיכליות והנהגים.

הווחים „צדדיים" של 510 לירות ליום

אם הסתעפות החקירה נראה כי יעצרו מספר נהגים וזמנים נוספים ומתברר כי המדובר בהונאה בהיקף כולל של רבבות ל"י. הנהגים העצו־רים מודו כי רווחיהם הצדדיים ה־גיעו כדי 500 ל"י ליום. עקרון ההונאה התבסס על פיתוח שיטה מכנית של הזרמת אויר במקום סולר תוך הפעלת המונה ומכירת אותו עודף במחיר מופקע לצרכנים בעת משבר הדלק בבירה.

נחנך בנין מועדון חברתי לנפגעי שיתוק מוחי של „אילן"

בנין מיוחד, על שם ריקי יונש, שישמש כמועדון חברתי לנפגעי שי־תוק מוחי, נחנך במרכז הספורט של „אילן" ברמת גן, — על כן נמסר לרגל „מבצע הפרוטות" שיערך ביום שני (18.2).

נכי שיתוק מוחי הנמצאים בטי־פול „אילן", הינם נפגעים קשים ביו־תר, הסובלים גם ממצוקה חברתית. הנסיונות שנעשו עד כה, בארץ ו־בעולם, לשלב נפגעים אלה בחברה של נכים קלים יותר או בחברה אנ־שים בריאים, לא עלו יפה ועל־כן הוחלט, כי חיוני להקים מסגרת חב־רתית נפרדת עבור נכים אלה.

אחותו של עורך „אל פג'אר" בי־ם המזרחית מבטיחה: השבועון ייסגר אם עורכו יימצא בריא ושלם

מאת כתב „הצופה" בירושלים

בהבטחה כי השבועון הלאומני „אל פג'אר" המופיע במזרח ירושלים יינעל בכידה ומו"ל השבועון יימצא בריא ושלם, יצאה אמש אחותו של המו"ל הנעלם הגב' עטאפה ג'ילוני שהגיעה במיוחד מארה"ב. הגב' ג'ילוני שאמורה היתה לקיים מסיבת עתונאים בחברון — בטלה אותה ברגע האחרון מסיבות אישיות, אך בשיחה עם עתונאים ירושלמים הביעה חששות כבדים לגורל אחיה יוסף נצר. הגב' ג'ילוני פנתה לממ־שלת ישראל ולמשטרת ישראל לע־שות כל מאמץ לאיתורו של אחיה. היא דוחה את הסברה כי המו"ל העלים את עצמו וציינה כי יש לו אויבים רבים העלולים להזיק לו. האחות אמרה כי אין היא מניחה כי תוספיו של אחיה ירצחוהו נפש אך יחד עם זאת נשקפת סכנה לחייו בשל מצבו הבריאותי המעורער כא־שר אסור לו להישאר ללא השגחה רפואית.

צוות מיוחד של המשטרה חוקר

מפקד המחוז הדרומי של משטרת ישראל ניצב חיים תבורי אמר אמש, כי צוות מיוחד של חוק־רים הוקם כדי לפענח את תעלומת ג'אלוני. עפ"י הממצאים הראשונים של צוות החקירה שמפקד המרחב מפקח עליו אישית נראה, כי כל האפשרויות לפתרון התעלומה פתו־חות. תיתכן אפשרות של חטיפה, תיתכן אפשרות שנצר נעלם מרצונו הטוב ויתכן כי הועבר או הצה באו־רח בלתי חוקי את הגבול.

פעיל הליגה שניידר שוחרר בערבות

בקשתה של התביעה הכללית ל־עצור את פעיל הליגה להגנה יהודית, יוסף שניידר עד לסיום ההליכים ה־משפטיים נגדו נדחתה אתמול, ע"י בית המשפט בתל אביב.

שניידר נאשם בקשירת קשר לע־שות פשע, בגניבה ובהחזקת נשק באורח בלתי חוקי. עם דחיית הבק־שה לעצרו קבע השופט דב לוין, כי יש לשחררו בערבות של 10,000 ל"י.

לפני מתן ההחלטה בעניין שניידר התנהל מאבק משפטי בהשתתפות סגן בכיר לפרקליט מחוז ת"א א. שדר ופרקליטו של שניידר עו"ד ש. שי־לנסקי. לאחר שכבר נתקבלה הח־לטת המחוזי ביקש התובע לעכב את הביצוע למשך 48 שעות, כדי שאפשר יהיה לערער בפני בית ה־משפט העליון, אולם גם בקשה זו נדחתה ע"י השופט המחוזי.

ביום ה', 6 ימים אחרי שנעצר בפקודת שופט השלום, הוגש נגד שניידר כתב אישום. בד בבד הגישה התביעה הכללית גם בקשה לעצרו עד לסיום ההליכים המשפטיים.

בכתב האישום מיוחסת התביעה לשניידר בן ה־28 חמשה סעיפי־אי־שום: נסיון לשדל אדם לגנוב, קשי־רת קשר לגניבה, החזקה בלתי חוקית של נשק (שני סכינים) וגניבה.

השופט לוין קבע בהחלטתו, כי מ־קריאת כתב האישום ולאור הדברים שהובאו נראה לו שבמקרה זה אינו מצדיק עדיין את החזקת הנאשם ב־מעצר עד לגמר הדיון. עם זאת הז־היר את הנאשם, כי כל מעשה נוסף מצידו שיש בו משום פגיעה בחוק, ואפילו קל שבקלים, עלול להגדיש את הסאה עד כדי כך שלא תהיה עוד אפשרות לשחררו.

פצצה ברעננה בעקבות קטטה

בעקבות קטטה שפרצה ביום ד' בערב בקולנוע „אורות" ברעננה, ארע בשעות הערב פיצוץ ליד קיר ביתו של אחד המתקוטטים.

הקטטה פרצה בין תושב רעננה, דוד לוי, בין צעיר מהרצליה. בגמר הקטטה עזבו שני המעורבים את המקום. בחצות הלילה נשמע פיצוץ ליד ביתו של לוי, וכשיצא החוצה ראה עשן ליד קיר ביתו.

כוח ממשטרת כפר סבא שהוזעק למקום סרק את האזור, והחבלן קבע שהיה זה רימון שהונח ליד חלון קיר ביתו של לוי.

משטרת כפר סבא ערכה חקירה מסועפת במשך כל הלילה, ובעקבות זאת נעצר צעיר החשוד בהנחת ה־רימון.

תורנות בתי מרקחת

ליום שישי 15.2.74

ירושלים: „אברמוביץ", המלך ג'ורג' 21, טל. 224972, „אל ארדי", באב אל זהרא, טל. 282682.
תל־אביב: „קסטל", אבן גבירול 147, טל. 443716, „פרנקל", המלך ג'ורג' 28, טל. 223723, „יאני", יהו־דה הלוי 67, טל. 612474.
פתח תקוה: „הירקון", שטמפפר 24, טל. 910946.
בת־ים: „גני־בת־ים", הנביאים 3.
חולון: „אסותא", טרומפלדור 4.
רמת־גן והסביבה: „הרצל", הרצל 52, טל. 722372.
בני ברק: „רפואה", רבי עקיבא 62.
הרצליה והסביבה: „קרבר", סוקו־לוב 18.
נתניה: „הנשיא", ויצמן 36, טל. 23639.
רמלה־לוד: „רבלה", הרצל 75, רמלה.
באר שבע: „רמב"ם".

ליום שבת 16.2.74

ירושלים: „קמפון", חזקיהו המלך 23, טל. 33843.
תל־אביב: „צפון", יהודה המכבי 33, טל. 449995, „פרנקל", המלך ג'ורג' 28, טל. 223723, „יאני", יהו־דה הלוי 67, טל. 612474.
פתח תקוה: „מרכז השרון", חוב־בי ציון 40, טל. 911078.
בת־ים: „עזרא", בלפור 135.
חולון: „בריאות", קראוזה 46.
רמת גן והסביבה: „גבעה", נגבה 38, טל. 743159.
בני ברק: „ירושלים", ירושלים 62.
הרצליה והסביבה: „פיינגולד", רוטשילד 47, כפר סבא.
נתניה: „הדסה", הרצל 24, טל. 22243.
רמלה־לוד: „רמלה", הרצל 75, רמלה.
באר שבע: „ירושלים".

למוצאי שבת 16.2.74

ירושלים: „זכרון משה", ישעיהו 10, טל. 228285, „בלסם", צלאח א־דין.
תל־אביב: „כבר המדינה", ה' ב־אייר 48, טל. 258046, „הנביאים", המלך ג'ורג' 72, טל. 286740, „נורדאו", בן יהודה 183, טל. 242673.

יצוא תשלובת „קשת" יעבור השנה על 3 מיליון דולר

היצוא הישיר והעקיף של תשלובת „קשת" יעבור השנה סכום של 3 מיליון דולר, לעומת 2,57 מיליון דולר ב־1973. מר סמי יעקובוביץ, סגן המנהל הכללי, מסר, כי כבר עתה יש בידי התשלובת הזמנות בכ־2 מיליון דולר.

יצוא התשלובת גדל ב־1973 ב־37 אחוז לעומת 1972. שווקי היצוא העיקריים של התשלובת הם אוס־טראליה, קנדה, גרמניה המערבית ודרום אפריקה ובהם בכפלת חברת „סקספורד", זרוע היצוא של התש־לובת.

מעצר לחשוד בשוד

השוד בשוד חנות תכשיטים נעצר אתמול ל־15 ימים לחקירה, בפקודת בית משפט השלום בחיפה.

החשוד, אליהו בוגנים, בן 23, הובא לפני שופטת השלום הראשית גב' מ. זדלינסקי. בא כוח המשטרה טען בפני השופטת, כי ב־ד' בפבר־ואר חדר החשוד יחד עם אחרים לחנות התכשיטים של האחים בשא־רה רעולי פנים ומזויינים באקדח ברחוב חורי בחיפה. המתפרצים הם פצעו את הצורף סמי בשארה ושדדו תכשיטים בשווי של כ־20 אלף ל"י.

● המחאות בנקאיות ושטרות בסכום כולל של כ־320 אלף לירות נגנבו מתוך משרד חברת הקבלה „המהפך" שברח' תובל בשכונת שכונת רוממה בירושלים.

● 3 צעירים בשנות ה־30 נעצ־רו בצפון ת"א כאשר נשאו בכיסיהם 12 כדורי סמים.

טרם סוכם על הגדלת הגימלאות של ביטוח לאומי

בכמה עתונים הופיעו ידיעות לפי־הן נתן המוסד לביטוח לאומי הוראה לבצע תשלומי תוספת יוקר והגדלת הגימלאות, כפי שסוכמו בין ההסתדרות העובדים לבין האוצר בעקבות ההת־ייקרויות האחרונות.

מינהלת המוסד לביטוח לאומי מו־סרת, כי טרם סוכמו הפלאות אלה בין המוסד לבין האוצר. כל השינויים בשיעור הקיצבאות טרם נדונו ברשו־יות המוסד, וועדות העבודה והרווחה של הכנסת, כפי שהחוק מחייב.

רק אחרי אישור גורמים אלה יופ־עלו הסידורים הדרושים לביצוע ה־תוספות.

נעצר על החזקת תחמושת של צה"ל

תושב נהריה בן 27, נעצר ביום ה' לפנות בוקר על ידי המשטרה לאחר שבחיפוש בביתו נמצאה תחמושת מ־רכוש צה"ל, בהם כדורים בקוטר 9 מ"מ של תת מקלע עוזי וכדורי 0,5 של מקלע.

נקלטו רוב הרופאים־עולים

לקבלה כ־1,000 רופאים עולים נמ־צאו בטיפול הוועדה הבין משרדית לקליטת רופאים עולים, מאז הקמתה ביוזמת משרד הקליטה, בסוף 1971 ו־עד מחצית 1973.

בשנת 1972 טיפלה הוועדה בקלי־טתם, הכשרתם ובשילובם של כ־730 רופאים עולים במוסדות ובשירותי הרפואה בארץ.

בוועדה משתתפים נציגי משרד ה־קליטה, משרד הבריאות, משרד ה־עבודה, הסוכנות וקופות החולים.

דרך הטיפול באמצעות הוועדה הו־כיחה עצמה כדרך יעילה לקליטת רו־פאים עולים. עד להקמתה לא היה קיים כל גוף מרכזי לטיפול ברופ־אים עולים.

כ־730 רופאים שטופלו בתקופה ה־נדונה הגיעו ממזרח אירופה. אלה מהווים 70 אחוזים מן הרופאים ה־עולים שטופלו בתקופה הנדונה. 113 מ־הרופאים העולים הגיעו מדרום אמ־ריקה.

365 מן הרופאים שנמצאו במימון הוועדה נקלטו במרפאות קופת החולים של ההסתדרות. מספר דומה של רופ־אים נקלט במשרד הבריאות. קרוב ל־100 רופאים עולים נקלטו בבתי החולים של קופת חולים.

הגיל וההתמחות של הרופאים עולים

קרוב ל־20 אחוזים מהרופאים הם צעירים עד גיל 30. עוד כ־55 אחוזים הם בגילאי 50—31.

20 אחוזים מבין הרופאים בהם טיפל משרד הקליטה בתקופה זו הם רופ־אים כלליים. ההתמחות הנפוצה בין הרופאים העולים היא רפואת ילדים, אם כי בין הרופאים השלים מצוי מגוון גדול ביותר של התמחויות.

במטרה לשלב את הרופאים העולים בשרותי הבריאות בארץ עורך מש־רד הקליטה השתלמויות סמינריונ־יות ומקצועיות בשיתוף עם משרד הבריאות וקופות החולים השונות. בתקופה הנדונה עברו 435 רופאים עולים הכשרה זו בהשתלמויות שנמ־שכו בין 3 חדשים ועד שנתיים. למעלה מהמחצית הרופאים אשר עברו השתלמויות אלו הוכשרו לתפקידים החדשים בתקופה שארכה שנה.

דברי השר בורג שיכנעו תורמים מאוסטריה

הופעה קצרה של שר הפנים, הד"ר יוסף בורג, אמש בפני משלחת מ־אוסטריה של תורמים ראשיים של קרן היסוד — המגבית המאוחדת לישראל הותירה רושם עמוק בלב חברי המשלחת. מר ש. לנדסמן, ה־עומד בראש המשלחת מסר כי רושם זה תורגם בעשייה לתרומות שיא העולות אף על תרומות האורחים במגבית התיהם של מלחמת יום הכפורים.

השר בורג אשר דיבר בפני חברי המשלחת בסעודת צהריים שנערכה לכבודם בהאוטו ירושלים, התנצל בראשית דבריו על כי לא יוכל להי־שאר זמן רב, ולאחר נאום בן 10 דקות בלבד יצא בדרכו חזרה לי־שיבה סוערת שהתקיימה בכנסת ב־אותה עת. בתום ארוחת הצהרים הודיעו האורחים על תרומותיהם למגבית 1974. השפעת דבריו של השר בורג התבטאה בעלייה של יותר מ־25%.

הד"ר יוסף בורג הדגיש כי „בעיי־תנו האמיתית היא בעיית עצם קיו־מנו" ובהקשר לכך העלה על גם את חלקם המכריע של יהודי התפו־צה, בהבטחת קיומה של ישראל.

שופט קורא לשינוי בגישה לנוער עבריין

בקריאה לשינוי יסודי בכל הגישה והשיטה של הטיפול בנוער עבריין — יצא אתמול שופט הנוער החיפאי מר א. בלמור.

הוא הדגיש, כי עתה — במהלך הכנת משרדי הממשלה מחדש — יש לתת את הדעת על מיקומם ו־שיבוצם של מוסדות החסות הנער־לים הנצלולים־למוצה בדחיפה.

השופט הלביע את הערותיו במה־לך דיון משפטי, שבו הובא בפניו נער בן 16 כנאשם בגניבת רכב אופנועים ופריצה. בהעדר מוסד חסות מתאים לנער דן אותו השופט ל־18 חדשי מאסר בפועל.

שופט הנוער ציין בפסק דינו, כי לאחרונה וכזה שנים רבות, מתרי־עים בתי המשפט — על כל דרגו־תיהם — על אזלת היד של הטיפול המוסדי בארץ לגבי עבריינים של ממש ונראה שהבראות אלה אינן מו־עילות כלל וכלל. בהמשך מציין ה־שופט, כי מוזר ומדאיג הוא, ש־מעונות החסות גרועים לרעה מבתי הסוהר הרגילים. כאשר מבקר שופט בבתי סוהר רואה הוא כי מושקעים בהם מאמצים רבים לשיפור שיטות השיקום, בלוליב במחשבה סוציאלית בריאה. בבתי הסוהר הופעלו בתי מלאכה חדשים, מרכזי מיון ומרכז שיקומי פתוח, המועסלים בשירותם של עובדים סוציאליים רבים. כל זאת בניגוד על כך, שעם כל השלילה הרבה שבבעצם קיום בתי הסוהר, יהם בגדר „רע הכרחי", אין ספק שהממונים על בתי הסוהר עושים כמיטב יכולתם לקידומו של האסי־רים ולהוצאת דרכי שיקום בלתי שגרתיות.

לעומת זאת — קובע השופט בלמור — חלה הדרדרות מתמדת במעונות החסות המיוחדים הציבוריים במצרים עבריינים ממש, הזקוקים למסגרת נעולה וטיפול מיוחד. לדברי השו־פט אין במעונות אלה כל התקדמות, לא במבנים ולא בשיטות.

הנער עצמו הפתיע את בית המש־פט באומרו: „אני מבקש בית סוהר הל מונד במקום מוסד. משם אי אפשר לברוח ולומדים מקצוע, ובמוסד — אני נמצא סתם".

השגרירה נתמנתה כשרת התרבות

ש גרירת קוסטה ריקה בישראל גב' כרמן נאראנחו, נתמנתה ל־שרת התרבות בארצה, בעקבות הרכבת הממשלה החדשה לאחר הבחירות, שבה נבחר נשיא חדש דניאל אודובר.

השגרירה היא סופרת ומשוררת ידועה בארצה, אם כי לא עסקה בעניינים פוליטיים ולא היתה שיי־כת למפלגה. אך כנראה היו לה קשרים עם הנשיא ומרכיבי ה־ממשלה, בזכות פעילותה התרבו־תית והספרותית.

שר החוץ מר אבא אבן שלח לה זר פרחים לרגל המינוי.

נהרג בתאונה

חבר מושב בית שקמה נפגע קשה בתאונת דרכים שארעה אתמול בבו־קר, ונפטר כעבור כמה שעות מפצעיו במרכזו הרפואי י. ברזילי באשקלון.

הנפגע, רפאל זכלאוי, בן 60, נהג בעגלה רתומה לבהמה בדרכו לשוק המקומי עם תוצרתו. הוא נפגע ע"י משאית שבאה מאחוריו מכוון עזה. נהג המשאית, תושב ג'בליה בן 42, נעצר לחקירה.

פורסמו שמות הרוג ופצוע בתאונה בשער הגיא

שמותיהם של ההרוג והפצוע בתא־ונת הדרכים שארעה ביום ד' בערב בשער הגיא — הותרו לפרסום ביום ה' בבוקר. ההרוג הוא פאול בלום, בן 36, מבאר שבע, והפצוע — רפאל מרגן, בן 46 מחולון. הפצוע אושפז בבית החולים הדסה בירושלים, כשם נמסר כי הוא יצא מכלל סכנה.

הצלחה לגידול כותנה בהשקאת מים מלוחים

מאת סופרנו הכלכלי

נסיונות בהשקאת שדות כותנה במים מלוחים הוכיחו את עצמם ו־שדות אלה נתנו אותו יבול כמו שדות שהושקו במים מהמוביל הארצי.

באיזור הנגב המערבי, לאורך רצו־עת עזה, יש כמויות גדולות של מים שאינם מנוצלים בשל מליחותם הג־בוהה.

לעומת זאת יש באיזור מחסור ב־מים טובים. נהל עזה ואנשי שידות השדה באיזור פנו לחוקרי המכון לקרקע ומים ברחובות וולקני וביקשו מהם לבדוק את האפשרות של שי־מוש במים המלוחים שבאיזור. אחרי ניסויים ובדיקות מצאו החוקרים כי ניתן להשתמש במים המלוחים לגי־דול כותנה. כדי לסתור את הפסע־הו המזיקה של הנתרן הכליבו ה־חוקרים לפזר שתי מנות גבס לדו־נאם על כל אלף מ"ק מים מלוחים הניתנים לשדה. אפשרות אחרת היא לסתור את הנתרן בעזרת קלציום כלוריד. שני חומרים אלה הם תו־צרת לוואי של תעשיית הפוספטים ו־הם נמצאים בכמויות בלתי מוגבלות ובמחיר אפסי.

את המים המלוחים באיזור נצלו גם בהשקאה עזר להיסה.

בית המשפט מתיר פיטורי העובדים ב„גרב יפה" ו„מפיבה"

העובדים מתנגדים ולא יתנו להוציא סחורה מהמפעל

כונסי הנכסים של מפעל „גרב יפה" ו„מפיבה" קיבלו רשות מבית המשפט להודיע לכל עובדי המפעלים כי הם מפוטרים ויוכלו להמשיך לעבוד רק במסגרת ארגון מחדש של המפ־על.

העובדים הודיעו במכתב לבית ה־משפט ולשר המסחר והתעשיה, כי הם מתנגדים לפיטורים. הם מוכנים להמשיך להפעיל את המפעל בצורה תקינה רק אם יובטחו זכויותיהם וכן שיובטח להם כי אם יימכר המפעל יובטחו זכויותיהם גם על ידי הרוכ־שים.

העובדים הודיעו כי יסרבו להוציא סחורה מן המפעל.

בהחלטתו קבע אתמול השופט שלי־מה לובנברג, כי יש להמשיך להפ־עיל את המפעלים כדי למכרם כ־„עסק חי". הפועלים יוכלו להמשיך לעבודה „אם יהיה להם מקום". כן הורה השופט על הכונסים להכין תכ־נית לארגון מחדש של המפעלים ו־התיר לכונסים לקבל הלוואה בס־כום של 250 אלף לירות מבנק דיס־קונט כדי להמשיך ולהפעיל את ה־מפעלים ולרכוש חמר גלם.

עו"ד גרשון תמיר ומר מנחם גורן מונו כונסי נכסים למפעלים מפיבה וגרב יפה לפני כשבוע.

שופט: רופא קופ"ח החי ממשכורתו אינו יכול לשאת בנטל אגרת משפט

„הדבר מצער, אך ניתן לקבוע כי רופא קופת חולים החי על משכורתו כיום הוא בגדר חסר יכולת לשאת בנטל אגרת משפט" — קבע ביום ה' רשם בית המשפט המחוזי בתל אביב, השופט דוד ולך, בהחלטה, שבה פטר רופא מתשלום אגרת מש־פט.

הרופא ד"ר יעקב מורבין מחיפה נפגע בתאונת דרכים לפני כשנה ונק־בעה לו נכות בשיעור של 44 אחוז. כתוצאה מנכותו נאלץ לעזוב את ה־מושב שבו היה רופא בקופ"ח ועבר לקופת חולים בחיפה. הוא תובע פי־צויים בסכום של למעלה מרבע מיל־יון לירות מנהג מכונית פרטית, מר־דכי באירי. ומחברת הביטוח ירדניה.

רשם בית המשפט המחוזי בת"א עיין בתלושי המשכורת של הרופא וציין כי ידוע שרוב רופאים מת־פרנסים בעיקר מתשלום בעד טיפול פרטי ותורנויות. מכאן שד"ר מורבין אינו יכול לעשות תורנויות אלה בגלל נכותו. משכורתו הינה נמוכה.

הצעה להקים מוזיאון ב„עמדת תורג'מן" בירושלים

מאת סופר „הצופה" בירושלים

עיריית ירושלים בודקת הצעה להקים מוזיאון בעמדת תורג'מן הידועה שהיתה בעבעו אחד מ־עמדות קו הגבול של ירושלים ה־חצויה.

במוזיאון זה יוצגו פריטים שונים מהתקופה שלפני איחוד ירושלים, בין היתר דגמים וצי־לומים של קו הגבול הישן.

בתוך ירושלים נשארו כמה עמדות מבוצרות של קו הגבול מימי מלחמת השיחרור, ברובן מוזנחות ונשארו ללא טיפול. ב־תוך זה כמה עמדות פילבוקס ידו־עות מהתקופה של המנדט הבריטי.

זכו בהגרלת הפיס

בהגרלת מפעל הפיס שהתקיימה אתמול זכו הכרטיסים הבאים:

בסך 150,000 ל"י זכו המספרים: — 765400, 184027.

בסך 50,000 ל"י זכה המספר 536605.

בסך 12,500 ל"י זכו המספרים: — 155290, 067845.

בסך 6,250 ל"י זכו המספרים: — 751388 521270 158040 142595.

בסך 1,250 ל"י זכו הכרטיסים הבאים:

141499 134113 017186 014057
307750 297292 235674 171038
546107 517490 494903 411700
718393 646983 609147 598882
789726 744268 740080 731549
789927.

בסך 600 ל"י זכו הכרטיסים שמספ־ריהם מסתיימים ב: —

38515 24445 18553 17739 09418
98597 73362 66711 54813 45423

בסך 250 ל"י זכו הכרטיסים שמספרי־הם מסתיימים ב: —

15105 11327 10005 09775 06730
29481 28254 25845 17118 16153
48763 45889 45071 38265 38117
75511 75030 55554 53801 50445
97235 96972 95447 95386 79110

בסך 100 ל"י זכו הכרטיסים שמספ־ריהם מסתיימים ב: —

7480 5009 4813 3597 0331 0201
8111.

בסך 50 ל"י זכו הכרטיסים שמספרי־הם מסתיימים ב: —

0504 0480 0383 0167 0037 0019
1504 1352 1112 1070 0841 0636
3958 3839 3766 3459 2712 1530
5155 4989 4968 4938 4692 4306
7185 6969 6949 6920 5596 5181
8787 8339 8194 8186 7952 7209
9487 9495 9456.

בסך 4 ל"י זכו כל הכרטיסים שמס־פריהם מסתיימים בספרה: 1.

חשודים נוספים נעצרו [בע]נין ההצתות בירושלים

כתב „הצופה" בירושלים: ...ה חשודים נוספים וב... ...במהלכויות נעצרו ע"י משטרת ירושלים ... הצתת מרכזי המצי... ...אירה. יחד עם זאת שח... המשטרה ששה מבין ... של החשודים שנעצרו.

מעצר ראשונה לעשרה ימים ע"י שופט הנוער הירוש... ...ם בן־הדור כנגד נער בן ... שנעצר אור ליום ג'. נציג ... מפקח מרדכי וגנורה ע... ...ז הבקשה מסר לשופט כי ... ...כה הן בהצתת אחד משל־קת מוסדות הנצרות והן בהצתת חנות מסיונרית באשדוד שארעה לפני כחודש ימים. הצעיר מוכר כאחד מאברכי „הליגה להגנה יהו־דית".

איש צוות החקירה המיוחד במש־טרת ירושלים אמר לכתבנו כי עפ"י ממצאי החקירה נראה כי הפעולה בוצעה ע"י שלוש חוליות נפרדות תוך תאום. המשטרה בטוחה כי זהות החשודים ידועה לה אם כי שלושה צעירים נוספים עדיין מבוקשים. בין הצעירים כלולים צעירים מארה"ב ובני ישיבות. אתמול נעצרו שבעה חשודים ברובם סטודנטים ובהם שתי צעירות בנות 20 אחת ישראלית ואחת סטודנטית עולה מניו־יורק.

נראה כי היום יובאו חשודים אח־רים בפני בית המשפט להוצאת פקו־דות מעצר ולעומת זאת ישוחררו מספר חשודים כשיתברר כי אינם כרוכים בפרשה.

תמיהה על מעצרו של ר' יהושע אלתר

בחוגי ישיבת מרכז הרב בירוש־לים הובעה תמיהה על מעצרו של רבי יהושע אלתר, יהודי דתי לאומי כבן 40 העובד בדואר ישראל והמק־דיש את חייו לפעולות חוקיות נג־ד המסיון. האיש המכונה ר' אלתר מו־כר בתנועות הנוער הדתיות כמרצה על השפעת המסיון והוא חוזר ומספר כי הקדיש את חייו לנושא זה מאחר וכפליט השואה הוא חרד לקיום העם היהודי. אתמול נראה ר' אלתר מלווה בשוטרים בפתח דירה ירושלמית לשם הגיע כנראה לצורך זיהוי במה־לך החקירה. עוברים ושבים סיפרו כי ר' אלתר מירר בבכי והכחיש כל קשר למעשה.

[מרכ]זת טלפונים [חדש]ה תפתח בנתניה

...ת השניה של השנה תיפתח ... מרכזת טלפונים חדישה, ...יבולת של 10 אלפים מספ־... ...משך השנה הנוכחית ייענו ...ב־4000 בקשות. פרטים אלה ...ביום ד', בעת ביקורו של ...קזירת מר שמעון פרס, ב־...

...מנויים בנתניה כ־8500 או־... ...קבלת טלפון. כן נמסר, כי ...האחרונה התקין משרד ה־... ...כ־150 טלפונים באזור נת־... ...נפחות שנפגעו במלחמה יום ...כ. בנתניה נפתחה ומפעלה ...אוחית של שירותי הטלפון ...מידע ספציפי להעשרי המ־... ...שאינם נזקקים עוד בפניו־ ...נהלת שרותי הטלפון בת"א.

...נים בלוויית מרדכי פויירשטיין

...ב ליוו אתמול אחה"צ את ...ל החייל מרדכי פוירשטיין, ...ב נחלים והלמיד ישיבות ...ורבע ונחלים, שהובא למנו־ ...בית העלמין הצבאי בקרית־ מחיפה. רב צבאי אמר תפילת „אל מלא רחמים" ואביו אמר „קדיש".

החייל מרדכי פוירשטיין, יחד עם חברו לישיבת ההסדר מרדכי ינאי, בוגר „נחלים" אף הוא, התנדבו למעוזים לימים האחרונים. הם עזבו עם חבריהם למעוז ביום הכיפורים אחה"צ, לפי הוראת המפקד. החזל בן פונו, הותקף בדרכו ע"י המצרים ולדברי חיילים שנותרו בחיים קפצו שניהם מהזחל כשהם קוראים „שמע ישראל" ונפלו. גופתו של מרדכי פוירשטיין הוחזרה על־ידי המצרים לפני ימים מספר וזוהתה לפי הצי־צית שהיה על גופו.

...יה השתתפו חברי מושב־ ...תלמידי ישיבת ה„הסדר" ...וישיבת בני עקיבא בנחלים, ...לנשק הובברים רבים מאיגוד ...הפועל־המזרחי, התנועה ובני ...ה. הספידוהו הרב דני שילה, ...ב נחלים, הרב יוסף בא־גד, ...יוצר ולבסוף הרב כ. פרנקל

[ק]בוצה של אורחי תנועת האשה הדתית־לאומית מסיירת בארץ

...ת חברות הברים פעילים מ־ ...הגיעה השבת ארצה, לביקור ...עם מדינת ישראל לאחר מל־ ...ם הכיפורים.

...חים התקבלו שלשום ע"י ראש ...„כרם ביבנה", הרב ח. י. גול־ ...שהסביר לאורחים דרכה של ...והתפקיד החשוב של הלמי־ ...לחמה האחרונה. הרב הדגיש ...פעתם הרבה של בחורי ה־ ...על סביבתם, בקשם גם ...ברבים, והרבותם בגויסים ...הרב הזכיר בצער ובכאב את ...למידי הישיבה אשר יצאו, מ־ ...ירי הפלת בצילה ולא חזרו ...הקרב. אלי קלין, מנהל ה־ ...סייר עם האורחים בקריית ה־

...חים ביקרו במעון הילדים של האשה הדתית באשדוד והת־רשמו מסידוריו המותאמים לילדים בגיל הרך, קיבלו הסבר מפורט ממ־ ... לאחר מכן סיירה המשלחת בעיר.

לארוחת צהרים היו אורחי בית הספר המקצועי של התנועה בבני ברק. מנהל ביה"ס, צבי לישה, קי־בל את האורחים והסביר להם את תוכניות ביה"ס. נערך סיור מקיף בבנייני בית הספר והפנימיות והת־רשמו מהסידורים המיוחדים של ה־מוסד.

בסוף היום סיירו בבנייני פצועי צה"ל בבית החולים תל השומר.

בגולן, בגליל ובירושלים

אתמול המשיכה הקבוצה בסיורה ברמת הגולן, בליווי צבאי. בערב נע־רך מיפגש עם חברי קבוצת לביא. נשמעה הרצאה על מצב המשק בזמן המלחמה. כן נפגשה הקבוצה עם מת־נדבים מחו"ל השוהים במשק.

היום יעלו לירושלים, דרך הגדה המערבית, יבקרו בנקודות ההתיישבות הדתית ויריחו. בשבת יתארחו במלון „המלכים", יבלו יחד עם הגב' טובה סנהדראי, יתקבלו על ידי ה־רבנית שרה הרצוג וישמעו הרצאה על התנועה בזמן חירום.

הסיור של הקבוצה אורגן על ידי נשי הפוהמ"ז בארה"ב. את הקבו־צה מלווה בארץ מנהלת המחלקה ל־קשרי חוץ, חנה מיכאל.

...אל קונה באנגליה ...ר מאשר בריה"מ

מאת סופרנו הכלכלי

...אל קונה בבריטניה יותר ...ים — מסר השבוע נשיא ...המשיה האנגלו־ישראלית ...איקסון.

...רו בקבלה פנים שערכה ה־ ...לבאי „שבת האופנה" ודידי ...לוגיה אמר מר איקסון, כי ...1973 קנתה ישראל בבריטניה ...של 190 מיליון ליש"ט. לעו־ ...ת הייצוא אליה הסתכם ב־60 ...ליש"ט בלבד. מדבריו נת־ ...ד אנו עומדים במקום ה־11 ...ה הקונים בבריטניה וכי אנו ...יותר ממצרים, סוריה, לבנון, ...וירדן יחד.

...שגריר בריטניה בישראל, מר ...עמד על חלקה היפה של ...בייבוא מבריטניה, בציינו ...גיות כמנה דומות לאלו שמ־

יוסף מלמד — ...ש מועצת ראש העין

...מלמד, איש רשימת חזית התורתית, נבחר לראש מו־... ...אש העין, בישיבת מליאת ה־ אתמול.

...יבה השתתפו 10 מ־ 11 חב־ ...מועצה, ונעדר ממנה רק נציג ...ות משתי הרשימות המקומיות, מנצורה.

...ד נבחר סה אחד על ידי 9 קו־ ...נוכחים, ורק הוא עצמו נמנע ...ה. מלמד בראש קואליציה ה־ ...ת מ־10 חברי המועצה שנבחו ...ה, כדלקמן: חזית דתית תו־ ...ה (3), מפד"ל (2), רשימה מקו־ ...יש (2), מערך (1), ליכוד (1), ...ד חרות (1).

מפד"ל נקראת למבחן האמת

מצע המפד"ל מחייב התנחלות בכל שטחי ארץ ישראל המשוחררים.

עפ"י מצע זה קבעה ועדת חכי"ם מהמפד"ל בראשות השר ד"ר בורג:

„תנתן עדיפות ראשונה להקמת מרכזי התנחלות בלב השומרון (כגון אזור שכם)".

באותו מסמך הובטח כי

תביעה זו תכלל בקווי יסוד הממשלה.

בל תתכחש המפד"ל להתחייבויות מנהיגיה

הקבוצה להתנחלות בשכם

هكذا من الأصل

לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים:

תשלום 6% מ־1 באפריל תמורת הארכת הסכמי עבודה

ההסתדרות מתנגדת לתנאים

מאת סופרנו הכלכלי

נציגי לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים הביעו אתמול בפגישה עם נציגי ההסתדרות את נכונותם לשלם מיקדמה בשיעור של 6% על חשבון תוספת היוקר החל מה־1 באפריל. אולם, הם דרשו כתמורה שההסכמים הקיבוציים יוארכו עד ה־31 במרץ 1975. נציגי ההסתדרות עמדו בתוקף על תשלום תוספת יוקר של 6 אחוזים, החל מה־1 בפברואר 1974, כפי שסוכם עם שר האוצר. ההסתדרות דורשת תשובה לתביעתה עד יום א' הקרוב.

לגבי שיעור המקדמה אמרו נציגי יכל האוצר.

המעסיקים כי יהיו כבולים לקביעת האוצר ובמידת הצורך הם מוכנים לשלם גם מקדמה גבוהה יותר מזו שהוצעה ע״י האוצר.

המעסיקים הסכימו לדון בהגדלת הכנסת המינימום ובהעלאת התקרה של תוספת היוקר.

המעסיקים טענו כי השכר הממוצע במשק עלה בשנת 1973 יותר מאשר עליית המחירים באותה שנה. בחודש שעבר קיבלו השכירים תוספת יוקר של כ־15 אחוזים ולמעשה זהו פיצוי המאפשר להם לעמוד בהתייקרויות שחלו כתוצאה מביטול הסובסידיות. המעסיקים טענו גם כי אין אפשרות לקיים תהליכי ייצור ויצוא כסדרם כאשר עלויות הייצור משתנות לעיתים קרובות. יצואנים מתקשרים בחוזים לחצי שנה ויותר כראש וסיכוני עלויות השכר עקב תנודה במחירים תמנע אפשרות ייצוא. תוספת שכר בכל החודש עלולה גם לגרום זעזועים במשק ותפגע באפשרות של החזרתם לעבודה של חיילים שיחזרו מהשירות. כמו״כ עלולות להפגע השקעות בתעשייה.

נציגי ההסתדרות אמרו כי לא יוותרו בשום פנים על תביעתם משום שגם הענות לה לא תביא אלא לפיצוי חלקי של השכירים על ההתייקרות האמורה.

"צים" לא תכנס למו״מ עם איגוד קציני הים

מאת סופרנו בחיפה

הדירקטוריון של "צים" החליט אתמול לא להכנס למו״מ בכל צורה שהיא עם איגוד קציני הים כל עוד הם ממשיכים להשבית את שתי אוניות הגל־נוע "איריס" ו"נרקיס" בנמל חיפה.

הדירקטוריון קבע שהשביתה היא הפרת הסדר שנתקבל עם ההסתדרות ב־19 בנובמבר בחתימת כל הנוגעים בדבר, כי ועדה הסתדרותית קבועה ומוסמכת תכריע במקרה של חילוקי דעות והחלטתה תחייב את הצדדים.

דובר "צים" א. שרגאי מסר אמש כי הוחלט גם על נקיטת אמצעים אם ההשבתה תחריף ובכל מקרה קיבלה ההנהלה הוראה לא לשלם דמי שביתה. נודע כי על "נקיטת אמצעים" מתכוונת "צים" לסגור את מתקני האניה ומטבחה. אם השביתה תמשך כדי שהקצינים לא יוכלו להמשיך לגור בהם.

שלושה מחירים בקווי "דן" — מיום ראשון מ־50 אגורה עד 1.20 ל״י

שלושה מחירים יונהגו מיום א' בקווי האוטובוסים של "דן" במקום עשרה המחירים שהיו קיימים עד כה. המחירים החדשים הם 50 אג' ו־1.10 ל״י. בקו ה״א—פ״ה נקבע מחיר של 1.20 ל״י.

איחוד התעריפים נקבע בין היתר בכדי לפשט את ערך המחירים והן כהכנה להנהגת אוטומאטים.

בתוך העיר ת״א נקבע מחיר אחד 50 אג' במקום המחירים של 35 עד 60 אג' שהיו עד כה.

בתי קולנוע בת״א עומדים שוב להקרין בליל שבת

מאת סופר "הצופה"

למרות ההבטחה של ראש עיריית תל־אביב, מר ש. להט, ולמרות ה־הסכם הקואליציוני ממשיכים בתי קולנוע בתל־אביב בהצגות קולנוע בליל שבת. מספר האולמות שבהם נערכים מופעי בידור גדל. בליל שבת זה הורחבה גם הפירצה ואחד מבתי הקולנוע עומד לקיים שתי הצגות לערב, כמו בימי החול. בעוד שעד כה הוצגו ההצגות בשעה מאוחרת בלילה, ובכך ניסו להסוות את העבירה על החוק כאילו זו הצגה במסגרת מועדון. להצגות ולמופיעים נמכרים גם כרטיסים ליד הקופות בליל שבת.

בתי הקולנוע המציגים בליל שבת זה הם: הוד, ליבור, ניקסים, אורלי והינגה 1 ("ירדן" לשעבר). יש לציין שחלק ניכר מבתי קולנוע אלה נמצא בבעלות המפיק מנחם גולן, שרכש מספר בתי קולנוע בת״א מרווחים גדולים שלו על סרטים ישראליים שהופקו על ידו. כשחלק ניכר מ־רווחים אלה הוא ההחזר מכספי הניתן ע״י הממשלה.

"ערבי ראיונות" ומופעי בידור

פירצה חדשה של חילול שבת הוא קיום ערבי ראיונות. בזמנו נערכו ערבים אלה בבתי מלון ונעשו הסדרים עם המועצה הדתית למניעת חילול שבת. עתה הם נערכים באולם־קולנוע גת ואולם בתדיור — ונמכרים כרטיסים בשבת.

מופעי בידור נערכים ב"בית לסינדיקט" — בית תרבות השייך להסתדרות — ובו מופיעה להקת "החיים ואשת הגנדלר" ואולם "אלהמברה" ביפו, שבו מופיעה להקה "ועידת גינבה".

עמרם לוק — ראש מועצת בית שמש בשלישית

מר עמרם לוק נבחר ביום ה' לראש המועצה המקומית בית שמש לתקופת כהונה שלישית.

בישיבת המועצה, הצביעו עבורו 10 חברי המועצה נציגי כל הסיעות, התנגד נציג הליכוד בלבד.

אושרה העלאת מחירי ההובלה ב־28.5 אחוז

מאת סופרנו לענייני התחבורה

ועדת המחירים אישרה העלאה של 28.5 אחוזים בתעריפי ההובלה במשאיות. ה־העלאה אינה חלה על מחירון בל״ה — תחבורה.

העלאת מחירים גבוהה זו תשפיע על ענפים רבים במשק, הנזקקים להובלה. עם זאת יש לציין שמחירי ההובלה היו למעשה גבוהים בהרבה מאלו שבעבר המובילים הלא מאור־גנים בעיקר לא חיכו לאישור העלאת המחירים ועשו זאת על דעת עצמם. המחירים, במקרים רבים, היו גבוהים פי 3—2 מאלו שלפני המל־חמה.

אושרה העלאת מחירים של לבני נשים, פקקי אלומיניום וצנורות ברזל

ועדת המחירים הציבורית אישרה בישיבתה השבוע את העלאות המ־חירים הבאות בשל התייקרות חמרי גלם השונים.

● מחירי טיסה ב"ארקיע" — ועדת המחירים העבירה את הנושא להכרעתו של הממונה על המחירים במשרד התחבורה.

● לבני נשים ("טריומף") אושרה העלאה של 13 אחוז בעוד שה־מפעל ביקש לאשר העלאה של 18.8 אחוז.

● פקקי אלומיניום ("מפעלי מוב־רכאף") אושרה העלאה של 19.2 אחוז בעוד שהמפעל ביקש לאשר העלאה של 38 אחוז.

● "את" ירחון בהוצאת מועדון קוראי מעריב — אושרה העלאה של חצי לירה במחיר הגליון וכן העלאה של 15 אחוזים בתעריפי המודעות.

● צינורות ברזל ("צינורות ה־מזרח התיכון") אושרה העלאה ב־שיעור של עד 2.7 אחוז.

עודפים גדולים של ביצים

מאת סופרנו הכלכלי

אחרי מחסור חמור בביצים מצט־ברים כיום עודפים גדולים. את העו־דפים מאסמים בבתי קירור, כשעד היום אוסמו כבר חמישה מיליון בי־צים. הם יוצאו למכירה בעונת השפל בהטלה, בעוד כמה חדשים.

מחירי העופות המוזלים התייצבו בינתיים ובשבוע הבא לא צפויה עליית מחירים נוספת. בהודיים אף צופים בשבועות הבאים לאספקה גדו־לה יותר ותיתכן גם ירידת מחירים.

הראשון לציון שימש סנדק בברית של בן שבוי

הראשון לציון הרב הראשי ליש־ראל, הרב עובדיה יוסף, שימש סנ־דק בטכס הכנסתו בבריתו של אב־רהם אבינו של בנו הבכור של חייל הנמצא בשבי הסורי.

הרך הנולד נקרא בשם "דרור", מתוך תקווה לשחרור אביו מהשבי. טקס הבריה נערך בלי שהאב יודע אפילו על הולדת בנו.

הוחלט על העלאת המסים ברשויות המקומיות

ההנהלה מרכז השלטון המקומי החליטה אתמול פה אחד על העלאת ה־מסים ברשויות המקומיות, החל מ־1 לאפריל 1974. בישיבת ההנהלה נט־לו חלק הערים הגדולות והבינוניות ערי הפיתוח והמושבות.

לשלטון המקומי צפוי בשנת התק־ציבית הקרובה גרעון של כ־640 מיל־יון ל״י מהתקציב כולל של שלושה מיליארד לירות בקרוב, והעלאת ה־מסים נובעת בעיקר מההתייקרויות ה־בלתי פוסקות ותלויות השכר.

סה״כ תוספת ההכנסות מהעלאת המסים וההעלאה של אגרות שונות, תסתכם על פי האומדן ב־300 מיל־יון ל״י וגם אחרי הכנסה זו יותר לשלטון המקומי גרעון של כ־340 מיליון ל״י.

יו״ר מרכז השלטון המקומי, מר פנחס אילון, סקר בפני הנהלת מרכז השלטון את אומדן ההכנסות וההוצאות ברשויות המקומיות לשנת 1974/5. סה״כ ההכנסות של הרשויות המקומיות, יגיעו ל־2.286 מיליארד ל״י. ואילו סה״כ ההוצאות ה־צפויות 2.925 מיליארד ל״י. מזה יש לציין סכום נכבד של 543 מיליון ל״י אותו תצטרכנה הרשויות המקומיות להקציב עבור פירעון מילוות, בעיקר מלוות עבור מוסדות החינוך, מבני בריאות וכו'.

ההעלאה הממוצעת למשפחה 8—10 ל״י

מר אילון אמר עוד שההעלאה ה־ממוצעת למשפחה במיסוי העירוני תתבטא בסכום חדש של 8 עד 10 ל״י, אם כי ברור שבערי פיתוח, ערי עולים ושכונות עוני, תהיה העלאה קטנה ביותר ותתבטא בסכום של 2 עד 4 ל״י, ומאידך באזורים של אוכ־לוסיה עתירת אמצעים תתבטא הע־לאה בשיעור הרבה יותר גבוה.

כן החליטה ההנהלה על העלאה ניכרת בארנונה הכללית של עסקים, העלאה בסוג מס זה וכן באגרות אח־רות תהיה משמעותית הרבה יותר מ־העלאת מסי הארנונה על מגורים.

עוד החליטה מליאת הנהלת מרכז השלטון המקומי, לפטור מהעלאת ה־מסים הקרובה, את כל המשפחות מ־עוטות האמצעים ומעוטות היכולת שהכנסתן החודשית הכוללת, אינה עולה על 600 ל״י.

מנכ״ל משרד הפנים חיים קוברסקי עמד על ההכרח בהעלאת המסים ב־רשויות המקומיות לשם מניעת הת־מוטטות השרותים העירוניים. כן הו־דיע מר קוברסקי שהאמצעים הכס־פיים שיוזרמו השנה מטעם הממש־לה לא יעמדו ביחס מתאים להתייקרו־יות ולהעלאות השכר.

קוברסקי אמר עוד שתקציב השל־טון המקומי. תקציב מינימום לשעת חירום "ומתוח ביותר", מר קוברסקי אמר שהשלטון המקומי זקוק למאות מליוני ל״י נוספים ומזה כ־200 מיל־יון בלבד לאחזקת המשק העירוני, בעיקר כבישים מדרכות ומבנים, וס־כום זה אינו בנמצא בשנה זו.

ירושלים וחיפה מזמינות את א. סולז'ניצין

ראש עיריית ירושלים, מר טדי קו־לק, שלח אתמול מברק הזמנה ל־סופר הרוסי אלכסנדר סולז'ניצין, לבוא ולגור עם משפחתו בירושלים.

במברק שנשלח לסופר הגרמני היינריך בל, המארח את סולז'ניצין, שגורש מבריה״מ, מזמין מר קולק את הסופר הרוסי לגור במשכנות שאננים בבירה, ו"ליצור בעיר הנביאים, עיר ערכי המוסר היהודי".

הסופר אלכסנדר סולז'ניצין הוזמן אתמול במברק שנשלח מטעם נשיא אוני' חיפה בפועל א. רפאלי לרק־טור פרופ' ד. ליפקין שהזמינוהו ל־הצטרף לקהילה האוניברסיטאית. הם כותבים כי "נראה זאת לכבוד לנו אם תענה להזמנתנו."

ע. לרדו — ראש עיריית דימונה

י. נבון (מפד״ל) — מ״מ

מאת כתבנו בבאר שבע

בישיבה חגיגית של מועצת עירית דימונה נבחר אמש ישראל נבון מ־סיעת המפד״ל, כמ״מ ראש העיר ועמרם לרדו מסיעת המערך כראש העיר.

ראש העיר נבחר ע״י ששה נציגי המערך ושלשה נציגי המפד״ל. ששה נציגי גח״ל וסיעות מקומיות הצבי־עו נגד בחירת ראש העיר.

הפתעה נפלה בהצבעה לבחירת מ״מ ראש העיריה כאשר נציג ה־מפד״ל ישראל נבון נבחר פה אחד בהמנעות נציג אחד של סיעה מקו־מית.

יצא סנטור בירד

חבר ועדת הכוחות המזוינים ב־סנט האמריקני, סנטור הרי בירד, אמר אתמול בבוקר שהוא מצא בישראל רצון עז להגיע לשלום במזרח התיכון.

סנטור בירד, שהה בישראל שלשה ימים כאורח משרד החוץ והמגבית.

משרד הדתות

הופיע הכרך השלישי של

"ילקוט החידושים"

מבחר חידושי תורה שזכו בפרסי הצטיינות

כל אלה שזכו בעבר בפרסי הצטיינות של משרד הדתות יכולים לקבל את הספר על פניה בכתב או בעל פה, למחלקת הישיבות.

ממשלת ישראל

אבלה

על מות

עבד אלעזיז זועבי

סגן שר הבריאות

הכנסת

יושב ראש הכנסת וחבריה

אבלים

על פטירתו ללא עת של

עבד אלעזיז זועבי

חבר הכנסת וסגן שר הבריאות

על מותו ללא עת

של

עבד אלעזיז זועבי

סגן שר הבריאות

מתאבל מרה ומשתתף בצער המשפחה

שר הבריאות

ויקטור שם טוב

הנהלת משרד הבריאות

ועובדי המשרד,

מודיעים בצער רב, על מותו ללא עת

של

עבד אלעזיז זועבי

סגן שר הבריאות

ומשתתפים בצער המשפחה.

בשעה 10.00 יוצא הארון מבית המנוח בליד המעיין ויוצב במסגד הכלים.

הקהל יוכל לחלוק כבוד אחרון למנוח עד שעה 12.00

בשעה 12.00 יחל הטקס הדתי ומסע

הלוויה ייצא לבית הקברות.

מבקר המדינה

ארגון עולי מרכז אירופה — מכון ליאו בק — ק.ע.פ.

מוסד ון־ליר בירושלים

מתכבדים להזמין את כב' לטקס אזכרה לכבוד

ד״ר זיגפריד מוזס זכרונו לברכה

מבקר המדינה הראשון בישראל

שיתקיים ביום כ״ז בשבט תשל״ד — 19 בפברואר 1974

בשעה 6 אחה״צ במוסד ון־ליר בירושלים, רח' ז'בוטינסקי 43.

ישב ראש: מבקר המדינה ד״ר י. א. נבנצל.

ישאו דברים: פנחס רוזן, א. ה. גרלינג, ד״ר מ. גילון.

"משהב"

חברה לשכון, בנין ופתוח בע״מ

למכירה

דירות עממיות

בנות 3 חדרים

בקרית הרצוג בני־ברק

מועמדים דתיים יפנו למשרדי החברה רח' לילינבלום 27 תל־אביב טל. 3144

האוניברסיטה העברית בירושלים

מחלקת מינהל תלמידים

המשרד לקבלת תלמידים

רישום מועמדים לשנת הלימודים תשל״ה (1974/75)

יתחיל ביום א', כ״ה בשבט תשל״ד (17.2.1974)

ויסתיים ביום ו', ו' בניסן תשל״ד (29.3.1974)

מתקבלות בקשות לפקולטות / בתי־ספר:

מדעי הרוח	קרימינולוגיה
חינוך	רפואה
הכשרת מורים (תעודת הוראה)	רפואת שיניים
מדעי החברה	מתימטיקה ומדעי הט
עבודה סוציאלית	מדע שימושי וטכנולו
הכשרת מנהלים	הוראת המדעים
למרכזים קהילתיים	חקלאות
משפטים	מדעי התזונה והבית
	ספרנות

בעל תעודת בגרות ישראלית או מי שלמד במוסד להשכלה גבוה בארץ שנה אחת לפחות, יפנה אישית או בכתב ל"אקדמון", ת.ד. גבעת רם, ירושלים, ויקבל את ה"מדריך לתלמיד החדש" ופס רישום תמורת 5.— ל״י (ללא צירוף המחאה על הסך הנ״ל לא יישלח המדריך). חיילים בשירות חובה יקבלו את המדריך חינם, אם או לכתובתם הצבאית.

בעל תעודת בגרות שאינה ישראלית ושטרם למד במוסד להשכלה גבוהה בארץ, יפנה למשרד לתלמידי חו״ל, הר הצופים, ירושלים 95621.

תלמיד האוניברסיטה העברית המבקש להוסיף/להחליף תחום לימודים — יקבל טפסים במזכירות הפקולטה או במשרד לקבלת תלמידים.

מועדי הרישום שלעיל חלים על כל המועמדים לשנה א'

השבוע ביד יצחק בן־צבי בירושלים

א. יום ראשון, כ״ה שבט תשל״ד, 17.2.74

(הסמינר השנתי על "ירושלים לתקופותיה") (באנגלית)

ירושלים, עיר מקדש ומרכז עליה לרגל

הרצאה וקריאת מקורות — פרופ' משה גרינברג

יושב ראש, הרב ד״ר יהושע שטמפר

ב. יום שני, כ״ו שבט תשל״ד, 18.2.74

סמינר שנתי - "ערי הקודש"

חברון וסביבותיה בתקופת האבות

— ד״ר אפרים שטרן

מלכות דוד בחברון — פרופ' יהודה אליצור

(לנרשמים בלבד)

בשיתוף עם המחלקה לתרבות של עירית ירושלים

החלה ההרשמה

ל"חוג ללימוד תלמוד ירושלמי"

שיהיה משולב בהרצאת חוקרים

הפתיחה ביום רביעי כ״ו אדר, תשל״ד (20.3.74) בשעה 20.00

פרופ' אפרים א. אורבך ירצה בנושא: "ארץ ישראל בתלמוד ארץ ישראל"

הרב ח. מ. לויטס מרכז החוג

● בדבר פרטים והרשמה

נא לפנות ליד יצחק בן צבי ת.ד. 7660 ירושלים טל. 2, 39201

בית החולים שערי צדק

דרושה מזכירה כתבנית (עברית)

בעלת נסיון של שלוש שנים לפחות עם ידיעת השפה האנגלית, על כדי הדפסה טובה בשפה זו.

*

המעוניינות מתבקשות לפנות למר פרידברג מהנדס בית החולים, טלפון 221355

החברה לשיקום ולפיתוח הרובע היהודי בעיר העתיקה בירושלים בע״מ

החברה עומדת להתחיל בשיפוץ מבנה קיים ברובע היהודי

ומזמינה למשא ומתן קבלנים המעוניינים לקבל את העבודה האמורה.

המעוניינים מתבקשים להתקשר עם משרד לוית בע״מ, הרובע היהודי ירושלים, לשם קבלת פרטים וניהול משא ומתן. טל': 286884—02.

ברכת מזל טוב לבבית

לרבנית הדגולה

יעל בר־שאול תחי'

והמשפחה הנכבדה

(אשת רבנו מרן הגאון א. א. בר־שאול זצ״ל

הרב הראשי ואב״ד רחובות)

לנשואי הבת המצויינת

רבקה עב״ג הרב אליהו אליעזר סומפולינסקי הי״ו

עבדי הנפן בעבדי הנפן דבר נאה ומתקבל

יהי״ר שיתאחדו על שולחנם תורה וגדולה ויזכו להקים בית נאמן בישראל לתפארת המשפחה הרוממה

הרבנות הראשית — המועצה הדתית רחובות

ברכה נאמנה

לעו״ד מר משה בזק ורעיתו

לחגיגת הבר-מצוה של בנם היקר, תיק ותכים,

צבי פסח הי״ו

ברכה מיוחדת לסבים הנעלים,

ה״ה הרב תנחום פראנק שליט״א

בן רבינו הגרצ״פ פראנק זצ״ל,

ורבי בצלאל בזק הי״ו,

מנושאי בעול המכון וממכונני דרכו

ולמשפחותיהם הנעלות

יזכו לרב נחת ולשובע שמחות

מכון הרב פראנק

ההנהלה וחברי המכון

למרות ההתייקרות

אצלנו 20 אחוז הנחה ממשית

חליפות * מעילים * מעילי גשם * מכנסיים.

באיכות מעולה

טלמן ושות'

נחלת בנימין 27, ת״א, טל. 615397

חניה בתניון ממול

חשוב! בגדינו אינם מכילים שעטנז ועומדים תחת פיקוח הרבנות הראשית לתל-אביב—יפו.

חופשת חורף מקסימה - במזג אוויר קיצי

מלון פאן אמריקן ים-המלח

טלפון 057-97821, טלקס 05-84, מברקים: פאנאמסדום

רמת שירות גבוהה ביותר - במקום הנמוך ביותר בעולם

החברה לשיקום ולפיתוח הרובע היהודי בעיר העתיקה בירושלים בע״מ

החברה עומדת להתחיל בבניית מבנה חדש ברובע היהודי

ומזמינה למשא ומתן קבלנים המעוניינים לקבל את העבודה האמורה.

המעוניינים מתבקשים להתקשר עם משרד לוית בע״מ, הרובע היהודי ירושלים, לשם קבלת פרטים וניהול משא ומתן. טל': 286884—02.

מחלקת

התרבות וההסברה

המפלגה הדתית לאומית • הסתדרות הפועל המזרחי בישראל

תל־אביב

בחוג הרמב״ם ברח' יהושע בן נון 48

ביום א' כ״ה בשבט תשל״ד (17.2.74)

ימשיך מר צבי ורום ב"שמונה פרקים לרמב״ם"

בשעה 7 בערב.

"החומה"

HAHOMA

RESTAURANT

מסעדה קואופרטיבית של הפועל המזרחי

בעיר העתיקה

בירושלים

רחוב היהודים 128

טלפון: 271332

מקבלת הזמנות לארוחות חגיגות ושמחות, כגון חתונות, בר־מצוה וכו'.

■ אוכל מטיב מעולה ובמחאם להזמנת הלקוח

■ המסעדה פתוחה יום־יום עד השעה 8 בערב

ספר חדש

זה עתה הופיע (באנגלית)

Dr. D. MARGALITH:

Physicians, Forerunners of Modern Israel

רופאים מבשרי ציון ובוניה

בספר מועברים חייהם ופעלם של דורות רופאים חולמי מדינת היהודים וחלוצי בנין הארץ במאת השנים האחרונה, בגולה ובארץ.

בספר 220 עמוד, 50 תמונות, שני נספחים.

יו״ל ע״י האקדמיה לרפואה, ירושלים.

המחיר — 20. ל״י.

■ שי נאה לקרוביך בחו״ל ■

ההפצה הראשית בידי:

סוכנות ברנפמן בע״מ (רח' צילנוב 2, תל־אביב)

PRIMALGAN

BLUE & WHITE

פרימאלגן

משכך כאבים ומוריד חום

שאל בעצת אנשי הרפואה

להשיג בבתי מרקחת

משרד החינוך והתרבות

המחלקה להכשרת עובדי הוראה

בית המדרש המ״ד ל־מורים למוסיקה

מכשיר מורים/ות למוסיקה בבי״ס היסודי והעל־יסודי

ומורות לריתמיקה

מתקבלים: לשנה א': בוגרי י״ב שנות לימוד (בגרות או גמר).

לשנה ג': מורים למוסיקה ובוגרי אקדמיה והחוג למוסיקולוגיה באוניברסיטה.

עזרה כספית תינתן לזקוקים לכך באמצעות הלוואות מוהגות. לחייבי גיוס יידחה שירותם באמצעות בית־מדרשנו.

עולים חדשים מתקבלים לקורסים מיוחדים, שבמסגרתם יינתן להם טיפול אינדיווידואלי וקידום מזורז.

● הרשמה ופרטים

במשרד בית־המדרש, רח' הרב הרצוג, פתח־תקוה טל' 911257 (03)

הסדר בטחוני, או מדיני?

מאת יעקב אדלשטיין

כאשר יסתיים שלב הפרדת הכוחות בחזית המצרית. בצעד ... ומעלה, תעמוד ישראל בפני השאלה המכרעת. ומה הלאה? להמשיך בשיחות בג'נבה, שלפי ההערכה תתחדשנה באפריל. להסתפק בהסדרים בטחוניים, דוגמת ההסדר בחזית המצרית? ...זה בין שני סוגי ההסדרים. המדיני או הבטחוני. הוא במחיר לשלם עבור כל אחד מהם. עבור הסדר בטחוני יש לשלם ... ברעש. אך עבור הסדר מדיני, יש לשם מחיר גבוה. השאלה אם הוא יהיה הסדר של קבע, או נתון לתמורות.

להגיע שבנושא זה יוחצרו חילו־...ת בתוך הממשלה ומחוצה לה. ...חוץ אבן הוא בין אלה המצדדים ...אה הזדמנות שיחות ג'נבה כדי להגיע להסדרי שלום, ואילו ...בטחון מ. דיין סבור שהסדרים ...יים הם יעילים לא פחות, משום ...יד הבטחוני שיצטרכו לשלם הסדרי שלום הוא כל כך גבוה ...ה אותם לבלתי כדאיים. אם ...עוה לא גובשו עדיין, יש להניח אשר יהיה כתולק ביניהם, או ...הוקמים שהם מייצגים.

מה להיכנס למלכודת זו, באמצעות קיסינג'ר, בשל הסיכוי לתמורה ב־נושא זה. אבל כל צעד קדימה ש־יקשור את ענין השבויים עם הפרדת כוחות, הוא מסוכן. הסורים רוצים לנצל את ענין השבויים לצורך להן להפרדת כוחות. הסצנריו הצפוי ב־מקרה כזה הוא: אם ישראל תסכים להפרדה ולנסיגה, ישוחררו השבויים. לא תסכים להתקדם, לא ישוחררו השבויים. לכן, התנאי הישראלי, ש־אין לפתוח בהפרדה ובשיחות הפרדה בלי רשימות השבויים. תנאי זה נבדק עם ההסכמה למסלול מקביל. אבל הסכמה זו לא קיימת יותר. יש לומר כי ארה"ב מסכימה עם ישראל ב־עמדה העקרונית ביחס להגשת רשי־מות השבויים, אך סבורה שיש מקום לגמישות במדיה.

המשך השיחות בג'נבה או באמצ־עות קיסינג'ר קשור גם בשאלת הנפט. עתה מתברר שקיסינג'ר קיבל הבטחות מסאדת, שיקבל „קומיסיון" על התיווך שלו להפרדה הכוחות, ב־צורת הסרת האמברגו על ארה"ב. הבטחה מעין זו ניתנה גם לניקסון על ידי המלך פייסל. אבל בא אסד הסורי והפך את הקערה על פיה. הוא טען בפני פייסל, כל זמן שאין הפרדת כוחות בחזית הסורית, אסור להוריד את האמברגו. כמתברר ש־עמדת אסאד נתקבלה וארה"ב רואה בכך „טקטיקה של סחיטה" כפי ש־התבטא קיסינג'ר. אם הסחיטה תימ־שך יכול קיסינג'ר לרמוז שהוא ימ־שוך ידו מתיווך נוסף ולא ימריץ את ישראל לסגה. בכך זרק את הכדור לעבר המגרש הערבי. עליהם להח־ליט, אם הם רוצים במעורבותו ו־בהמשך המשחק שלו, או שהוא ייצור מצב של קפאון. הבעיה של קיסינג'ר ושל ישראל היא, שההסדר בחזית המצרית כוונה במידה רבה בהסדר בחזית הסורית, שוב, בשל החשש של סאדת שהוא לא יוכל לעמוד לבד בהסדרים עם ישראל, עקב שהשותף הסורי ממשיך להילחם מלחמת התשה ברמת הגולן.

הסורים: „עת לסחוט"...

ראשי המשטר הסורי החליטו שזו העת לסחיטה, באמצעות הנפט או באמצעות השבויים. גרמו גם שסוריה מתכוונת להפרדה כחות לפי הבנית של נסיגה ישראלית גם מקוניטרה. הסורים משחקים לכן בשני קלפים. השבויים והנפט. באמצעות שני קל־פים אלה הם רוצים להשיג נסיגה ישראלית שתקרא כלפי חוץ, הפרדת כוחות. אלא שבמשחק עצבים זה, יש לדעת כיצד לעמוד. מעמדו של ניקסון מעורב בזה, שכן ניקסון וצר־היך שבעקבות הסכם הפרדה הכוחות, יוסר האמברגו של הנפט, והתברר שאין זה כך. מצב זה פגע באמינות של הנשיא, שהיא פגועה בלאו הכי בעקבות פרשת ווטרגייט. כבאן יש להבין שקיסינג'ר הקדים להיות אופ־טימי, ולא ידע כי ערבים יש להם מהלכים משלהם. כך נוצר מצב מסו־בך בגלל קשיחות הסורים. סאדאת אינו יכול לקיים הבטחתו. פייסל נסוג. קיסינג'ר וניקסון אינם יכולים לקיים הבטחתם. הסורים מבקשים לנצל מצב זה לצורך השגים. קיסינ־ג'ר מחפש נוסחא מקבילה הסורים מכשילים את הנוסחא שלו. לכן הוא מבקש עזרתו של גרומיקו שישפיע על הסורים.

יש לזכור שהסורים היו אלה ש־סיבכו את האיזור בשתי מלחמות. מלחמת 1967 נפתחה בשל טענה ש־ישראל מרכזת כוחות לכיבוש רמת הגולן. מלחמת יום הכיפורים קיבלה דחיפה על ידי הפלת 13 מטוסים סוריים, שאילצו את סאדת להיפגש עם אסד ולהקים מפקדה משותפת לצורך הצלת הכבוד הערבי. גם ה־פעם מהווה סוריה את האגוז הקשה לפצוח בו טמונים זרעי המלחמה הבאה.

הכרים להפרדת כחות עם סוריה יהיה כר"ב קשה. יש לומר שהסורים נמצאים במצב לא קל. הארטילריה הישראלית מגיעה עד פרברי דמשק. לפי זה היו צריכים לשלם מחיר גדול כדי להשיג נסיגת כוחות צה"ל. אבל הבעיה עם הסורים היא שאינם רוצים לשלם שום מחיר. לכן הם רואים ב־שבויים את הקלף שלהם, אולי הקלף היחידי שיש להם. יתכן והיה כדאי בכך שישראל הסכימה לעשות צעד הקושר את ענין השבויים עם ה־שיחות להפרדת כוחות. אבל האמרי־קנים טענו שזהו צעד טקטי בלבד, גמישות טקטית הדרושה במקרים כאלה. אם כי בסופו של דבר, הצליחו הסורים להשיג את קשירת שני ה־נושאים, ובכך להתכתב יפה בקלף שבידם. אבל הסורים לא נתנו הס־כמתם גם לנוסחא של קיסינג'ר ב־דבר מסלול מקביל בין הגשת ה־רשימות לשיחות הפרדה. ובינתיים המצרים נמצאים במצב קשה. מצד אחד הם רוצים לקיים הבטחתם ל־קיסינג'ר להסיר את האמברגו על נפט, ומצד שני הם להתצים על יד־ הסורים עקפו אותם ופנו ישר לגבירי הנפט, בסעודיה ובכוויית. עלינו להבין שאנו נמצאים עדיין בשלב של מהלכים מוקדמים לפתיחת שי־חות עם סוריה. השיחות עצמן תהיינה הרבה יותר מסובכות מאשר המהלכים המוקדמים שאף הם לא התנהלו עדיין בשל הקשיחות הסורית. הסורים אינם מסכימים גם לשיחות ישירות, אלא דורשים עקיפה באמצעות המצרים ובאמצעות קיסינג'ר. כך קל להם יותר בשל צרכי פנים. הבררה זו יש לה יתרונות וגם חסרונות. שכן הם יוכלו לקבל השפעה מצרית מתו־נת. אבל מאידך, המצרים יהיו נתו־נים ללחצים סוריים. ואף זה אינו לטובה הענין הנדון. לכן נראה ש־הקשיחות הסורית סיבבה כל התקד־מות בהרים להפרדה. בכל אופן, קיסינג'ר למד לקח באשר להבטחות של הערבים, ויש לקווה שהוא יבין בצפה שישראל למדה נסיון בכל הנוגע להבטחות כאלה שניתנו בעבר.

*

עלינו להוריד את הרושם המוטעה שנוצר במדינות ערב, בעקבות הסכם ההפרדה במצרים, שבידי קיסינג'ר להביא לנסיגה ישראלית נוספת. יתכן וקיסינג'ר שיחק פה כשחק כפול, והוא השאיר רושם זה אצל הערבים לצרכיו הוא. כל אחד מהצדדים מש־חק כאן כשחק כפול. קיסינג'ר מאיים בהסרת מעורבותו בשלב זה. הערבים בהמשך חרם הנפט. ישראל איננה מוכנה לשיחות בלי רשימת השבויים. מצרים טוענת שהיא אינה יכולה להשאר לבדה ומפרה את ההבטחה לקיסינג'ר. במשחק כפול זה, משחק עצבים, נקטו הסורים בטקטיקה ה־ידועה של מלחמת התשה הם סבורים שזו הדרך הנוספה לאלץ את ישראל לסגת.

הקרבנות הם אלה שנפלו השבוע בהפגזות הסוריות ברמה.

המצרים מקפידים

...כם עם מצרים מתבצע בינתיים ...ות. בצוע ההסכם הוא תנאי ...ם לכל הסכם נוסף. לכן מבינים ...מצרים קיסינג'ר את ההיפך, אם ...בצוע את הסכם ההפרדה. יש ...ת לצבא המצרי להקפיד בבצוע ...ב, על מנת שלישראל לא תהיה לטעון שאין לתת אימון ב־...ו ובבצוע הסכמים עמה. אבל לדעה עד איזו נקודה תגיע ...דה על הבצוע. מצרים אינה ...נת גם בשלב נוסף של שיחות ... בצוע הסכם הפרדה. ההנחה ...ן היא, שככל שההסכם יוכיח ...צמו, תגבר הנטיה בישראל ש־... להתמודד עמם ודרך הסכמים ...יעצנו שחתימתם על הסכמים ...שווה את הנייר שעליו נתכוו. הבסיס של סאדת, הגיוני הוא: רוצה להביא את ישראל לשלב של חתימת הסכמים דה יורה, ...יק דה פקטו. הכיוון שידרשו ...ות יורידיות ונסיגות גדולות.

להגיע שגם המצרים יעמדו ...כך בפני דילמה דומה. לתבוע ...נוסף של הפרדה ... הסדר כוללני ...ם בוודאי שכפוגע בנסיגה ...ל לגבול של יוני 1967. אבל היא ...ה שנסיגה כזו תיערך רק ב־...ת של הסכם שלום. במקרה כזה ...ג שלום פורמלי, יחסים נורמ־... ולכך אין מצרים מוכנה, מה שמצרים לא תוכל להיות ה־...ה הראשונה בשטח זה. היא ...ה סיפוק לפתות מדינה ערבית ...ת. ירדן אינה מהווה סיוע עבו־... היא זקוקה לשיתוף עם סוריה, ... קשיחה את עמדתה ואינה מוכנה ... לקראת שיחות הפרדה עם ...ל המורה הגשת רשימות ה־...ים.

...ר הלחץ להסכם הפרדה עם ...ה, אינו בא בסוריה עצמה. אלא ...ים, שכן מצרים אינה רוצה ...אר בודדה במערכה. בנידון זה ... חילופי שיחות בין קיסינג'ר ...שלים. קיסינג'ר ביקש למצוא ...א מתנער על הפער בין העמ־... בצד אחד דרישת ישראל ל־...ת הרשימות של השבויים. מצד ... דרישת סוריה להבנית הפרדה. ...נג'ר הציע נוסחא של מסלול ...ל. סוריה תמסור הרשימות לו, ...ינג'ר, במקביל תמסור ישראל ...ת הפרדה ותודיע שהיא מוכנה ...ת לשיחות הפרדה, במקביל לכך ... ביקור של הצלב האדום. מאחר ... החוץ הסובייטי גרומיקו שהה ...עז זמן בוואשינגטון, ביקש ב־...עתו, לקבל תמיכה להבנית זו ... ביקש הסכמתה של ממשלת ...אל להבנית. ההסכמה ניתנה תוך ...יגות שהיא הסכמה חד פעמית ... סוריה לא תקבל אותה, אין היא ...ת יותר.

יגיש תכנית הפרדה?

...שר לתכנית ההפרדה עם סוריה, ...ים שטוב יותר, אם ישראל ...ו תכניה כזו, כפי שהיא הגישה ...ת להפרדה בחזית המצרית. אין ...איר את היוזמה להגשת תכניות ... הערבי, שכן תכניות כאלה הן ...בלוה על הדעת. עד עתה לא ...ה שום תכנית להפרדה ברמת ...ן. ארה"ב אינה לוחצת על ישראל ... מצדיקה את עמדתה בנושא ...ויים, אם כי מסבירה שגם ל־...יב, מעצמה אדירה, היו בעיות ...שבויים בוויטנאם ובקוריאה. שם ...ו מדינות אויבות אלה להגיש ...ות של שבויים ולהתיר ביקורי ... האדום. אף מעצמה כמו ארה"ב ...ה להכבע ולהגיע להסכם על ...ור השבויים תוך הסכם הפסקת ... מבלי שתוכל להכריח מדינות ... להגיש רשימות שבויים ולטפל ...יים כדרוש. החשש של שני ...ים הוא כמובן, מה יהיה לאחר ...ת התכניות הרשימות?

...סיון הוכיח כי בכל הנוגע לשיח־... שבויים מארצות ערב, יפה ה־...קה. משטרים אלה מוכנים לעשות ...דים, בתנאי שזה לא יוודע ל־... הקהל. כאשר הסכים בשנה 1967 ...רד את אסירי הפרשה האסירים ...ים שישבו בעוון ריגול, בתנאי ...ש ששיחרור זה לא יפורסם. ...ת הזהיר אז קיסינג'ר בשעת ...ם. כי אם פרטי הסכם יפורסמו, ...יאלץ לחזור את החתימה על ...כם, שכן הרגישות לגבי דעת ...ל הערבית היא גדולה מאוד אצל ...סורים דווקא. רק בזמן האחרון ...דרו שבויים ישראליים מצמת ה־...ות השכנות, בתנאי שהשיחרור ... יפורסם. אילו פורסם, היה ה־...רור מתעכב זמן ממושך מאוד. ... אם הממ"ים על שיחרור שבויים ...ה בעקבות בכנסת, ובהופעות ...ביית של חבר כנסת הרוצה להזד־..., לא יביא הדבר כל תועלת לעצם ...חרור. הקשחת העמדה הסורית ... גם בשל הדיעה לרגישות של ... הקהל בישראל לנושא השבויים. ...בים הבינו שאפשר להפוך את ...ין השבויים לקלף מדיני, כשם ...ויסבאם נהפך עניין השבויים ל־... מדיני. הידיעות בנושא זה היא ... ראשון בכל מרים ובכל מגע ... הערבים. צעקות ההיסטוריה רק ...ת לענין.

...מלכודת ששמה שבויים

אם כי ישראל חששה ממלכודת ...זירת ענין השבויים עם הכרים ...רדת הכוחות, הרי למעשה הכי־...

תגובה תקיפה ברמת־הגולן

מאת אלתר ולנר

תוקפי צבא סוריה, שכחנו השבוע אל רמת־מגשימים וישובים אחרים ברמת־הגולן, באותה התקריות ההכורות שארעו מאז מלחמת יום הכיפורים הופעלו לא בפעולת־גבול ולא ביוזמה של מפקד מקומי. ההפגזה, שהנחיתו הסורים על רמת־הגולן ועל מובלעת צה"ל בחזית הצפון היא חלק ממדיניות סורית מכוונת ויזומה.

הקו המדיני הסורי כלפי ישראל היה מאז ומתמיד קשה יותר מאשר במדינות ערב האחרות. די להזכיר, כי בעצם היתה זו סוריה, אשר ה־ביאה וגרמה למלחמת ששת הימים. מאז ומקדם היתה זו דמשק, שהצ־טיינה בשנאת ישראל וביזמות מדי־ניות וצבאיות, שנועדו להחריף את המשבר ולטרפד כל אפשרות של הידברות. היתה זו סוריה, אשר אף היססה לקבל את הפסקת האש ב־מלחמה זו, לכרות ההבלוקות שבסו־גו ועל אף התקדמותו של צה"ל אל עבר דמשק.

הקיצוניות ומשמעותה

קירבה זו של צה"ל, כ־43 ק"מ אל דמשק היא בעצם כעניבה בעיני אסאד וברעיני הקיצונים יותר. ה־ענין אזפר, שממשלה נבונה היתה עושה הכל כדי להיחלץ ממצב זה. לאחר שבסגרת בעיה האופציות ה־צבאיות היתה נוקטת בצעדים מדי־ניים, כדי להגיע בהקדם להסכם כל שהוא שהיה מביא להרחקת ה־איום הישראלי על בירת המדינה, כפי שהבינה וכפי שאכן עשתה זאת מצרים. אך לא כן הסורים. עד כה הם מוסיפים לנקוט באותו קו קשוח ונוקשה הצובע כל אפשרות הידברות אפילו להסכם צבאי. כך זה בענין השבויים, כעד כה לא נסוגו מעמ־דתם ומוסיפים להחזיק בשבויים כ־בקלף ביקה ואב זה בתביעות ה־בפליגות שהעלו לגבי נסיגה יש־ראלית חד־צדדית ברמת־הגולן.

יש המסבירים את הקיצוניות של אסאד בחילוקי הדעות הפנימיים ד־בההיצבנות הכתבדה בתוך ה־„בעת", כו ישנם פלגים קיצוניים עוד יותר מאשר אסאד, הנמצאים בתוך השלטון הנוכחי. כדוגמת הא־דם, עד התוך הסורי ומהם הנמצאים באופוזיציה, שרוב בהנהגה סלקו בהפיכה קטנה שביצע אסאד בנוב־במבר 1970. הבריה נגנו על הפלג האזרחי של ה„בעת", שהוא פיום,

ככל הנראה את ההתערבות הצבאית הסורית במלחמת המחבלים בירדן ובעקבות כשלונה סילק אותו אסאד מהשלטון, אסאד הוא זה שהביא את סוריה להתקרבות עם מצרים ר להוצאתה מבדידותה במדינות הערב.

הקרב בעיני הסורים

ברור שהלחצים של הפלגים ה־קיצוניים נתונים אותותיהם במדי־ניות הסורית ויתכן, כי קרב האש שיכה דמשק השבוע הרשפע לא מעט מלחץ זה, כשם שפתיחה האש היהוה גם מהווה כלפי אותן כד־נות ערבות קיצוניות הבתנגדות ל־הפשרות כל שהיא עם ישראל. אך יהיה זה פירוש פשטני מדי ל־די לתוקפנות הסורית היזומה.

לסרוה המכות שספג הצבא הסורי במלחמה יום הכיפורים נראה כי ח־לק ניכר ואולי רוב מפקדיו סבורים, כי הכשלון בהתנגשות עם צה"ל היה בקרי. אין הם יכולים לשכוח, כי רק כפסע היה בין השריון הסורי להצוה את הירדן ולהגיע לגליל ה־תחתון ולבקעה כנרת. על אף ה־מפלה, כספגו אין הם חדלים מלהש־תעשע ברעיונות של חזרה על ה־מבצע. בפרט כאשר כחו של הצבא הסורי חזר שוב אל עוצמתו ש־מלפני המלחמה. שוב יש לסורים אותו כמספר הטנקים שהיה להם ואף למעלה בזה וטובים יותר — טנקים מדגם „טי־62". שוב יש ברשות חיל האויר הסורי אותו מספר מטוסים ואף משופרים יותר. טילי הנ.מ. מו־נים עתה 35 סוללות הסוכבות את איזורי דמשק והשטחים הקרובים לחזית. דיהור מזה הם כעתידים מ־קבלת טילי „סקאד", אותם טילי קרקע־קרקע סובייטיים, שקיבלו ל־אחרונה ושביכלתם לפגוע ביישובים אזרחיים, בעומק ישראל. הצבא ה־סורי מונה שוב כ־150 אלף חייל לעומת 160 אלף לפני המלחמה ול־עזרתו גם יחידות צבא מכמה מ־דינות ערביות שונות ובכלל זה עי־ראק, ירדן, מרוקו וסעודיה וכן מתנדבים מארצות קומוניסטיות.

האם יוכלו להתמודד

גורמים אלה מחזקים את דעת אותם חוגים במטכ"ל הסורי הסבו־רים, כי יוכלו להתמודד בהצלחה עם צה"ל אם וכאשר יתחדשו הקרבות. לגורמים הללו צריך להוסיף את ה־לחצים של מדינות הנפט הקיצוניות. חלקם אינן זקוקות כלל ללחצים הן קיצוניות עוד יותר מאשר אסאד. ואת חלקן, סעודיה וכמה מנסיכויות הנפט, אסאד מנסה לשכנע להמ־שיך ולקיים את חרם הנפט על ארצות הברית, וכאמור לפי הידי־עות עד כה, דומה כי השיג את צורתה של אלג'יריה כמשקל־נגד. מול מצרים העושה מאמצים רבים לשכנע מדינות ערב להקל, אם לא לבטל את חרם הנפט על ארצות ה־ברית.

אסאד, הסבור, כי ניקסון וקיסינ־ג'ר יתקשו להסביר את המשך חרם הנפט לאחר הצהרתו של הנשיא האמריקאני על ביטולו הקרוב, מ־עלה גורם זה כהוכחה, שניתן יהיה להגביר את הלחצים על ישראל ב־עזרתה של ארה"ב, אולי גם לויתו־רים מרחיקי לכת, שיביאו ל„שח־רור" מרבית רמת־הגולן.

במדיניות זו משתלבת כמובן ה־הפגזות הסוריות האחרונות על ישו־בי רמת־הגולן ומובלעת צה"ל. הפ־גזות שככל הנראה יימשכו בעתיד הקרוב, כדעתו של שר הבטחון. הן כאמצעי־לחץ והן לצרכי פנים. כ־להן — כאן רוצה לחזור על התרגיל המצרי, שנקטו למעשה במדיניות של מלחמת התשה לפני שהושג הס־כם הפרדת הכוחות, אך לא רק כ־לפי ישראל, אלא גם כלפי ארה"ב ומצרים. קהיר אינה יכולה להישאר אדישה כאשר חברתה לעימות מו־סיפה לנהל קרבות עם ישראל.

מתוך עמדת כוח

העמדה האיסטרטגית של צה"ל, מקנה לישראל עמדת כוח רצינית ו־נותנת לה עדיפות רצינית. על אף נבונות ויכולת הספיגה הסורית ב־התנגשויות אלימות עם צה"ל נראה, כי אין היא בלתי מגבלה ואין ספק שיש נקודות רגישות, שיכאיבו מ־אד לסורים אם יפגעו בהן. אחת מהן היא כאמור דמשק. 43 ק"מ הם אמנם מעבר לטווחם של תותחי צה"ל כיום, אך הארטילריה ארוכת־הטווח יכולה לפגוע בפרברי דמשק ובמחנות הצבא של קטאנה ה־נמצאים לא הרחק. עד כה נמנע צה"ל, מטעמים ידועים מלפגוע ב־אותן נקודות רגישות. אם יתמידו הסורים בהפרת הפסקת האש לא יוכל ולא צריך צה"ל להמנע מלפ־גוע באותם מקומות שיכאב לסורים. אם תגובה זו צריכה להיות תגובה חזקה — אמר השבוע שר הבטחון, בדבריו על תקריות האש עם סוריה. למרות שהסורים מודעים להפגזות הנגד, לפגיעות בכפרים ובמוצבים סוריים בתקריות, יש השפעה מצ־טברת למכות בעיקר בנקודות רגי־שות. תגובה הולמת, ייתכן ותהיה לה השפעה מצננת גם על אסאד חבריו להגיע בהקדם למסקנה ש־הסכם „הפרדת הכוחות", הוא חיוני עבורם לא פחות מאשר למצרים.

המציאות של מלחמת יום הכי־פורים ולאחריה הוכיחה לישראל, כי ברמת־הגולן היא חייבת לעמוד על כמה עקרונות, שיבטיחו את ש־ליטתה באיזור החיוני כל כך לבט־חונה והיא חייבת להבהיר בדרכים שונות, כי אל להם לסורים ולגור־מים אחרים, כארה"ב להשתעשע ב־אשליה כל שהם לסחיטות ויתורים בדרך של אש, או לחצים אחרים, המסקנה המתחייבת מכך ברורה.

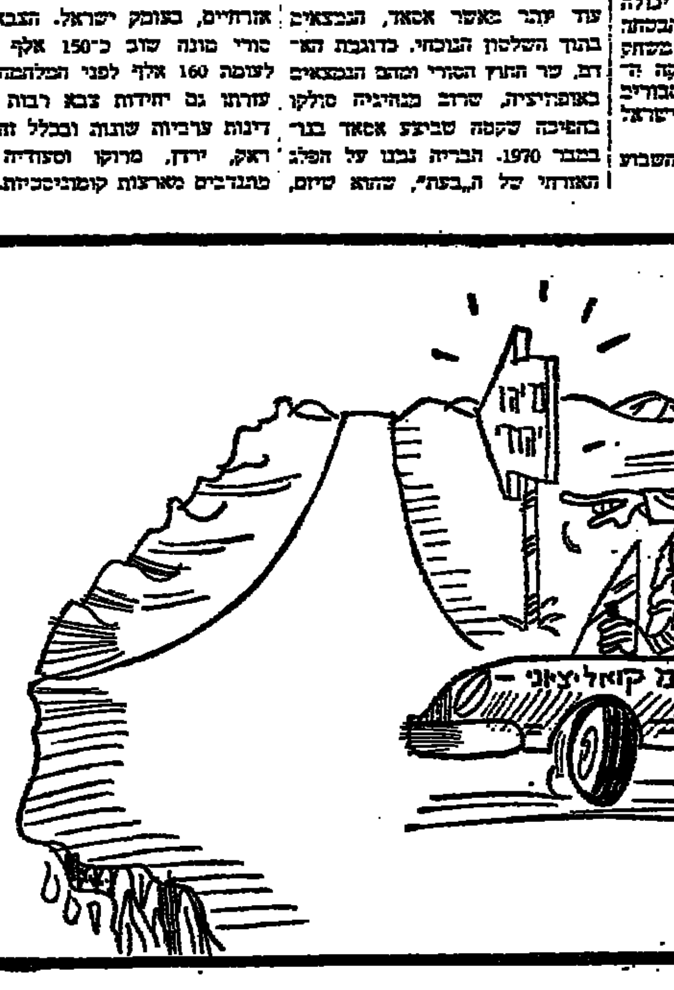

סע קדימה...

ציפיות לפיחות

מאת יצחק דויטש

שוד של פיחות רודף אחרי הבריות. הוא קיים בכל ימות השבוע אך גובר במיוחד בערבי־שבתות. אנשים סוגרים את עסקיהם ביום ששי אחר הצהרים ומוכנים נפשית לכך שעד אשר ישובו לפתוח אותם מחדש ביום ראשון, אי"ה, הם ימצאו את עצמם לאחר פיחות. העובדה שהדבר לא קרה בעת הציפיות לפני שבוע אינה גורעת מהמתיחות בשבוע זה.

יש לכך ביטויים שונים. הדולר השחור ברחוב לילנבלום התחיל עולה, במיוחד בימי ששי. הדולר—נהייד איננו מפגר אחריו בהרבה. שאר ה־ביטויים הם בתחום הקדמת ייבוא ודחיות בביצוע ייצוא והעברות מט־בע, כפי שעוד נראה בהמשך הדב־רים. ומכל מקום במשך השבת מהווה הפיחות נושא במפגשים הברותיים, בשיחות של יושבי־קרנות ובשיחות טלפון בעלות אופי של גישוש לאחר הבדלה. מובן מאליו כי סופי־שבוע הם הזדמנות טובה גם לשרים ו־לבעלי תפקידים כלכליים והציבוריים להשמיע הצהרותיהם ודעותיהם ב־שאלה זו.

לא נצטרף, כמובן, למנחשים. אבל ננסה לסווג כאן את הנימוקים בעד ונגד פיחות מבחינה כלכלית; את בעיות העיתוי ואת השיקולים ה־חברתיים והפוליטיים המשחקים הר־בה בסוגיה זו.

פיחות — על שום מה

ההנחה כי צריך לבצע פיחות של הלירה הישראלית בנויה על המצב בתחום מאזן התשלומים וירידת יתו־רות במטבע החוץ. בשנת 1973 הגיע הגרעון במאזן התשלומים לסכום ה־שיא של 2.5 מיליארד דולר, לעומת 1.75 מיליארד דולר בשנה שלפניה. היייצוא קפא ואילו הייבוא חלה עליה הסיכויים לשנת 1974 אינם טובים יותר. לא נראה גידול משמעותי ב־ייצוא. לעומת זה מצפים שהייבוא ימשיך לגדול. יהיה צורך להשתמש ביתרות מטבע חוץ כדי לכסות גרעון זה.

בסוף שנת 1973 הסתכמו היתרות שלנו ב־1.9 מיליארד דולר. סכום נכבד זה מקורו בהכנסות מיוחדות על רקע מצב המלחמה. אולם בחודש ינואר כבר פחת הסכום הגיע לכ־1.8 מיליארד דולר בלבד, ירידה של 100 מיליון דולר. גם אם נצליח לגייס הלוואות והעברות חד־צדדיות (כלו־מר לא בתמורת ייצוא). ילך מצבנו ויקשה בשנה זו.

פיחות הלירה הישראלית יכול לכן לתרום בכיוונים אלה:

● הגברת כדאיות הייצוא לסוגיו, לרבות משיכת תיירות, ע"י הבטחת תמורה טובה יותר לייצואן והוזלת המוצר או השירות לקונה.

● ייקור הייבוא וממילא צמצום שעור גדולו.

שני אלה משמעותם עצירת גידול הגרעון ואולי אף הקטנתו.

לכך יש להוסיף שני דברים. כבר כיום ניתן לייצואנים שער של 5.4 ל"י לדולר והם טוענים שהוא איננו מספיק. הגדלה נוספת בתמריצי־ייצוא — על התוספת של 21 אגורות שנתנה בימים אלה — מהווה התרחקות מוס־וות מהשער הרשמי ויש לה תוצאות בלתי רצויות. עניין אחר: לאחרונה בוצע מעין תיסוף „דה פקטו" של הלירה ע"י עליית שער הדולר בהשוואה לשערי המטבע האירופיים. מכיוון שהל"י צמודה לדולר נוצר תיסוף אוטומטי. מכיוון שלתיסוף זה אין שום הצדקה ענינית אפשר לשער כי מעונניים להינתק מהצמידות ה־אמורה.

אלה הם, ביסודם הנימוקים בעד פיחות.

למה לא פיחות?

כנגדם ישנן סיבות לכה לא לעשות את הפיחות.

● אפשר עדיין לנסות ולעודד את הייצוא ולהביא לגידולו על־ידי תמ־ריץ נוסף. שיטה זו פעלה בעבר ואין להחליט באופן הצהרתי שכבר הגענו עתה למיצויה. כך גם אפשר לרסן את הייבוא ע"י אמצעים ישירים.

● פיחות יגרום להתייקרות גדו־לה של המצרכים, לאחר העלייה ה־גדולה במחירים בשבועות האחרונים.

● ביצוע פיחות והעלאת השער להעברות במטבע יגרום לזרימת סכו־מים גדולים של לירות. העברות הזרות רבות המתעכבות עתה בגלל ציפיה למחיר טוב יותר. כאשר יבוצע הפיחות הם יתורגמו מיד ל־לירות ובשער גבוה יותר. תהיה, איפוא, זרימה עצומה של לירה ש־תגרום ללחצים אינפלציוניים קשים. כאשר שוקלים את שני צדי המטבע הנזכרים לעיל נראה קיים משקל רב בעד חיוב הפיחות. לדעה זו מחזיקים בחוגים כלכליים רחבים. אולם עדיין יש מקום לבחון — מבחינה כלכלית גרידא — את העיתוי הנכון:

● פיחות נועד לעודד ייצוא. אבל הייצוא מוגבל עתה בגלל קשיי ייצור, עקב הימצאותם עדיין של רב־בות מגויסים בצבא. עפ"י הסכם הפרדת הכוחות הם עתידים להש־תחרר בעוד כמספר שבועות, ורק ל־אחר מכן ישתלבו במעגל הייצור.

● עידוד התיירות רצוי כאשר אין עיכוב לתיירות מסיבות בטיחות — מדיניות ובטחוניות. הקפאון ב־תיירות עדיין תוצאה של מצב ה־מלחמה. ספק רב אם בעת זו יעזור לה שער חליפין גבוה יותר.

משני טעמים אלה נראה כי אפשר לחייב עקרונית ועניינית את הפיחות, אך לדחות את ביצועו למחצית ה־שניה של השנה. אזי הוא יהיה יעיל יותר בעידוד ייצוא והתיירות.

אלא שכאן נכנסים גורמים שאינם כלכליים מובהקים.

הציפיות

זוכרים ? לפני כחודש אי־אפשר היה להשיג בחנויות המכולת שמן, סוכר ומצרכי מכולת אחרים, בגלל הציפיות לצמצום הסובסידיות היתה אגירה של מצרכים בדרגים שונים: סיטונאים, קמעונאים והצרכנים. היתה התפרצות כללית על החנויות. היא הופסקה כאשר במקום הציפיות בא המעשה ; המחירים הועלו הלכה למעשה.

„הצרכן הישראלי" לא הכזיב גם כאשר המדובר היה — באסימונים. הממשלה הכריזה על העלאת התעריף טלפון בחודש אפריל ובמסגרה זו נכללה גם העלאת מחיר האסימון ל־שיחה מטלפונים ציבוריים. שי־חות טלפון רגילות אי־אפשר לאגור, אבל אסימונים אפשר לאגור. התוצאה היתה : החלה אגירה המונית של אסימונים. שוב אי־אפשר היה להשיג אסימון לרפואה או לשיחה נרקבאלית. על כן נאלצה הממשלה לערוך „ביבאל טלפוני" שבו הוחלט להעלות את מחיר האסימונים לאלתר. בעק־בות העלאה זו יש, ברוך השם, אסי־מונים לכל דיבפון. כי שגרירה — הרויח.

אפשר להביא עוד דוגמא טריה ממה שקרה בימים אלה מכ"ם. הבול־גוס לכלות צמודים מתוך ציפייה להרעת התנאים שלהם. במשך שבו־עות נמכרו אגרות בסכומים התופסים למכירה במשך שנה שלמה בעבר.

גם הציפיה לפיחות נוהגת תוצ־אות דומות — אלא שאלה הן עמוקות יותר.

● מקדימים לבצע יבוא ודוחים ביצוע ייצוא העברות מטבע. מאזן בנק ישראל מראה כי ברבע האחרון של השנה היה עודף המרות של לירות לדולרים בסך 750 מיליון ל"י, בעוד שבמשך כל השנה הקודמת היתה המגמה הפוכה. בחודש ינואר הסתכמה ההמרה של ל"י לדולרים בעודף של 500 מיליון ל"י. רבים הקדימו לשלם חובות במטבע חוץ ונטלו הלוואות לשם כך. הקדימו רכישות של מטבע בכל מקרה אפ־שרי. זאת במסגרת המותר עפ"י ה־חוק. אף פורסמה ידיעה כי חברה ממשלתית נהגה כך עפ"י „רמז" של האוצר.

● בשוק השחור היתה המגמה חריפה יותר. קנו דולרים בכל מחיר. כתוצאה מכך הגיע השער עד 5.3 ל"י לדולר (יורשה לי לבקש מחילה מחכמי לילנבלום. ומה הם חושבים ? מה יהיה מחיר הדולר לאחר פיחות ? האמנם הם מצפים שהוא יהיה כה גבוה שגם 5.3 ל"י הם מחיר נכון, גם אם הפיחות ישתהה ? להם, שהם בדרך כלל בעלי חוש ריאלי, פתרו־נים). יש חוששים כי גם דולרים ש־נרכשו עפ"י הקצבה זרמו לשוק זה.

● כתוצאה מבולטת זה אולו מ־הבנקים ומהמוסדות הכספיים דולרים מזומנים (בנקנוטים). נראה שאלה טובים יותר כדי להסתיר במזרון ובעליות הגג.

● אגירת סחורות נעשתה כדאית יותר. גם ייצואנים דוחים משלוחים בהנחה שיקבלו מחיר טוב יותר. מאותה סיבה הם גם מעכבים העברת המרות ייצוא.

● מעבירי מטבע שונים— מקבלי פיצויים אישיים והכנסות אחרות ללא תמורה — מחזיקים את הכספים ב־מטבע חוץ ואינם ממירים אותם. בשלב מיידי נהנה מכך המשק שכן הדבר מקטין לחצים אינפלציוניים. אבל יש לדעת שהם מכינים „פצצת זמן". הרי אלו ימירו את כספם מיד לאחר הפיחות.

מכל הסיבות האלו יש לכאורה מקום להקדים ביצוע הפיחות. גם אם לכשעצמו היה עדיף לדחותו למועד אחר. ייתכן והממשלה היתה הולכת בדרך זו. גם כאשר הסיבה אינה כלכלית טהורה.

יכולת פעולה של ממשלה

אך גם כאן — כצד שני של ה־מטבע — נכנס גורם שאיננו כלכלי. זוהי שאלת יכולתה של הממשלה לבצע בימים אלה דברים דרסטיים נוספים. אין זה עניין רק של ממשלת המעבר, אלא בכלל של הממשלה במצב הנוכחי של התערערות האימון בציבור ; האם היא תוכל להחליט על הצעדים — בעשה ובאל־תעשה — אשר מתחייבים מהמצב. כאשר מנסים להעריך ביצוע פיחות או אי ביצועו יש לראות גם צד זה של המטבע.

דומה שזהו המכלול המבטא כיום את האפשרויות הקרובות בשאלה כן פיחות או לא פיחות.

משחק מסוכן באש

מאת א. י. ברוור

ההצתות בירושלים באור ליום ב' לסדר „כי תצא אש ומצאה קוצים" ופצעו לב כל איש נבון בעמנו ובתפוצה הדואג ל־מעמדה של עיר הקודש לשלמותה ולשלטוננו עליה, בהתבת הנערים הנבערים מדעת ותבונה טובה היא לבער קוצים מכרם ד' צבאות, אבל המעשה האוילי עלול להביא תוצאות הפוכות בתחלס. צוררינו התובעים העב־רת ירושלים כולה, לא רק את המוקפת חומה, שבה מקדשי ה־נוצרים והמוסלמים, ברשות בי־נלאומית, כלומר נוצרית ברובה הגדול, ישתמשו בבהלת ההצתה, כדי להוכיח שאין בטחון ל־משמשי הדת הנוצריים לכיהו־נתם בעיר הקודש כל עוד לא יפקיעוה מידי היהודים. ראויה היתה ההצתה שתבויים על ידי ערביים או קנאים נוצריים, ולהרע כולנו יש מקום לחשוד שידינו שפכו את הבנזין והדליקו את הגירות הסמרטוטים שהושלכו להוד בתי המיסיונרים הפרוטס־טנטים.

זה למעלה מ־140 שנים נמ־שכת מלחמתנו במיסיון בירושלים כמלחמה היהה זו. לא התקפת, לא נפגענו בתי מומרים ועל אחת כמה וכמה לא של מסיתיהם המיסיונרים. ידענו כולנו, אנשי הישוב הישן והחדש, כה רבה הסכנה לנו מפגיעות כאלה. ב־גליציה שמעתי על אנשים שמסרו נפשם על קידוש השם והוציאו בכוח בנות ישראל שנתפסו לשמד מתוך ה„קלויסטר" (בית יראתם או מנזר). יתכן שאין זו אלא אגדה, כאן בארץ הקודש לא צמחה אגדה כזו. כאן רבה הסכנה בפגיעה במוסד נוצרי פי שבעים ושבעה מאשר בניו־יורק.

כל מי שעסק בספרות המיסיו־נית ובמועדים לסבך על ידי פעולת המיסיונים, כותב שורות אלה, שהיה מפעילי האגודה ל־מלחמה בשמד, יודע שקטן מאוד אחוז המשתמדים מתוך אמונה באלהים של הצלב, אולי אחד מחמש מאות, השאר נפתה ב־הבטחת שכר בעולם הזה מידי הכנסיות, התיאשה מעזרה מידי אחים יהודים. בארצנו השכר המורת המכמד לאחות הכתות ה־פרוטסטנטיות הוא על פי הסעת הבומר ומשפחתו למדינה ה־תומכת בהם עד עת שימצא מקור פרנסה טוב. היעוד לפרו־טסטנטים הן על פי רוב קנדה ואוסטרליה. הקתולים עוסקים רק מעט בהסתה לשמד, דרכם למשוך יתומים עניים למנזרי נשים ו־להנכם שם. את המומרים ומשפח־תם שהתנצרה גם שולחים לברזיל הקתולית, ושם מסלים בהם כדי ריב ונדירות.

*

במלחמתנו במיסיון עלינו לדרוש ראשית כל להטיל עונש חמור על כל מגישי פתיון חומרי למבירים דתם. אין להרשות ישיבת קבע בארץ למשמשי דת נוצריים הבאים בכוונה מיסיונית ברורה, לא לשרת את בני דתם שבארץ והתיירים הבאים אליה. למען השלום בארץ הקודש יש לאסור כל מלחמה קרה בין ה־דתות הכיתות והאמונות בקדושה שתה או בקדושת מקומות מסוי־מים מי שחפץ לעבוד את אלהיו בארץ הקודש, יבוא וישב על ידינו, ומי שחפצו לצוד בה נפשות אל נא יהי להם בה דריסת הרגל, זאת עלינו להסביר לכל ראשי הכנסיות בעולם, אל נא יציפונו במפיצי דת, יש להם די התור לעשות בארצותיהם, בתי היראה שלהם התרוקנו מ־מתפללים.

לא בקל נשיג תחוקה נגד מיסיונרים, כי עוכרי ישראל ש־בתוכנו, מרובים המה בעוה"ר, דורשים חופש דימוקרטי גם ל־מכרסמים בגוף אומתנו. מעלימים המה עינם מהפיתיון החומרי ה־ניתן, נוסף על הפיתוי האידי־אולוגי. שנאתם את הדתיים מקל־קלה את שורת הבנתם ואמונתם לקיום עמנו. לכן יש להפיץ הסב־רה על הסכנה שבמיסיון בקרב החוגים המכונים חילוניים, ובכדי למנוע המרה מתוך הכרה, ביחוד בקרב עולים, שגדלו ללא דת ובלבם התעוררה כמיהה לאמונה בבורא עולם ומנהיגו, יש להפיץ חוברות הסברה על דת משה ויהדות, הסכנות באמונה באל פעל הצלב. כלעובדי אלילים ה־קדמונים קשה לבריות שהוגנכו על המרנות לדבוק באלקים חיים כאינו גוף ולא ישיגוהו משגי הגוף. בן אלהים הנוצרי משמש להם גשר לאלקים האינסופי, ממלא כל עלמא, ללא ראשית וללא תכלית בזמן ובמקום. גשר זה של אדם — אלהים בבן מרים שנתעברה מרוח הקודש יש להרוס במאמרי התורה והנביאים ובמכשירי ההגיון, מבלי לפגוע במאמינים בו, יש להציג את אהבת הבריות הנוצרית, כמו ש־התגשמה בפועל זה 1900 שנה, ולא כמו שבוטאה באוון גליון.

קשה קבלת עול תורה ומצוות, ואין היהדות תובעת מאומות ה־עולם אלא לקיים שבע מצוות בני נח, אך אנו שאבותינו עמדו ל־רגלי הר סיני קבלנו עלינו לשמש ממלכת כהנים ולהיות גוי קדוש. אצילות הכהונה כבוד וגם חובה, אם נמצאו עולים אחדים ממזרח המפעדב שנהבתו על ידי מיסיו־נרים ונסבלו לדחם מתוך הכרה, האשמה גם בנו שלא עשינו די לקליטה רוחנית. רבים מהעולים „או וודאים בתוכנו רק את ה־פילוג, את שנאת אחים ואין פלא שאחדים נמשכו לדת ה„אהבה" שעל ברכיה גדלו היטלר ומצור־ציו הקתוליים והפרוטסטנטיים.

מה שאמרנו מכוון לכל הדתיים ולכוחה אריך.

יומן ניו־יורק

חוזרים אל המקור...

מאת ד"ר הלל זיידמן, סופר „הצופה" בארה"ב

קיימת מגמה, לעת עתה רק מגמה, בין הנוער היהודי שהוא ברובו אקדמאי, בכיוון שיבה ל־יהדות. ויש והיא הופכת לגעגועים עזים. ויש והיא מתגשמת בהשתרשות ביהדות מקורית. אבל עד היום גורמים בעלי יכולת, תופסי משרות, בעלי תפקידים שחובתם היא בזה — לא עמדו על משמעותה האמיתית של התופעה. גם נעשה מעט מאוד להפוך מגמה זו לזרם, שיהיה מפנה בתולדות היהדות באמריקה. ויתכן שנחמיץ את שעת ה־כושר ומי יודע אם בכלל תחזור עוד.

המניע העיקרי למגמה זו היא מדינת ישראל, וכל המתרחש בה וסביבה. ולא רק הגבורה, ובמקרה של מלחמת ששת הימים — הנצחון, כי אם גם האימה, הסתערות האויבים השאננים, וה־איומים מצידם. כל זה עורר הזדהות ובעקבותיה שאיפה לדעת ולחוש עם מה מזדהים, שכן ה־הזדהות היא לא רק עם ישראל. כי אם, בעקבותיה, עם יהודים ויהדות.

כמה גורמים לשאיפה זו, נוסף על ישראל. וכדאי לעמוד על אי אלה מהם, וגם להתבונן בתופעה חדשה ומעניינת בחיים הכלליים ב־אמריקה.

„תרבות שחורה" של שיבה למקור

בשנים האחרונות אנו עדים להתעוררות בין כושים להבלטת יחודם, לפיתוח תרבותם וסיפרותם. הם עומדים על החדרת התודעה של השתייכותם וזהותם, ביחוד בין הנוער שלהם.

בהדגשת השוני שבהם הם נעזרים בצבע עורם, כמובן, המבדיל ומבדלם אותם מבין אחרים. אבל הם מתאמצים להרבות בסימני היכר — אף כי הם מיותרים בתכלס. (גם פורטו־ריקאנים מסתייעים בשוני שבמראיהם החיצוני להבליט יחודם הם).

למטרה זו דרשו והשיגו קתדראות ואף מחלקות מיוחדות בקולג'ים ואוניברסיטאות ליכוד „תרבות שחורה", מדעים אפריקאניים, ודווקא ע"י פרופ־סורים בני גזעם. כיום קיימים מכונים כאלה בכמה וכמה בתי־ספר להשכלה גבוהה.

ראו זאת צעירים יהודיים ולמדו קל־וחומר בעצמם. אם אלה כך, אנו לא כל־שכן, והתחילו להתעניין באמונתם ותרבותם הם, וגם דרשו מ־שלטונות הקולג'ים קתדראות ומכונים ליהדות, בשם שוויון זכויות. ואמנם נתרבתה ההוראה של עברית בכמה ממוסדות אלה. גם ארגונים יהודים כמו „קרן הלל" של „בני ברית" ואחרים התחילו לטפל בהוראת מקצועות יהדותיים בביה"ס גבוהים (על התוצאות עוד נעמוד להלן).

מיעוטים אירופאיים התעוררו

אבל היהודים לא היו היחידים מבחינה זו. גם מיעוטים אתניים (כך מגדירים אותם, ולא „לאו־מיים") אחרים התעוררו לטפח את תרבותם הם. איטלקים היו תמיד נאמנים לארץ מוצאם, עתה מוכיחים נאמנותם גם פולנים, צ'כים, הונגרים, רוסים, יוונים, ועוד. והמדובר לרוב בדור שני או שלישי למהגרים ראשונים, ואף באלה שלשון ארץ מוצאם של אבותיהם זרה להם.

יש להזכיר שעד עתה המטרה היתה להיקלט בתרבותו של הרוב, להתבולל עד כדי אבדן כל סימני היחוד הלאומי. ההיכר האתני, והשאיפות „לכולם", כלומר לרוב אנגלו־סאקסי, שמהווים גם אירים ואחרים שהתבוללו כליל. „כור ההיתוך" היה השאיפה של כולם, זה היה זה צלין שכולם קיבלוה ללא היסוס, וללא פקפוק.

והנה חלה תמורה רבה. „כור ההיתוך" אינו יותר האידיאל אליו שואפים כל המיעוטים. נוצרה מג־מה „לחזור לארץ המקור", אל התרבות של ארץ כמנה הגרו אבותיהם ואבות אבותיהם של אמרי־קאנים אלה.

ואם עד עתה ה„פלורליזם התרבותי" התבטא יותר בסבלנות כלפי תרבות מיעוטים, כיום הוא נעשה חלק ממבנה החברתי של אמריקה.

הממשלה תומכת בתרבות ארץ מוצאם

גם הממשלה הפדרלית בוואשינגטון וכמה מ־ ממשלות של מדינות ארה"ב שינו עמדתם כלפי תרבות של המיעוטים ועברו מסבלנות לתמיכה בהן.

הקונגרס של ארה"ב חוקק חוק מיוחד בשם „חוק לחקר המורשות האתניות 1973" למטרה זו. לעת־עתה הוקצב סכום כוס יחסית לסיוע ל־תוכניות בכיוון זה (שני מיליון וחמש מאות דולאר). אבל בטוחים שבעתיד הקרוב יוקצבו סכומים ניכרים ללמודים אלה.

בזמן האחרון הגיעו לידי כמה ספרים בנידון זה, כמו „דם מדמי ; הדילמה של איטלקי־אמריקאני", מאת ד"ר ריצ'רד גמבינו ; „התעוררות של מיעוטים אתניים שלא ניתנו להתבולל" מאת מיכאל נובק. בספרים אלה מוכיחים המחברים את משמעותה של תרבות מקורית של מהגרים מארצות אירופה למען תרבותה הכללית של אמריקה.

ההשפעה על יהודים

מובן, שזרם זה משפיע גם על יהודים. הנוער האמריקאני היהודי התעניין בו, בתחילה מתוך רצון לעזור למיעוטים אתניים, זרים, לא יהודים. ועד זה יצר „תוכנית ארצית על אמריקה האתנית", בהנהלתו של אירווינג מ. לוין, סוציולוג נודע. אבל כנראה לא יהיה מנוס מהתעניינות ב„מיעוט אתני" יהודי, ובתרבותו הוא.

הרי כל מה שיודע סטודנט יהודי מהיסטוריה הוא מעט ידיעות על תולדותיה של אמריקה, ומעט מהיסטוריה עתיקה של רומא ויוון. בתולדות עמו כמעט שאין לו ידיעה.

גם ד"ר סימור פ. לקמן, נשיא ועד החנוך של עיר ניו יורק השולט על ביה"ס עם מליון ומאה אלף תלמידים, תומך בלימודים אתניים של מיעו־טים שונים. הוא עצמו יהודי שומר מצוות. בניו לומדים בישיבה, אבל משרתו הרמה כשר החינוך של המטרופולין, ועיסוקו, הם בשטח ביה"ס כלליים.

אולם מהרצאתו בוועידה הארצית של המזרחי—הפועל־המזרחי באמריקה לפני זמן מה, מוכח ענינו הרב בחינוך יהודי לילדים יהודים. שוב, אם אחרים דואגים לתרבותם הם, למה יהיו יהודים יוצאים מן הכלל ?

הזדמנות שאסור להחמיצה

אבל יהודים מתבוללים עדיין אוחזים בשיטתם שאבד עליה הכלח, ואם כבר מודים בחיוניותו של חינוך יהודי משלמים לו מס שפתיים בלבד, כמו הרצאות, הצהרות, מחקרים וכיו"ב, וללא תוצאות כלשהן. להיפך, אלה חובלים בחינוך בהתנגדותם לסיוע ממשלתי לחינוך, שמשתדלים בערכאות לבטלו.

מוסדות יהודיים שמלאכתם בחינוך, או שעליהם לטפל בו, גם הם אינם מנצלים את המציאות החדשה באמריקה, המאפשרת פעולות רבות היקף למען החנוך היהודי של ילדים כמו של מבוגרים.

לפנינו הזדמנות נאותה למעשים גדולים בשטח זה, הלוואי שלא נחמיצנה.

هكذا من الاصل

هكذا من الأصل

עיטורי סופרים וספרים

סמיכות פרשיות ב„מי השלוח"

מאת מרדכי קירשנבאום

ביום ההילולא של האדמו"ר ר' מרדכי יוסף לייגר, זצ"ל, הננו מביאים מהציונות של מייסד החסידות איזביצא ראדזין, בעל „מי השילוח".

במשנת חסידות איזביצא־ראדזין, היא משנתם של חסידי ראדזין לובשי תכלת בציצית, כתבה האדמו"רים מייסדי השושלת ומבשיכיה ומבאורת בספריהם יקרי האיכות.

ראשון בהם הספר „מי השילוח" שבמי השילוח ההולכים לאט והופרים בעומק־מעמקים, כן הוא מכיל ביאורים עמוקים לתורה שבכתב ולתורה שבעל פה, על דרך הנסתר, בענייני אמונה, בטעמי המצוות ובמידות.

נאסף בו ב„מי השילוח" ממאמריו של מייסד השושלת האדמו"ר הגאון ר' מרדכי יוסף זצ"ל ונכתבו בקיצור מופלג. נכדו של ה„תכלת" מעיד על סבו שאילו נכתבו דבריו בחייו בשלימותם לא שפקו עורות אילי נביות וקידר ליכתב בהם". במאמרים אלה, שהם כמועט המחזיק את המרובה, הנחו רעיונות יסוד מקוריים לתורת החסידות האיזביצאית, שפירשה ביתר הרחבה על ידי בנו ונכדיו בספרים „בית יעקב", „תפארת יוסף" ועוד.

האדמו"ר ר' מרדכי יוסף מראדזין נכדו של בעל „מי השלוח"

כל המבקש לחדור לעומק דברי „מי השלוח" ולהבין סתרי תורתו חייב להפך בו ולהפך בספר, הן מחמת עמקותו וכלשונו בעל התכלת „שמובאים בו דברים קדושים שאנשים לא הרגלו בהם", והן מחמת הכלל הפשוט „דברי תורה עניים במקום זה ועשירים במקום אחר", שחל גם על הספר. המעיין בו עיון חלקי או מדלג על מאמרים ופוסח על ספרים אחרים המרחיבים והמשלימים את משנת „מי השלוח" לא ישכיל לרדת לעומק מחשבותיו ולשלימות רעיונותיו.

זה מתייחס להבנת כלל משנת „מי השלוח" בכל עומקה והיקפה. ברם, מצויים בספר מקצת עניינים, שניתן להבינם ולהשכילם גם בלא שילוב כלל תורתו. כאן אלה המדברים על „סמיכות פרשיות". הקשר עניינים, סדרות ומאורעות. נושא זה, שלא כמרבית נושאים אחרים, שמדובר בהם בספר, הוא גם מגבל ומוגדר לעצמו וניתן לעסוק בו בפני עצמו בגבולו ובתחומו. מידת ה„סמיכות" המשמשת דרך לימוד הן לחכמי התלמוד והן לבעלי המדרש, האגדה ומפרשי המקרא, כבשה לה דרך מיוחדת משלה בספרות החסידות בכלל, ויהודה בולט ב„מי השלוח".

הרי מעט מפירושיו של בעל „מי השלוח" לסמיכות עניינים המתייחסים לשלושה התחומים: האמונה, הזהירות האישית ומידות הנפש.

בטחון בה' נגד בטחון באדם וקנייניו

„מי השילוח" שואל: מה סמיכות שלושת העניינים של שמיטה יובל וריבית הכתובים בפרשה בהר? סמיכות שני הראשונים, ניחא. שבשמיטה וביובל חלות בחלקן אותן המצוות, היובל גם חל בסיום השמיטה. ברם איסור ריבית מה עניינו לאחריהן? סמיכות המצוות הללו זו אחר זו עיקרה ותכליתה להדריך את האדם לאמונה ולעבודת ה' ולשים רק בו את מבטחו. כיצד?

מציאות התבל מתחלקת לפי הזוהר לשלושה: „עולם, שנה ונפש". במושג „עולם" נכלל כל דבר התופס שטח ומקום. במושג „שנה" נכלל כל הקשור בזמן. במושג „נפש" — כל הקשור בבעלי־חיים וביחוד באדם. בלשוננו נאמר שהעולם נחלק למקום, זמן ואדם. שלוש המצוות, שסמוכות זו לזו, באות כל אחת מהן כנגד חלק מתאים במציאות התבל שאנו חיים בה.

שמיטה — שדות וכרמים הם קניין שיש לאדם בחלק המציאות הנכונה „עולם". טיבו של אדם עתיד הנכסים להיות נתון בשלוות נפש מדומה, ובבטחון עצמי מופרז, שהוא סבור שאלה יעמדו לו ויושיעוהו בעת צרה שתפגע בחייו. על דרך שאמרה תורה: „פן תאכל ושבעת ובתים טובים תבנה וגו'" „וכסף וזהב ירבה לך" וגו'. „ורם לבבך ושכחת את ד' אלוקיך ואמרת בלבבך כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה" (עקב ח). ועל זה אמרו בגמרא: היינו דאמרי אינשי מלי כריסי זני בישי (ברכות ל"ב א). שכל מי שאינו חסר דבר בא לכלל „וישמן ישורון ויבעט" ובשל „די זהב" באו לחטא העגל. כנגד מבטח האדם בשדותיו ובכרמיו ציוותה ה' את מצוות השמיטה, באמרה: „ושבתה הארץ שבת לה'" להורות לבני אדם „כי לה' הארץ ומלואה" ו„ברוך הגבר אשר יבטח בה' בורא הארץ ומלואה". שנת השמיטה באה להוציא מן האדם את הכרת הקניין בקרקע ובפירות יבולו. עם ביטול ההכרה בנכסיו בטל עמה גם בטחונו בם ומביאו לשים את מבטחו לאבינו שבשמים.

ריבית — הקניין שיש לאדם ברווחי הריבית המצטברים עקב הזמן כמאמר הגמרא: „כללא דריביתא כל אגר נטר ליה אסור" (ב"מ סג:) שייך לחלק המציאות בעולם המכונה „שנה". וכל המתעשר בקניינים הבאים לו ממחיר הזמן שהוא שורש איסור הריבית ידמה בנפשו שהכסף והזהב שצבר לו יענה על כל דרישותיו. על דרך שאומר הפתגם העממי „מה שלא יעשה השכל יעשה הזמן". נגד מבטח העגון שם האדם בזמן שלפי הזוהר הוא בריאה בפני עצמה, ציוותה התורה את איסור הריבית. ובטחון האדם בכספו ובזהבו שזכה בהם בשל הזמן בטל מאליו.

ג. היובל. קניין העבדים והעבודה שהם עובדים למען אדוניהם הם בתחום השלישי במציאות התבל המכונה „נפש". נגד ביטחון האדם בנפשות העבדים הסבור בטעות, שהם ימלאו כל צרכיו בחייו, ציוותה התורה לשחררם ביובל.

הרי שסמיכות שמיטה ויובל וריבית זה לזה הם נגד עולם, שנה, נפש שהם כלל מציאות התבל, והיא באה להזהירנו שלא לשים את אמונתנו ומבטחנו בכל אלה שהם דברים בני חלוף, אלא רק בה' יתברך שהוא יוצר עולם ומלואו ורק הוא משמש מבטח עוז לכל הברואים.

מצוות הקהל

פרשת הקהל לא נסמכה בתורה לשמיטה. ברם מעמד הקהל נסמך ונתקיים בתום השמיטה בתחילת השמינית. את סמיכות המצוות מבאר „מי השילוח" כדלהלן:

שש השנים לפני השמיטה הן שנות עבודה ועמל ככתוב: „שש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמור כרמך ואספת את תבואתה" והן מסמלות את פעולותיו ויגיע כפיו של האדם. השמיטה היא שנת שבתון מעבודה בשדה, והיא מודיעה ומכריזה: „לה' הארץ ומלואה". השנה השמינית היא הראשונה למחזור שמיטה חדש ומסמלת שוב התחלת עבודתו ועמלו של אדם. לפיכך קבעה התורה את מועד הקהל סמוך לאחר השמיטה בראשית השמינית, כדי להמשיך מן הקדושה שבאה לישראל מן השמיטה שעברה גם על המחזור החדש של השמיטה בחינת מוסיפים מקודש לחול. מאותו טעם גם מאריכים חסידים ואנשי מעשה בסעודה השלישית במוצאי שבת שהוא אור ליום הראשון של ששת ימי המעשה כדי להמשיך מן הקודש לחול ולחזק רצון האדם להמשכת הקדושה, שבאה לו מן השבת לפעולותיו בששת ימי המעשה.

מידת אכזריות ומידת רחמים

סמיכות הברכה של „ונתן לך רחמים ורחמך והרבך" (דברים י"ג יח), האמורה אחר עיר הנידחת לדעת „מי השילוח" אומרת דרשני. שהרי אין לך אכזריות חמורה וגדולה מזו הנעשית באנשי עיר הנדחת. שעיר שלימה מוצאת להורג על אנשיה נשיה וטפיה ובהמתה וכל שללה מועלים כליל באש (פ' ראה יג טז). מה אם כן הסמיכות והשייכות לכאן דווקא עניין הרחמים?

מקובל ומוסכם אצל הבריות שמידת הרחמים מידה טובה היא ומידת האכזריות הפוכה הימנה. דעה זו אינה בהכרח נכונה בכל התנאים. לפי שהמרחם על אכזרי או המתאכזר על רחמן עושה את ההפך ממה שמתחייב לעשות. כאן שקביעת „טובי" ו„רעי" במידות הללו וכיוצא בהם תלויה במקום, בזמן בשיעור ובמעשים בהם הן מתלבשות ומתוצאות לפעול. על כן יפה אמר גדול אחד למה נקראו תכונות האדם בשם „מידות" לפי שהן מוגבלות בשיעור, במידה ובמקום. וכל הנוהג בהן למעלה מן „המדה" ושלא במקום המתאים לא למידה טובה ייחשב לו. ואומר „מי השילוח" בקשר עם זה: אחרי שהתורה ציוותה לשרוף את עיר הנידחת ולהפכה לתל עולם עשוי מעשה זה להיראות בעין אנושית כאכזריות חימה גדולה ביותר. לפיכך, הסמיכה התורה כאן דווקא את הכתוב „ונתן לך רחמים ורחמך" שעל ידי שיקיים האדם את מצוות ה' על כל פרטיה ודקדוקיה בעת ובמקום המצווה, הקב"ה יפהה את לבו מידת הרחמנות שיהא רחמן במקום הראוי והצריך לרחמים.

בדברים האמורים לעיל הובאו רק קצת ביאורים בנושא הסמיכות. בשני חלקי „מי השלוח" מצויים עוד עשרות ביאורים לסמיכות פרשיות בתורה שבכתב ובתורה שבעל פה.

רוח בלי הצלה

מאת י. עמוס

אמנון הדרי מנסה להוכיח בספרו „רוח בלי הצלה", כי יצירתם של הסופרים היהודים באמריקה מכניסה להם, אמנם, רווחה, אבל אינה משרתת את עניניו של הציבור היהודי. הדמויות היהודיות הנבחרות על ידי הסופרים הן מתוסכלות ומסובכות, השוקעות בחלקן בפורנוגראפיה ובחלקן הן מלאות פסיכולוגיזם עד כדי אבסורד.

אלה ואלה מעוותות את הדמות של היהודי ומסלפות את צלם דמות תכונותיו בדעת הקהל האמריקאית. אך דווקא בגלל כן קוטפים הגויים על „הכוכבים" וקונים את ספריהם של המחברים היהודים, המגיעים, בדרך זו, למעמד ולרכוש, וקונים את עולמם בחייהם. הדרי מוכיח, כי ההגדרה היהודה של אחד העם על יהודי המערב, החיים ב„עבדות בתוך חירות", חלה גם על מרדכי האינטליגנציה היהודיה בארצות הברית.

יהודי בעל כרחו

דבריו של הסופר פיליפ רות, אשר נכתבו לפני עשר שנים בערך, מייצגים אידיאולוגיה זו בצורה הברורה ביותר: „אין כיום אדם המסוגל לרצות ביהדות עם צרה על בסיס של סבל או בהזדהות על עדות־קהלות שהתקיימו בבבל בבאה השביעית לפני הספירה, או במדריד של 1492, או אפילו בוורשה של אביב 1943. דעיכתה של האנטישמיות בארצנו, חוסר יעילותה כסכנה לזכויותינו הכלכליות או הפוליטיות, משחררת אותנו עוד יותר מההזדהות כיהודים, מיצירת חזית באה ומלוכדת שהאויב יוכל לירות עליה את התנערותו. וטוב שכך קרה, כי היהודי יכול לבחור להיות יהודי ולא להיות כזה גם בלי הסכמתו, בגלל החברה העוינת".

הדרי כותב את הדברים בטונים משעשעים וקלילים, וכל כותליו הן פליטונים, הכוללים, לפעמים, גם הברקות לא קטנות. הוא נעזר בהומור ובאירוניה, כדי להוכיח את תלישותה של היצירה היהודית בארצות הברית בלשון האנגלית. לפי תיאוריו היא בבחינת „עסקי האוויר" הידועים של אחינו בגולה, ואין לה שרשים בקרקע האמריקאני ולא אחיזה במציאות היהודית. והגם, שהושקעו בה כוחות גדולים, ומזהירים לפעמים, כהגרי רות, סול בלו, מלמוד ואחרים, הרי אין יצירות אלה מעוגנות בקיום היהודי, ואפילו אם הדברים אמורים בגולה היהודית הטובה בדורות, שהיתה לנו אי־פעם.

חלק גדול מן הספר עוסק בסול בלו, ובמיוחד בספרו הידוע הרצוג. בכוח הדרש, הרמז והסוד מוציא הדרי את הדמות מפשוטה, מנתח אותה לגורים וזראה, כביכול, שמקורותיה מגיעים עד אישים קדומים ביהדות. הבקיאות הרבה, שמראה הדרי היא לו לרועץ ושלא לצורך, כי השפע כל כך גדול עד אין גבול. הרומן הרצוג מצוי לדבריו במרכזו של חוגם התרבותי של מיטב המורשה היהודית ההיסטורית. הצרה היא, שסול בלו כיוון את גיבורו הראשי בשבילי המיסטיקה היהודית, שהיא, כידוע, זמורת זר במסורת ונדחתה הנדה בידי מעצביה הרוחניים של היהדות ההיסטורית.

ואם שאול בלו אינו בבביאים — מה יש כבר לדרוש מן המספרים האחרים, אשר השתדלו לרכוש את שוק הקוראים, בדרך של הצגה אקסהיביציוניסטית של החולשות היהודיות, תוך הפרזה וניתוח הגובלים, לפעמים באנטישמיות, דוגמת ספרו הידוע של פיליפ רות „המועקה של פורטנוי". הצלחתם של הסופרים היהודים עוררה את קנאתם ושנאתם של סופרים לא־יהודים, כגון טרומן קאפוטה, רוברט לואל, ג'והן אפדייק ואחרים. ויש המבחישים כי שמשם של הסופרים היהודים בלשון האנגלית נוטה ימה, כדי לפנות את מקומו לכוכבם הנולד של הסופרים הכושים. גם אלה יודעים לנבל את עמם ולשרות את מאבקם של בני עמם ואת עימותם עם החברה האמריקאנית באותה צורה, שעשו הסופרים היהודים. הללו הציגו את היהודי מסביבתם הקרובה לפני הגויים, מתוך כוונה תחילה להראות את סגרותיו ואת רעת מעלליו ומחדליו. בתוספת עניני ארוטיקה, שבלעדם אין להגיש ספר לקורא של ימינו.

בין סופר לסופר

כמובן, שיש שוני בין סופר לסופר ויש הבדלים בין דרגות הבדות של שנאת ישראל ושל השנאה העצמית ושל החיקוי של הגויים ושל ההתבוללות בין הגויים, שמגלים סופרים יהודים באמריקה. בסבים, למשל, „גלה בשולי היצר הרע השולט בסיפוריו, גם מקצת מהכוחו של היצר הטוב. כך עושים גם ככה מן הסופרים האחרים. אך הטון הקובע והעושה את המוזיקה הוא ברור ומכוון להכניס את העולם הרוחני של היהודי לתוך שערי הפסיכולוגיה והפורנוגראפיה, כדי להראות עד כמה חלים עלינו חוקי ההרביה של ימינו.

מועקה של גלות

במיוחד קורא הדרי תגר נגד נורמן פודהורץ, עורכו של הירחון המכובד „קומנטארי". פודהורץ צועד עם הזמן ועם המקום ושואף לקראת כיווגה של היצירה היהודית עם התרבות האמריקאית. והגם שהוא מכריז תמיד על מוצאו מברוקלין „וברוקלין, כידוע, אינה אמריקה", הרי הוא מבשר ואומר, כי „יש אדר העגת תל־חי אינם מדברים ללבו. במקומם שמורות בלבו אגדות אמריקאניות והוא כולו נתון בתחום הניכור לעמו ולתרבותו. למעשה בהן פודהורץ וחבריו במועקה עמוקה של גלות ושל גלותיות. היטיב לתאר זאת המבקר אלפרד קייזין בסימפוזיון עצוב על הגלות, שנערך בשנת 1961: „הגלות — אמר קייזין — הוא המצב הטראגי שבהיה היהודית. המושג גלות חדר לתודעתי יותר מכל ההגבלות הפולוניות וההכרתיות הפלולות ליצור גיבור בכבבי האורחי. התרסה הגלות נראית בעיני כמצב מתמיד. המגדיר את קיומי כיהודי, והנני בטוח לחלוטין שגם אילו התיישבתי בישראל, הייתי עסוק או נרגש מדי מכדי שאוכל להגות בה (בתחושת הגלות) באותה תדירות שאני הוגה בה באמריקה. הייתי חש גלות גם שם. אני גולה לא מהעולם היהודיה, החתמים והיהודי אשר בו גדלתי, אלא בהבטחון „מהתקה, שאכן יש משמעות להיסטוריה שאותו עולם היה מבוסס עליה, מגלות זו לא ישחררני דבר, גם לא קיום יהודי מירבי".

נרדף ורודף

עוד משהו חשוב מגלה הדרי בספרות היהודיה האמריקאנית: באחד הספרים הראשונים של בלו מתקיים עימות בין אינטלקטואל יהודי צעיר לבין אנטישמי המלא תסביכים, הרואה ביהודי את האחראי לכשלונותיו ורודף אותו. האשכנזיו נטולות יסוד. אך — לגודל ההפתעה ולמרבה הקצף — מכיר היהודי, שהוא אשם במה שהוא. בכה חטא, „בזיקה המסוכה בין הנרדף והרודף, הכאלצת אותו להודות, כי הוא נושא באחריות לגורל אויבו הנוכרי ולגורלם של כל בני האדם, אשמתו בעצם עבודתו, בבך שאינו כורע תחת נטל החיים. מסקנה עגומה זו היתה למוטיב חוזר בספרים הבאים של בלו". מוטיב זה חוזר ועלה לדרגת אידיאולוגיה שלמה בכתביה של חנה ארנדט והאחרים, שראו „אשמה" בקרבנות השואה לגבי מרצחיהם הנאצים.

אם היינו זקוקים להוכחה מובהקת על העבדות בתוך חרות, שבה חיים אחינו הסופרים היהודים במדינת קולומבוס, בא מוטיב זה ומוכיח כמאה עדים, עד כמה הם זרים ומתנכרים לגורל היהודי, ועד כמה אינם מבינים, שגורל זה חותך את חייהם, כאשר עשה לאבותיהם ועוד יעשה לדור שלישים ורבעים שיבאו אחריהם.

אמנון הדרי, רוח בלי הצלה, הרי מן היהודי באמריקה, ספרית אפקים, עם עובד.

גלות וגאולה בחיבורי מהר"ל מפראג

נצח ישראל, השקפתו המשיחית של המהר"ל מפראג על הגלות והגאולה מאת בנימין גרוס, הוצאת „דביר", תל־אביב, תשל"ד.

מאת מ. אונגרפלד

רבנו יהודה ליוואי ב"ר בצלאל מפראג, המכונה המהר"ל מפראג, נתפרסם כמנהיג רוחני רב־השפעה וכאישיות מופלאה. אגדות הפלאים שהלכו בעם על פרשת חייו וההערצה העממית שנתרקמה סביבה. הילה הקסמים שהעטירה את ראשו, מנעו מבחינה ידועה מחוקרים את הגישה לעיקרי דיעותיו ולא מצאו בהן מערכת מחשבה הגיונית ועקיבה, המקיפה את רוב שאלותיה של ההגות הפילוסופית הסוציולוגית בתקופת התחיה.

המחבר דן בספרו, לא רק בסוגיה תוון אתריה היפים שבמשנת המהר"ל, אלא גם בעולם המחשבה שלו בכללו. והשקפותיו מוצגות כאן בנקודת־צומת חשובה בהגות היהודית, בכליו הפיתוח ההיסטוריוסופית התיאולוגית וכן מובלט כאן ייחודה של שיטת המהר"ל לעומת שיטתם של הוגי דיעות בני זמנו וקודמים לו, ומצויינים גם קשרי ההגות הקיימים בין המהר"ל ובין ההגות היהודיה המודרנית.

אומה ומהותה

בחלק הראשון של ספרו, מברר המחבר את משמעותה ומהותה של האומה לפי המהר"ל, ועומד על ייחודה של בחירת ישראל על יסוד תכנית הבריאה העולמית. בחלק השני מברר המחבר את תופעת הגלות לפי תפישת המהר"ל, שהיא לא רק מאורע לאומי־מדיני אלא מהלך בהבהיר של התגלות האלוקית. החלק השלישי מתאר את תנאי הגאולה. כתוך הקשר שבין אמונה המשיח ומושג הזמן. ניתוח רעיונותיו של המהר"ל, פורש לפנינו פילוסופיה מקורית, של ההיסטוריה, המסבירה כיצד בהלך קורות עם ישראל מתגלה הנצח בתוך הזמן ואיך אחוזה התקווה המשיחית בתוך המציאות.

סופר פורה ודרשן מהונן היה המהר"ל ראה חיבוריו — מלבד אלה שבהלכה, — יש לזהות בספרות דרוש ומוסר. כאן נמשכה כתיבתו אחרי פסוקי מקרא ואגדות חז"ל. הוא היה בקי בפילוסופיה היהודית של ימי הביניים וכן ידע את תורת הסוד אבל לא היה הוגה־דיעות מקורי ואין לראות בו מקובל בעל שיטה עצמאית, הוא התנגד לפילוסופיה שכלתנית ופתח ביקורת על הרמב"ם על שנמשך אחר פילוסופיה זו ואחרי דעתם של חכמי הגויים. בוויכוחיו עם אלה לא השתמש בהוכחות ראציונאליות אלא הסתייע במובאות מדברי חז"ל, הוא שידך את עצמו לעולם הקבלה והדגיש את הרעיון שבין הפילוסופיה וחכמה הנסתר.

מעמד האדם בבריאה

הוא שולל את תורת התארים של הרמב"ם משום שהוא בניגוד לדיעות הקבלה על תהליך האצילות ועל הספירות, וברוח הקבלה היתה השקפתו על מעמד האדם בבריאה: עמידתו הזקופה של האדם מסמלת את עליונותו בבריאה, נשמתו חצובה מתחת כסא הכבוד חורת עליו צלם אלוקי, שהוא אור וניצוץ אלוקי דבק באדם, הוא לא הסכים לדעתו של אריסטו — שבאה לידי ביטוי במשנת הרמב"ם — שלפיה שליחות השכל הוא עליונותו העליונה של האדם. ועל כן קבע שלימוד התורה וקיום מצוותיה מביאים את האדם לתכליתה.

התורה היא המקור להבנת סדר העולם והלומד תורה לשמה הוא בעל השפעה מטאפיזית ומגיע לדביקות בד'. המצוות הן סמלים, שעל ידם מתקרב האדם אל הבורא וחודר אל סודות האלוקים, וזהו טעמן של המצוות המעשיות, המהר"ל גילה התמצאות מסויימת בלימודי הטבע, אבל גם הגילויים המדעיים לא השפיעו על עיצוב השקפת עולמו, ידע על קופרניקוס אך נשאר נאמן לתמונת העולם של חז"ל, כששמע על גילוי אמריקה הביע את התקוה, שגם עשרת השבטים עתידים להתגלות. את הסבריו המדעיים שאב מתורת הטבע של אריסטו ומאפלטון קיבל את החלוקה לשלושה מעמדות: פילוסופים, (=תלמידי חכמים), שוחרים (=מקיימי מצוות) מפרנסים (=סוחרים).

אשר למידות ההלכה, סבור היה, שמקורה של המחלוקת בהלכה היא במציאות המגוונת בעל בחינות רבות, שאין בשכל האנושי לתפוס את כולן, ומשום שדרכי ההבנה של בני אדם שונות הם רק צירוף הבחינות כולן מגלה את האמת בשלימותה. פסק ההלכה נקבע על־פי הבחינה העיקרית הקרובה ביותר אל היסודות המגוגדים, משום כך גם הלומד ואין הלכה כמותו, מקבל שכר על תורתו, כשכוונתו לשם שמים.

שיטה מיוחדת בחינוך

המהר"ל פיתח שיטה מיוחדת בנושא החינוך והיה מן הראשונים שמתח ביקורת חריפה על שיטת הלימוד ועל תוכנית הלימודים שהיו מקובלות בקרב היהודים, הוא תבע לימוד שיטתי והדרגתי של מקרא, משנה וגמרא, ודרש להחזיר את לימוד המשנה שהוזנחה אז ויצא נגד לימוד הגמרא בדרך „פלפול של הבל", כן התנגד ללימוד התוספות לפני השליטה בגוף הגמרא. הוא חייב את הלימודים במאתמאטיקה (אסטרונומיה) ומדעי הטבע אבל התנגד ל„חכמה יוונית" שנאסרה על ידי חז"ל.

במונחים „טבעי", „הסדר הטבעי", „המציאות הטבעית" הנזכרים בכתבי המהר"ל מכוון המהר"ל לחוקיות הפיזיקאלית הקיימת בעולם. התופעות השונות קשורות אלו באלו ביחס הגיוני של סיבה ומסובב, אבל סדר זה אין לו תוקף לגבי היחס שבין הבורא ובין העולם ומשום שני טעמים: א) השם יצר את מערכת החוקיות בטבע מרצונו החפשי, לא בהכרח, אלא דרך חירות; ב) קיימות חריגות מן הסדר הקבוע, הלוא הן התופעות שמחוץ לגדר הטבע — הניסים, הסדר הטבעי אינו קיים אלא בעולם התחתון, ואילו בעולם העליון, ה„נבדלי", קיים סדר אחר. הנס מקורו בעולם העליון, והוא קורה, כשעולם עליון זה חודר ומתפרץ באופן ארעי אל עולמנו שלנו.

איחוד וייעוד

בייחוד הדגיש המהר"ל את ייחודו של עם ישראל וייעודו וגורלו. השם בחר בישראל בזכות עצמו ולא בזכות מעשיהם הטובים של האבות ובטלה על כן הטענה שבישראל עושים רצונו של מקום מקויימת הבחירה, ואילו בהימרתם היא מתבטלת, וממילא בטלה טענת הנוצרים שהגלות היא עדות שהשם עזב את עמו, כוח הברית של השם עם ישראל, חלה על האומה כולה דביקות העם בה', הוא דביקות גמורה ומצד דביקות זו הם מקבלים את מעלות הקדושה שלהם, ישראל הם במדריגת „צורה" ואילו אומות העולם הן במדריגת „חומר", בישראל גוברים הכוחות שבנפש ובאומות העולם — כחות הגוף אם־גם כל אדם ניחן ב„נפש שכלית" המקנה לו את כחו הרוחני ואת כושר ההבנה המוסרי, אולם ליהודי ניתנה „נפש אלוקית", שבכוחה הוא יכול להגיע לרום המעלה, להשיג את הנבואה.

חוקיות הבריאה

בסדר הטבעי סלולים גם יחסי אנוש לדעת מהר"ל מהווה הגלות „יציאה" (חריגה) מן הסדר הטבעי בעולם, שיבוש במערכת היחסים העולמיים, בחוקיות הבלתי משתנית, שלושה הם ביטוייה של הגלות: העקירה מן המקום הטבעי, ב) אבדן העצמאות המדינית והשיעבוד לזרים, ג) הפיזור — כל אומה היא בבחינת גוף אחד והיעדר ריכוז טריטוריאלי, היא מאבדת את אחדותה, אולם כל יציאה מן הסדר הטבעי, איננה יכולה שלא להיות אלא תופעה חולפת בלבד, ומכאן הוודאות והביטחון בגאולה המשיחית העתידה לבוא בהכרח ולתקן את הבלתי טבעי שבגלות.

עם כל דביקותו באמונה המשיחית התנגד המהר"ל לדחיקת הקץ ולהתסיסות המשיחיות שבדורו, אין לבטל את גזירות ה' בכוח. צריך להתפלל על הגאולה, אבל „לא יותר מדאי", המהר"ל העלה את היסוד הקוסמופוליטי של הגלות, אמנם ראוי לאומה הישראלית, שהוא עיקר העולם, שיהא מקום ישיבתה בארץ ישראל, שהוא עיקר העולם, אבל כשגלו מן הארץ, „נעשה מקומם כל העולם", ולפי המאמר המדרשי „כל מקום שישראל גולין גולה שכינה עמהם", אומר המהר"ל, שמן הראוי שהשכינה תהא עם ישראל בגולה יותר מאשר בארץ ישראל, מתוך כך מחייב הדבר שבני ישראל יפצלו לשמירתם העצמית בגלות על ידי התבדלותם מן העמים וקיום המצוות, כגון תפילה בציבור, גמילות חסדים, לימוד תורה, „כאשר הם מתפללים עם הציבור, והם מתאספים ומתקבצים אל ד' — וזהו יציאה רוחנית מרשות האומות והתעלות מתוכם אל ה', וזה שנקרא פדיה ישראל מן האומות, וזהו גם כן פדיון לשכינה, שהוא עם ישראל בגלותם". ומכאן, שגם בגלות יכולים בני ישראל לחוש תחושת שיחרור ואי־תלות באומות, וזהו תמצית השקפתו המשיחית של המהר"ל על הגלות והגאולה.

ישראל וסדר הבריאה

על כך מרחיב מחברנו את דיבורו. החלק הראשון בספרו דן על הנושא: ישראל או סדר הבריאה, בין ישראל לעמים, בין ישראל לאלוקיה, הבחירה.

החלק השני דן על הנושא: הגלות או סדר ההתגלות, הגדרת הגלות, סיבות הגלות — החטא, המרגלים, חורבן שני בתי מקדשינו, ההתחדשות, והחלק השלישי בספר, דן על הנושא: מלכות שמים א' סדר הגאולה, דרכה של הגאולה, חבלי משיח, אישיותו של המשיח, תנאי הגאולה, החידושים שבימות המשיח, ורק מסיים המחבר את ספרו: כך קבע המהר"ל קבע סייגים לכל השתרשות הנתפסת במלאה: לישראל הזכיר את ייחודו ואת קשרו עם האומות, ולאומות הורה, שלא להתעלם באדישות מגורלו המגולי של ישראל, הנושא בחובו את ההבטחה לאדם".

המחבר מרחיב באר את הדיבור על כמה נושאים שאינם העיקר בספר: ומקשה בזה על המעיינים בספר.

מאמרים רבים נכתבו עד כה על המהר"ל ותורתו, ובמיצוי כזה, שלא נשאר לו למחבר להוסיף הרבה כמה חידושים בנושא. המעיין בספר מתוודע עם עושר של רעיונות.

בין מצדה לכותל

מאת מאיר בוסאק

מִמְּצָדוֹת הַצּוֹפוֹת לְמִכָּל
וְכַדִּים מְלֵאֵי דוּמִיָּה.
מִמִּקְוְאֵי מְזַמְּרֵי תְּהִלִּים
וּמְנוֹרוֹת חוֹתָמוֹת. מַטְבְּעוֹת.
שְׁלִיחוֹת וְשִׂרְידֵי סַנְדָּלִים.
דּוֹבְרִים הָאָבוֹת לַבָּנִים.
מִשְּׁתִיקַת עַמּוּדִים. מַשְׁקוֹפִים.
מֵחֲלַל בֵּין חוֹמוֹת בֵּית תְּפִלָּה
עֲדֵי כֹּתֶל בּוֹהֵק מוּל אֵין־סוֹף.
בִּידֵי כֹּהֲנִים נִדּוֹן.
עֲלֵי אֶבֶן הַלְּהָבַת כְּאֵשׁ
„וּרְאִיתֶם וְשָׂשׂ זֶה לִבְּכֶם
וְעַצְמוֹתֵיכֶם כַּדֶּשֶׁא תִּפְרַחְנָה" — — —
הָאֵמוּן: זֶה הַיּוֹם — וְרִשְׁפָּה
כּוֹכָבִים. שֶׁהִדְלִיקוּ לֵילוֹת.
וְשִׁירֵי מַלְאָכִים מִתְרוֹנְנִים
כַּלְּבוֹת נִכְסְפֵי הַגְּאֻלָּה — — —
יִרְאָתִי מִלְּקוּי הָאוֹרוֹת
וּמִשְּׁלֵמוּת הַמִּזְמוֹר.
מִן אִזְמֵל חֶשְׁבּוֹן קַר שֶׁל מוֹחוֹת
בְּנַפְשָׁם שֶׁל קְרָקִים יִקְבֹּץ.

מפי עוללים

מאת יעקב חורגין

א. על יוסי, איש המלחמה

יוסי, בן שכנינו, הוא כבר איש מלחמה מושלם. אמנם עוד לפניו כשלושה עשרה שנה עד שיגויס לצה"ל ויהיה איש מלחמה גם למעשה, ואולם כבר עכשיו הספיק יוסי לאגור לו ידיעות מרובות וחשובות בחכמת המלחמה, והשכן טוב ומסור הוא מופיע פעם בפעם בביתי ומחלק לי מחכמתו. הנה יום אחד אני רואה אותו בעד החלון, כשהוא אץ־רץ אלינו. חבטה בשני אגרופיו על הדלת (ידיו של יוסי אינן מגיעות עדיין אל פעמון הכניסה!), אני פותח — ויוסי, נירגש ונילהב, שוכח ב„שלום" (בדרך כלל נוהג ה„שלום" של יוסי לפרוח מעל לשונו דווקא ברגע שהוא דרוש לו!), ועודנו בפתח הוא פולט בלי נשימה, כמביא בשורה שביסוד עולם:

— 'תה יודע? אבא שלי הוא רמטכ"ל!

— רגע, יוסי, קודם תירגע! בוא, שב על הכיסא כאן, ככה... ועכשיו פתח פיך וספר לי מה קרה!

— זה על אבא שלי, הוא כבר רמטכ"ל!

— מה זה רמטכ"ל, יוסי?

— 'תה לא יודע?

— ואתה יודע?

— בטח שאני יודע! — מחזיר לי יוסי בבטחה של זלזול — רמטכ"ל שולח את החיילים להתלחם והוא מתעמד על כיסא גבוה וצועק: תת־שתיים! תת־שתיים!

— למה צריך הרמטכ"ל לצעוק תת־שתיים?

— 'תה לא מבין? כמו שמורה התעמלות, כי רמטכ"ל רוצה, שהחיילים יהלחמו בסדר.

— ומי הגיד לך, יוסי, שאבא שלך הוא רמטכ"ל?

— כלל וכלל לא. אני יודע לבד, כי יש לאבא שלי על השרוול שלושה סרטים עם זהבים, או זה סימן שהוא רמטכ"ל. עכשיו 'תה כבר מבין?

— בהחלט, יוסי! ומה עוד יש לך לספר לי?

— יש לי, בטח, שלאבא שלי יש טנק.

— ומה זה טנק, יוסי?

— אופפ... — מתמעטת סבלנותו של יוסי כלפי השכן המפגר בהפנותו — מי לא ראה טנקים בטלוויזיה? אז יש לטנק תותח ארוך, שיכול לעשות בום נוראי, תשאיב בורח.

— מה זה אויב, יוסי?

— 'תה לא יודע שום כלום! — פוקעת לגמרי סבלנותו של יוסי — כל הזמן מה זה, מה זה... מי לא יודע מה זה אויב? זה הערבים שמתלחמים עם החיילים שלנו. תשמע מה שקרה לאבא שלי אמר: תיכף תראו, שיהיה להם אוי ואבוי. אז אבא שלי לקח את הטנק שלו ואמר לאויב: אז שהסתלקו מכאן או שאני עושה עליכם את הבום הנוראי. אז המיפשים אמרו: לא מפחדים! לא רוצים ליסתלק, רוצים דווקא להתלחם.

— אז אבא שלי עשה את הבום הנוראי, ומה 'תה חושב לך? כולם ברחו כמו שעכברים וצעקו אבא! אמא! זה היה נורא מצחיק — ויוסי מפחיש את המצחיקות בלווי של צחוק קולני, ולצחוק היו שני משכנים — האחד תרועה לאבא על ניצחונו, השני שמחה על מפלתו של האויב — 'תה יודע עוד דבר?

— אם תספר לי אדע.

— אז תשמע: אבא שלי יביא לי גם טנק. לא טנק תינוקים, טנק אמיתי עם תותח, שעושה בום נוראי.

— ומה תעשה בטנק, יוסי?

— עכשו אני עוד קטן, ורק ארצה שכל הילדים יקנאו בי, אבל כשאהיה גדול אלך עם אבא, ושנינו נעשה בומים נוראים, והאויב יברח ויצעק אמא אבא! — ואז כבר אף פעם לא תהיה מלחמה.

בחזות טובה ואת תמה מיכסה ומידע הצבאי, שהעניק לי הפעם יוסי, מלמדי להתעצל. יש מעתה להכות עד אשר יגדל ויצרף את הבום הנוראי של הטנק שלו אל הבום הנוראי של הטנק של אבא שלו, והאויב יברח בצעקות אמא! אמא!, ואז כבר אף פעם לא תהיה מלחמה. ועד אז לא נפטר ממנו יוסי, עד שהבטיח כפעם בפעם להוסיף ולהחכימנו מרובי ידיעותיו בחכמת המלחמה.

ב. עינן בולדה, ששמה טלי

בוקר של שבת. הרחוב עוטה דמום. מכונית שלשוליו מאחרות היום לישון. ילדה בגיל הגן, בשמלת שבת, שערותיה אסופות משני צדי ראשה ומקושרות בסרטים, א־ל־באפי מהסרט „משפחה שכזאתי", ניצבת לה לבדה במידרכה, והיא כממתינה למישהו. אני עובר על פניה, וראה: בלי כל סימן של זרות היא מדברת אלי, כאילו הייתי מכר ותיק שלה:

— אני מחכה לדוד שלי!

— לבדך? בלי אמא?

— כי הוא רוצה להביא לי בובה גדולה כמו שאני, והוא לא רוצה, שאמא תראה.

— מדוע?

— כי אמא כועסת על הדוד, למה שהוא מפנק אותי.

— איך קוראים לך, ילדה?

— קוראים לי טלי, אבל הדוד שלי — היא מוסיפה בלשון של התפארות — קורא לי לילה. הוא כל כך נחמד הדוד שלי, והוא מביא לי מתנות יופי. והיום יביא לי בובה גדולה עם עגלה של תינוקים, ואני אוביל את העגלה כמו שאמא, ויהיה נחמד לי.

— והמיד בחוץ, שאמא לא תראה?

— כן המיד בחוץ, שאמא לא תראה — פסקה בתקיף — למה שאם אמא שלי תראה היא תצעק עלינו.

דוד אלמוני זה נראה תמוה בעיני. ניסיתי להוציא מפי הילדה פרטים נוספים לגבי מיהותו של אותו דוד, והיא באחת: הוא אמר לה לחכות בדיוק כאן, ורק לכאן יביא את המתנות שלו. כשפניתי ללכת אכרה הילדה:

— יותר טוב, שתחכה אתי, רוצה? אם תחכה אתי יביא לך הדוד גם מתנות! — חושדני בילדה, שהיא מעכבת אותי משום שהיא מתיראה לחכות לבדה ברחוב העזוב.

— איך ידע הדוד שלך, שגם אני מחכה אתך?

— הוא בטח יידע, כי הוא יודע הכל. הוא יודע אפילו לספר סיפורים נורא מצחיקים.

אותו רגע בקעה קריאה מתוך אחד מחלונות הבניין הגדול שמעבר לרחוב:

— ט־ל־י, הביתה!

הילדה לא השיבה. הקפצה בבהילות למאחורי גבי, ושתי יהיה באחוז בבדי.

— תסתיר אותי — לחשה התנוכים מאחורי — רוצה?

— מאמא?

— כן, מאמא! לא רוצה, שהיא תדע איפה אני.

— לא, ילדה! — פסקתי, עם שמשכתי אותה מאחורי — אם אמא קוראה צריך לענות לה! גם הדוד שלך יכעס עליך, אם יידע שאמא קראה לך ואת אפילו לא עונה לה!

— אבל אני לא רוצה שתראה אותי, ת'ה לא מבין?

בחדר המדרגות של הבניין שמנגד יוצאת אשה צעירה. היא נעצרת על המשורות, סוקרה רגע את שנינו ומרימה את קולה לעברנו:

— מדוע אינך עונה, ילדה רעה?! תיכף ומיד הביתה, אמרתי!

— אבל, אמא, אני מוכרחה לחכות כאן! אני מוכרחה באמת!

כשהתקרבתי הכרתי באם הצעירה תלמידה משלי לשעבר. גם היא הכירה אותי.

— ומה, אדוני, עושה כאן עם בתי? — שאלה בנימה כבודחת.

סיפרתי לה. אגב הבעתי את תמיהתי על כל העניין המוזר הזה של הדוד האלמוני הילדה. היא נדה אלי בראשה.

— עניין באמת מוזר, הראוי למחקר פסיכולוגי! רגע אחד, אסדר קודם את בתי! גן, טלי — נפנתה אל הילדה — אמרתי לך איזה דבר, הביתה מיד!

— אבל, אמא, אני לא יכולה ללכת! אם הדוד לא ימצא אותי הוא יהיה ברוגז אתי, אמא.

— טלי, הדוד לא יבוא היום, את שומעת?

— זה לא נכון, אמא! היא כן יבוא, הוא כן יבוא! הוא אמר לי הרי שאחכה לו.

— הוא הודיע לי בטלפון שלא יוכל לבוא, כי לקחו אותו לצבא, כמו את אבא; עכשיו את מבינה?

— לא נכון, אמא! — נזעקה הקטנה כמו מכאב חזק — הוא לא אמר לי, שלקחו אותו לצבא. את לא אוהבת אותו, אני יודעת...

— הביתה תיכף ומיד, טלי! — התקשתה פקודתה של האם — אם לא תלכי לא תשתתפי מחר בחגיגת יום ההולדת של צבי בגן.

האיום פעל. טלי שפפה בריצה בכוון הבית שמנגד, תוך שהיא טורפת בכי קולני עם דברים:

— את אמא רעה! לא רוצה! אספר לדוד, תראי... — נעלמה בחדר המדרגות, אבל קול בכיה עוד נשמע.

— תתפלא לשמוע — נתפנתה האם אלי — שהדוד האלמוני הזה לא היה ולא נברא, הוא יציר דמיונה של טלי!

— אולי אין לה דודים והיא מתגעגעת לדוד?

— אין לה דודים?! לא אפריז אם אומר לך, שיש לה לפחות עשרים דודים מבני המשפחה, כולם מפנקים אותה ומביאים לה מתנות. מפני מה יצרה לה דוד נוסף, משלה? — אני לא מבינה. כל היצירה הדמיונית הזאת היא בשבילה מציאות. באין איש בחדר היא מדברת אל הדוד הדומיין, מראה לו את הצעצועים שלה, קובעת זמן לפגישה אתו, כפי שאתה רואה.

— אני לא יודעת, שהרי אני תמיד מופיעה ומגרשת אותה הביתה. אבל אני בטוחה, שאילו גם חיכתה כמו שאומרים עד בוש, לא היתה מתאכזבת. דמיונה היה מן הסתם מצדיק את הדוד בנימוק סביר לה.

— ומה את עושה?

— תראה, כידוע לך בודאי היה המקצוע הראשי בלימודי באוניברסיטה פסיכולוגיה, וכיום אני משמשת כעוזרת לפסיכולוג של בתי הספר, ואף על פי כן אני מתלבטת בדילמה. אני חושבת, שאסור לי לנפץ בכוח חלומות של הילדה, אלא שלשם כך אני מוכרחה להמציא כל מיני אמתלות לאי הופעתו של יציר דמיונה, כלומר: לשקר, ואני רואה בכך חטא לא יכופר. אגב, אני יודעת, שאתה מצוי אצל נפש הילדים, כתבת הרבה על ילדים ולילדים, איך היית אתה נוהג בנסיבות כאלה?

— הייתי נוהג כמוך. לדעתי אסור לנפץ בכוח דמיונות וחלומות־בהקיץ של ילד, שפעולה אלימה עלולה להטיל בנפשו פחד ורתיעה בלתי מודעים מפני כל שגיה בדמיון. את, כפסיכולוגית, יודעת בודאי, כי כושר החולימה והדימיון הוא אחד המרכיבים החשובים ביותר בבניין אישיותו של הילד, ומותר, לדעתי, לעשות לפעילותו אפילו בשקרים קטנים. אין ספק, שכל מה שאינו מחייב המציאות בפעולת דמיונו יפוג מעצמו, ובמקרה כזה יהרש הדמיון וימציא לילד פיצוי או תחליף.

— צדקת, העניין אצל ילדתי התחיל לא בדוד, אלא דוקא בסבא. יש לה שני סבים, אבא שלי ואבא של בעלי, שניהם מבש מפנקים אותה באהבה ובמתנות, אבל זה לא היה די לה. נחוץ היה לה סבא שונה. רק שלה, שנפגש רק אתה, שמביא לה מתנות מדמיונו. גם הן ואז בא דמיונה ויצרה אותו. לפי התיאוריה שלך עתיד גם חלום הדוד לפוג, כשם שפרח סבא, מה יבוא במקומו? אני חוששת מאוד, שהפעם יגיע תורם של אבא־אמא.

— חוששת?! אני במקומך לא הייתי חוששת כלל, כל זמן שאצל אבא־אמא המציאותיים מצוי כל מה שדרוש לחיי תורה ונפשה של הילדה, כגון: אהבה, ביטחון, קורת־גג, אכילה ושתיה, תהיה תמיד ידו של המתהרה החוזרי והמופשט על התחתונה. אגב, דחף זה לשינוי המציאות, שסיבתו היא חוסר סיפוק מן הקיים והיש, הוא ראשיתן של כל אמנות ואמצאה. כיום יש לו, כמובן, ביטוי התמים־ילדותי אצל בתך, ואולם לעתיד מי ישורנו?

„תחומים וחותם" לא. בלאט

עומד להופיע הספר „תחומים וחותם", ספרו השני של המבקר אברהם בלאט. ספר זה מחולק לשלושה מדורים: א) מבפנים, ב) קרוב ורחוק, ג) מן הדפתר. המדור הראשון מרכז דיון נרחב על הספרות העברית החדשה לכל שלוחותיה, בשירה, סיפורת, ובמחקר הבקורתי. החל מש. י. עגנון עד עמוס עוז, ולמן המשוררת זלדה עד חיים באר. המדור השני מוקדש לספרות העולם ולספרות אידיש. בעוד שהמדור השלישי דן בתחומי הספרות לאור חותם הערכים, על מכלול הבעיות האידיאיות והאסתטיות הנצות בין קטבי האמונה והאמנות. בספר זה מובאים דברי הגות בשולי החיים והיצירה תוך עיון בספרים נבחרים ועיון דיוקנאות מחבריהם. הספרות העברית בת זמננו נבחנת כאן באספקלריה של מסורת ומורשת.

אברהם בלאט מבקר ספרות ותיק, מעצב בספריו תמונות־חיים אמנותית, סבעייה הערכים הרוחניים במרכז מעייניו.

לפרשת השבוע

משפטים

אם אדוניו יתן לו

ואם אמר יאמר העבד אהבתי את אדוני את אשתי ואת בני

וכי יפתח איש בור... יכרה איש בור... בעל הבור ישלם

והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני

וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עולות ויזבחו זבחים שלמים לה' פרים

כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע

ליקט שלמה יהלום

הכריעה ההנהגה הרוחנית של „החזית התורתית" נגד ההצטרפות לממשלה

מאת שאול שיף

קצר לפני שנתכנסה „מוע' גדולי התורה" של „החזית ה התורתית" להכריע ב' ת הצטרפות „החזית" לממש' טילפן אחד העסקנים המרכ' של „צעירי אגו"י" אל ח"כ ה לורנץ, כדי לתאם עמו את ה שיטלפן אליו לשמוע מה מה „המועצה". השיב לו ח"כ ץ: „חבל על הכסף שתשלם שיחת הטלפון, אין בלבי צל ספק מה תהיה התשובה, ואני אומר לך, התשובה תהיה ית".

*

ים ספורים לפני שנתכנסה עצה" קיימו חברי הכנסת של ית" ו„מקורבים" „שיחות הב' עם „הגדולים" לשמוע מהי זם בשאלת ההצטרפות ל' לה ובתוך שיחות אלו הבינו אישים הקובעים ב„אגודה" ן בשלילה. האישים הקובעים האדמו"ר מגור וראש ישיבת בי הרב א. שך.

כל זאת ביום ראשון השבוע צבו חה"כ לורנץ, ק. כהנא, מוביק, פרוש, ורדיגר הה"כ לשעבר ש. י. גרוס בפני חברי „מועצת גדולי התורה" הועלו שורה ארוכה של נימוקים מדוע לדעתם על „החזית" להצטרף ל' ממשלה, ולחילופין הציעו חברי הכנסת של „האגודה" לתמוך ב' עמדת הממשלה בנושאים מדיניים בטחוניים־כלכליים מבלי להצטרף אליה. הצעה לה התנגדו בתקיפות חברי הכנסת של פא"י.

*

ראשון הדוברים בפני „המוע' צה" היה ח"כ שלמה לורנץ. הוא הסביר לאדמו"רים וראשי הישי' בות שנבחר באחד החדרים של מרכז הועה"פ העולמי של אגו"י „מה יום מיומיים". מדוע בכלל מועלית הצעת ההצטרפות ל' ממשלה. הוא טען (באידיש) כי קיים אצלו הרושם שהמפלגת „ה' עבודה" זקוקה ל„חזית" והיא תבין ומבינה שאין מדובר הצטרפות סתם לממשלה אלא ראשיה יח' חשבו ב„חזית" כשותפים ויוותרו לה בדבריה ממשיים. ח"כ לורנץ מנה את התחומים בהם אפשר לז' כות בהישגים כמו היתרי עבודה בשבת, ניתוחי מתים, מיסיון וציין כי היו דיונים עם „העבודה" על נושאים נוספים אך הדברים לא הגיעו לכלל הכרעה מאחר וטרם נשמעה עמדת המועצה".

הרב משה חברוני התעניין האם ביתן יהיה להשיג תיקון ברור ב' שאלת „מיהו יהודי" והנוכחים ה' אחרים ביקשו לדעת האמנם צפוי „שינוי יסודי רציני"? האמנם צפוי מפנה משמעותי ביחסה של מפלגת „העבודה" לנושא הדת? האם יבוטל כליל גיוס הבנות?

האדמו"ר מגור שמיעט לדבר כאשר הציגו חברי הכנסת את עמדותיהם (רק מפעם לפעם ביקש שיבהירו יותר ענין מסויים, ש' יגביהו יותר את הקול) שאל: „וועט דאס נישט מרחיק זיין די אידישע מענטשען?" כלומר: האם ההצטרפות לממשלה לא תרחיק מ„האגודה" את החוגים הקיצוניים יותר? (התכוון כנראה לחוגי ה' ישיבות הליטאיות).

לשאלה האם צפוי באמת שינוי יסודי, השיבו חברי הכנסת ב' שלילה והטעימו, כי אינם רואים כוונה מצד „העבודה" לחולל מפנה ביחסה לבעיות דת, אלא שהם מוכנים ללכת לקראת „החזית" ב' מספר תחומים.

פעילים ביותר בשיחות עם ה' ח"כים היו האדמו"רים מוויז'ניץ וסלונים. האדמו"ר מוויז'ניץ לא קיבל את עמדת המקורב אליו ח"כ לשעבר ש. י. גרוס שעמד על החשיבות ש„האגודה" תתמוך בעמדותיה המתונות של „הממ' שלה" בנושאי חוץ ובטחון. האדמו"ר מוויז'ניץ הטעים, כי אין זה כלל ברור שנסיגות מ„השטחים" ימנעו פיקוח־נפש ומלחמה נוספת וטען כי הנושא טעון ליבון יסודי.

הח"כ ק. כהנא (פא"י) שדיבר אחרי הח"כ ש. לורנץ יצא בתקיפות נגד תמיכה פרלמנטרית בעמדת הממשלה בציינו שאין לקבל שיטה זו. שכן, או שמצטרפים לממשלה, או שלא מצטרפים עם כל המתחייב מזה.

*

חברי הכנסת חיזקו בטיעון זה או אחר האחד את דברי רעהו בזכות כניסה לממשלה תוך הבעת החשש שאי כניסה לממשלה תחזק את מעמדה של ל"ע בממשלה ו' ממילא את חיזוק הקו האנטי־דתי.

לאחר שהעלו את עמדותיהם פרשו חברי הכנסת מן החדר ו' השאירו את חברי „המועצה" ל' התייעצות פנימית שלא ארכה זמן רב. כאשר במקום נשאר רק נשיא מרכז אגו"י הרב פ. מ. אלתר.

*

בהתייעצות זו, כך מספרים, דיבר בעיקר נגד ההצטרפות ה' אדמו"רים מגור וויז'ניץ כאשר האחרים מגלים עמדה מתונה יותר ואילו הרב משה חברוני התלבט. השוללים טענו, לדברי אישיות מרכזית ב„אגודה", כי על־ידי הצ' טרפות „החזית" לממשלה „יצטייר כאילו היא קוהפת ומסכימה ל' הדרדרות שחלה במדינה בתחום חילולי השבת וכי ניתן להשלים עם הכירסום שחל במישור הרוחני־ הדתי בחיי המדינה, נימוק זה הכריע התקבלה ההחלטה השוללת את ההצטרפות.

חברי הכנסת נקראו אל „המוע' צה" וההחלטה נמסרה להם על־ידי הרב פ. מ. אלתר האדמו"ר מ' סלונים.

אשר למתן סעד פרלמנטרי ל„עבודה" הודיעה „המועצה" כי היא מתנגדת להסכם כולל בכתב שכן משמעותו גם כן שותפות. והטעימה כי כל נושא ונושא טעון דיון ביחוד.

*

לאחר שנמסרה ההחלטה קיימה „המועצה" דיון פנימי בעניין הג' רות הזהזיקאן וגורמים אחרים לגבי עמדה על ירושלים והוחלט ליצאת להירתם למאבק ציבורי נגד כל מגמה הבאה לכרסם בירושלים. נראה, כי „המועצה" תפרסם „קול־ קריאה מיוחד" בעניין זה.

עדות - ה„מטבח" של הכנסת

מאת יונה כהן

עשר הוועדות הקבועות בכנסת הורכבו הפעם עפ"י הסכם בין ה' מערך, הליכוד והמפד"ל. במסדרו' נות הכנסת רגילים לומר: מפני מה נקראת הוועדה המכינה „לוח הרכב הוועדות" בשם „ועדה מסדרת"? — משום שהיא מסדרת את כולם...

סיעה	מספר חברי הכנסת	כנסת	כספים	כלכלה	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	סה"כ
המערך	51	8	11	7	11	7	7	6	7	7	8	[illegible]
הליכוד	39	6	5	6	6	5	5	5	*4	6	6	[illegible]
[illegible]	10	[illegible]	2	1	2	1	2	1	2	1	1	23
[illegible]	5	1	1	-	1	1	1	1	1	-	-	7
[illegible]	4	1	-	1	-	1	1	1	-	1	-	6
[illegible]	4	1	-	1	-	1	-	1	1	1	-	6
[illegible]	5	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-	4
[illegible]	2	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	3
מוקד – [illegible]	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
[illegible]	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
סה"כ	120	23	22	17	22	17	17	17	17	17	25	[illegible]

רבו כברת דרך רצינית מאז ת הראשונה שסטרה בשל כך המקמפסיה, בשם הממשלה, ה' לוועדה המסדרת (או — ה' המתמדת) הצעת הרכב ועד' הכנסת. בציני כיבית הסיעות דו לזה בחוקק, ראו בזה הת' ת בלתי נאותה של הרשות ה' זת בענייני הרשות המחוקקת. על כך פנחס לובייאניקר (או — ירפאהו בוראו ממחלתו הק' באבור שלממשלה זכות גמור לכוון את הרכב הוועדות, כ' שהממשלה צריכה לעבוד עם דוה הללו. הוא אף הסביר ר' לאשר את הנוהג של מתן קדימה בוועדה לכל הצעה ש' לה כטעם „ממשלה" (עיין י הכנסת", כרך ג, הכנסת ה' וונה, עמוד 202, אדר תש"ט, 1949). ה לכדנו שהוועדות הן עצמ' המממשלה (או נציגה) מוד' לישיבותיה של ועדה כרצון ה. בכנסת הראשונה היתה גם בה שבמקביל לכל משרד ממ' תוקם ועדה בכנסת. הח"כ בני פנקס הסביר או שהממ' עצמה התנגדה לכך, הרוב את קיבל את ההצעה שהוועדות את יקבעו עפ"י נושאים קוד' אלה לאלה. שנות הכנסת בכיה שנותיה מה' מה הסיבות הן הוועדות ה' צמיות כמכשיר יעיל לביקו' על פעולות הממשלה ולקידום ית חקיקה. שינוי יסודי חל מ' הכנסת הראשונה גם בכך שב' ה „המסדרת" בכנסת הראשונה החלטה שהוצבעה בוועדה עפ"י סיעות, ולא עפ"י דעתו סית של כל חבר בה. מר פנ' דיל (בציג „המזרחי") היה בין צבעים הראשיים להחלטה זו).

הרכב הוועדות והרכבת ממשלה

לו אפשר היה להגדיר כך ש' ודות בכנסת יורכבו רק לאחר קם כממשלה בראשית דרכה של כנסת, היה דבר זה תוסף מעש' חכים בבוכה, כאב לב הוודה. לם, היום כבעבר, הכנסת מת' ה בעבודתה במליאה ובוועדות, ר כמה ימים, שבועות או חו' מוקמת כממשלה חדשה. חבר שבינו וליבו למקום במפ' הוכך בדעתו וחושש מפני ת הפקיד בוועדה. כל ההבט' ההכרזות שלוה השיבוץ של ים בוועדות אלה ואורות לא לו ולא הרגיעו...

תקופת הזוגות

פעם הראשונה בתולדות הכנסת גה חברות בוועדות הכנסת ב' לופין" (רוטאציה). עד כה הזה מקרה, בשל נסיבות שונות, ש' ים התחלפו בייצוג בוועדה, תוך כהונת הכנסת. הפעם נודע יש שבסיעת „הליכוד" הצליחו ל' בר על בעיות אישיות בייצוג שות הוועדות. בכמה מקרים „הגרלה" ועפ"י תוצאותיה נק' מי יהיה יו"ר הוועדה. דרך זו של „רוטאציה" נקבעה קה כדלהלן: יו"ר ועדת החוץ תחת יהיה חיים צדוק מהמערך כנסת הקודמת), אך אם וכאשר ר מר צדוק לממשלה החדשה, ח"כ יצחק נבון יו"ר ועדה זו. ישבי ראש מטעם „הליכוד" נק' יו"ר הוועדה לביקורת המדי' — יו"ר באדר ושבתה אוליך, ים־שנתיים. יו"ר ועדת הפנים אברהם שכטרמן ואברהם כץ, ים — שנתיים. יו"ר ועדת ה' ה ואיכות הסביבה — יוסף תמיר ם אידלר. יו"ר ועדת הכלכלה — תמיר ויגאל הורביץ. ההגרלה ה מי מהשניים יהיה יו"ר בשתי ים הראשונות, שהרי הכל מת' ים לבחירות חדשות לאחר שנה' ים...

„קדימה" לנציגי האגודה

הפעם הראשונה תהיה האגודה צגת בשתי הוועדות החשובות בכנסת: ועדת הכספים וועדת ה' והבטחון. סיעת „המערך" היא כתה את „האגודה" על חשבונה עצמו, בייצוג בשתי ועדות אלה. „דיבורו" של סיעת המערך יש בי פשוט — זו „מקדמה" ש' ה לה תמורה. המערך עמל רבות ה' הוועדות הנ"ל והחינה בנות חכיים כל אחת, המפד"ל הס' לכך כדי שלא לפגוע בייצוגה האגודה בוועדות אלה. המערך נתן בשתי הוועדות ה' (החוץ והכספים) ייצוג גם ל' ת ל"ע. מאז ומתמיד נהוג ה' רך לפי הכלל של „שלח לחמך פני המים, כי ברוב הימים תמ' צא", והוא מוצא תמורה באותם בצבעות בבעיות „עדינות" שר' ...

הרבנית אסתר יונגרייז ותנועתה „הנני"

מאת פ. וולמן צמיר

בניו־יורק הכרזי תנועה „הנני" מיסודה של הרבנית אסתר יונגרייז, בת רב ואשת רב מוזה הזמינה לי בבואי לועידת „המזרחי" ו„הפועל המזרחי", שהתקיימה לפני חדשים מספר בערך בפולסבורג, במקרה נזדמנתי בפעם הראשונה, גם לוועידת תנועת „הנני", באותו מלון.

כמה מתלמידי בישיבה־אוניברסיטה, שבאו לוו' עידת „הנני", הפצירו בי להיכנס פעם גם לאחת ההרצאות. נענתי להם ואחרי סעודת ערב שבת נכנסתי לאולם בו התקיימה הרצאתה מלוות „עו' נג שבת" שירים וזמירות.

רוב הקהל היה מורכב מסטודנטים וסטודנטיות מישיבה־אוניברסיטה, ממכללת שטרן ומהרבה מכללות אחרות. כן היו שם תלמידי בתי ספר תיכוניים לחיים ורבים רחוקים מן הדת, „ה' פיס" ומתבוללים מכל המינים. כל אלה נמשכו לתנועה זו, במצאם בה תשובה לבטיחם, לספקו' תיהם, בתמייתם אחרי אורח חיים יהודי המקנה שלמות, סיפוק ומילוי שאיפות ספירות ותוכן ממשי, והעיקר תפקיד ונכונות לשרת את העם, להכיר את תורתו ולקרב את הרחוקים ליהדות, לעמול בקרב הסטודנטים בקמפוסים, להצילם מן התמבולה הנוצרית ולקרבם למקורותינו ולמסור' תנו. „הנני" — כמו שאברהם אמר לפני עקדת יצחק, כלומר, אני מוכן ומזומן לקיים כל מה שיוטל עלי ע"י ההנהגה. ומעניין, אף ה„היפיס" לבשו לכבוד שבת בגדי שבת, לפי פקודתה של הרבנית יונגרייז.

אחרי זמירות ושירה בציבור בהדרכת חברים מומחים, השמיעה הרבנית יונגרייז את שיחתה, בלבביות עממית, פעם בהתרגשות, פעם בהומור ולפעמים בבכי, כמתוגגת אליהם, כאמא לילדיה, והיא רק מספרה, כספר איש לרעהו ואשה לר' עותה, סיפורים פשוטים, אך מרעידים את נימי הלב, ונוגעים ב„נקודה היהודית", כדבריה; דוג' מאות למסירות נפש לקודשי ישראל, לשבת, ואפילו למנהגי ישראל, והסיפורים הם תעודות גדירות של התלות היהודי למדרגת קדוש.

היא מספרת זכרונות מזעזעים מימי ילדותה במחנה הריכוז עם הוריה: „קדושת שבת, הדיד' תם מה זי" כאשר אבא חסך ממנת הלחם היומית הדלה שלו במחנה הריכוז, שיהיה להם לחם' משנה לשבת — ובערב שבת היה מבקש מבני ביתו לראות בדמיונם את ביתם לשעבר בליל שבת, הנרות הדולקים, היין לקידוש, החלות ה' סריות, הדגים, הבשר, הזמירות, „שלום עליכם" השמחה במעונה... כך „קיימו שבת" במחנה רי' כוז. „ומהי מסירות נפש, ידעתם? — היא שוא' לת.

כאשר יהודים נדחסו לקרונות־הבקר בדרכם האחרונה למחנות־המוות ונלחמו על קצת מים להחיות את נפשם, היה ביניהם זקן אחד, ששמר על מנת המים הדלה שלו כל יום ויום. וכאשר הגיעו לתחנתם האחרונה והובילו אותם למשר' פות הגזים, נטל אותו זקן את ידיו במים שח' סך במסירות־נפש, התקדש והכריז „יתגדל ויתקדש שמיה רבא... ומת בטהרה...

הרבה עלילות כאלה סיפרה בהתרגשות נשית בקול רועד, לפעמים מתיפחת בבכי ולפעמים ב' קול דרמטי אדיר ומזעזע, ולפעמים בקול דממה דקה, אינטימי־אישי. והקהל הצעיר יושב מוקסם, פעור פה. הסתכלתי מסביבי וראיתי הרבה מהם עיניהם נוצצות בברק עליון הרבה זולגים דמ' עות, מי בסתר ומי בגלוי. היו אלה דמעות־ טוהר, המזככות את הנפש ומרוממות את האדם למדרגה אנושית גבוהה אל־על.

בין סיפור לסיפור, זימרו זמירות ושירים, ה' נותנים ביטוי למצבי הרוח הרגשות השונים בהתאם לסיפורים, וזה הישרה אווירה של שבת קודש מיוחדת, של חדוה והתעלות הרוח והנש' מה, מעין עולם הבא. היתה זאת הויה עמוקה ומרעננת, שהרבה מהם זכו לה בפעם הראשונה בחייהם. סופר לי, כי אף רבנים הזקנים כקבעו בסביבות שלה בכו מהתרגשות.

בראותי איך אשה צעירה ואלגנטית זו, בעלת מרץ ותוססת חיים, רוקדת בהתלהבות בעירים עם תלמידותיה־חניכה בשבה, כאוזינה לבעיותי' הם, מדובבת אותם לספר על התלבטויותיהם וספקותיהם, והיא עוזרת להן לפתרם בעצותיה הנבונות גם מבחינת מבט פסיכולוגית ופילוסו' פית, הבנתי בשל מה ההערצה אליה וסוד הצל' חתה. יש לה שפה משותפת עם הנוער האין כאן פער הדורות, הדור הצעיר מחפש אלקים, והיא מראה לו את הדרך.

לא לשוא כינו אותה ב„ניו יורק טיימס" באפ' ריל 1973 „בילי גראהאם" היהודיה. היא יצרה תנועה חדשה להציל את היהודים מהשמדה רוח' נית, וזאת תשובתה להנוצרי הסמד בקמפוסים וכו'. היא מרגישה שהרבה צעירים רעבים לרוח' ניות וכי זה מושך אותם לסמים משכרים, למיס' טורין ומורשות זרות. היא מציעה להם תמורה — תורת ישראל ותרבותה.

למרות פעילותה הענפה כפסיכיאטר ופסיכולוג, נוספת היא להרבה קהילות בארה"ב, נואמת, מלהיבה, מרוממת, מארגנת כנסים, מקיימת אס' פות הרצאות בכל הקמפוסים, מקיימת את מדורה השבועי הקבוע „דעת הרבנית" בשבועון אנגלו־ יהודי, שולחת תשובות על מאות שאלות של נע' רים ונערות התועים בדרכי החיים, מעודדת ומד' ריכה אותם לכיוון הנכון ואף בדברים האינטי' מיים ביותר, ולנוער יש אמון מלא בה. היא הצי' לה בעצותיה רבים מנישואי תערובת ומזיווגים בלתי מתאימים. תוארה, הרבנית אסתר יונגרייז, היא בזכות עצמה כמלומדת, ולא רק משום ש' היא בת תלמיד חכם ואשת חבר. חסידיה, נערים ונערות, פונים אליה ככו החסידים באירופה ה' מזרחית פנו אל רבותיהם בכל ענייני החיים והחו' רבת, ובזה היא ממלאת תפקיד חינוכי חשוב בדור הצעירים הנבוך.

הוועידה של „הנני" הגיעה לשיאה במוצאי שבת, כשקיימו במלון „קומיק" שנמשך עד אור הבוקר. באולם האפל, לאור פנסים, ישבו דוח' קים על כסאות, על חלונות ועל הרצפה האזינו להשתפכות הנפש של חבריהם. כל אחד סיפר על הוויותיו, לבטיו ועל דרכו ל„הנני" ושמעו את תגובות החברים, הרבנית מדריכה את האס' פה, מפזרה את „הערותיה", ומתבלת את שיחתה בדברי תורה ועידוד. ובין גברא לגברא, המקה' לה בלוויית גיטרות שרה שירים עבריים חסידיות וכל הקהל עונה בקול אחריהם, מגישים משק' אות ומיני מטעמים. היתה זאת מעין „מלווה מל' כה" חסידית מודרנית, שהאוירה רושם עצום והויה בלתי־נשכחת על כל הנאספים. כלסקול קלט את המסיבה הזאת ואת נאומי הנוער.

למחרת, ביום א', אחרי תפילה בציבור וארו' חת הבוקר, התכנסו המדריכים והמדריכות ובהד' רכת הרבנית יונגרייז דנו וקבעו את הוועדות השונות ואת תוכנית הפעולות בארה"ב. את הנ' ציגים בכל הערים ואת תפקידיהם ודרכי פעול' תם. עיקר פעולתם הוא לצאת עם ראשית שנת הלימודים לכל הקמפוסים ולארגן שם את חיזוק הדת וההשקפה היהודית, בשלוח חוברות הסברה פופולריות על עיקרי היהדות בין הסטודנטים. הזמנת מרצים לאספות הסטודנטים וכו'.

סיפרה לי הרבנית יונגרייז, כי בהופעותיה הראשונות בישראל נתרשמו כל־כך ראשי חוגים שמאליים, עד שהציעו לה לשאת נאומים גם בקיבוצים וכו', כדי לעורר את הנוער לתודעה יהודית. זה רעיון שכדאי לשים לו לב גם בחוג' גים דתיים.

שרטוטים מן הקו

המצב והמוצב

מאת יהושע שמש

משחרור חייל מחופשה אל המוצב שבקו החזית, מקיפים אותו חבריו בשאלות על ה' נעשה והנשמע „שם", בעורף האזרחי הרחוק. לעתים קר' בות ניכר כן, בחייל המילו' אים, כי מצב רוחו ירוד למדי — וזאת לאו דווקא משום ש' החופשה היתה קצרה מדי ו' קשה המעבר החד מהבית ל' חיי המוצב, ולא בגלל שנת' ברר לו כי עסקו ממשיך להת' מוטט, ולא בשל ההרגשה כי קיים עדיין פער גדול בין ה' דיבורים על „חלוקה שווה של הנטל" לבין מציאותם של ה' כוחי צעירים שעדיין משתחר' רים כעגל גיוס, ולא בחכמת ההרגשה כי בעורף מתנהגת התחושת שעת החירום ההווים חוזרים לשגרתם ורבים מת' חילים לשכוח כי הרבה עשר' רות אלפים של בנייכים מ' שרתים כבר למעלה מ־130 יום ועדיין שחרורם אינו קר' רוב.

לא שתחושות אלה אינן מכרסמות בלבם של חיילי מילואים, אך ב' משך למעלה מארבעת החדשי שירו' תם כבר „התחסנו" במידה רבה מ' פניהן. ואם חוזר חייל מחופשה ר' אצלו המוראל המפורסם שפוף ב' מקצת, הרי זה במידה רבה בשל אוירת הנבאים המופרות והסרת כל פרופורציה השוררת בעורף.

„אופנה" של חיפוש פגמים

כן, הפעם נהיה „נון־קונפורמיס' טיים" ולא נצרף קולנו למקהלה ה' סאדו־מאזוכיסטית המשמיעה קולה בביקורות התקשורת ומלבה את רג' שי התסכול הציבורי. זרזירי עם ר' אנשי ציבור לכיניהם אותבים לדבר בשם החיילים ומבטאים, כביכול, את הלכי רוחם, בלא שביקרו אצל החיילים בקו החזית ובלא שעמדו על גיתם האמיתית. המודים מכל דברי הקיטרוג הם ההאשמות הסי' סתיות והביקורת הטוטאלית על צה"ל, הישפלות חסרת כל יחס ל' תופעות שלילות כשלעצמן אך שו' ליות לעתים קרובות. ההסטנות ה' מופרות והלקאה העצמית חסרת המעצורים עושות את שלהן, וה' חייל חש כי שם, בעורף, מקננת ב' קרב אנשים רבים ההרגשה כי נפ' גמו במידה רבה הוכנו ועוצמתו של צה"ל, עד קיש השואלים אותו ב' נימה דאוגה האם אמת נכון הדבר שנבצכם במידה רבה הפער שבין צה"ל לבין צבאות ערב.

החייל, שבהופעתו הראשונה ש' מע סיפורים על מחדלים בעת ה' מלחמה ולפניה, עד שהוא למין אופ' נה חדשה של חיפוש פגמים ומו' מים בצה"ל, להבלטה חסרת כל מ' צבורים של התופעות שליליות בצבא. לא כחיילים עיוורים לתופעה שיש להקן, הרי הם עצמם מתריעים לא פעם על ליקויים שהינם ערים להם. אך כהביקורת מאבדת כל רסן ומפקדים מצטיירים לעתים כ' קצינים ב„רפובליקה בננה" דרום־ אמריקנית, חשים חיילים מעין פ' ניקה איטית, בהיותם חלק מהגוף המורכב והמסועף ששמו צה"ל.

בין החיילים יש המשרתים במס' גרת המילואים מזה שנים רבות, מ' הם שבניהם משרתים בצבא. אין הם זוכרים כי בעבר תמיד היו מצויידים ב„טוב הציוד הצבאי, כי תמיד לנו בחדרים מוסקים, כי תמיד היה שי' רות בצבא בבחינת „בית הבראה". המדובר בתקופה רגיעה, כשמצבת כוח האדם בצה"ל היתה קטנה לאין ערוך מזו של היום ובעת שפריסת הכוחות היתה מצומצמת עשרות מו' נים מאשר בשעה זו. תופעות כמו הצדפת אנשי יחידות עורפיות ה' „קרובים לצלחת" — באשר לתנאי רווחה, לביגוד משופר ועוד כהנה וכהנה — היו ידועות עוד הרבה־ הרבה לפני מלחמת יום הכיפורים. ואף־על־פי־כן, כל אותם „מטיפי מוסר" לא התריעו על תופעות מ' עין אלה, ולו גם במלה אחת. אין לומר, כי אין להתריע על ליקויים, אך מכאן ועד ביקורת משולחת כל רסן — רב המרחק. דברים מעין דבריה של אותה חברת כנסת על חיילים הבוכים בתוך שקי השינה משום שקר להם אינם רק הגזמה חסרת כל מידה, אלא יש בהם משום פגיעה במוראל של החיילים.

משפחה לוחמת

צה"ל הוא צבא העם וחיילי ה' מילואים אינם אלא אזרחים במדים. אף הם מודעים לליקויים בתחומים שונים ואף הם משמיעים ביקורת על תופעות שונות, ולאו דווקא ה' קשורות בצה"ל. אלה הקוראים ב' עתונות את תיאור „סבלותיהם" של חיילים השומעים את קולות הקינה והנהי, עשויים לחשוב שחיילים בקו החזית ממורמרים ומתוסכלים. אך בשיחות עם חיילי מוצבים לא תש' מע הרבה דברי תרעומת ו„קיטו' רים", כפי הרושם העשוי להיווצר מפרסומים שונים באמצעי התקשו' רת. אלה, החיים בקו האש, בתנאים קשים, הרחק מחיק משפחותיהם, מ' מלאים את חובתם הלאומית והבט' חונית — ללא מליצות — דוחקים הצידה את בעיותיהם האישיות, ו' ככל שהמשך השירות כן משלימים הם עם המצב. במשך החודשים ה' ארוכים של שירות צבאי נתגבשו ל„משפחה לוחמת". על אף הריחוק מהבית ומהמשפחה, למרות השירות הממושך התנאים הקשים, תוך ב' עיות כלכליות סבוכות המצפות ל' רבים מהם לאחר השחרור — חיים הם את שיגרת חייהם תוך השלמה עם המצב ובהכרה הכורח שבקיום כצב זה. הם נתגבשו למיקשה אחת, המורכבת מרובדי אוכלוסיה שונים, תוך גישור על פני הבדלים במוצא עדתי, ברקע, בהשכלה, במצב כל' כלי. המרצה באוניברסיטה ולוטש היהלומים, עורך הדין והחנווני, ה' קבלן והבנאי, סוכן הביטוח והמסגר — כולם הפכו למשפחה אחת, ללא מליצות, תוך אחוות לוחמים למופת. שהותם הממושכת באותה מסגרת יצרה גוף מגובש, ללא פערים והב' דלים. על אף שקשה להתעלם מ' בעיות משפחתיות וכלכליות טור' דות, הם ממלאים חובתם ללא קוב' לנות וטרוניות.

שיפור תנאים

הם נוכחו כי שלטונות צה"ל ערים למצבם המיוחד ומשקיעים מאמצים רבים בשיפור תנאי חייהם ובהקל' תם. הם זוכרים את התקופה הרא' שונה לבואם אל הקו וחשים כי תנאי חייהם השתפרו בשטחים רבים ומגוונים, על אף הקשיים הרבים המוערמים בפני שלטונות הצבא. ת' נאי השינה, למשל, נוחים בהרבה מאלה שהיו קיימים בשבועות הרא' שונים. פריטי ביגוד שונים הושלמו וניתן להחליף בגדים מדי כמה ימים. תפריט המזון מגוון לאין־ שיעור ממה שהיה בעבר. נוסף ל' מנות הקרב, מסופקים פירות ויר' קות טריים, ביצים, נקניק, עוגות וכו' וכו'. אף הרכבן של מנות ה' קרב עצמן מגוון במידה רבה מזה שהיה מקובל בעבר הרחוק והקרוב (פרס לבשר המשומר, ה„לוף" ה' מפורסם...). בנושא החופשות — א' חד התחומים החשובים ביותר לחייל — חלו שיפורים רבים, וניכר כי אין חוסכים במאמצים ואמצעים כדי שהחייל לא יבזבז זמן יקר ללא צו' רך בנסיעתו הארוכה. אף בשטחים כמו שיחות טלפוניות הביתה, אס' פקת עתונים סדירה — יש שיפור.

אמת, השיפורים והשכלולים אינם בבחינת דברים הניתנים לחייל ל' פנים משורת הדין, כמתת חסד. ז' כותו ליהנות מתנאים מקופחים, ש' יקלו עליו את שיגרת חייו הקשים. בתחומים רבים גם יש מקום ליותר ייעול ושיפור (כמו, למשל, בסדרי משלוח המכתבים וקבלתם) — אך כל מה שנעשה, לא מאליו נעשה ולא בנקל נעשה. הפעולות השונות הצריכו מאמצים עצומים וההיערכות הדרושה בצה"ל לנוכח התנאים החד' שים. לא הכול ורוד, ובוודאי שיש יחידות שבהן קיימים ליקויים ב' תחומים שונים — אך התמונה הר' בה־הרבה פחות קודרת מכפי ש' מצטיירת על־ידי יוצרי אווירת ה' „עליהום" נגד צה"ל. המוראל ב' קווים שפיר בהרבה מזה שבעורף, ואם נוצרים בקרב חיילים רגשי מ' רירות ותסכול, הרי זה במידה רבה בעטיים של כל אותם החרדים כל־ כך לדמותו של צה"ל...

מנוראות השבוע

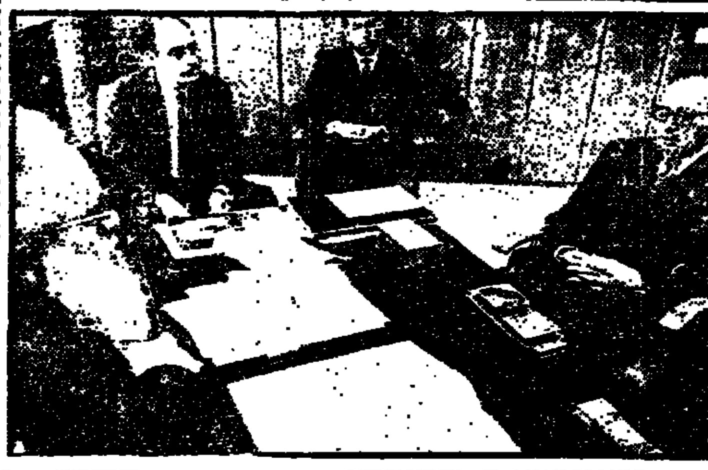

למעלה: הגבול ממשיך לזוז צפונה. שלב נוסף של הסכם הפנוי נסתיים השבוע.

באמצע: הרב הראשי לישראל הגר"ש גורן קיבל בלשכתו את שגריר בוליביה.

למטה: דרכים חדשות נפרצות בגבול החדש בסיני.

הישיבות מול האוניברסיטאות

שר הדתות, ד"ר זרח ורה' פטיג, השיג מאת משרד האוצר תקציב של ארבעה מיליון שבע מאות וחמישים אלף ל"י, כ' תוספת לתקציב הישיבות, על סמך הטענה, שהמלחמה פגע' עה בישיבות ובמגבית של' הן, שכן רוב התורמים הפנו תרומותיהם למגבית לצרכי המדינה. סכום זה יתנן באמ' צעות הקצבות הסוכנות ל' מוסדות מתקציב המגבית, שי' כן הסוכנות לקחה על עצמה לממן את התקציבים ההתי' תיים והסוציאליים של המדי' נה, כדי להפנות סכומים ל' צרכי בטחון.

אולם הקצבה זו גררה ויכוח. הישיבות טוענות, ובצדק, שאין זה מספיק. על כך משיב שר הדתות: „את התוספת הזאת השגתי לצרכי משרד הדתות, אין זה מונע מהנ' הלות הישיבות לדרוש תוספת מ' שר האוצר או מהמגבית, אם יש' נו — תבוא עליהם ברכה".

הישיבות טוענות שתקציבן השנ' תי הכללי הוא למעלה מ־90 מיליון לירות ולכן הקצבה זו אינה מב' טאת את הצרכים. לדעתן, הגרעון שיגרם להם כתוצאה מהמלחמה יגיע ל־30 מיליון לירות, נוסף על הגר' עון הרגיל של 11 מיליון.

הסוכנות קבעה תקציב שנתי ל' ישיבות בסך של מיליון לירות, אך גזבר הסוכנות א. ל. דולצין רוצה להרוויח את המיליון הזה השנה, ושיהא כמיליון זה כלול בתקציב החדש של 5 מיליון. הישיבות טו' ענות, שההקצבה יעודה אין לה קשר עם ההקצבה השנתית הרגילה הסוכנות אינה צריכה להרוויח את המיליון הקודם ולהכלילו בהקצבה החדשה שנועדה לכסות גרעונות ה' מלחמה.

בכוי גרעון שנוצר מתוצאות המלחמה

התקציב הרגיל של משרד הדתות לישיבות הוא 7 מיליון לירות, אך משרד הדתות רואה בהקצבה ה' נוספת, כיסוי הגרעון שנוצר עקב המלחמה, ואינו מפחית מן ההקצבה הרגילה. התקציבים יחולקו לישיבות באמצעות ארגוני הישיבות, מפעל התורה, וועד הישיבות, ולא לכל ישיבה לחוד. ההנחה היא שיש כ' ים בישיבות 23 אלף תלמידים מ' גיל 14.

ההקצבה הנוספת של מיליון לי' רות תחולק לפי מספר התלמידים שבכל ישיבה ולפי סכום ההפסדים שהישיבות הוכיחו עליהם. כן הק' ציב שר האוצר סכום מיוחד ל„י' שיבות ההסדר" שתלמידיהן לחמו במלחמת יום הכיפורים ונפגעו ק' שה בלימודיהם, עקב הגיוס. סכום זה יגיע ל־550 אלף לירות.

במשרד הדתות סבורים, שההק' צבה הנוספת השיגה הדתות לשם הטוב של תלמידי ישיבות ההסדר שרכשו להם במלחמה.

הנהלת מפעל התורה, בה כלו' לות ישיבות ההסדר, נפגשה כמה פעמים עם גזבר הסוכנות, א. ל. דולצין, בדרישה לפצות את הישי' בות על הפסדיהן בעקבות הפסקת המגביות בזמן המלחמה בשל מב' בית החירום. בענין זה קיים תיאום בין מפעל התורה לבין וועד הישי' בות. בארגוני הישיבות סבורים ש' הפסדי הישיבות עקב הפסקת המגבי' בית שלהן, הגיעו ל־10 מיליון לי' רות.

הדרישה היסודית היא להשוות את תקציב הישיבה שניתן על ידי ה' ממשלה ישירות או באמצעות המגב' בית, לזה של האוניברסיטאות.

התקציב של האוניברסיטאות מגיע ל־700 מיליון לירות, כזה הם מקב' לים מן הממשלה, באמצעות הסוכ' נות, סך של 480 מיליון לירות שזה 104 מיליון דולר.

יתר על כן, החזקת תלמידים ב' ישיבה, שהיא בדרך החזקה פנימי' תית, עולה לאין ערוך יותר כאשר ההחזקה של סטודנט. ההנחה היא שהחזקת סטודנט באוניברסיטה עו' לה 3,000 לירות לשנה, ליכודים ו' מלגות, ואילו החזקת תלמיד ישיבה יחד עם פנימיה עולה 6,000 לירות לשנה.

לפי מצב זה מתברר לנו שהממ' שלה משתתפת במעט בשני שליש מתקציב האוניברסיטאות. לא כן ב' אשר לישיבות, שניתנת להם הקצ' בה שהיא פחות משליש מתקציב ההחזקה. אם כי נכון שיש לישיבות הקצבות גם ממקורות אחרים, כגון הג'ויינט, אבל כולן יחד, אין בה יותר משליש הוצאות ההחזקה.

הדרישה של הישיבות היא שיש לכסות את הפער העצום בין ההק' צבה של מיליון לירות מכספי ה' מגבית לישיבות לבין ההקצבה של 104 מיליון לאוניברסיטאות. זהו פער שאין לו כל הצדקה. גם אם נוסיף לזה הקצבות שהישיבות מקב' לות מתקציבים אחרים, הרי אין קום סיכוי לצמצום פער גדול כ' זה. כה עוד שגם האוניברסיטאות יש להן הקצבות מקרנות שאין שיי' כות לסוכנות.

מעמד שווה

הדרישה להשוות את מעמד הי' שיבות לאוניברסיטאות היא צודקת, אך היא מכילה בתוכה דרישה נג' דית. הממשלה תדרוש במקרה כזה, פקוח על הישיבות, באמצעות כוע' צה להשכלה גבוהה, כמו הפקוח על האוניברסיטאות. אמנם הפקוח של המועצה להשכלה גבוהה הוא רופף ביותר ואינו מקצועי, ולאו' ניברסיטאות יש חופש אקדמאי כלא להתוות את תכנית הלימודים. אבל אין להניח שישיבות המאורגנות ב' וועד הישיבות תסכמנה לקבל פקוח ממשלתי גם מסוג זה, באמצעות מועצה של נציגי הישיבות ונציגי הממשלה. אבל ישיבות המאורגנות במסגרת במפעל התורה, ישיבות הה' סדר וישיבות תיכוניות ברובן תס' כמנה לפקוח כזה ואין הן חוש' שות ממנו. מה עוד, שישיבות תי' כוניות נמצאות כמ'לא בפקוח של משרד החינוך על תכניות הלימו' דים.

בכל אופן זהו נושא לדיון רציני כשם שהנושא של הקצאת ישיבות ההסדר הוא נושא לדיון במדים קו' אליציוני. נוצר עיוות בעבודת ש' כתוצאה מהדיון בממשלה על ישי' בות, דחית גיוס, הוטלה הקפאה על הגדלת מיספרן של הישיבות. אין זה צודק לגבי כלל הישיבות, אך בוודאי לא לגבי ישיבות ההסדר שתלמידיהן משרתים בצבא. יש ב' כך משום עלבון לישיבות ההסדר, שכדי לפתוח ישיבה חדשה צריכים החלטה מיוחדת של הממשלה.

אורי

שליחים של „בר־אילן" יעודדו נוער יהודי בחוץ־לארץ לבוא לישראל

(שיחה עם מנכ"ל האוניברסיטה, מתתיהו אדלר)

מאת יוסף גורקה

אוניברסיטה „בר אילן" משי' גרת שליחים לחו"ל, לעזרה לעידוד יהודי התפוצות, ב' מיוחד לניהול הסברה בין ה' נוער היהודי באוניברסיטאות וריכוזי נוער, לעודדם לבוא ללמוד ולהשתלם בישראל. ההחלטה זו נתקבלה עם שובו של מנכ"ל האוניברסיטה, מר מתתיהו אדלר, מביקורו ה' אחרון בארה"ב.

בסכמו את ביקורו כספר מר אדלר: יהודי ארה"ב עדיין נמצאים תחת הרושם של מלחמה יום הכיפורים, וטרם התאוששו מהזעזוע הקשה ש' עבר עליהם כתוצאה מהמלחמה זו. יש יהודים רבים הנכונים לבוא לבקר בישראל, כי הם חוששים ש' תהיה זו פגיעה כאשר יבואו לבלות בצור המדינה הכבולה סובלת מ' המלחמה. בפגישותיו עם יהודים ש' היו רגילים לבוא מידי פעם לבלות את חופשתם בישראל ועתה הם נוס' עים למקסיקו ולמקומות נופש אח' רים, שאל אותם מדוע שלא יסעו לישראל ויעזרו בכך למדינה ויעודדו את העם היושב בה. הם ענו: איך אנו יכולים לבוא לבתי מלון בארץ, לטייל בה ולבלות בה בזמן שאחינו סבלו כל כך מהמלחמה, חלק מהעם מגוייס, חלק מתאבל על בניו שנפלו. השפעה של „רעידת אדמה" בביקוריו בקמפוסים, בפגישותיו עם סטודנטים יהודים, דוקא מבין הטובים שבהם, ביניהם סטודנטים דתיים, הסתבר לו כי גם הם נמצאים תחת אותה השפעה של „רעידת ה' אדמה" שקרתה במלחמת יום הכיפו' רים. בין הסטודנטים עמם שוחח מר אדלר, היו שאמרו, כי הם מאד מודא' גים מכך שישראל מהווה מוקד ל' התעניינות של כלי התקשורת בעולם כולו. מדברים יותר מדי על ישראל — הם אומרים — ורבים מהגויים מוחים כל יהודי כאשם במשבר הנפט בעולם. חלק מהסטודנטים אמרו כי היו רוצים להשתחרר מהבעיות של ישראל, והיו רוצים לחיות את חייהם בלי הדאגות הללו. מר אדלר הופיע בפני סטודנטים יהודים בקמפוס קולג' בניו־יורק והרצה בפניהם על גבורת הנוער בישראל. גם מהם שמע טע' נות דומות.

דבר זה — מציין מר אדלר — חייב להדאיג אותנו, את כולנו, בישראל. עלינו להתגייס ולצאת בהסברה רח' בה בין יהודי התפוצות, במיוחד בין הנוער היהודי שם. אסור לנו לעבור בשתיקה על כך. עלינו לגייס את טובי המסבירים, מבין מנהיגי המדי' נה כדי לצאת להתפוצות לעודדם ולנהל פעולות הסברה נגד התופעות המדאי' גות שחלו להתפשט בין יהודי ה' תפוצות לפני שיהיה מאוחר. מר אדלר הוסיף ואמר, שקיימת גם סכנה לירידה במספר הסטודנטים מחו"ל הלומדים באוניברסיטאות בארץ. דבר זה עלול להיות מורגש לקראת ה' רישום לשנת הלימודים הבאה.

כתוצאה מדיווח זה של המנכ"ל, החליטה הנהלת האוניברסיטה לשלוח מספר שליחים לטפל בבעיית הנוער בהתפוצות, לנהל פעולות הסברה מקיפה על המצב בארץ ולעודדם לבוא לישראל ללמוד ולהשתלם.

בהיותו בארה"ב טיפל מר אדלר ב' בעיות של אוניברסיטה „בר אילן", נפגש עם אישים חשובים ביהדות ארה"ב הפעילים למען האוניברסיטה. הוא גם טיפל בארגון המסיבה ה' שנתית („דינר") של ידידי האוניבר' סיטה שתתקיים בקרוב בניו־יורק. הובטחה השתתפותם במסיבה זו של מנהיגי יהדות ארה"ב ואישי המדינה, ביניהם ראש העיר היהודי של ניו־ יורק, א. בים, שיהיה אורח כבוד של המסיבה. כן ישתתפו במסיבה הסופר אלי ויזל ואחד הנדבנים ה' גדולים של יהדות ארה"ב.

ביקורו האחרון של מר אדלר ב' ארה"ב הוא השני מאז מלחמת יום הכיפורים. בפעם הראשונה יצא ב' שליחות ציבורית חשובה בעצם ימי המלחמה, שתוצאותיה יוודעו ברבים בקרוב. לפני כחודש יצא מר אדלר בשליחות נוספת, הפעם בענייני אוני' ברסיטה „בר אילן" שהוא מנהלה ה' כללי. כידוע, מכהן מר אדלר כסגן ראש עיריית רמת־גן. לאחרונה נבחר לקדנציה נוספת בתפקיד זה כנציג החזית הדתית המאוחדת שעמד בראש רשימתה.

התפתחות וגידול

מנכ"ל „בר אילן" סיפר לנו על ההתפתחות וגידולה של האוניברסיטה גם בימי חירום אלו. בימים אלה נפתחה פנימיה חדשה מודרנית ו' משוכללת ביותר ובה 170 מיטות. הפנימיה, המיועדת לבנות, היא נדבת ההורים הידוע בשוויץ נסים גאון. התחילו לבנות עוד פנימיה חדשה, ומשוכללת שיהיו בה 200 מיטות ו' חדר אוכל שיכיל 550 מקומות ישיבה. משלימים את בניית „בית המכונות", בניין מרכזי המספק מים, גאז, חשמל ועוד למעבדות של האוניברסיטה ב' אופן אוטומאטי בצורה ששמירת שבת הובטחה בו כהלכה. „בית המכונות" האוטומאטי והמשוכלל הוא יחיד מ' סוגו בעולם. האוניברסיטה עומדת להזמין מחשב חדש שהיקפו יהיה גדול פי כמה יותר מהמחשב הנמצא כיום באוניברסיטה.

האוניברסיטה עומדת להרחיב ב' צורה ניכרת את הקמפוס ואת שטח הבנוי שלה. כספר מר אדלר: אנו נמצאים בשלבי התכנון של הקמפוס החדש על השטח החדש שרכשנו ה' משתרע על 270 דונם. ארכיטקטים ידועים עוסקים בתכנונו של הקמפוס החדש. להלן מספר איש שיונו, כי מוסדות האוניברסיטה ממשיכים ב' דיוניהם בקשר להקמת בית הספר ל' רפואה. לקראת שנת הלימודים הבאה עומדת ההנהלה להרחיב את ה„כולל" ליד האוניברסיטה, שבו לומדים כעת 25 אברכים מטובי בוגרי הישיבות הגבוהות בארץ. לפי התכנית, יוכפל מספר התלמידים ב„כולל" לקראת שנת הלימודים הבאה.

הלימודים באוניברסיטה שהחלו, כמו בכל המכללות, בדצמבר, נמש' כים כסדרם. כשני שלישים מהתל' מידים שנרשמו לשנת לימודים זו משתתפים בלימודים, מהם חלק סטו' דנטים מחו"ל. שליש מהתלמידים עדיין מגוייסים בצה"ל הם יתחילו את לימודיהם עם שחרורם מצה"ל. כדי לאפשר למשוחררי צה"ל לגמור את לימודיהם, לא תהיה השנה חופ' שת קיץ, ובמשך כל הקיץ יימשכו הלימודים כרגיל. והאוניברסיטה עומ' דת לפתוח מכינה לחיילים משוחר' רים.

هكذا من الاصل

مكتوب من الاهل

יעשמי מסע

יהודי פורטוגאל בצל העבר

מאת יעקב בלר

היכן אפשר למצוא יהודי בליסאבון? מחשבה זאת הט־רידה אותי באחת משעות ה־צהריים בחודש יולי כשישבתי בכורסמת של בית קפה כדי להתחמק מהשמש היוקדת. בית הקפה, אם לשפוט לפי קישו־טיו, מיועד לתיירים והוא ב„אויאנדה ליברדדה" — בשדרה החגיגית של ליסבון.

הסתכלתי על הנוף המהודר של בירת פורטוגאל, המשתרע מן הים אל שורשרת ארוכה של אדמת הרים. בשום ארץ אחרת באירופה, אפילו לא בספרד השכנה, אפשר לראות כל כך הרבה פנים מרשימות הנראות כפנים מגזע שמי כמו בפורטוגאל.

בחיפוש אחרי יהודי בחוצות ליס־בון, מצאתי לא פעם את עצמי אומר „הנה האיש שאני מחפש אחריו".

בית כנסת בין כנסיות

מוכר עתונים בא לעזרתי כשהושיט לי את הירחון „וידא מונדיאל" ועמו נספח חינם לתיירים, מדריך ליסבון, בו רשומים כל התפסים העתיקים והמראות של העיר. בין תריסרי הכנסיות, ראיתי את השם סינאגוג איזראלוט פורטוגייז. רגעים מספר אחרי כן מצאתי את עצמי בחזית של בית הכנסת, בבניין מודרני ברחוב אלכ־סאנדר הור קולאנה 5. באבן הפינה בעברית מצוי השם „קהילה קדושא שערי תקוה" ובפורטוגזית: „אסנוגה פורטוגזה אס פורטאס דא אספסאנ־קא". שנת 1902 מורה על תאריך היווסדו. בית הכנסת עשה רושם בלתי רגיל מבפנים. הארכיטקטורה שלו היא מזיגה של סגנונות שונים: הבימה מסודרת יפה וישר מול ארון קודש שנעשה באמנות עם הכתובת העברית: „דע לפני מי אתה עומד". העברשת המאסיבית המשותפת לבתי כנסת ספרדיים, נר תמיד הדולק ל־זכר ששת המיליונים הקדושים, ולוח זכרון על הקיר המציין את ימי ה־זכרון של חברי הקהל הנפטרים. בין השמות הספרדיים יש אחד בשם יעקב האלפרן, אשכנזי, שעם שני יהודים, אלברטו סאמואל סיאנו ו־סרה בלינה קארון, נלכדו בצרפת בזמן הכיבוש הנאצי וגורשו למחנות מהם לא חזרו מעולם. בזמן האחרון היה לקהילה האשכנזית בית כנסת משלה בשם סינאגוג פולוניה, אך עתה הם מאוחדים והקהילה ידועה כ„קומוניס איזראליטה דא ליסבואה".

פעילות רבה בקהילה

הקהילה הקטנה של פחות מאלף נפש מפתחת הרבה פעולות. יש להם בית חולים, בית ספר עברי, בית עלמין, אטליז כשר, ואם הנך יהודי שומר מצוות, וברצונך להשיג ארוחה כשרה, אתה יכול להזמין אשה שהיא מומחית בבישול כשר. רבה של ה־קהילה הוא הרב יצחק סולידאנו ש־שימש כחזן במשך שנים רבות ב־פארו, דרומית לליסבון. הוא נשלח ל„קורפוס רביניקונה" בפאריס, אחרי כן לג'וואיש קולג' בלונדון. הוא מדבר אנגלית וצרפתית ברהיטות.

פרק בהיסטוריה

„שערי תקוה" היפה מייצג פרק מעניין בהיסטוריה של שיקום ה־יהדות בפורטוגאל, ארץ שגירשה ב־פעם הראשונה את יהודיה בשנת 1485. באותו זמן אלה שסירבו להמיר את דתם גורשו, אלה שהעבידו פנים כמומרים המשיכו לקיים את היהדות בסתר, אך הם נרדפו על ידי ה־אינקוויזיציה ונשרפו בלהבות האוטו דה פה. בחודש יוני 1859, ריכזו יהודי ליסבון את מאמציהם לייסד בית־כנסת פעם נוספת ורכשו מגרש. אך רק בשנת 1902 נבנה „שערי תקוה" כחדש.

שיקומו מחדש היה בשנת 1948, ואז ערכו יהודי ליסבון חגיגה פומ־בית כשנשיא הכבוד היה הרב י. קפלן רבה הראשי של צרפת. התהלו־כה עברה ברחובות העיר שנשאו ספרי תורה שהיו מקושטים בעטרות, בלהות המשן ופעמונים. בחזיתם עטופים בטליתות. בראש התהלוכה הלכו הרבנים ופיזמו פרקי תהלים. אחרי ראשי הקהילה צעד משמר כבוד מיוחד של המשטרה. לאחר הפסקה של 500 שנים, התכלו תושבי ליסבון בהשתוממות ובהערצה על ה־תהלוכה של ספרי התורה שאבות־אבותיהם החרימו אותם, גולו אותם והעלו אותם באש.

כתובת „שלום"

ברחוב הצדדי סמוך לסבורה של ליסבון ראיתי בחלון בית המסחר מוכרוה לתיירים כתובת בעברית: שלום. כשבעל החנות הביט עלינו מקרוב וראה את המזוזה של אשתי עם הכתובה אל על בעברית, הוא קידם אותנו בשמחה עם שלום עליכם מן האוצ קומט איר? ברם, הוא אחד משארית הפליטה של השואה שנשאר בליסבון. הוא דיבר אלי ב־יידיש גאליצאית רהוטה. „ישראל", אמר, „היא הארץ הטובה ביותר ב־עולם". בתו, שלא יכלה למצוא בן זוג עלתה לישראל ובדיוק לפני יומיים קיבל מברק המודיע על אירו־סיה. כל המשפחה מתכוננת ללכת בעקבותיה. שני בניו שהיום צוות ב„מסדה", מחנה עברי בספרד, לומ־דים קצת „יידישקייט" ומתכוננים ל־עליה. הוא דיבר בקצרות על ה־קהילה היהודית בליסבון שלדעתו הוא על סף ההתפוררות. לדעתו לא תהא קהילה יהודית תוך 25 שנים. הוא התאונן שמספר נישואי התע־רובת גדולה. בדיר הוא שהצד היהודי בחתונה מעורבת יישאר בקהילה ה־יהודית, והילדים שנולדים בנישואים אלה (ולא חשוב איזה צד מן ה הורים הוא יהודי) גדלים כקתולים. אי־אפשר למצוא בחורים יהודים בשביל הבנות מפני שרוב הנוער יוצא ללמוד בלונדון, פאריס, ניו־יורק, וישראל. נערים בני המש־עשרה ושש עשרה אסור להם לעזוב את הארץ בגלל הגיוס הצבאי. לפיכך שולחים ההורים את ילדיהם לחוץ־לארץ ללמוד כשהם מגיעים לגיל מצוות.

חתונה יהודית — דבר נדיר

הרב סולידאנו, אותו פגשתי בעת שהכין ילד לבר מצוה, התאונן לפני כי חתונה יהודית או ברית מילה הם נדירים מאד. הוא סיפר לי על סוג אחר של חתונה מעורבת בו משתתפת כל הקהילה. אלה הן חתו־נות בין ספרדים ואשכנזים — אבל אלה נערכות לעתים נדירות למדי. אף הוא פסימי ביותר בנוגע לעתידה של הקהילה היהודית.

במלחמת העולם השנייה, הוסרה החומה שבין האשכנזים והספרדים. אלפי יהודים שברחו דרך ההרים הפירנאים הגיעו לספרד בעת שהצבא הנאצי נכנס לצרפת. ספרד דרשה מן הפליטים הללו אשרה פורטוגזית לפני שיתנו להם אשרת מעבר. פורטוגאל בצידה דרשה מהם אשרה מארץ מ עבר־לים ודמי נסיעה באנייה. ב־הכוונה שלא ישארו להמיד בפורטו־גאל. אולם השגרירות הפורטוגלית בצרפת, העלימה עין, מבלי לעבוד על הדרישות המילוליות של התקנות, בדרך זו נתנו אשרות לאלפי יהודים. מעריכים שעשרים אלף יהודים לערך באו לפורטוגאל באותו זמן. הטרא־גדיה הגדולה גרמה לאיחודם של שני המחנות. דעות קדומות ישנות נשכחו בעת שהיו צריכים לשמור על הפלי־טים שנכנסו, לספק להם קורת גג לראשם וכן עצה וידידות. אירגוני עזרה יהודיים פתחו שם משרדים מיד. היאס, ג'וינט ואירגוני עזרה יהודים אחרים אף הם הופיעו. אולם, היו אלה התושבים היהודים שהיו צריכים להושיט תמיכה מוסרית מידית והיה זה הצורך הדחוף לעזרה שאיחד את שתי הקבוצות.

יהודים ברחו דרך פורטוגאל

אלפי ניצולים יהודים הצליחו לב־רוח מן הנאצים דרך פורטוגאל. ה־קונסול הפורטוגזי בצרפת הוציא אשרות ליהודים אלה, שהצילו אותם ממות בטוח. כשכבשו הנאצים את צרפת הממשלה הצרפתית עברה ל־בורדו, נעשה הספר הצרפתי—ספרדי למקום ההצלה האחרון לפליטים ש־הצליחו להימלט ממלכודות המוות של הארצות הכבושות.

כדי לחצות את הגבול הספרדי היה צורך באשרה פורטוגזית. תחילה הו־ציאה הממשלה הפורטוגזית אשרות כאלה, אבל בשנת 1940 ציוותה ל־צירים להפסיק. הקונסול הפורטוגזי הכללי סוסא מנדס (מצאצאיהם של המאראנים שהוא עצמו הודיע על כך). לא זה בלבד שהמשיך להוציא אשרות אלה לפליטים יהודים, אלא ביתו בבורדו נעשה למקום מקלט, כשאשתו וילדיו מטפלים בנצרכים. כשזרם הפליטים גבר, נעשתה ה־ממשלה הפורטוגזית חשדנית ושלחה שני פקידים לקרוא חזרה את הקונ־סול הכללי. בדרכו חזרה מצא אלפי פליטים בבייאון שבאו על המשרד של סגן הקונסול המקומי שסירב ל־הוציא אשרות אילו להן. „הנני עדיין הקונסול הכללי" אמר מנדס. כמעשה האחרון שלו, השתמש בחותמות ה־רשמיות כדי להוציא אשרה לכל אחד מהם. בעיר הספר הספרדית „הנדי־ נסגר הגבול ומאות פליטים מיואשים נשארו תקועים שם. הקונסול הכללי מנדס הבין שהרשויות הספרדיות הוו כראש שהפליטים יחפשו הצלה ב־דרך הזאת. „בואו עמי, אמר, והוביל אותם לעיר ספר אחרת שם לא נת־קבלה עדיין הפקודה. הוא הראה ל־משמר הגבול את התעודות הדיפלו־מאטיות שלו ונכנס עם הפליטים ל־ספרד.

בחקירה שנערכה לו, הוא הודח מיד ממשרתו והיה מחוסר אמצעים לכלכל את משפחתו. הוא קיבל משרה באירגון סעד יהודי שהתחיל לפעול בליסבון. אחרי המלחמה פנה ל־ממשלה בנימוקים הומאניטאריים, ש־מעשיו הצילו אנשים חפים מפשע ממוות בטוח, אולם התעלמו מבקשו־תיו, ובשנת 1954 הוא מת בודד ו־נשכח.

אולם הוא לא הצטער מעולם על מה שעשה. ילדיו עזבו את פורטוגאל והיא"ס עזר לחלק מהם להיכנס ל־ארצות הברית. בשנת 1961 נטעה ממשלת ישראל מספר עצים על שמו ביער הקדושים.

בשביל תיירים, ליסבון היא מקום משיכה חזק, המלאה ניגודים וצבעים ציוריים.

טקס הכנסת ספרי תורה בבית הכנסת הספרדי בליסבון

רבנים וראשי ישיבות בקרו בתקופה האחרונה אצל חיילים בקווי החזית; בתמונה: הרב י. באגד המנכ"ל של ישיבת נחלים עם חיילים בגזרה המערבית של התעלה

מכתבים למערכת

אל שכנינו

יש להבהיר לערבים בדברי־ריצוי („מענה רך ישיב חימה") כי אנו לא כבשנו את הארץ בכוח־צבא ולא החזרנו לעצמנו את הזכויות ההסטו־ריות, אלא העמים הם שהחזירו לנו את ארצנו בפסק־דין בימי חבר ה־לאומים, לאחר מלחמת העולם ה־ראשונה בצורה של „בית לאומי", בחסותה של ממשלת מנדט. והעלייה של היהודים היתה מותנית ב„סרטי־פיקטים" מטעם ממשלת המנדט ה־בריטי — כידוע, היהודים לא עלו לארץ כשאקדח בידם, אלא כש־סרטיפיקייט בידם! ובתקופה מאו־חרת יותר עלו לפי חוק השבות.

אחרי מלחמת העולם השנייה הוסיף לנו „חבר הלאומים" בשינויי סמכות — באו"ם — סמכות נוספה על הארץ הזאת בתוקף של מדינה יהודית, כאשר החליטה מליאת האו"ם ברוב של שני שלישים נגד דעתכם — שהיתה או במיעוט. ומאחר שכידוע וכנהוג אין מיעוט יכול לנהוג כ־תפסו על־סמך התנגדותו להצבעת הרוב, חל עליכם, אם־כן, קיום הח־לטת האו"ם בדבר זכויותינו על הארץ הזאת ואל לכם לטעון נגדנו שאנו כבשנו את ארצנו בכוח — כדוגמת מושלים ואימפריאליסטים קולוני־אליים — ולולא לחמתם אתם בכוח צבאי נגד החלטת האו"ם, לא היינו כובשים, בשעת התגוננותנו, שטחים נוספים.

לגבי יתר השטחים שבארץ ה־שייכים לנו — היינו מוכנים להחזירם בהזדמנות באמצעות משא־ומתן איתכם, או שהיינו מבקשים במסגרת האו"ם כי תחזירו לנו מרצונכם את זכויותינו שהיו לנו בעבר.

ועתה, אם קרה שאתם במו ידיכם החזרתם לנו את רוב שטחי הארץ השייכים לנו, בתנאים של מלחמה שערכתם נגדנו, הננו מבקשים מכם כי תניחו לנו לשבת בשטחים של ארצנו ואל תדרשו מעימנו כי ניטוש את ארצנו היחידה. הלוא לעם הערבי יש ארצות רבות בעלות שטחים עצו־מים, מלכים ונשיאים רבים, ואילו לנו — יש רק חבל ארץ אחד ונשיא אחד...

ועוד נימוק לבקשתנו:

לאחר השואה ההיטלריסטית — שבה ניספו כשישה מליוני יהודים, בעקבות תוכניתו של הצורר לבצע פתרון סופי ואכזרי בבעיית היהודים הפזורים בין העמים בהשמדה טוטא־לית — מצא האו"ם פתרון סופי של צדק ואמת: לאפשר את שיבת ישראל לארצו למען לא יהיה עוד ישראל למיסרר בין העמים ולא יתפסו עוד פורענות...

למה לכם איפוא, העם הערבי, למנוע פתרון־צדק אידיאלי — שעשוי להביא בכנפיו שלווה בין העמים כצד אחד ומצד שני אתם גם לא הפסדתם דבר בגללו, הן יש לכם די שטחים על כדור הארץ ולעומת זאת תפיקו מכך תועלת: הפסקת ה־לחימה; שכנות עמנו, על כל השלכותיה.

הזכות על ארץ־ישראל לעם־ישראל כתובה בתורה עוד בטרם היינו לעם בהבטחה שניתנה על־ידי הקב"ה ל־אברהם עוד לפני הולדת בנו יצחק: „ונתתי לזרעך אחריך את ארץ־מגוריך, את כל ארץ כנען, לאחוזת עולם והייתי להם לאלוקים" (ברא־שית, פ' לך־לך, י"ז ו"ח) ומהו זרעך? — „כי ביצחק ייקרא לך זרע". לעם נהיינו בעת צאתנו מ־מצרים, כדברי בלעם: „עם יצא ממצרים".

הרב שלמה בנימין אשלג
בני־ברק

„חוג הצעירים" ומאבקיהם

מצער מאד לקרוא את דברי הרב מ. סלומון שליט"א בענין „חוגי ה־צעירים". גם אני אינני מודה ב־100% עם כל מהלכיהם של „חוגי הצעירים" אך להציג את הצעירים כרודפי פרסומת אשר כל עניינם אך ורק בפרסומת. הינו סילוף מוחלט של המציאות האמיתית. הנני מעיד על מסירות „חוגי הצעירים":

א. במאבק הקשה להקמת כפר עציון. ב. במאבק הקשה להקמת חברון — קרית ארבע. ג. במאבק שלהם בועידה על שלמות הארץ.

גם בפרשת בת ים אשר היתה קשורה לביצוע דברים שהוסכמו — הם צדקו. אסיים ב„חכמים הזהרו בדבריכם".

מ. לוינגר
קרית ארבע — חברון.

לדמותו של מאיר מרגלית

מאת ד"ר א. פוירשטין

בא ממשפחה יהודית שרשית. אמו היתה בת ר' מאיר קרוליביצקי מי שחיבר את „דברי נגידים". חינוכו היה עברי־ציוני מראשיתו, אכן אין להתפלא על כך שבגיל שש עשרה עלה ארצה כחלוץ הראשון של לומ־דיה. בארץ היה חלוץ במלוא מובן המלה. הצטרף לגדוד העבודה סלל כבישים ועבד במחצבה. במסגרת הג־דוד נערכו הצגות חובבים ושיחק תפקיד ראשי בהצגת מלך הרעב ל־ליאוניד אנדרייב. צפו בהצגה זו שני אנשי תיאטרון מובהקים, בעלי שם בינלאומי, שניהם יהודים: המ־שורר והמחזאי ארנסט טולר מחבר „הורסי המכונות" והארתור הוליצר, שכיהן אז כמנהל ה„פולקס ביהנה" בברלין, שביקרו אז בארץ כאורחי הגדוד. שניהם התרשמו מכשרונו ה־תוסס של השחקן הצעיר ויעצו לו לנסוע לברלין ולהשתלם שם, כפי שעשו השחקנים הצעירים בימים ההם, שמעון פינקל בראשם. הוא סרב לעזוב את הארץ והשתלם בכוחות עצמו. בהצגה השניה של הגדוד מש־חק הנער בן השבע עשרה שלא ראה תיאטרון של ממש מעולם את אחד התפקידים החשובים של המחזאות ה־מודרנית: לוקה של גורקי בהצגת „בשפל". (הוא יחזור על תפקיד זה לאחר מכן בהצגת „אוהל"). כעבור שלוש שנים בשעה שמשה הלוי ניגש לייסוד סטודיו מטעם הסתדרות ה־עובדים שהיה לאחר מכן ל„תיאטרון פועלי ארץ ישראל". „אוהל". נמנה מרגלית עם המייסדים בשנת 1926. לו נותר בחיים עוד שנתיים היה מציין יובל כפול: שבעים שנות חיים וחמשים שנות פעילות בלתי פוסקת על הבמה בארץ ישראל.

אך, בשנת 1926 עם ייסוד „אוהל" מתחילה הקאריירה המקצועית שלו, אחת המזהירות ביותר בתולדות ה־תיאטרון בארץ. הוא משחק שוב את לוקה בהצגת „בשפל" ומשתתף במנ־בית הצגות התיאטרון הפועלי ה־צעיר ובשנת 1935 זוכה לאחד מ־השגיו הבולטים בתפקיד „החייל האמיץ שווייק" להאשק, בעיבוד ברוד בתרגום המאירי. מבחינה כמו־תית תופסת הצגה זו את המקום ה־שני בתולדות התיאטרון העברי אחר הצגת „הדיבוק". זאת הודות למש־חקו הגאוני של מרגלית שהשווהו בצדק למשחקו של אמן־במה יהודי גדול אחר — מקס פאלנברג. במשך עשרות שנים כשמצבו של „אוהל" נעשה דחוק מיד חידשו את הצגת „שווייק" והקהל נהר בהמוניו, כדי ליהנות שוב ושוב ממשחקו המהדר של מרגלית. פעם שאלנוהו במה רו־אה נימוקי הצלחתו המסחררת וה־שיב:

— זו קומדיה מצויינת, שנית נ־תנה לי הזדמנות לעשות בה משהו, שלישית משום שיש כאן הקבלה לגורלו של היהודי. שאיך נקרא ל־הלוחם מלחמה לא לו, למען אינטרסים לא לו והוא מנסה „לסדר" את ה־משטר המתנכל לו.

אמרנו שהיה יהודי שרשי ובשל כך יכול היה להצטיין בתפקידים של יהודי הגולה החל „ממסעות בנ־ימין השלישי" למנדלי בשנת 1936 „עמך" לשלום עליכם בשנת שנה לפני מגירות „אוהל". הוא דמויות רבות שכאן בתרגו בזמר מבנאו את מקומן בתולדות התיא־טרון כגון „מנחם מנדל" „יושה עגל־אחים אשכנזי" „פישקה החיגר" רות פוליקה". אין עוד שחקן עברי המוחיש לנו בצורה כה נאמנה הטיפוס היהודי בגאונה ובכב אחד.

אם היו גם שחקנים אחרים צבו את הדמויות הללו בכשרון היה מרגלית אחד ויחיד בשטח. הוא הפך ממעצב „פאר אקסל" של דמויות מוליירי על הבמה רית. מאז התמודד עם דמות פ־רית לראשונה בשנת 1938 עם צג' נחל נצחונות מזהירים בו זה בשטח ובנושא בו לא ור יריב ומתחרה. טובי שחקני ניסו להעלות את דמויות מו נכשלו במאמציהם אלה. מרגלית היחידי שהעביר משימה קשה בנצחון ב„גם הוא באצילים 1940 ב„תעלולי סקאפין" ב„בית ספר לנשים" ב„החולה מה" ב־1953 אחר שהוכיח „הקמצן" שכתוב רב לו בעצ דמויות הקלאסיות של גדול־מדיה בספרות העולם. שורש גדולתו של מרגלית, ה טרגדיה היא אופטימית למעש מאמינה בהתפתחות האדם. הק היא סקפטית ולפי דעתה קט האדם, רע מטבעו, יצרים ש שולטים בו. כל אחד מאתנו כפי שהיה: קטן שפל, מגוחך. מרגלית הבליט בכוח כל הגדיר את עקרון היסוד של הק המולייריות: לא ייתכן כל שנוי פי האדם בטבעו ואף הגורל אין סוגל לחולל את השנוי הזה. האדם בטרגדיה בעלה האף כשלונו כקומדיה — מגוחך.

ימים אחדים לפני מותו ש טלפונית והוא שאלני ממיטת — מה יהיה עם התיאטרון ש השבתי לו שלא נוכל לבדך סלפון משיחלים נפגע שא. הוא כאב את קטנות הח העברי, את זוהלו ליצירה המק כל חייו חלם על תפקיד הרבי צק כאחד ממחזות יעקוב כהן על מחזה יהודי גדול.

ידידו היו ידי מיצאס האמנ תפקיד בו נגע הפך בידיו להב היה אחד ויחיד בדורו גם בזה נכשל מעולם. כותב שורות אלו שש יועץ ספרותי לתיאטרון בימי זוהרו וניתנה לו הזדמ לעקוב אחר עבודת מרגלית על קידיו מקרוב. הוא נאבק קשה כל אחד ויכול להם, אף לפלס של שקספיר ב„נשי ווינדזור ה זות". מרגלית היה גאון ש פרשן לגאונים בהסירו ברגיר של אבק ובנתנו להם מודרני. היה שחקן אופי עולמי, אמן יוצר ואין איש למלא את המקום שהתרוקן

בחוג המשפחה

מאת
נעמי גוטקינד

שבוע האופנה ה־10 — התקיים השבוע

תשעים יצרני אופנה ישראלים הציגו השבוע את מיטב תעשיית הבגדים הישראלית בפני קניינים ועתונאיות אופנה מאירופה, ארה"ב, סקנדינביה, דרום אפריקה ואוסטרליה. למרות המצב הבטחוני הקשה בו נתונה המדינה, למרות גיוסם של חלק ניכר מן המעצבים, הגזרנים ואנשי המקצוע, הוחלט לנקוט בסיסמה של „עסקים כרגיל", ולקיים את „השבוע" שנעשה למסורת קבע במסגרת ירידי האופנה הבין־לאומיים.

בגדי עור

העור, הכובש כבר שנים אחדות, את זרקורי האופנה בעולם, הגיע עתה אל שיא הפופולאריות שלו. בניו יורק מהלכות נשים בשמלות עור ואילו בתל אביב השבוע נר־או בתצוגות מערכות עור ל־כל שעה ולכל אירוע. החל בסרבל זמש כחול לגברים, דרך כותנות זמש רך כמשי ומקטורנים בגווני אדמה, ו־עד לחצאיות ושמלות לנשים. בעיקר מקובלות מותניות מ־עור נפה רך (עור כפפות) ו־בגדי ספורט מעור זמש כ־איילדרהוזי. בצרוף קישוט פר־וות כבשים. לצעירים מצי־עות כבשים. יכן בגדים מ־עים יצרני העור מעיל פר־תיקיי עור ופרוות מלאכות־יות.

המלתחה המשולבת

הזכרנו כבר את מראה „ה־לא־חליפה". הוא גם מסביר את העקרון האופנתי של ה־עונה: שילוב בגדים שונים, כאילו לא תואמים. כדי לי־צור לבישה בשכבות. למשל — אפודה קטנה עם צוואר־רון וי מעל לחולצת פסים. על האפודה — מותניה הדו־קה, ועוטף את הכל סוודר ענק בסריגת צלעות מקושט פרווה. באריגי הקורדרוי אפשר להשיג שילוב של בטלדרסים קצרים מעל חצ־איות ארוכות, עם מתניות קצרות, ומשלימה את השי־לוב כתונת מבד סרוג הדו־מה לג'ינס.

נוצצים בערב

למראה בגדי הערב נודעת חשיבות חדשה עקב הדגש ה־כללי המושם על סממני הד־הר. למשל — חצאיות ארו־כות מקטיפת קורדרוי בגוו־נים של בד־מוכסף, חציל או כחול קובלט עם חולצות סריג מחויטות בקפידה. וכן שמלות מתהדרות קרפון בגיז־רה ויקטוריאנית, עם שרוו־לים ארוכים ומכווצים בכתף, שכמיות קטיפה דרמטיות ו־שמלות ערב מלורקס. למאר־חות בבית מציעים שמלות החולקים נוצצים, שוב בסגנון שנות השלושים.

ג'ינס לילדים

באופנת הילדים קיים מב־חר עשיר של בגדי „דנים" (בד ג'ינס) החל בחליפות ו־כלה בחצאיות וצירות. עם פרחים רקומים. ראשי מסמ־רים ורוכסנים בצבע נוגד. גם בבגדים הסרוגים לפעו־טות אפשר להבחין בסממני אופנה כמו חצאיות קפלים, מותניות בסריגת צלעות והר־בה שמלות התואמות בסגנון ובצבע לשמלת האם.

הצימצום במספר הקניינים, כמאתיים שהגיעו לתל אביב (שליש עד חמישים אחוז פ־חות מבשנה שעברה) וכן ה־ציפיות לפיחות רב בסכומי ההזמנות למוצרים הישראל־יים — לא פגמו באוירה או ברמה של התצוגות שנערכו מיום שלישי עד יום חמישי השבוע במלון הילטון, פעמ־יים ביום.

גיזרת האלכסון, הג'ינס והחצאית

מה הכינו היצרנים והמ־עצבים לשווקי עולם הביגוד של שנת 74? הסיגנון הכל־לי מחזיר אותנו אל המראה של שנות השלושים, עם שמ־לות גזורות באלכסון, הרבה קפלים מתנופפים. לערב, ו־אילו בשעות היום מערכות־חליפה מקושטות בפרוה ל־צד מערכות של ג'ינס מרוקם ומקושט. בעיקר חוזרת לג־דולתה החצאית. שאורכה הוא עד אמצע פיקת הברך או מ־תחת לברך — בבגדי יום, ובערב היא גולשת עד ל־שוק, לקרסול או לאורך מק־סי. החצאית החדישה רחבה, גזורה במשולשים, דוגמת ה־בגדים שלבשו אמהותינו לפ־ני ארבעים שנה, או שהיא רבת־קפלים.

אריגים וגוונים

במקביל לנשיות שבגיזרה — גם אריגי שמלות הערב הם קטיפה או כריב־קטיפה, וכן בדים שקופים מודפסים בהדפס אומנותי. לשעות היום מציעים טוויד, גברדין ופל־נל, ובעיקר טכניקה חדשה ה־משלבת סריג ואריג, או טוויד ומשבצות באותו הבד. הצב־עים השולטים אצל מספר רב של יצרנים הם בורדו, צהוב־גמל וירוק בקבוק, ובבגדי ה־עור בעיקר כחול ואפור.

מערכת ולא חליפה

לצעירות ולצעירים מציעה אופנת 74 את מראה „הלא־חליפה", כלומר מערכת בג־דים, שאין לה עיצוב אחיד ואריג שווה, כפי שמקובל בחליפות. יצרן אחד מציג ל־דוגמא מקטורן בסריגת צל־עות עם צווארון „של" בתו־ספת חצאית קפלים באורך אמצע הברך, או „בטלדרס" עם חצאית מתרחבת. התוצ־אה היא מראה כאילו מרושל, למרות שהוא מטופח ומתוכנן היטב. ראינו גם חצאיות קפ־לים קטנות ומתנופפות בתו־ספת חלקים עליונים הדוקים לגוף עם שרוול ארוך ורחב הנרכס בחפת וצווארון ענ־בה שובבי.

מעילים ואפודות

המעיל האופנתי השנה הוא דמוי אוהל או גזור ישר ו־רחב, עם הרבה תוספות של פרווה ופרוה סינטטית. יש גם צווארוני קטיפה. צווארון צעיף וכמובן צווארון הפרווה הקלאסי. האפודות גם הן מ־קושטות בחפתים ובצווארון פרווה היוצרים ניגוד מעניין מאוד לסריג ואפודה.

מראה „וינטג'". סגנון שנות ה־30

בתצלום הבאנו רואות ש־לוש שמלות טיפוסיות למראה „וינטג'", של שנות ה־30. היתה זו מעצבת אופנה שעיצבה שמלות גזורות באלכסון ועלי־שות — מראה זה משפיע ה־שנה בצורה בולטת ביותר על כל המעצבים המעולים בעו־לם, וגם על בגדי הערב ש־הוצגו בשבוע האופנה.

סוליות נעליים חדשות

תמיד יש חידושים בנעלי נשים. עקבי־הסטילטו הדקים והגבוהים של שנות החמישים פינו מקום לעקב המרובע וה־נוח של שנות השישים, ולאחר מכן שוב מיהרו הנשים לנעלי סוליות הפלטפורמה והגבו־הות, שהן עדיין חלק מן ה־אופנה המקובלת עתה. אבל, החידוש האחרון שבאופנה מטמיע את הסוליה בכלל מ־תחת לעקבי הרגליים, והעקב — רגלי נברים. בצילום המ־צורף לפניך דוגמא של מה שבמכיב בארצות הברית: נע־לי־אדמה, נעליים בהם הסוליה דקה יותר מתחת לעקב ועבה יותר ליד אצבעות הרגל, כך שאדם מהלך בהם עם שיפוע קל כלפי מעלה, כשהסוליה ליד האצבעות גבוהה בערך כ־שתים וחצי סנטימטרים יותר מאשר ליד העקב.

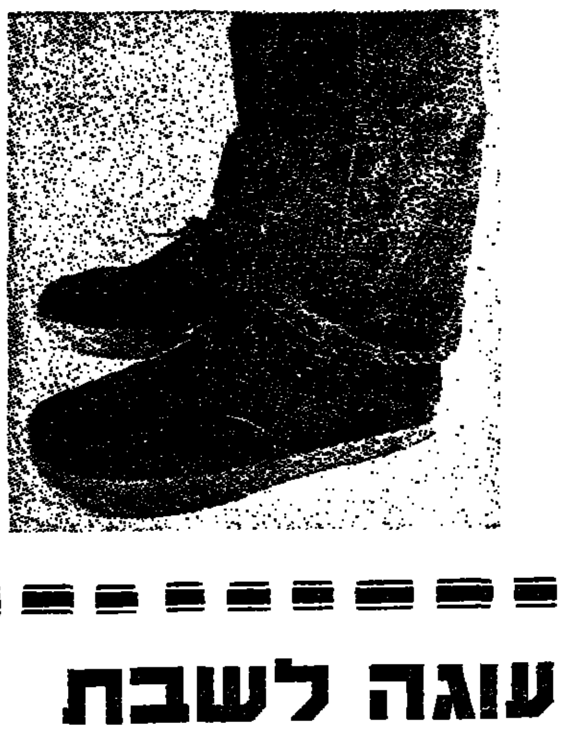

החידוש אינו אופנתי בל־בד. יש לו גם מניעים אור־תופדיים. לדברי אלה ש־כבר ניסו להלך בנעלי־האד־מה התחושה היא בערך כמו להלך יחף בחולות, ו־השיפוע המנמיך את העק־בים מאלץ את הנועל נע־לים אלה להשען מעט לאח־ור. דבר המייצב את הע־מידה, מיישר את הגב. ומ־קל על כאבי עמוד השד־רה. אם כי בשבועות הרא־שונים של ההסתגלות לסוג ההנעלה החדיש הזה יש סי־כוי סביר להתכווצויות שרי־רים ברגל.

המצאה — מדניה

לא במקרה, מקורו של החידוש הזה בארצות הסקנ־דינביות הידועות בנעלי ה־עץ המעולים שלהן. הגברת אלינור יעקובסן, אמריקאית שתיירה בדנמרק, מצאה ב־אחת מחנויות קופנהגן נע־לים בעלות סוליה „הפוכה". היא ניסתה זוג מהן ומיד חשה הקלה בכאבי הגב ש־קיבלה מרוב הליכה, בימי סיורה באירופה. הגב' יע־קובס חיפשה את ממציאת הסוליות וגילתה את אנה קאלסו, מורה ליוגה. שהק־דישה במשך שנים את השפ־עת הנעלים על יציבה נכו־נה. כשאנה קאלסו נסעה ל־דרום אמריקה היא התפעלה מאוד מזקיפות קומתם של האינדיאנים הברזילאים, ו־הגיעה למסקנה שזקיפות ה־קומה היא תוצאת הליכה ברגלים יחפות על אדמה רכה, הליכה הגורמת לעקב לרגל לשקוע באדמה, ולאצ־בעות להתרומם (בדיוק ה־הפך מן היציבה המקובלת בנעלים גבוהות עקב). ב־שובה לארצה תיכננה אנה קאלסו את „נעלי האדמה" שלה הכובשות עתה בעיקר את הנוער האמריקאי וב־עתיד, כנראה, גם את כל נועלי הנעליים בעולם.

עוגה לשבת

המצרכים: כוס ורבע קמח תופח, כוס סוכר, חצי חבי־לה מרגרינה, חצי כוס מים, 1 ביצה, כפית שנץ, 18 חצ־אי תפוחים קלופים ורחוצים.

ההכנה: המיסי שתי כפות מרגרינה וערבבי ברבע כוס סוכר, רפדי בתערובת זו תב־נית אפיה מרובעת של 20×20 ס"מ או תבנית עגולה קט־נה. סדרי את חצאי הפירות בתוך תערובת הסוכר כאשר החלק החתוך פונה כלפי מע־לה. בחשי את הסוכר שנותר, המרגרינה והביצה והוסיפי את הקמח והמים מעורבים ב־שנץ, בחשי עד שהכל יתער־בב היטב, (במערבל בחשי כ־3 דקות במהירות בינונית). צקי את הבצק על תערובת הסוכר והפירות. אפי בחום בינוני כ־35 עד 40 דקות, הוציאי את העוגה והפכיה על מגש ההגשה.

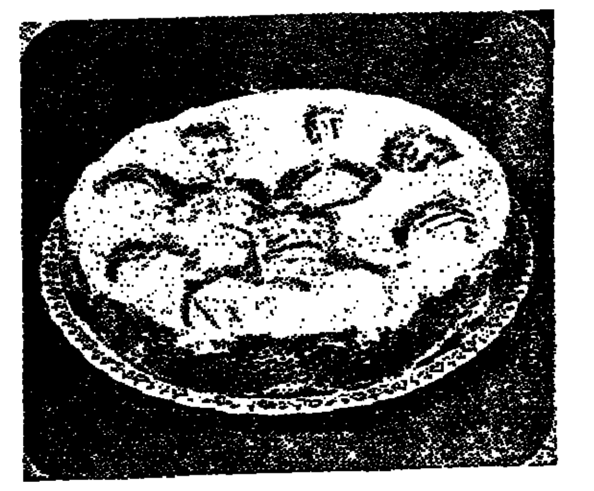

עבודות כפיים של עולים קשישים

בזור עבודות יד של עולים קשישים, השוהים במסגרות מע־בר של מחלקת העליה והקלי־טה בסוכנות היהודית, נפתח ביום שלישי בבית מילטון בתל־אביב. בבזור מוצגות עבו־דות ריקמה, אריגה וסריגה של קשישים ממעונות מכל רחבי הארץ.

מאחורי כמה מן העבודות מסתתרים סיפורים מעניינים. ל־משל: על הקיר מוצגים כובע ארגז וספית בסריגה למנה מ חומר בלתי מזוהה. לידה כתוב על שלט — חלב שתי — את משקית פרגי.

את הרעיון מצתה רבות הנו־כות במעון שליב בנצרת, ש־נטלה שקיות חלב ריקות מפו־ליאתילן, מבלה אותן מבלורת, גזרה מהן רצועות וארגה. מחי־ריהם של מוצרים אלה: סל ל־ים — 10 ל"י, כובע — 7 ל"י, סרבל קטן לעציץ — 7 ל"י. גם מחיריהם של מוצגים אחרים סבירים בהחלט. מצאנו מפות רקומות ב־25 ל"י, מנורה קלו־עה מחובל — 7 ל"י, ארנקים ארוגים — 15 ל"י, והחזיות אור־נות לפוריים — 10 ל"י, מגולי רפיה — 3 ל"י.

והמעשה בעולה קשישה, ממע־ון עולים ביפו, שבגיל שמו־נים ניסתה, בפעם הראשונה ב־חייה, את כוחה במלאכת־יד. ב־חרדת קודש החזיקה את המל־מלות שארגה ועיניה אורו. „ב־פה שארגה, — סיפרה המדרי־כה — לא ידעה האשה אם היא צריכה לצבב את המלמלה או להתעטף מכחה".

את העיצוב הנאה של הבזור עשתה לילינה הנבסקי, בחורה צעירה מארגנטינה שעלתה אר־צה לפני חמישה חודשים ומת־גוררת בבית מילמן. לילינה היא במקצועה מעצבת חלונות הר־אווה.

זהו הבזור השני של עבודות יד של עולים קשישים. הבזור הקודם נערך בקיץ והוצגו בו עבודות של עולים רק מגוש דן. ההכנסות הוקדשו לצה"ל.

בתכניתה מפר מנהיל מחלקת העליה והקליטה בסוכנות היהו־דית, כי עוד נרקמו על תכנית להקמת חנות מיוחדת אשר תמ־כור דרך קבע מעבודותיהם של עולים אלה.

החיסכון בתכשירים קוסמטיים

תכשירים קוסמטיים טובים אינם זולים אך עשויים להיות חסכוניים אם תדענה כמה כללי התנהגות אשר יעזרו ויביאו ל־חסכון ממשי. המוצר הכי יקר הוא המוצר שלא משתמשים בו, כי זה הפסד של 100%. לכן אל תקני אף פעם מוצר שמתאים לחברתך או לאמך אלא מוצר שמתאים אישית לך. מוצרי ט־פול ע"פ סוג עורך, ומוצרי אי־פור לפי טעמך האישי אורח חייך והאופנה.

האפקט של תכשירים קוס־מטיים איננו פרופורציונלי ל־כמויות שבהם משתמשים, אלא, לצורה ולעתוי. במוצרי טפול צריך להשתמש באורח סדיר אך חסכוני בכל שמוש, כדי לקבל את האפקט המקסימלי, נחוצה כמות מינימלית של תכשיר טוב אשר יתן את מלוא התוצאה.

ראשית חכמה היא בחירת ה־תכשירים המתאימים לסוג עורך, גם אז יש לקנות בפעם הראשונה את הכמות הקטנה ביותר אחרי שתוודאי כי הקרם מתאים לעורך, והנך משיגה בטפול בו, את התוצאות שציפית להן, תקני את הכמות הגדולה ביותר כ־אשר היא החסכונית ביותר: ה־חסכון הוא כ־30% יותר זול מהכמות הקטנה. לדוגמא: קרם לילה בין שתי אונקיות העולה 50 ל"י — בכמות כפולה, 4 אונקיות, עולה 80 ל"י — חסכון של 20 ל"י. או קרם להזנה בין אונקיה אחת העולה 18 ל"י ער־לה בין 2 אונקיות 26 ל"י — חסכון של 10 ל"י.

סכומים אלו בהחלט אינם מ־בוטלים ומה גם שמדובר בטפול סדיר יום יומי.

שיחה עם הרבנית שרה הרצוג

האם והרעייה ביני אונץ ויסורים

מאת נעמי גוטקינד

בביתה היפה, המלא מזכרות בר חייהם כהה, מוקפת תצלומים של בני משפחתה ונכדיה, קבלה את פנינו הרבנית שרה הרצוג, נשיאת תנועת האשה הדתית־לאומית ונשיאת חוג ידידי תורת נשים, ערב נסיעתה לארצות הברית בשליחות גיוס כספים למען בית החולים הירושלמי למחלות נפש.

פרינת הליכות ומארחת למופת, כתמיד, מסתירה דאגה לבניים כנכדיה המגוייסים צדיין, החזה אהנו הרבנית על הפריה של ההיסטוריה לאחר כלה יום הכיפורים:

חינוך יהודי

„בשום דור לא היה קל לזה אמא יהודיה" היא אומרת שיחוד הדיבור הבוהד והאישי לה „אבל עכשיו ביחוד, כשנארו כל כך הרבה אלמנות, כל כך הרבה פצועים ואנשים שנים, אבות בעלים ובחורים עברו מלחמה קשה ונוראה — חובת האשה היהודיה לקחת על עצמה תפקיד גדול וחשוב, למלא מקום של גבר כשצריך, בראש הכל — לקבל את האחריות לחינוך הילדים. אני יודעת שיש דברים שאשה לא יכולה לעשות, אבל היא מסוגלת לה מדה לא־מעטה.

כשהתקופה דורשת — צריך לצנות במלוא הכוחות ובמלוא כשרון. אני חושבת שלא כולנו בינים את גודל השעה וגודל ניסים בהם זכינו. עברנו כעת סכנה גדולה וניצלנו בנס לא פחות מנס חנוכה. בעת ההודיה לה' יתברך חייבת כל אשה בישראל לעשות חשבון נפש, לבחון את מה שהשיגה עד כה, לכנן את עתידה ולהחליט מה היא רוצה להשיג ולבצע בחייה. והישג הגדול והחשוב ביותר עם ישראל יהיה — חינוך יהודי ואמוני לילדיה".

גבורת בני הישיבות

„נכון שלחינוך יהודי אחראי גם האב. אבל דורנו דורש מן הגברים הרבה מאוד, הם נמצאים מחוץ לבית — בידי האם נשארת האחריות עצומה: עיצוב האופי ורוחה היהודית של הדור הבא. אני משוכנעת שזה גם הדבר החשוב לטובת מדינת ישראל — ולא רק לטובת המשפחה עצמה. הנה ראינו את גבורתם של בני ישיבות ההסדר בקרב, אנחנו רואים יום־יום את המסירות והאהבה של הנוער הדתי שלנו למדינת ישראל. המציאות הזו־ועה לנו בחודשים האלה, מאז יום כיפור, כי חינוך דתי תורני הוא הטוב והנכון ביותר לקיום מדינתנו, כל אשה צריכה להבין את — ולפעול לפי הבנתה".

כוחות גדולים

אך לא רק הבינה היהודית בת־אחריות נדרשת מן הישראלית בת התקופה: „תמיד היו גיבורות בישראל" אומרת הרבנית הרצוג" אבל בארץ ישראל נדרשת כל אשה להיות גבורה. זכורני לפני כמה ימים כשקראתי בעתון על שכתוב של אמהות שזכו לפחות, לקבל את בוודאות בניהם, שהתגלו בשעה המכוד... זה על כוחות הנפש הנדרשים מאמהות השבורות, ומנשות הפצועים קשה, ומן האלמנות? כמה האמנתי שהתפקיד גדול — מוליד בבני־אדם כוחות גדולים. אנחנו עכשיו בתקופה גדולה — צריכים לגדול בנפש וברוח כדי להתאים את עצמנו אליה".

שאלנו: האם בשל ההכרח להעסקה המוגברת היהודית הראשית העיקרית של משפחה ה ולילדיה מצב שהאשה הישאר בביתה ולא תצא לחיי ציבור או עבודה?

„אינני אומרת ואתי" עונה הרבנית בשכנוע עמוק. „האשה יכולה למלא תפקידים גדולים גם בחיי ציבור. אני לא יכולה לתאר לעצמי איך ארץ ישראל היתה נראית בלי עבודתן של ארגוני הנשים. הם תרמו בבריאות, הקימו בתי חולים, בחינוך — ...שדו מערכות גנים ומעונות, בסעד — הקימו מפעלי צדקה רבים, ובחיי ציבור עשו הרבה, לא במקרה עומדת אשה בראש המדינה שלנו.

האשה למשק ולחברה

הייתי מצפה מכל אשה בישראל להבין שהמדינה שלנו הנה כמו הבית המורחב שלה. כמו שהיא מטפלת בביתה ומשפחתה אותו — כך עליה לעשות למדינתה. הגברים הלכו לצבא — במשק ובחברה חסרים אנשים הטכניקה המודרנית עוזרת לאשה לגמור מהר את עבודות הבית, הילדים עסוקים בלימודים — כל זה משאיר לה הרבה פנאי. אסור שפנאי זה יתבזבז בלי להביא התחלה לחברה. נכון, נדרש מאשה עכשיו הרבה יותר מבתקופות קודמות — אך אף פעם לא עבר עם ישראל תקופה כזאת.

זכינו למדינה עצמאית שלנו, ובמדינה זו אין שום שטח החסום בפני האשה. עם קצת שכל ויוזמה, עם כל אפשרויות הלימוד וההשתלמות הפתוחים בפניה ביכולתה לעסוק במקצוע פרודוקטיבי למען ישראל. בעבר, כדי לנהל בית טוב ומאורגן, נדרש מהאשה להיות כל היום בתוכו — כדי לאפות, לתפור ולתקן הכל ביד. אנחנו חיים עכשיו בדור אחר. למזלנו נולדנו בתקופה גדולה, תקופת מדינה. אם בימי

נעורי עוד דגלו בשיטת כבודה בת מלך פנימה ובילדותי לא לימדו תורה לנשים, וסברו שדי לאשה להיות עקרת בית, הרי כבר בליטא, לפני כמה עשרות שנים הגיעו הרבנים להחלטה שמוטב להקים בתי ספר לבנות. היום, לאשה בעלת כשרון, כל הדרכים וכל התחומים פתוחים. במקצוע, בחברה בחינוך ובמשפחה.

אין להסתפק במועט

זה ממש עול אם אשה תסתפק במועט ותשב בחיבוק ידיים. קודם כל עליה לתת לילדיה גאוה בעצמאותם וביהדותם, לחנך דור שיבין את גודל השעה. וכשהיא מלמדת אותם תורה — היא מלמדת אותם גם מה זו מדינה. ואחרי זה עליה ללמוד את עצמה להיות חזקה, לתת אומץ למשפחה ולהחזיק מעמד בכל מה שקורה היום. זה קשה מאוד — אבל כל תפקיד גדול הוא קשה. בכל הזמנים והתקופות בעמנו נשים עשו את שלהן. מה שקוראים היום עבודה סוציאלית ארגנו נשים יהודיות באותן ולנסארו בכל קהילות ישראל, וזאת בלי שום שכר — רק לשם מצוות. הן גם ניהלו הרבה פעמים את העסק המשפחתי ופירנסו את הבית כשהבעל ישב ולמד — כלומר, נשות חיל לא חסרו גם אז. היום, אחרי שכעבור אלפיים שנה, זכינו לתקופה של נסים גלויים ומעשים גדולים, ודאי שאשה צריכה להתעלות ולעלות".

כוחה של אמונה

האם, בין יתר השטחים בהם עליה לפעול ולהעלות את עצמה, היית הישראלית, להיות מעורבת גם בפוליטיקה ובכנסת?

„אינני פוליטיקאית ולא אביע דעות בתחום זה" עונה הרבנית בהחלטיות. „אני אמנם מתפללת יום יום לשלום בינינו, ומאושרת כל יום של שקט, שלא נפגעים ונפצעים החיילים שלנו. אני גם משוכנעת שבלי אמונה עמוקה — אי אפשר בכלל להחזיק מעמד. המלחמה שבאה עלינו פתאום ביום הכיפורים. קשה לחיות, קשה להשיג ולבצע את כל התפקידים והדרישות שהזכרתי בפני הנשים — ללא אמונה איתנה. ללא אמונה — לא תוכל אשה לגדל בנים לתורה ולא תמצא את הכוח האומץ הנפשי הנדרשים ממנה, בכל התחום, וגם בכנסת ובפוליטיקה.

מצער אותי מצב שבו לא תהיה אשה דתית בכנסת — ביחוד כאשר יושבות שם נשים המייצגות ציבור לא דתי. שלא יחשבו חלילה: אם הן דתיות אז מקומן רק בבית ובמטבח. אדרבא, תפקיד חשוב מחכה לאשה בחיי המדינה. קיבצנו אנשים מכל העמים, מכל התרבויות והשפות, כדי לעשותם לעם אחד. בכוחן של הנשים, כפי שהן מוכיחות בהתגייסותן לטיפול בעולים החדשים, לאחד, למזג ולקרב לבבות. גם זה מבצע חינוכי — כי אפשר לקרב עולים למסורת ולתורה, כשם שמצווה לגדל ילדים לתורה ולמצוות. וכל זה בתחום האפשרויות והיכולת של האשה היהודיה בישראל!"

הרב והדיין

מאת הרב חיים דוד הלוי

א"ר חמא בר חנינא מימיהן של אבותינו לא פרשה ישיבה מהם. היו במצרים ישיבה עמהם, שנאמר לך ואספת את זקני ישראל. היו במדבר ישיבה עמהם, שנאמר אספה לי שבעים איש מזקני ישראל. אברהם אבינו זקן ויושב בישיבה היה שנאמר ואברהם זקן בא בימים. יצחק אבינו זקן ויושב בישיבה היה, שנאמר ויהי כי זקן יצחק. יעקב אבינו זקן ויושב בישיבה היה, שנאמר ועיני ישראל כבדו מזוקן וכו' (יומא כ"ח:).

זקני ישראל

כל שכן שאחרי מתן־תורה לא פסקה ישיבה מישראל, אלא שהסבירה הגמרא ראיות שאפילו קודם מתן תורה לא פסקה ישיבה מישראל (תוס' זקנים שם ד"ה לא. והגירסא: קרא דאספה לי הוה אחר מתן־תורה, והוה ליה לאהדורי קרא דלך ואספת וכו'. מכאן שהיה חסר בגירסתם הקטע, „שנאמר לך ואספת את זקני ישראל. היו במדבר ישיבה עמהם").

איזו תורה למדו בישיבה לפני מתן תורה. „כי בימי אנוש בעו בני אדם לחשוב מחשבות עבודה זרה וכו' עד שנולד אברהם אבינו החסיד דרך האמת וכו' והתחיל ללמד לתועים בינה ולעזרה דין עמהם ר' היה הולך וקורא בשם ה' וכו' ואחריו למד והזהיר יצחק, ואחריו יעקב וכו' וזה ביאור ענין הישיבה והפצת התורה שמצינו באבות ובזקני ישראל" (תורה תמימה בראשית כ"ד, א').

לדעתי אין בכך צורך, כי לקרוא בשם ה' אינו בגדר „ישיבה", אבל האבות למדו תורה ממש, כי הלא רואים אנו בהקפדה רבים שמצוות התורה היו נוהגות גם לפני מתן־תורה, מעשר באברהם ומלכי־צדק, וכן ביצחק כדרשת רבותינו על הפסוק וימצא בשנה ההיא מאה שערים (בראשית כ"ו, י"ב), שבעת ימי המשתה ביעקב, וכן שבעת ימי אבלות, וכן המצוה הבכורה (ועיין בראשית כה—לא, ברמב"ם, הרמב"ן בכך בספרו „מקור חיים" לחתן וכלה, מבוא לפרק ט"ו), ענין יבום ביהודה, עבודת הקרבנות בנח ובאבות ועוד ועוד. אלא שאחר מתן־תורה כל המצוות שנהגו לפני כן קבלו צביון ברור ומוגדר מה שלא היה לפני כן. וגם נוספו מצוות רבות אחרות שלא נהגו עד אז. כל זה פרט לשבע מצוות בני נח, והחשובה בהן, דינים, שמקיפה מערכת שלימה של משפטים וחוקים. כל זה דורש היה לימוד ועיון, לבירור פרטי ההלכות ודרך קיומן. ונראה לי לכן סיבה שם הגמרא אחרי המאמר הזה מאמרו של רב: קיים אברהם אבינו כל התורה כולה, שנאמר עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרתי מצוותי חקותי ותורותי וכו' אחת תורה שבכתב ואחת תורה שבעל־פה. עכ"ל. הדינו פרשנות אותן מצוות שנהגו בהן לפני מתן־תורה.

על כל פנים למדנו שהיו לישראל זקנים במצרים, כאמור: לך ואספת את זקני ישראל (שמות ג, יח), וכפירוש רש"י מיוחדים לישיבה, ומקורו בדברי רבותינו. מספרם אינו ידוע לנו, אך כנראה לא היה מוגבל, וכל הראוי לישיבה נכלל במסגרת זקני ישראל.

אחרי מתן־תורה נתיחדו מהם שבעים במספר: ואל משה אמר עלה אל ה' אתה ואהרן נדב ואביהוא ושבעים מזקני ישראל (שמות כד, א). ועדיין לא שבצו להם שום תפקיד ביחוד, פרט לישיבתם בישיבה והתעסקם בתורה.

תורה ומשפט

כאשר בא יתרו הציע למשה: שרי אלפים שרי מאות שרי חמשים ושרי עשרות ושפטו את העם בשפט צדק (שמות יח, כ), לא היו אלה מנהיגים לעם, או מסייעים למשה בהנהגת העם, אלא דיינים־שופטים, כמבואר במקרא בפירוש.

ומבואר בדברי רבותינו: מה משפטים היה להם, אלא בני ערב־רב היו תובעים שלל מצרים (לקח טוב), או שתבעו מהם שלל קרוביהם מה שהפשילו הגבירים (החזקוני), או שהיו מדיינים בביזת הים, שהראשונים שיצאו מן הים לקחו המרובה והרוב, והאחרונים טענו להחלק עמהם (פענח רזא). וכך הוא פשוטו של מקרא: וישב משה „לשפט" את העם, וזהו עורר את יתרו לבוא בהצעותיו.

אלא שכשפט זה עצור היה עם עיקר תפקידו של הרב בישראל, והוא הרבצת התורה, „ובכך נפרש פרשה תשובה זו שבתורה:

ויהי ממחרת וישב משה לשפט את העם וגו'. יתרו שואל: מדוע אתה יושב לבדך וגו'. משה עונה: כי יבוא אלי העם לדרוש אלקים. כי יהיה להם דבר בא אלי וגו' ושפטתי וגו' והודעתי את חוקי האלקים וגו' (שמות שם). ושאלת יתרו בעינה עומדת דכל זה כבר ראה יתרו, ועיקר שאלתו היתה מדוע אתה יושב „לבדך". ועל זה לא ענהו משה מאומה. הראב"ע ועוד מפרשים, כה־ב) להלק את משמצוה תשובת משה לשני ענינים, למוד תורה, ומשפט. ולפירושם קשה כי נכפלו הדברים פעמיים ללא צורך. כי כשה מתאר ליתרו את בוא העם אליו לדרוש אלקים, היינו לימוד־תורה, וכי יהיה להם דבר היינו משפט, והוא עושה את שתיהם, ושפטתי וגו' והודעתי וגו', אם־כן יתור לשון וכפילות זו למה? באמת שהוכרחו לפרש כך, מכה שנאמר בתשובת יתרו היה אתה לעם מול האלקים וגו' והזהרת וגו' דהיינו לימוד תורה, ואתה תחזה וגו' היינו משפט.

נראה, לפי פשוטו של מקרא לפרש כך. דיתרו שאל מדוע אתה יושב לבדך. לזה ענהו משה כי העם אינו יודע את חוקי האלקים ואת תורותיו. זו התשובה למה אני יושב „לבדי" כי אין מבלעדי יודע חוקי האלקים שיכול לדון את העם. לכן בא אלי העם לדרוש אלקים, כי יהיה להם דבר בא אלי ושפטתי וגו' היינו משא ומתן של הדין, ר' והודעתי את חוקי האלקים היינו פסק הדין. והוציא את הדין בהודעת חוקי ה' ותורותיו כי זו כל תכלית הדין והמשפט להודיע לבעלי הדין חוקי ה' ותורתו וזה תפקיד הדיין והשופט. על זה ענהו יתרו כי גם לזה יש תקנה שאתה הלמד מפי אלקים, היה אתה לעם מול האלקים, אבל הלמד את העם כלו (לא את השואלים בלבד) הזהרת אתהם את החוקים ואת התורות והודעת להם את הדרך אשר ילכו בה וגו', ואז רבים יודעים כבר את חוקי האלקים ותורותיו. כתוצאה תחזה מכל העם את בחירי וטובין אנשי חיל יראי אלקים אנשי אמת שנאי בצע שהם כבר למדו ממך, והם ישפטו את העם בכל עת.

בכך מתפרשת תמיהה נוספת במקרא, ויעמוד העם על משה וגו' וכל העם ניצב עליך מן בוקר עד ערב. ואיתא במכילתא: ראוהו יושב על כסאו והכל עומדים עליו. השאלה מבוארת, כדי לדון ולשפוט צריכים היו כל העם לעמוד על משה, והלא די שבעלי הדין והעדים בלבד יעמדו עליו. כה שמשה ענה כי יבוא אלי העם לדרוש אלקים כי יהיה להם דבר בא אלי ושפטתי בין איש ובין רעהו והודעתי וגו' (שלפי פירוש המפרשים כולל משפט ולמוד תורה קשה). וכי לא יכול היה משה להפריד בין הדבקים, ולקבוע זמן מיוחד לדין וזמן מיוחד להוראת תורה לעם? לפי דברינו ניחא, כי משה ראה בעצם המשפט לא יישוב סכסוך בין הצדדים בלבד, אלא הוראת חוקי ה' והיהדותי תוך כדי משא ומתן של הדין, ובפסק הדין, ולכן עמדו כל העם בשעת הדין ללמוד חוקי אלקים ותורותיו.

באמת גם יתרו לא שלל דבר החיוב זה בעיקרו, שהמשפט יהיה אמצעי להורות לעם חוקי ה' ותורתו, וכך דרשו רבותינו על הפסוק, ושפטו את העם בכל עת, ר' יהושע אומר בני אדם שהם בדילין ממלאכתן עוסקים בתורה יהיו דנים את העם בכל עת (מכילתא שם). הרי קשר ברור בין לימוד תורה למשפט. כי לא אמר יהיו דנים תורה, אלא עוסקים בתורה, מכאן הקשר בין עסק התורה לבין המשפט.

אבל במכילתא דרשב"י נזכרה סברה זאת בכינוי: אלו בני אדם שבדילין מלאכתם יהיו דנים את העם, ע"כ. היינו בהשמטת „עוסקין בתורה".

לפי סברת מכילתא דרשב"י, הפריד יתרו התורה מהמשפט לגמרי. אך לפי סברת המכילתא שבידינו, השאיר את הקשר אלא ששיחרר את משה ב„כלי" העסק המשפטי. והשאיר בידו את הדבר הקשה בלבד. כעין ערכאה משפטית עליונה.

כל זה כפשוטו של מקרא. אבל יש הוכחות רבות בש"ס ובפוסקים הראשונים על קשר זה שבין תורה למשפט, ונציין מקצת מהם.

בתי־הדין בבתי־המדרש

שנינו: הנוטל שכר לדון דיניו בטלים. ושאלה הגמרא. מנא הני מילי. אמר רב יהודה אמר רב דאמר קרא ראה למדתי אתכם וגו' מה אני בחנם אף אתם בחנם (בכורות כט.). וקשה מה לימוד יש מהפסוק „למדתי אתכם חוקים ומשפטים" שהוא לימוד תורה, לדין? שהמשנה עוסקת בדין ועדיין ייתכן, שהתורה צריך ללמד חנם אבל לדון אפשר בשכר. עוד קשה פירוש רש"י בד"ה בנהים דאין נוטלים שכר על הוראה ותלמוד תורה שבלמד. עכ"ל. תלמוד־תורה כאן דבר שבה במשנה העוסקת בדין? אבל לפי כל מה שהקדמנו מובן הכל היטב, שהלמוד־תורה הדין, אחד הם, וכל משא ומתן ופסק־הדין הם בגדר לימוד תורה.

אמר רבה בר רב הונא האי צורב מרבנן ועם הארץ דאית להו דינא בהדי הדדי לא ליקדום צורב מרבנן וליתיב קמיה רבנן משום דמיחזי כמאן דסדר ליה לדיניה. ולא אמרן אלא דלא קביע ליה עידניה אבל קביע ליה עידניה (שהדיין רבו ויש לו קביעות ללמוד) לית לן בה מימר אמר בעידניה סריד (שבועות ל. הגוגרייס בפירש"י). ומשמע שבית־הדין היה בבית־המדרש, וראשי הישיבות מרביצי התורה הם היו הדיינים.

תנו רבנן מנין שלא ישב התלמיד לפני רבו תלמוד לומר מדבר שקר תרחק (שם). מנין לתלמיד שיושב לפני רבו ורואה זכות לעני וחובה לעשיר מנין שלא ישתוק וכו'. מנין לתלמיד שרואה את רבו שטועה בדין שלא יאמר אמתין לו וכו' (שם ל"א:). הרי ברור שישבו התלמידים לפני רבותיהם בשעת לימודם, כאשר עסקו רבותיהם בדין.

וזו לשון הרמב"ם: כבר נהגו כל בתי־דיני ישראל מאחר הגמרא בכל „הישיבות" שמושיבין בעלי־הדין ומושיבין העדים לחלק המחלוקת וכו' (הלכות סנהדרין פכ"א ה"ה). וכן: אסור לאחד מן הדיינים כשיצא מב"ד לומר אני הוא המזכה וכו', ומעשה בתלמיד אחד שהוציא דברים שנאמרו „בבית המדרש" והכריזו עליו זה מגלה סוד הוא (שם פכ"ב ה"ז). הרי מפורש להדיא שבתי־הדין היו בתוך הישיבות ובתי־המדרש, מקום שעסקו בלימוד התורה.

מכאן, שראשי הישיבות מרביצי התורה, הם הם רבני ישראל, היו דיינים, ובתי־הדין היו נמצאים בבתי־המדרש ובישיבות. כך היה כפי שראינו מן המקראות, מימות משה רבינו, עד תקופת הרמב"ם לפחות, כמבואר בדבריו.

מבחינה זאת כבר חלה הפרדה מוחלטת בדורות האחרונים, וראשי הישיבות פרקו מעליהם עול ההוראה.

(מאמר שני יבוא)

פרמינגר מספר

מאת טוביה פרשל
(ניו־יורק)

א.

אני עובר כעת על סרט חדש, נרסאו — טרוריסטים ערביים. הטרוריסטים משתלטים על ספינת תענוגות של מיליונר. על הספינה חמש נערות, נכדת המיליונר וארבע חברותיה. הטרוריסטים אינם מעונייינים בכסף — רצונם להפנות תשומת לב העולם לתביעותיהם הפוליטיות. הם אינם מצליחים בשיטתם — הרי אני הוא המסרים את הסרט", הוא אומר בחיוך. והוא מוסיף: „גם בספר עליו מבוסס הסרט הם אינם מצליחים בשיטתם".

במלים פשוטות וכעסות אלה סיפר אוטו פרמינגר, מפיק הסרטים המפורסם, על הסרט החדש שהוא מכין. היה זה במכון תיאודור הרצל בניו־יורק, היתה זו הופעתו הראשונה לפני קהל יהודי לשם שיחה על יהדותו ועל יחסו אל עמו.

סידני רוזנפלד, מנהל התוכניות של המכון, ישב בראש. הוא הציג את האורח. תיאר פעלו ודיבר על פעולתו למען מדינת ישראל ולמען יהודי רוסיה.

פרמינגר קם לשאת דברו. „אחרי כל השבחים ששמעתי כאן, לא נשאר לי מה לספר עליי". אמר בחיוך. עם זאת רצה לתקן כמה מדבריו של הנואם הקודם. הלה אמר שפרמינגר מזדהה עם יהדות ארצות־הברית. „מה הפירוש מזדהה?" שואל פרמינגר. „אני יהודי, אני יהודי אמריקני ואני גאה על כך".

עוד אמרו עליו שהוא היה נציג פילינטני בועידת בריסל. „זה לא נכון", אמר פרמינגר. „כל הפוליטיקאים שלי בבריסל התבטאו במחאתי על אי־מתן רשות הדיבור להרב כהנא. אני מתנגד לדעותיו של כהנא — אך גם המתנגדים צריכים להרשות לו להביע את דעותיו, בפרט כשהוא רב. הרי אנו חברה דמוקרטית".

פרמינגר באה שנפל בחלקו לעזור למייצר סרטים יהודי לצאת מברית־המועצות. „נתבקשתי על־ידי הקונסוליה הישראלית להתערב למענו. לא הכרתי אותו אישית, אך ראיתי סרט שהוא ייצר. סרט נפלא. באותו זמן הוזמנתי על־ידי התאחדות מייצרי הסרטים לבוא למוסקבה. ביקשתי שיתנו למייצר לצאת. כעבור זמן קצר קיבל את היתר היציאה. הוא מייצר כעת את סרטו הראשון בעברית. הוא למד את השפה במשך השנה האחרונה".

ב.

פרמינגר בא מבית מתבולל „אבי הגיע לווינה מאזור המחוזות של הממלכה האוסטרו־הונגרית. בצעירותו היה שומר מצוות, גם למד הרבה תלמוד. הוא למד משפטים ועלה לגדולה — היה תובע כללי בוינה. תבעו ממנו שישתמד, אך הוא עמד בנסיון".

„גם אני עמדתי בנסיון דומה", מספר פרמינגר. „ובזכות זו הנני בחיים".

מעשה שהיה כך היה. בשנת 1932 נתפנתה משרת המנהל הכללי של ה„בורג תיאטר". התיאטרון המדינה בוינה. שר־החינוך האוסטרי הזמין אליו את פרמינגר והציע לו הנהלת התיאטרון. הכל היה מוכן. החוזה סודר. „חסר עוד דבר פורמלי קטן", אמר השר. „צריך אתה להתנצר, ובקשתי שתכבד אותי להיות הסנדק שלך".

פרמינגר הביט בפני השר. „אף פעם לא עלה על דעתי להתנצר", אמר. השר המשיך בשיחה באדיבות הקודמת. הם נפרדו בידידות — אך פרמינגר לא שמע יותר על החוזה.

בשנת 1935 נענה פרמינגר להזמנה מהוליווד ויצא לארצות־הברית. בשנת 1938, לאחר סיפוח אוסטריה לגרמניה, היה בידו להביא את אביו ואמו ויותר בני משפחתו לאמריקה. „לו נתמניתי מנהל התיאטרון — הייתי בשנת 1938 בוינה, והיטלר הרי לא הבחין בין יהודי למומר".

ג.

פרמינגר התקיף קשות את הכומר הקאתולי ברגן שהיה מראשי המתנגדים למלחמה בויטנאם והיום הוא תומך בפלשתינאים ומגדף ומשמיץ את מדינת ישראל. „בריגן הוא אנטישמי פרוע מעמיד פנים של מלאך", הצהיר פרמינגר.

מה דעתו על הנרי קיסינג'ר? „סעדתי עמו לפני זמן לא רב", מספר מפיק הסרטים. „הוא אדם מזהיר. אך מה אגיד לכם: בשביל יהודי אין זה תפקיד להתווך בין ישראל הערבים. סבור אני שהוא רוצה בטובתה של ישראל. אך בתור יהודי, חושש אני שהוא יחשוב שעליו לנטות יותר לערבים, כדי שלא יחשדו בו שהוא מכריע את הכף לטובת ישראל".

פרמינגר קיבל אות הצטיינות מן הוואתיקן בשביל הסרט שלו „הקרדינל". מה סבור הוא על עמדתו המוכחית של האפיפיור כלפי ישראל. פרמינגר מחייך. „אספר לכם מעשה שהיה. כאשר נסעתי אל האפיפיור, אמר לי הנהג — נהג איטלקי קאתולי — חבל. מר פרמינגר, שאינך הולך עכשיו אל האפיפיור הקודם, יוחנן הזקן והטוב".

הוא נשאל אם היו לו קשיים בהצגת הסרט „אקסודוס" באנגליה. „לא, לא היו לי שם שום קשיים", השיב. „היו לי קשיים בקשר לסרט דווקא... בישראל". כאשר הכינו את הסרט, הזמינו אותו גב' גולדה מאיר (אז עדיין לא היתה ראש ממשלה) ומשה דיין, וביקשו ממנו לא לתאר בסרט פעולות האצ"ל פרמינגר לא נענה לבקשתם. „בשבילי — הגנה, אצ"ל, לח"י, כולם יהודים", ענה להם. „ועוד, לולא פעולות המחתרת, פיצוץ המלון מלך דוד וההתקפה על מבצר עכו, לא היו הבריטים יוצאים מן הארץ".

פרמינגר אינו חושש מבקורת ממדינת ישראל ומיהדות אמריקה. „תמה אני", הוא אומר. „יהודים עומדים בארצות הברית בראש חברות הפרסומת ויחסי הציבור — אך כאשר הדברים נוגעים להסברת מדיניותה ועמדותיה של מדינת ישראל, הננו עדים לכשלונות ולמחדלים. דווקא הערבים מרבים היום לנהל תעמולה".

„המאבק על דעת הציבור בעולם הוא מאבק חשוב עד מאד", הצהיר פרמינגר. „מאבק זה יכריע בסופו של דבר, בהרבה את גורלה של מדינת ישראל. צריכים לנהל מאבק זה בכשרון ובמרץ".

הדים

תקופה של בינוניות

מאת משה אפרת

תקופה של בינוניות, זכרונות ויומנים של שנות 1963—1972 מאת ס. ל. זולצברגר בהוצאת הצלוסים, 828 עמודים, הוצאת מקמילן ניו־יורק, 12.95 דולר.

בעשר השנים האחרונות ראיין ס. ל. זולצברגר, כתב ה„ניו יורק טיימס" בין השאר את האישים הבאים: דה גול, פומפידו, היתי, בראנדט, סאראגט, פאלמה, סיסו, קאזאר, סאדאת, נאצר, בומדיין, גבי גאנדי, גולדה מאיר, בן גוריון, קאסטרו, חוסיין, איינדה, פאפאדופולוס, דבריי, ג'ונסון, ניקסון, קיסינג'ר ואחרים, אחדים מהם אף יותר מפעם אחת. פרט לברז'נייב, קאדאפי ואיד־אמין הוא נועד עם כל האישים החשובים הפעילים בזירה הבינלאומית.

פרי הפגישות הללו היא ספר עבה המהווה את הכרך השלישי והאחרון של ... „א.ג.ה" הראיונות הם בעלי ערך היסטורי ... המחבר חוזר לפעמים על עצמו ויש בספר יותר מדי פרטים על משחק הגולף שכל אלה שאינם בקיאים בכללי המשחק, לא מוצאים בהם ענין. בכל זאת זה אחד הספרים החשובים שיצאו לאור בשנים האחרונות המוקדשים לבעיות פוליטיות בינלאומיות. האישים אתם נפגש הכותב הנם בעלי חשיבות רבה. הוא שואל אז השאלות השונות ואם כי לא תמיד קיבל תשובות של אמת, בכל זאת „תקופה של בינוניות" הנו ספר חובה לכל מי שמתענין בהיסטוריה של ימינו.

זולצברגר קבע את מושבו בפאריס בעשר השנים בהן דן ספרו ונראה שהוא בעיקר אדם מדינאי אירופה, צרפת בעיקר, למעלה מן המגיע להם. כוונת המחבר לעורר מחשבות על התמוטטות אירופה. עדיין יש באירופה התיאטרון הטוב בעולם, מוסיקה טובה ומזון משובח, אירופה מקום מתאים לאמריקאים הפורשים לפנסיה, אולם אין לומר עליה בשום פנים שהיא עכור תווך בעולם של שלום שניקסון וקיסינג'ר מקימים בהדרגה. אין ספק בכך שאירופה של ימינו חדלה להיות גורם פוליטי. יש דבר מה בלתי מציאותי בשיחות זולצברגר עם מדינאי אירופה על המצב הפוליטי בעולם, על רוסיה ועל סין, על איזון הכוחות, מכיוון שאין הם יותר מאשר צופים בצדדים. שוב ההחלטה בעלת חשיבות פוליטית אינה מתקבלת עוד באירופה. אירופה ירדה לדרגת נקודת תצפית מענינת, פעולה של מכס לא בעית בה עוד.

הבעיה היא אם ירידת אירופה היתה בלתי נמנעת העסיק את ההיסטוריונים במשך זמן רב. בקשר לכך מגיע זולצברגר שושאו המרכזי, בעית הבינוניות. הוא סבור שתקופת הענקים חלפה ללא שוב ומדינאים בינוניים שולטים בנו שדוגלים ב„ביצוניזים". הבינוניות עצמה אינה חיובית או שלילית. פתגם סיני עתיק אומר שאנשים גדולים הם אסונות גדולים. הבינוניות היתה הנורמה בפוליטיקה כבכל שטח של הפעילות האנושית. גברים ונשים גדולים היו בעטים הניה, אולם בפוליטיקה אין „ימים כתיקונם", אין תקופה נורמלית ורגילה. כל הזמן חייבים לקבל החלטות השובות. למעשה אין זו שאלה של בינוניות, אלא של אופי או יותר נכון של העדר אופי.

הדור העוכחי של מנהיגי אירופה זכה ללא ספק לחינוך שאינו גרוע יותר מאשר זה של הדור הקודם, אולם בהשוואה לסאליכאן, לביסמארק או אף לפאל־מכסטון הם גמדים. ברונו קרייסקי קרא בודאי יותר ספרים מאשר דה גול המנוח ואין ספק שהתענינות אולאף פאלמה בבעיות התרבות היתה רחבה יותר מאשר זו של קונראד אדנואר המנוח. אולם במקרה חירום יתנהגו רובם כמו קרייסקי. משהו לקוי באופיים של המנהיגים הללו. ואם השדרה שלהם פגום איכשהו.

צ'רצ'יל, אדנואר, דה גול וטיטו הם בני עולם אחר. הם הצטיינו בכוח פנימי שהפך לנדיר מאד בימינו אלה. הם האמינו בעצמם בשום שהיה להם במה להאמין ולא היה איכפת להם אם המדיניות בה נקטו היתה פופולארית או לא. הם היו עקבים, הגיבו לעתים קרובות בצורה לא נכונה, שגו והולם נעלמו כאחר מדי מן הזירה הפוליטית, אולם היה להם אומץ הלב הדרוש והאמונה בעקרונות בהם דגלו. צ'רצ'יל העפיל במאבק נגד היטלר ב־1940 ללא סיכוי רב. דה גול נסע ללונדון אחר נפילת צרפת. טיטו נמלט להרים ואירגן תנועת של פרטיזנים.

עם קריאת הספר כהלבל הרושם שלו הזרו ימי יוני 1940 היה רוב הבריטאים שהבחנו פגש בפאריס כגיב בצורה הגיונית, קרה ושקולה והאראה. לשון אחרת הם היו מנדפים את דיסי על יונדון, איכם הכה לנו להתקוף את צרפת. הפחדנות המוזרה פשטה בכל יבשת אירופה. אם שייך אבו דאבי נוטל את רשות הדיבור, כל אירופה רועדת. רעדה עוברת בנו כהבנו בפליים על דעתנו כיצד היתה אירופה מגיבה, לו הרים ברז'נייב את קולו.

„תקופה של בינוניות" הוא ספר קריאה הכרחי להבנה מדיניות החוץ האמריקאית לפני ה„דטאנט" ואחריו, אולם הספר מכיל חומר רב על אפריקה הדרומית, ביחוד הראיונות עם סאלוואדר איינדה ועם קאסטרו שנמשך מהצגות עד שעה של בוקר, מענינים מאד.

אור חדש נשפך גם על מלחמת יום הכיפורים בצורת התיכון הנראה זה תופס מקום ניכר בספר. שאיפות הערבים והישראלים סותרות זו את זו ונראה ששום נוסחה אינה מסוגלת לגשר על התהום, בכל זאת מתעוררים ספיקות רבים. מדיניות ישראל התבססה על הנחות מפוקפקות אחדות היא לא ההעמקה בבירת מספקת בכוונות הערבים. ישראל לא הערכה את הערבים בהקף הראוי ובעומק הדרוש. נאמר למר זולצברגר בתל אביב שקצינים מצריים צעירים שנשבו ב־1967 עברו מבחנים פסיכוטכניים שונים שהוכיחו שסגולותיהם המבוצעות היו ב־1967 נמוכות יותר כאשר בשנת 1956. מומחים ישראלים הביעו את הדעה שאם לא יחול שנוי יסודי בחברה המצרית ובחברה הערבית, חולשתם הצבאית תמשך. כמו כן נאמר למר זולצברגר שההתגם הספרי זה בין ישראל לערבים תעמיק יותר בשל הטכנולוגיה המתקדמת של ישראל. ישראל שילמה מחיר גבוה על ספ־ות־זה. „סאם 6" הוא נשק פשוט ואין צורך בהשכלה אוניברסיטאית להפעלהו.

זולצברגר למד מפי קיסינג'ר שגישת הרוסים לבעיה הישראלית לא היתה תמיד הגיונית. קיסינג'ר סיפר שבימי ביקורו במוסקבה בשנת 1968 יכול היה לשוחח עם הרוסים על כל הבעיות, כולל ויאטנאם, בצורה הגיונית, פרט לישראל. ריצ'רד הלמס, ראש שירות הריגול הנגדי של אמריקה הביא בחשבון ב־1970 שימוש בנשק גרעיני במזרח התיכון. כארים, בלילה הסכר הגבוה באסואן היתה פגיעה יותר בטבן מסוים כאשר ישראל. המשפטים הבאים של זולצברגר ראויים לתשומת לב מיוחדת מצדנו:

„כיצד היתה אמריקה מגיבה במקרה של שואה? קרוב לודאי שהיא היתה רוגזה, אולם לא היתה עושה דבר, לוא בהרסה מצרים היה הדבר משורר וזועה באמריקה, אולם היא לא היתה מכריזה מלחמה. התגובה היתה דומה במקרה של הריסת ישראל. מן ההכרח להפריד בין תגובות רגשיות ופוליטיות לבין תגובות לאומיות וממשלתיות".

יש לקוות שמר זולצברגר לא יסיים את סדרת יומניו בספרו זה ויוסיף לפרסם ספר נוסף, בעל אופי סודי יותר. בנין היינו למדים עובדות כה מענינות שהפרשן הפוליטי (היהודי) הנודע ריימון אהרון רצה ליהפך לשחקן טניס מקצועי או שספרי לויד דוגלאס הם הספרים החביבים ביותר על אנואר סאדאת.

חבורה קדישתא

מאת אברהם ביק

והדא לך גחר פרץ... אבי עד שר שלום (ישעיה ט. ה)
ירושלים תקי"ב

תזיה בירושלים הוד גלוי וקל והומר האבשריה לקראת עלות השחר. עד השחר בכמשמ ובא צוללים התה הקמרוף של בית הכנסת הדרומי־המערבי. הצבור לבית־כנסת המקובלים „בית־אל". פסיעותיו של רבי שלום שרעבי, רבן של המקובלים. קל־גוף, קלסתר פניו עדינים, עצורים זקן בזהבהב ועיניו נהלילות. הוא יורד במדרגות המלגות לתפילת השחר.

ר' שלום פוסע בתוך הדממה אולם אין הבדידות בפחדהו. הוא והעולם מסביב חד הוא, נושמים כאחד. האין כל הדברים התחתונים מתדרגים בדבריו עליונים שהם שורש ומקור לכל והלוים בכל?

ברחוב היהודים דממה, אולם כמורדות כפר השילוח נשמעה געיית חמור. בגני התאנים יושבים כל הלילה שומרים שלא ייכנסו גנבים ויגנבו את הפירות. אולם עכשיו אין נפש חיה מסביב. קטעה קמטה נעלמים מעל פני הרקיע הכוכבים ומעבר להר־הזיתים מפציעה אילת השחר. ירד לבית הטבילה. עלה ונתפג הוא שם פעמיו לבית הכנסת. פיאותיו המגודלות הדומים לנוטפים הפרכות עדיין רטובות ממי הטבילה.

„בית־אל" עדיין ריק מאדם. ריח המינחה שמפזרים כאן בערבי שבתות עומד בחלל האויר ומתמזג עם האור הכבוש והעמום, עם המסהורים של הפילה בכוונה התייחדות עם הבורא. ר' שלום ניגש לפינתו המיוחדת בבית הכנסת, שכם שכוחה כחצלת ועליה כר קטן. נר שמן ומגילת־ספר צפופה בהכריך שיראים כחול. אותה עצה צולה המואדון לצריה הכסגד אשר בהר הבית לכנס את הישמעאלים לתפילתם. הוא מטיב על ראשו את הצניף הירוק הכרוך מסביב למטפחה לבנה. בשהחה רגע ומטיל זעקתו אל השמים הכחולים. ממדרוני הר הזיתים נשמע קול פעמונים. קולו של הפרבי מתמר ועולה כרוצה להתגבר על קול הפעמונים... אבל אזניו של הרב אינם קולטים לא את קול הצרייה ולא את פעמוני המהכת. דוכה הוא למצולה כהם. פה „שער השמים", נשמה הלכות והצרפות מסיגי העולם ופסלתו, דרך מזוכה הנשמה לציון רואה ולגילוי שכינה.

עם הנץ נכנסים המקובלים לבית הכנסת לתפילה דהומים ובוהלים, כאילו כל אחד רוצה להיות מעשרה הראשונים. אין לר' שלום שמחה יותר גדולה מלשמוע את פסיעות המקובלים על המדרגות. טהורים הם, פרושים. תאוות־בשרים ואהבת־בצע לא ישלטו עליהם. אצלם הן — הן, ולאו — לאו! מתפללים הם בכוונת־לב מרוצות ורואים עצמם כאוחדים ומקושרים לרבם.

*

בוקר. הדגל התורכי הונף על המגדל השער הגדול של החומה המערבית שהערבים קוראים לו „שער האהוב" (שער יפו). נפתח. ברחובות ובסמטות לפנים מן החומה, תחת קמרוני אבנים נפרדים המונים. כאן ערבים בתמרים אחרי בהמתם, בשבטים צריחות, גידופים, נציפות וכורים דושדושי רגלים. בחוץ מבהירה ובוהרות השמש ומציתה אש בגופה של עיר הקודש, אולם בחלל בית־אל דממה. נשמע רק צירק הציפורים והגה היונים במאורות הפתחים והצעלים מתחת לקמרון הגבוה.

מסביב הם כמו באי קטן בים־סוף. המקובלים שגמרו תפילתם בהכנסים סביב רבם ומכותים בהרהורים. עכשיו עוברת לנגד עיניו עיר מולדתו שרעב, בהימן אכולה־הסרב וסערות החול.

רוכל היה. יום־יום היה מהלך בחוצות עירו, חורז פזמונים כמנהג הרוכלים ומכריז על סחורתו, כלי זהב וקליעות, צמידים, קישוטים, המרוקים. יום אחד עבר על יד בית של אחד ממושלי העיר. אשתו של המושל. שלכה הלך שבי לקולו הערב, שלחה לקרוא לו לעלית ביתה כדי לעבוד על טיב חפציו. היא עבדה נוכח תיבת סחורתו, נצצה בו עיניה הקראה נפעמה:

— מי אתה רוכל שריתקתני בעיניך? כרגע הסתכל בה ורכבלה את צפונות יצריה יצא בבהול מן החדר אל הגזוזטרא, שנשקפה על פני התהום הרחוב למטה. נכון לקפיצת מוות. או — וזכר הוא — נדר נדר בלבו: אם יהיה ה' עמדי הצילני מקפיצה זו אקום ואעלה לירושלים, שם אעשה חיל בלימודי הזוהר כדי להוסיף עוז לשכינה, ותוך החלטה זו קפץ...

באותו יום עזב את שרעב, נדד מעיר לעיר, ואחר זמן ביקש לו כפלט על ההרים, בין שיחים וצוקי סלעים, בבקעות ההרים. אחר היה רגליו קלים ונעלם בין הרים ועקבותיו לא נודעו. הוא ירד כלפי הצפון מקום שם ההכלה הרחוקה הרחיקה ביותר. הגיע לירושלים נכנס לבית הכנסת „בית־אל" שבראשה עמד המקובל ר' גדליה חיון. לראשונה ביקש להיות עוזר לשמש, מנקה את הרצפה ומכין קפה שחור ללומדים ובלילות ישב ולמד... לאט לאט נתגלה בקיאותו בכתבי האר"י ולא יצאו שנים והועמד בראש קהל החסידים. עכשיו הגיע הזמן לא רק לפדות את עצמו אלא גם לפדות אחרים.

ר' שלום מפסיק את סודות הרהוריו בינו לבין עצמו וסוקר את החבריא היושבים מסביב לשולחן. כאן יום טוב אלגזי, בנהם בכ"ר יוסף, אברהם ישמעאל חי, חיים יוסף דוד אזולאי. כולם משתהקים עצמם עכשיו לשמוע מה בפי רבם, ואז מדבר הוא אליהם בקול נעימות:

— מסופר שהאר"י ז"ל היה הולך בבקרים הטלולים בשדות צפת והיה מסתכל באילנות ובצמחים והיה שואל אותם מה עניינם. והיו משיבים ששבצו רוב קדושתו ושבידו לתקן אותם. כן אהובי וידידי! יש לתקן את העולם כולו, ואת עיקר הכל — האדם! כי בריאה בראשית לא היתה אלא כמו התחלה לנבצאות. הבורא ברוך הוא התחיל התיקון והניח סיומו בידי האדם, כי ניתן לו שבכוח מעשיו ימשיך בכל הבריאה השכחה הטוהר או שעצי היער ועשבי השדה יחיו.

התלמידים כונסים דברי רבם לא רק באוזניהם אלא גם בלבבם. ר' שלום מוציא עכשיו סתרי רגשתו לגלוי כאש זו שמוציאים אותה מן האבן כמקישים עליה.

— זה הכלל, וכל אחד צריך ליתן דעתו עליו. אם אדם רואה את עצמו כחלק אלקי ממעל מיד מתבטלת בו הקנאה השנאה, והוא מוחל בלבו ומוותר על כל נכסיו לטובת חבירו. חברים קדושים! עלינו לקבל על עצמנו להתנהג באחוה ובחיבה השלום. — ר' שלום זוקף את עיניו ומכוונם כלפי אחד:

— ועכשיו, אחי, ר' חיים יוסף דוד חבריני, שהוא סופר מהיר. הכין לנו כתב התקשרות כידו הטובה. שמעו ושימו לב.

אזולאי עומד עכשיו במרכז בתוך העיגול. פניו מוארים בהתלהבות פנימית. בעל קומה ממוצעת הוא נראה עכשיו גבוה. הוא קורא בקול צלול וכל חושיו ערים כמי שנכנס אל הקודש פנימה.

*

„נכרתה ברית ביניתינו... שכולנו החיים (=החתומים מטה), שנים עשר איש במספר שבטי י־ה, נהיה כולנו אוהבים זה לזה אהבה רבה, אהבת נפש ואהבת הגוף... שנהיה כולנו כנפש אחד רבה תפארת, באופן שאם ח"ו (=חס ושלום) יהיה איזה צער לאחד ממנו לכ"ע לכולנו יחד או כל אחד פרטית בכל הבא מידו... שלאורך ימים ושנים ישרח כל אחד ממנו הן בעולם הזה הן בעולם הבא להציל ולתקן את נפש אחד מחברתנו בכל מה שיוכל ובכל מיני הטרחא שיכול... שאם ח"ו יסכימו מן השמים שאחד מאתנו יקח את הכיר מהבר אחר... בשביל טובת הנאה שקבלנו כל אחד מחבירו להשתתף בצרתו... לכחול לו הטוב ההוא לאותו החבר שנגזר עליו לקחת את טיבהי".

— ועכשיו אחי. המרוצים אתם לחתום על כתב קודש זה?

— כן, מרוצים אנו בכך! — קמים כולם בבת אחת ולוקחים נוצה אחד מיד חבירו. הכול בבית הכנסת הילך וכשתנה, דומה הגוונים אינם עצמים, רק כהתהוים כהשתנות האור.

בחוץ נוטה החמה למערב. אורה נכחות ומבהיקה על ההרים. דומה מן השמים הוצק זיוו עליון עליהם. שעת רחמים יורדת לעולם. הלבבות נמשכים ועורגים לגילוי ממרום. כל אחד מרגיש שאינו בודד, כל אחד הוא חלק מחבירו. ברית כרתו ביניהם, התקשרות בעלמא הדין ובעלמא דאתי.

* יצא לאור *

■ מעיין שחרית, לזכרו של הרב צבי גוסמן, ז"ל, רבה של בוקרסט, ת"א תשל"ד. דברי מספד והערכה, 64 ע'.

■ ביבליוגרפיה של כתבי ש. ז. שור, כתובה בידי ש. לחובר ז"ל, התקין לדפוס, השלים והוסיף מפתח ג. קרסל, הוצאת עם עובד, תשל"ד.

■ ביתן מס' 6, המערכת החברתית של נוער עבריין במוסד טיפולי, מאת ה. וו. פולסקי, הוצאת מכון הנרייטה סאלד ומשרד הסעד, 127 ע'.

■ השט"ל, סיפורים, מאת ד. ה. לורנס, תרגום ג. אריוך, הוצאת עם עובד, ספריית לעם, 161 ע'.

■ כפר סבא, ספר יובל 70 שנה ליסוד כפר סבא ו־80 שנה לגאולת אדמתה, מאת שלמה אגנל, בראש־ספר מבוא מאת זאב גלר, ראש העיריה. תבנית אלבומית, 430 ע'.

■ הסיי־ן הדרכי כהחליך התחיקה בישראל מאת אורי מילשטיין, 189 ע'.

■ קריית ספר, רבעון לביבליוגרפיה על בית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי, כרך מ"ח חוברת ג', תשל"ג.

14 כרכי

האנציקלופדיה התלמודית

שהופיעו עד עתה

מכילים למעלה מ־1000 ערכים־ענינים, עד אות ח"ית, בכל שטחי ההלכה: ברכות ותפילות, זרעים ומועד, נשים ונזיקין, שופטים ומשפטים, ארץ ישראל והמקדש, טומאה וטהרה, איסור והיתר, תקנות ומנהגים (כרכים ט"ו—ט"ז בהכנה לדפוס).

מחיר כל כרך 38.- ל"י

ניתן להחליף כרך א' הישן במהדורא חדשה ומושלמת — עם 70 עמודים חדשים. במחיר 18.— ל"י, רק אצל:

האנציקלופדיה התלמודית, בית־הן, ירושלים

מכירה ראשית לא"י:

חיים גוטלר, רחוב בילו 4, תל־אביב

נופים ואתרים

מאת אברהם ב. ריבלין

„נופים ואתרים". אוסף מאמרים על מקומות שונים בארץ ישראל. פרסומי מסכ"ל, קצין חנוך ראשי. ההוצאה לאור של משרד הבטחון ותל־אביב, תשל"ד.

ספר רב־כמות ורב־איכות זה שההוצאה לאור שליד משרד־הבטחון העשירה בו כעת את שוק־הספרים הישראלי, ראוי לתשומת לב מיוחדת, — בעיקר, כמובן, בשל תכנו, אבל גם בשל עיצוב חיצוניותו היפה. כלולים בו בספר הזה, „נופים ואתרים", מאמרים מפרי עטם של כמה מחוקרי ארץ־ישראל וקדמוניותיה, מהם חוקרים ידועי שם, שבדבריהם ימצאו ענין ביחוד האוהבים לתור ברחבי הארץ (ארץ ישראל „השלמה") יתוסף למראה עיניים מעונינים גם בהלך־נפש ודרוצים לדעת יותר על האתרים שתרו בהם, או. עתידים לבקר בהם.

למעשה אין הספר אלא אוסף של „דפדפות" שיצאו לאור ע"י קצין החנוך הראשי של צה"ל מאז מלחמת ששת הימים.

על ידי ריכוזם בכרך אחד, יש במאמרים מדעיים־פופולאריים אלה מידה־מה של שלימות, אפילו אין הספר ערוך בלשון אחידה ובצורה אחידה וגם אינו מקיף את כל האתרים המעניינים השונים בארץ כולה (אף לא כל הנקודות שבגבולות מדינת ישראל).

הספר מתחיל ב„סקירה היסטורית" על ירושלים בירת ישראל (מאת ד"ר זכריה קלאי), סקירה שהיא מצומצמת יתר על המידה, אבל יש בה כשום פירוט ההליכים שהעניקו לה לירושלים את מעמדה וכן גם ציון התכונות הגיאוגרפיות שיש בהן יסוד איתן — כבכוון של מחבר הפרק הזה — להכשרתה של עיר זו לעיר־בירה. אמנם מדגישה הסקירה הזאת גם ההבדל המהותי שבין מקומה של ירושלים בעם ישראל לבין מעמדה בנצרות ובאיסלם, אבל קשה להגדיר פרק מצומצם זה כ„סקירה היסטורית", ולו גם תמציתית, שכן אין היא מגיעה בהאוריה אלא רק עד תקופה הקדומה, אבל הפרקים שלאחר פרק ראשון זה (על הר הזיתים, על חומת ירושלים ושעריה, הר־הבית כיום, ניקבת השילוח, נחל קדרון וקברי המלכים), שכל אחד מהם נכתב ע"י מחבר אחר (וכאן מורגש הדבר בחסרון בולט) מוסיפים פרטים על אותם מקומות מסויימים. בצרוף צלומים ורשומים.

בחלק ראשון זה של הספר — על ירושלים — שלדעתי חסר בו פרק על התפתחותה הכבירה במאה־מאתים השנים האחרונות (ובכלל זה התפשטותה מחוץ לחומה, פילוג העיר אחרי מלחמת השחרור שלנו ואיחודה מחדש אחרי מלחמת ששת הימים ע"י צה"ל), מועבר הקורא לרמת־הגולן, אשר לה מוקדשים כמה מאמרים, ואחר מכן לתאורי שמורות־הטבע בחולה (מאת עוזי פז) והר־מירון (מאת יואב שגיא), סקירה צנינית על ההיסטוריה של אתרים יפים אלה ועל הצמחיה ועולם־החי שבהם. עשירות רבות של מאמרים בספר, ובכללם גם על צפון סיני ועל תעלת סואץ, שני פרקים גדולים ומענינים ביותר ללא שם מחברם (או שמות מחבריהם).

מוסד הרב קוק

ת. ד. 642 ירושלים

הופיעו שני כרכים נוספים של התנ"ך עם פירוש „דעת מקרא"
יו"ר ע"י האגודה להוצאת תנ"ך עם פירוש מסורתי
מיסודם של משרד הדתות ומוסד הרב קוק

תרי עשר

כרך ראשון

ספרי הושע ועובדיה — מפורשים על־ידי יהודה קיל
ספרי יואל ועמוס — מפורשים על־ידי עמוס חכם
ספר יונה — מפורש על־ידי אליקים בן־מנחם
הוצאת הידור — המחיר: 40.— ל"י
הוצאה רגילה — המחיר: 22.— ל"י

חמש מגילות

מגילת רות — מפורשת ע"י פרופ' פייבל מלצר (ז"ל)
מגילות שיר השירים ואסתר —
מפורשות על ידי עמוס חכם
מגילת קהלת — מפורשת ע"י פרופ' מרדכי זר־כבוד
מגילת איכה — מפורשת על־ידי
ד"ר יחיאל צבי מושקוביץ
הוצאת הידור — המחיר: 45.— ל"י
הוצאה רגילה — המחיר: 27.— ל"י

■

ניתן עדיין להשיג את שני הכרכים הראשונים
ספר יהושע — מפורש על ידי יהודה קיל
הוצאת הידור — המחיר: 24.— ל"י
הוצאה רגילה — המחיר: 14.— ל"י
ספר איוב — מפורש על ידי עמוס חכם
הוצאת הידור — המחיר: 30.— ל"י
הוצאה רגילה — המחיר: 17.— ל"י

משרד ההפצה: תל־אביב, רח' אלנבי 87, טל. 615036

هكذا من الاصل

صكذا من الاحتلال

המתקפה המיסיונרית לאחר מלחמת יוה"כ

מאת יהודה עזריאלי

ההפתעה היתה שלימה. אפילו לגבי חיילים שהתנסו בכל מוראות החיים. כאשר ירדו מן הכפור במרומי הגולן, לאתר „המקלחות החמות" במדרונות החרמון, ידעו אמנם ששם מחכות גם „הדודות" הטובות, עם דברי מתיקה ומאכל טעים. אבל, כאשר גילו ביניהן את אמה ברגר, המסיונרית הידועה בציבור בזכרון־יעקב, תמהו קמעא ...ועברו לסדר־היום. עד שגילו בתוך חבילות המזון ד"ש ממנה, בצורה של כרטיס־ביקור, הדורש בשלומם של הלוחמים... מה למסיונרית נוצריה בין דורשי טובתו של צה"ל? מה לרודפת הנפשות הגדולה, העושה נפשות לנצרות ולא בחלה באמצעים, להשתתף בקבוצה של בנות ויצ"ו, הבאה לחמם את הלבבות של הלוחמים בשלגי הצפון.

הפתרון פשוט, אולי. בכתובת שמשאירה אמה ברגר בחבילות המזון שהיא תורמת ומביאה במו ידיה ליחידות צה"ל, מתוך הקווה להמשך הקשרים... אולי יימצא מי מהחיילים במצוקה נפשית או כלכלית, ויבוא אליה ל„בית עמנואל" בזכרון יעקב, כדי להשיח ליבו ולגלגל מצוקותיו, בשכר כניסתו תחת כנפי הצלוב!?

השאלה היא כמובן גם, כיצד מרשים שלטונות צה"ל ביקורים מסוג זה וכיצד נוהגים להלעיט את קיבות החיילים באוכל בלתי־כשר, ממטבחה של המסיונרית?... השאלה אקטואלית עוד יותר נוכח הפעילות המוגברת של המסיון ברחבי הארץ, אחרי מלחמת יום הכיפורים וניצול המשבר החברתי והפסיכולוגי, הפוקד שכבות רחבות.

כ־25 כיתות נוצריות מסיונריות שונות פועלות בערים הגדולות ובמושבות השומרון והן מצויידות בתקציבי ענק ובסוכנים מוכשרים חלקם מוסוות, המצליחים לחדור לפינות רבות בחיינו — ובדרכי נועם, פיתויים ומדוחים, מגיעים להישגים במקום שבו נכשלה האינקויזיציה. ב־30 מוסדות חינוך, הפועלים מטעם סקציות נוצריות במדינה, מתחנכים לא־פחות מאלפיים ילדים יהודיים, רובם ביפו, חיפה, נצרת, ירושלים ורמלה. במסגרת פנימיה ואינטרנט הם זוכים להקניית ערכים נוצריים של „האיש ההוא".

פעולות אינטנסיביות לרכישת נפשות

פעילות אינטנסיבית יותר נעשית באמצעות בתי־חולים ומקומות מרפא של שלוחות כנסיות שונות, כמו המסיון הצרפתי, העוסקים ברפואה „לשם שמיים"... במרפאות אלה מועסקים לרוב רופאים וכמרים, תוך שיתוף פעולה הדוק, של רפואת הגוף והנפש. הפעילים במלחמה נגד המסיון יודעים לספר על עבודות פעולה מסיונריות מקיפות על־ידי אחיות רחמניות למיניהן המפיצות „ספרות מקצועית" ומרעילות נפשם של ילדים המאושפזים אצלם. לא מכבר סיפרה לנו ידידה, שסבלה מכאבים כרוניים, שהרופאים התקשו להכביר את מקורם, כי לפתע פנה אליה רופא מסויים שנודע לו על המקרה והציע לה „טיפול מיוחד" בבי"ח של המסיון בנצרת — בהבטחה ששם ירפאו את כל מדוויה, ללא תשלום.

כוסדות המסיון מוצעים כי בתי־החולים ניצנו לשרת את בני כל העדות הנוצריות הרי גם ישו היה יהודי, וכדי לשכנע באמונה זו, הם מוכנים לספק חינם את הברית־החדשה לכל המעוניינים, חינם־אין־כסף, עם אסמכתאות על המשיח מנצרת.

שיטות חדישות — עיסקות ישנות

אמה ברגר, פועלת בשיטות שונות מאז נפלה על ראשה המהלומה של הפגנות ועדת־הקהל שהתקוממה נגד הרכישות העיסקיות שלה, בתים, מגרשים, פרדסים ונכסים אחרים, בזכרון־יעקב ובנותיה בשומרון.

המשפט שהתנהל נגדה בערכאות שונות, והגיע עד בית־המשפט העליון, על־ידי הבוררה־המקומית, בקשר בקשר לבעלה על נכסי דר־רה־שורץ בלב המושבה, אף שכוונה מבחינה משפטית, לא הוסיפו לה שלווה ותרגעה. היא החלה להסוות את פעולותיה המסתוריות, שהתנהלו קודם בגלוי באמצעות סתוכים ידועים בזכרון־יעקב ובמקומות אחרים, בבנימינה, פרדס־חנה ובחיפה. בינתיים, נכנסה גם הקקיל להמנה, אחרי דיונים תסריונה שוא ממושכים לגייס אמצעים כספיים ממלכתיים, כדי לבלום את רכישותיה של המסיונרית, ולקנות את הנכסים מבעליהם היהודיים במחירים סבירים. לא היה זה סוד, כי כל הנכסים והאדמות שנרכשו במליונים רבים ושוויים נאמד ביום, ב־15 מליון ל"י, נרשמו בסאבו על שמה האישי של אמה ברגר. עד לפני שלש שנים, אז, חל מיפנה בשיטות פעולותיה, מבחינת התחשבות בדעת הקהל. היא החלה מנהלת את עיסקותיה יותר בזהירות ומכלכלת את צעדיה מבלי להתגרות בציבור היהודי. השיטה שאימצה מוכירה את הדרך שבה נרכשו עיסקות מעבר לקו הירוק, באמצעות ישני כח בלתי־יהודי גורמים שונים ביניהם כפריים ערביים, מנהלים את העיסקות בצורה כשרה למהדרין. הלקם אף זכו לזכיינות ולהתחים מכנה לעיבוד הקרקעות הדמעים והגדולים, בתנאים מצויינים.

מסיונרית עקשנית...

אמה ברגר, נוצה ירוקצת גוף היא אשה שתלטנית עקשנית, שאיננה יודעת בעצורים. מהסומי הפעילות, שבהם נתקלת בדרכה, אינם מרתיעים אותה. היא רוכשת רק נכסי־דלא־ניידי ומגמה פניה, לפתוח אזורך, היא סוחרת ממדינה ראשונה, מעידים אנשים שבאו עימה בבגע, בחלק מהבקים בזכרון־יעקב, מוסקים על־שבה בקביעה סכומי כסף אגדיים, שהועברו בכזונים על־ידה אי שליחיה, במטבע זרה של כורים גרמניים.

היא איננה „פני הכלאדי", כפי שבנסים ידידיה להציג בראיונות עתונאים בודדים, שהיא הרשותה לבא בביתה. וגם בגרמניה היה כדאי לפשפש במעשיה ולבדוק את מקורות הכספים הבלתי נדלים. הן עומדים פה לרשותה. המסיונרית לא התייאשה כדרכה ולא כבכה ידה מעיסקות נוספות, למרות שעבר כבה שנים לא הזכיר בעתונות. בהשקט ובביטחה היא מתפשטת צעד אחרי צעד, ופתקדמת שעל אחרי שעל, תחת הסוואה ציבורית יתוקית מלאה.

המסיון מנצל את המלחמה

את מלחמת יום הכיפורים ניצלה כדי לשפר את תדמיתה ול־שכך את שמה. בתחילה "ההלכו שמועות במושבה כי אמה ברגר נתנה סכום כסף גדול ביותר כמתנה למאמץ המלחמתי של ישראל. יותר מאוחר נפוצו ידיעות, כי תרמה למלווה־המלחמה, לפחות שני מליון ל"י. חוגים מוסמכים אישרו בפנינו כי הסכום איננו עולה על כמה אלפי ל"י, אבל עובדה זו היתה דיה, כדי להציג דמות חדשה למסיונרית הז־רה. עתה, באה היוזמה של „ויצו", שמנהיגותיה בודאי לא היו רוצות שארגון המתנדבות שלהן ישתרבב לפעולות המסיון, ונפלה כפרי בשל בידיה הפעלתנית ובכוונה הפורה. המהשש את דרכו בזהירות. היא „התנדבה" לנסוע אל החיילים, להביא להם שי, לסעוד את ליבם ולרומם את רוחם. עוד פעולה מסיונרית, שאולי לא הניב פירותיה מיד, אבל לטווח ארוך, זכרה מונח בצידה, ויתן לה אשראי ציבורי לעת מצוא ומצוק.

מעט מאד אמצעים עומדים לרשות הגורמים הציבוריים המתנגדים למלחמה במסיון. קשה לבלום את גלי המומרים, להכעיס ולהתאבון, הפרצלים בשכונות מצוקה ולאחרונה גם בקרב חיילים, כדי לצוד נפשות לנצרות. אחרי כל בלימה והעוצרים בחברה הישראלית, מתנהדים צפרניו של המסיון ביתר שאת. הוא איננו מהסס להפעיל השפעותיו הזרות על עולים חדשים, כמו באולפנים ובהרבזי־קליטה, או בקרב זוגות מעורבים, או אלמנות צעירות, שאיבדו בעליהן במלחמה. ואולי, מה שקרה בירושלים הרקע שמאחורי הוצאות במוסדות נוצריים שונים, יעורר את הגורמים הציבוריים והממלכתיים המוסמכים במדינה לפעול בדרכים נאותות, חוקיות כמובן, כדי לעקור רעה חולה זו של המסיון. ומוסר הבעש ההופש ה־פעולה, שניתן למסיון הנוצרי בארץ, מעורר אלמנטים תוקפניים לפעולות בלתי־חוקיות, דרכים בלתי כשרות אינן רצויות במאבק ציבורי חיוני לבלימת המסיון ושליחיו המסוכנים. אבל המאורעות הללו, אין בכוחן להסיח את הדאגה האמיתית מהתופעה הזרה של ההשפעה הנוצרית וצידי הנפשות המלחמות, שיש לפעול נגדם באמצעים חוקיים ותבליתיים.

עיר חדשה בגולן

מאת ברוך אדלר

בעוד כמה שבועות יעלו טרקטורים וציוד מיכני כבד אחר על אדמות דנובר ברכת הגולן, ליד בית המכס העליון ויתחילו בעבודות הכשרת קרקע באיזור שומם זה. חדשים מספר לאחר מכן תגדל הפעילות במקום ויחל בבנייה של העיר הראשונה בגולן.

ההחלטה על הקמת עיר בגולן נפלה בממשלה זמן קצר לאחר מלחמת יום הכיפורים, כשאחד הלקחים מהלחמה זו היה עיש לחזק את ההתיישבות בגולן. הוחלט להרז את הקמתם של ישובים נוספים כדי להביא לגידול משמעותי של מספר תושבי הגולן. נקבע ע"י צורך גם בהתיישבות עירונית, ביצים אלה כרבב על ביצוע החלטה זו ושלטונות צה"ל ומשרד השיכון, האמור לבנות את העיר, קבעו את דרכי הביצוע. צה"ל אף היתווה לעצמו תכנית לעידוד התיישבות בעיר הדשה וקבע כי רא־שוני המתיישבים בה יהיו אנשי צבא קבע ועובדים אזרחיים של צה"ל. הללו יקבלו תנאים מיוחדים והקלות שונות בכדי שיהיה כדאי להם להתיישב בעיר זו. זאת נוסף לעדיפות של בגורים בקירבת מקום הפירות הצבאי. בהקמת העיר, שתשב במרחק של 18 קילומטרים מהגבול, לוקחים בחשבון העובדה שהיא תימצא במוזה התותחים הסוריים ובהתאם לכך נקבע שהבנייה כולה תהיה קשוחה ובכל בית יהיה מקלט. הבנייה תהיה משופרת ועם היכנסם של המתיישבים לדירותיהם הם ימצאו את כל מוסדות הציבור מוכנים.

עיר בת 20 אלף איש

התכנית מדברת על עיר בת 20 אלף תושבים, שתיישב תוך 20 שנה. אולם בשלב זה מסתפקים בפהות מזה ואם יהיו בה 7000—5000 תושבים יראו בכך הישג יפה למעשה. תהיה זו בשלב ראשון עיירה בלבד ולא עיר של ממש.

קירבת העיר אל הגבול אינה מר־תיעה את מקימיה והם מקווים כי הדבר לא ירתיע גם את אלה האמו־רים להתיישב בה. למעשה, גם היום, יש ערים חשופות לאש — דוגמת בית שאן וקרית שמונה — ואן איננה סיבה לפנות ישובים אלה ולכן אין גם כל סיבה לבנות ערים נוספות לא הרחק מהגבול — אם הצרכים הבטחוניים — מדיניים מחייבים זאת. ואלו מחייבים את הקמת העיר לא רק בכדי לקבוע עובדות בגולן ו־להוכיח לעולם כי נחושה החלטתנו להישאר בו. הדבר דרוש גם לתושבי הגולן המבודדים החסרים שירותים רבים שאותה יכולה להציע רק עיר. הקמת עיר בקרבת הישובים החקלאיים תמנע מהמתיישבים את הצורך בנסיעות רחוקות לקבלה שירותים אלכוברים. היא תיתן גם כנוף לי־תפתחות הישובים החקלאיים, כי בעיר אפשר יהיה להקים תעשיות לעיבוד התוצרת החקלאית של היישובים.

התתיישבות ברמת הגולן, שהחלה לאחר „מלחמת ששת הימים", מונה כיום 17 ישובים שבהם אוכלוסיה של 1700 נפש. לרשות הישובים עומדים 48 אלף דונם שכחי עבה חקלאי ו־14 אלף דונם שלחין. להם 3150 דונם כטע ומקורות המים הבועדים לרשות הישובים מסתכמים ב־6 מליון קוב לשנה. נוסף לכך יש לכתיישבים 3630 ראשי בקר לבשר ו־1260 ראשי בקר לחלב. כבוה ההדיים לבשר כגיעה ל־2100 סוגות. ערך הייצור השנתי של כל הישובים כגיע ל־25 מיליון ל"י. מלחמת יום הכיפורים הביאה, כאמור, להכרה בצורך התיוני להגברת קצב פיתוח ההתיישבות ע"י הקמת ישובים חדשים ואיכלוס מהיר של הישובים הקיימים תוך פיתוח כל אמצעי הייצור האפשריים. בהתאם לכך עובדה תכנית לשנתיים הקרובות, שלפיו תוכפל האוכלוסיה ומספר הישובים יגיע ל־22.

הגדלת מקורות המים

התכנית להרחבת ההתיישבות מדברת על הגדלה רבה של מקורות המים, שיוכלו לספק 20 מיליון קוב לשנה. שטחי העיבוד החקלאי יגדלו ל־65 אלף דונם והשלחין ל־24 אלף דונם. במקביל לכך יגדל המשק הקלאי האחר — בקר והודיים, מספר יחידות הדיור יוכפל.

לפי התכנית מוצע להוסיף שני מושבים בדרום רמת הגולן — הלוית ומורדות. היאחזות גשור ואהורית ויוקמו שני כפרי תעשייה חדשים. נוסף לכך תוקם, כאמור, עיר בדרום הגולן. בין ששת הישובים החדשים המתוכננים מיועדים שניים ל„הפועל המזרחי" — תל־זיוה וכפר תעשייתי אחד. בכך תחוזק ההתיישבות הדתית הקיימת כבר במקום — רמת מגשימים ונוב.

מ־930 יחידות הדיור החדשות המתוכננות מוצע להקצות 400 יחידות לישובים חדשים והיתר לישובים קיימים.

בתכנית, שכבר אושרה עקרונית, מדובר על כמה מפעלי חשמל חדשים, בהיות מערכת החשמל בסיס לפיתוח המים, התעשייה והחקלאות. ההצעה היא להקים מפעל חשמל צפוני — קו באורך 40 ק"מ שיעביר בשלב ראשון 8000 קי"ו חשמל. המפעל הדרומי — קו מקביל לקו קיים — יהיה באורך של 20 ק"מ ויוליך 22 אלף קי"ו. כמו"כ מדובר על סניף למפעל הדרומי, שישרת את העיר וכפרי העשייה. תכנון המפעלים הוכן אצל חברת החשמל.

רמת הגולן מקבלת כיום את מימיה ממספר מקורות עיקריים: כפעל כנרת דרום גולן, כולל סכרים מקי־מיים, מפעל האון; מפעל ברכה רם ומפעל הירמוק. בכדי לענות על צרכי האוכלוסיה שתגדל, הכסע המתגבר וכטע ושלחין נוספים דרושה תוספת של 15 מיליון קוב מים וזו תבוא ממפעלים אלה.

הוחלטה גם הכנית למערכת כבישים חדשה. זו תכלול את כביש האורך המרכזי אל־על — גפות באורך של 35 ק"מ; כביש עוקף שפך הכנרת — 6 ק"מ; כביש מבוא חמה — תל קציר — 5 ק"מ וכביש מעלה גבלא. נוסף לכך יסללו כבישי גישה לישובים החדשים המוצעים להקמה.

קשר תקין ליישובים

בכדי להבטיח קשר תקין לישובים מתוכנן קו תת־קרקעי ומתקנים אחרים, שיבטיחו קשר טלפוני תקין בכל הגאי. בקו קשר זה יושקעו 9 מיליון ל"י.

לרשות המתיישבים בגולן עומדות עתה כבוות בזומצמות של קרקע ולכן שובדה תכנית לתוספת של 18 אלף דונם ע"י הכשרת קרקע. בנוסף לכך יש גם צורך בפעולות סיקול בהלק מהשטחים המעובדים כיום. לניצול יעיל של שטחי הבדעה יש צורך בהכשרה דרכי מרעה באורך של 150 ק"מ.

אבצעי הייצור החקלאי יגדלו ע"י הכפלת שטחי השלחין, תוספת מטע, בעיקר סובטרופי במדרונות אל הכנרת הירמוק. למתיישבים יתווספו 2300 סוגות הודיים לבשר ובמקביל לכך יאורגנו שירותים מרכזיים לענף בכסגרת המפעלים האזוריים. כמו"כ יגדילו את רפת החלב ויוכשרו כאה אלף דונם מרעה, ע"י גידור, דרכי מרעה, מקורות מים ובכלאות. תוספת זו תגדיל את מספר ראשי הבקר לבשר ב־3250.

לבסיס הכלכלי של המתיישבים יתווסף גם ענף הבדגה, ע"י חפירת 800 דונם בריכות דגים בשולי הגולן — שניר, אל־חמה ואל רום. כמו"כ מדובר על פיתוח ענפי פקעות ו־בצלים ורעים המיועדים לייצוא.

התכנית למפעלים אזוריים מדברת על בתי קירור ואריזה לאלף טונות פירות נשירים; מכון לביוץ וזרעי תפוחי אדמה, לול, רביה להודיים ומשחטה ומפעל לעיבוד בשר הודיים.

ארבעה ישובים חקלאיים

בארבעה ישובים חקלאיים קיימים כבר היום מפעלי תעשייה בשלבים התחלתיים. עתה מוצע להוסיף מפעלי תעשייה בעוד 4 ישובים ולהתחיל הפעולות בכפרי התעשייה ובעיר. את התעשייה מוצע לפתח בתוך הישובים וכן במרכזים גושיים ובעיר.

ענף כלכלי נוסף בגולן הוא הקייט והתיירות. בשלב זה ניתן לבסס ולפתח את אתר החרמון, מפעל הארחה בבייה אילה הקשור לאתר החרמון, תיירות בצפון־מזרח הכנרת ומרחצאות אל־חמה. בינתיים, כשביקרתי השבוע באתר החרמון, מצאנו אותו שומם ומגוליקי הסקי היחידים היו חיילי צה"ל הנמצאים באיזור. בימים אלה השלם שיקום הרכבל שניזוק בעת שהאתר היה כבוש בידי הסורים. עתה הוא פועל כהיקונו ובמקום נמצאים גם שירותים שונים לבאים לאתר — מסעדה, השאלת ציוד סקי וכו'. אולם — התאונה בפניגו מתעישבי נווה אטיב המפעי־לים את האתר — כי הבטחון אשר על פתיחת האתר לאורחים ויש חשש שכל עונת הסקי תלך לאיבוד.

האיסור של פתיחה אתר הסקי מובן על רקע המאורעות של השבועים האחרונים, שבהם „מחבלים" הסורים באופן שיטתי את רמת הגולן ע"י הפגזות כמעט בידי יום ביומו. אש סורית זו כבר גרמה למספר קרבנות גם מקרב המתישבים האזרחיים — אסתר בן־דור מרמת מגשימים, הי שבוע.

עלייה בפשיעה בעקבות המלחמה

מאת חיים פיקרש

מעשה השוד האלים בחיפה, מקום שם נפצע בעל חנות תכשיטים, בידי שני צעירים רעולי פנים, נסיונותיהם של העוברים ושבים להתערב, מטח היריות של השנים לעברם, ופציעתה של אשה, הדליקו אור אדום במטה הארצי של משטרת ישראל, שכן העיר חיפה והמחוז הצפוני בכלל, לא מורגלים היו עד כה בסוג פשע מלווה ביריות השודדים.

ברור, אומרים במשטרה, תלה עליה בכל סוגי הפשיעה, לאחר המלחמה, חו למרבית הצער, עוד תתן אותותיה השליליים, במרוצת הימים, שכן הוברר כי כך היה גם לאחר מלחמת ששת הימים, כשאנשי העולם התחתון, הצטיידו בנשק חם, לרבות נשק שלל האלימות הכמור יינת, כבשה לה מקום בחיי היום־יום של מדינת ישראל.

יש סבורים, ואולי בצדק כי על רקע ההתיקרויות, עלולות שכבות השוליים, להיתפס למחשבה של כ־דאיות הפשע, „נקמה מתוקה" בחבר־רה כולה. ואמנם, אם עד כה עלה שיעור הגניבות בחומרי בנין, לכשל, הרי שמעתה, כרבים פורצים להפש את „המזומנים" והתכשיטים. אין יום, שבמרחב העיר הל־אביב לא יבוצעו, בשעות היום, פריצות ל־בתים. עושים זאת בדרך העשוסה של בלצול בפעמון הדירה. אם יש מענה, הרי שהאלכמנים, מחפשים כתובת אלכוהיה, נענים בשלילה, מודים ו...בסתלקים, אך אם אין תשובה בבית, מיד נשלפים כלי ה־פריצה, הדלת נפתחה לרווחה וה־שלל נערם בשקים. לא אחת גם נר־טלים את מכשירי הטלוויזיה, ושכים עצמם כסבלים הנוטלים המכשיר ל...בדיקה לפני מספר שבועות, נצ־רצו בזה אחר זה, כתריסר בתים ברחוב מיכה וברחוב סוקולוב, ובי־משטרת המחוז מכנים דרך פריצה כ„מקרה רחוב מיכה"...

על ריקעה של פשיעה מסוג זה, כינס ניצב דוד עופר את אנשיו, ו־הסביר כי המשטרה לא תוכל לעבור לסדר, לנוכח העליה בפשיעה. „בג־הג ביד חזקה כלפי הפושעים, ה־מנצלים את העובדה כי ראשי בתי האב נמצאים בחזיתות הם מחפשים להם את הדרך הקלה להתעשרות" — אמר.

המשטרה, מציירה, נערכה. נעצרו עשרות רבות של חשודים. שמו מ־ארבים, נתפסו לא אחת את הפוש־עים „על חם". אך את ממדי ה־פשיעה לא בלמו. זו, מסתבר, נמ־צאת בעליה תלולה!

ד"ר ראובן שחרוני, פסיכולוג צ־עיר, מסביר כי השיכוש בנשק בידי ה„עולם התחתון", מנוצל על ידם לא רק לצרכי הסלמה טובה יותר של דרך הפשע, כי אם ובעיקר — כתהליך על העובדה שאלה, צעירים ברובם, לא גויסו למלחמה. רגש הנחיתות אצלם, במקרה זה, גובר. נסבעה גם גאוותם, ושוב אין הם יכולים להוכיח עצמם כ„גבורים". השאיפה הכמוסה לאחוז בנשק, באה איפוא, על פתרונה. ידוע למשל כי אנשי העולם התחתון, מקיימים את האימונים בשימוש בנשק, על פי שיטות אותם מאבצים מתוך ראיה סרטי „מתח" בבתי הקולנוע ובט־לוויזיה, ושני צעירים, אוחזים בנשק נתפסו בעת מירדף אחר חיות בר ב־ערוצי הגליל, שם, מסתבר, „הם צברו ואימונים".

בכלל, צעיר המתדרדר, כאשים את החברה האנושית כולה במצב אליו הגיע ומכאן תגר לשנאתו ה־מוחלטת של הצעיר, לכל אדם — הדרך, איפוא, קרובה. הנקמה ב־מקרה זה, איננה אלא הפשע עצמו, דבר שיש בו גם משום „נקמה" ב־חברה כולה — סבור ד"ר ראובני.

עד ל„מלחמת ששת הימים" היה מקור הנשק אצל הסוחרים הבדווים, וכיום, בעקבות של המלחמה שוב, כמדומה, אין מחסור בנשק חם, במיוחד בארץ, כו אין קיים מסחר רשמי חופשי לסוגי הנשק. אך צוב־רה הנשק קיים, ומרבים להשתמש באקדחים ובמקלעי „עוזי", הבגיעים בדרך לא דרך כמחנות הצבא. יתירה מזו, גם בנשק שלל, מקלעי הקלצ'ניקוב, מצויים בידי אנשי ה־עולם התחתון, ואלה נרכשו במזו־מנים, החיילים שרצו ל„התעשר" כלי הנשק מהחבאים לרוב ב„סליקים" חשאיים וניצבאים החוצה „רק לקראת פעולה". באחת הכנופיות שנלכדה בידי המשטרה היה שודד ששימש כ„מחסנאי נשק" ואשר תפקידו היה לטפל בהחזקתם ושימושם היעיל של כלי הנשק והתחמושת.

בעיצומה של המלחמה, גשלפו כ־מה „כלים" ואותם אנשי מ„עולם התחתון" אף לבשו מדים וירדו אל הקוזים. המשטרה הצליחה לעצור עבריין מועד, שהצליח להסתובב בין יחידות צ.ה.ל. במשך שבועה מ־רובים, כשהוא אוחז בנשק ו„נהנה" בהתגדרותו, מיחס טוב של היחידות. „עשיתי חיים", אמר.

אגב, בימים הראשונים של המל־חמה, ירדה הפשיעה, בכל רחבי ה־ארץ, באורח תלול ו...מעודד. היו ימים בהם לא נרשמה כל פעולה של גניבה או התפרצות. אך לאחר שבועיים של „דממת פשעי" חזרה הפשיעה ואף עלתה.

תופעה זו נחקרה על ידי אנשי מ־דע וקרימינולוגיה ובימים אלה נת־פרסם מחקר רב ענין שבוצע על ידי המכון הקרימינולוגי בירושלים, ד אשר ממצאיו מגלים כי למן היום ה־12 למלחמה החלה להסתמן עליה תלולה בפשיעה, — עליה זו, נאמר במחקר, שבוצע על ידי ד"ר אמיר וגבי' תמר, העידה על התארגנות כחודשת ודי מהירה של הפעילות הפלילית. הועלתה בעקבות כך ה־סברה כי יתכן ופשעים בוצעו גם בימי המלחמה עצמה, אך תושבים נפגעים, משום מה, נמנעו מלהת־לונן במשטרה. אך ברור כי העבר־יינים עצמם, חשו שלא בנוח במצי־אות של ימי החירום והזו פעילותם „עד שיעבור זעם" מיעוט התלונות מצד הציבור התגלה בסקר אחר ש־משרתו היתה — לבחון את המוראל של הציבור בזמן המלחמה. הסקר נערך על פי מדגם מייצג של ארבע הערים הגדולות והקיף כמה מאות מרואיינים, מהם כמה עשרות שהיו קרבן למעשה פלילי כלשהו ואחוז קטן למדי מאלה, אמנם פנה למש־טרה התלונן. יש סבורים כי ה־פשיעה הצטמצמה בשל היבצאותם בשטח של אנשי הג"א, וכוחות מוג־ברים של המשטרה.

עם זאת, דבו דווקא בימי המל־חמה, המקרים של גניבות רכב, ד הובדר כי לא פעם חיילים שביקשו להגיע „מה שיותר מהר" אל יחי־דותיהם, נטלו ללא רשות כלי רכב ונטשו אותם סמוך לבסיסיהם. ה־משטרה הרכיבה צוותות מיוחדים של מחזירי האבידות וכלי הרכב ש־נגנבו בזמן המלחמה הגיעו ליותר מ־700 ואילו בימים כתיקונם נר־שמים כ־300 כלי רכב, לערך, ב־משך החודש.

המשטרה, אומרים, כודעת עתה למצב, וברור לה כי היא תיאלץ להיערך כראוי, לקראת מעשי הפשע הצפויים ובמיוחד, — הפשע האלים והמזויין. ואמנם, כשנדלק „אור אדום" במשטרה, על רקע השוד ה־אלים בחיפה, ובמקרים אחרים ב־ירושלים ובתל־אביב, נתפסו אחדים מראשי כנופיות מוכרות, והועברו אל מאחורי סורג ובריח.

עתה בוחנים גם במשטרה, את „ביזון הפשיעה האלימה". אם ב־עבר, למשל, החלו כמה וכמה כנו־פיות להיטפל לתחנות דלק לשם שוד הכספים, תוך איומים בנשק לרצח, ובמקרה אחד אף רצחו את מנהל התחנה), הרי שבעלי התחנות נקטו בשיטה של סגירת התחנות בשעות הערב המוקדמות. אחרים ניסו ל־התקין כספות לשם צריך היה קונה הדלק לשלשל את כספו אך, הפוש־עים החלו לשדוד את הכספות עצ־מן...

בעבר הרחוק שדדו את בעלי דו־כני כפעל הפיס והכתצאה מכמה ו־כמה התנפלויות, חוקפים בודדים כ־ים, עם רדת הערב, בעלי הדוכנים לבתיהם, מתוך זהירות.

יותר מאוחר חלה תופעה של — נסיונות הסחיטה קטן, פשוטו כ־משמעו, כנופיות של סחטנים, ש־עברו לא רק אצל בעלי מועדוני הלילה וביקשו תמורה עבור מאמץ ה„שמירה", אלא גם פנו אל בעלי חנויות, סופרמרקטים ועוד — ש־טה שהזכירה לרבים את שיטות ה־עבודה של ה„מאפיה". אך פעילות מתאימה של המשטרה, שמה קץ לפשיעה זו, כשם שצומצמו עד ל־מיניפום מקרי השוד של הבנקים, מלטשות היהלומים ועוד.

„שמירה יעילה, ואמצעים חדישים הנוקטים במקומות בהם לוטשים אנשי העולם התחתון את עיניהם, מקילה על עבודתנו" — אומרים ה־שוטרים, בהזכירם גם את הימולה של שיטת הפריצה, שהיתה נהוגה על ידי אנשי העולם התחתון — בגניבת כלי רכב ובפריצה התנויות למוצרי החשמל, בכלי רכב זה. לא הפריעה להם „זעקה" פעמון האז־עקה שכן הם היו מצליחים לרוקן את המוצרים היקרים ולהתחמק, עוד לפני בוא המשטרה. נתבקשו בעלי החנויות לא רק להסתפק בפעמון כי אם לרשת ולבדר, את חלון הראווה, „גם כשלא נראה הדבר מבחינה ה־חיצונית וההוצאה, כאמור, שפריצות כאלה, ירדו עד למינימום.

מלטשות היהלומים נתבקשו ל־הבטיח דרכי הכניסה והיציאה, תוך הפלת ביקורת המורה, והגבת ההד־רכה. בנקים נדרשו ליצור קשר ישיר עם מוקדי המשטרה, והתר־צאה? — שבמקומות אלה אין אנשי ה„עולם התחתון" מעיזים להגיע, ד את הבצעי הפשיעה שלהם הם מ־בצעים במקומות רחוקים כמו בזכרון יעקב, או המרכז ואזורי בנהריה.

עתה, כאמור, נראה הללו בתוך בדרך של ביצוע שוד, לאור היום, בעת שבעלי החנויות פותחים עס־קיהם. הם עושים זאת בדרך גועזה, אלימה ויותר מכך — מסוכנת לחיי האדם.

המשטרה — מבטיחים לנו — ...

לעונת החורף

הכל לגבר האלגנטי

*

ז'קטים ספורט
חליפות
מעילים
מכנסים וכו'
מבחר גדול
מוכן ובהזמנה
תפירה מעולה
(ללא חשש של שעטנז)

*

מחירים נוחים

יעקב שפירא

ת"א, רחוב שינקין, טל. 283606

בתי קולנוע

ירושלים

שעות ההצגה
במוצ"ש — 700—900
בימי חול — 400—700—900

אורנע — הזכות לאהוב

ארנון — דקמרון מס' 2

הבירה — רוצה בחגורה השחורה

אודיון — שבוע 2 — מלכודת החופש

תל־אביב

אסתר — שבוע 7 — אני אוהב את גרושת

גורדון — שבוע 39 — הבלונדיני עם הנעל השחורה

גת — שבוע 22 — פיט וטילי

חן — הרקולס נגד קאראטה

פאר — שבוע 7 — איזה מין עוזרת

סינרמה — שבוע 3 — קטינות במלכודת

ד. ... אין — ב־7.00 קובלן — ב־9.30 המרשל — בהצגות מוצ"ש הקלפן והיצאנית

תכלת — כולה תשוקה

ליבנור — איזה מין פרופסור

חיפה

אורה — שבוע 2 — אני אוהב את גרושתי

אמפיתיאטרון — הפשיטה על הארמיה

ארמון — סנדקית ושמה קופי

מירון — החסא

עצמון — שבוע 3 — המקצץ

רון — שבוע 2 — הדחליל

חן — שבוע 13 — הבלונדי עם הנעל השחור

אורלי — שבוע 5 — רוצה להאמין

פאר — הקרב על ההר

אוניברסיטת חיפה

מודיעה

ההרשמה לשנה"ל (1974/75) תחל ביום א' — כ"ג באדר תשל"ד (17.2.74) ותסתיים ביום א' — ח' בניסן תשל"ד (31.3.74).

לימודי תואר ראשון (ב"א) בחוגים

במדעי הרוח.

בבית הספר לחינוך (כולל המחלקה להכשרת מורים בביה"ס לחינוך של התנועה הקיבוצית „אורנים").

במדעי החברה.

בבית הספר לעבודה סוציאלית.
במכללת עמק יזרעאל „אהל שרה".

לימודי תואר שני (מ"א) בחוגים:

מקרא, ספרות עברית, היסטוריה של עם ישראל, תולדות הציביליזציה היוונית, פילוסופיה, היסטוריה כללית, אנגלית, חינוך — המסלול לייעוץ וחינוך מיוחד, המסלול לתכנון ודרכי הוראה, סוציולוגיה ואנתרופולוגיה, מדע המדינה, פסיכולוגיה, בית הספר לעבודה סוציאלית.

וללימודי תעודה

ספרנות.
מינהל בבלונאות.

מדריך לנרשמים ומפסי הרשמה ניתן לרכוש החל ביום א' — י"ח בשבט תשל"ד (10.2.74).

אוניברסיטת חיפה

מודיעה על

שינויים בלוח שנת הלימודים

הטרימסטר השני יפתח ביום 17.3.74 (ולא ב־24.2.74) החל מה־24.2.74 ועד ה־15.3.74 תינתן בכל החוגים הדרכה אישית לכל התלמידים, ובעיקר לאלה אשר לימודיהם הופרעו בעקבות שעת החרום.

הסטודנטים מתבקשים לפנות למזכירויות חוגיהם על מנת לתאם סדרי הייעוץ וההדרכה.

טרימסטר ב'
כ"ג באדר עד י"ח באייר (17.3.74—10.5.74)

טרימסטר ג'
כ"ז באייר עד ט"ו בתמוז (19.5.74—5.7.74)

טרימסטר קיץ
כ"ד בתמוז עד י"ב באלול (14.7.74—30.8.74)

האוניברסיטה מצפה לשובם בשלום של כל מגוייסיה

תספרים תספרים

מתוך המאזן ליום 31 בדצמבר 1973

	הבנק ל"י	המאוחד ל"י
סך כל המאזן	10,036,999,866	11,605,340,681
פקדונות (כולל פקדונות למתן הלוואות)	9,107,135,368	10,225,604,532
פקדונות הציבור	6,501,957,568	7,382,313,230
מזומנים ויתרות בבנקים	4,455,980,465	4,967,828,012
הלוואות (כולל הלוואות מפקדונות למתן הלוואות)	3,358,887,276	4,209,663,174
הלוואות מאמצעי הבנק	1,726,822,525	2,125,274,105
אמצעים הוניים	239,827,244	276,490,271
רווח נקי לאחר הפרשה למסים	34,405,147	37,267,682

בנק דיסקונט לישראל בע"מ